

Scan

ประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร

นางจุนารัตน์ นวลละออง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**Civil Society in Phetchaburi Province : A Case Study
of the Khon Rak Muang Phetch Group**

Mrs. Chunarirat Nualla- Ong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government**

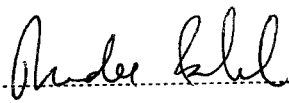
School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร
ชื่อและนามสกุล นางจูนาริรัตน์ นวลละออง
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ธโรธร ตู๋ทองคำ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวี สุรฤทธิกุล

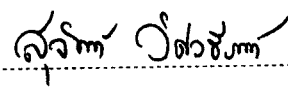
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธโรธร ตู๋ทองคำ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวี สุรฤทธิกุล)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 30 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชโยธร ผู้ทองคำ ซึ่งเป็นลูกหลานของชาวจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาตั้งแต่ต้นขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวิ สุรฤทธิกุล ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี และขอขอบพระคุณ ดร. ถวิลวดี บุรีกุล ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุนันท์ นิลพงษ์ อาจารย์สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ อาจารย์เอี่ยมพร โทภาณูรกิจ จำเอกวิระ แพนเจริญ นายอุดมเดช เกตุแก้ว นางสาวอังสนา ละเอียด ศิลป์ นางสุดาพร พัดแสง แกนนากลุ่มและสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้ร่วมงาน รวมทั้งครอบครัว และน้องๆ สกุลเกียล่น ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดี เสมอมา

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแก่คุณพ่อเสงี่ยม เกียล่น (ผู้ล่วงลับ) และคุณแม่ทิพย์วาริ เกียล่น ที่ให้ความรัก ความห่วงใยผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ตลอดจนจนอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จุนาริรัตน์ นวลละออง

กุมภาพันธ์ 2551

ชื่อวิทยานิพนธ์ ประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ผู้วิจัย นางจุนารัตน์ นวลละออง ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ โสธร ตู่ทองคำ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทวี สุรฤทธิกุล

ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา (1) สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร (2) โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร (3) บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร (4) ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร (5) ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และเอกสาร ประชากร ได้แก่ แกนนำ ทั้ง 37 กลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 49 คน วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้แก่ ความต้องการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ท้องถิ่นและจังหวัดเพชรบุรีร่วมกัน การพัฒนาของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบุรี และ กระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมของนักวิชาการ (2) โครงสร้างของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นองค์กรประชาสังคมแบบแนวราบ ลักษณะประชาสังคมของกลุ่ม มีความหลากหลาย มีความเป็นชุมชน มีสำนึกสาธารณะ มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร กระบวนการพัฒนาการของกลุ่มมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม 2) การเกิดกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ 3) การก่อรูปของอุดมการณ์ร่วมของสังคม และยุทธศาสตร์ของกลุ่ม เน้นการประชุมแบบเสวนา เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาาร่วมกัน (3) บทบาทของกลุ่ม ได้แก่ การพัฒนาความเป็นพลเมือง เป็นขบวนการการเมืองภาคพลเมือง และเป็นกลไกการพัฒนาสังคม (4) ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้แก่ ทำให้ภาครัฐต้องปรับการใช้อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ และส่งผลให้เกิดกลุ่มองค์กรภาคประชาชนต่างๆมากมาย (5) ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้แก่ แกนนำเป็นผู้มีชื่อเสียงและมีความคุ้นเคยกับคนในกลุ่มมาก่อน ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้แก่ รัฐครอบงำสื่อ ส่งผลให้ประชาชนขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม

คำสำคัญ ประชาสังคม จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มคนรักเมืองเพชร

Thesis title: Civil Society in Phetchaburi Province: A Case Study of the Khon Rak Muang Phetch Group

Researcher: Mrs. Junareerat Nuanla-ong; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Thasothorn Tootongkam, Associate Professor; (2) Tawee Suraritikul, Assistant Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: (1) the background and reasons for founding the Khon Rak Muang Phetch group; (2) the structure, characteristics, processes, and strategies of the Khon Rak Muang Phetch group; (3) the role and movements of the Khon Rak Muang Phetch group; (4) the impact of the founding of the Khon Rak Muang Phetch group; and (5) supporting factors and detracting factors that affect the Khon Rak Muang Phetch group.

This was a qualitative research based on data collected from interviews, participatory observation and documents. The sample population consisted of 49 people and 37 sample groups. Data were analyzed and presented in the form of descriptive analysis.

The results showed that (1) the reasons that led to the founding of the Khon Rak Muang Phetch group were the desire to create good things for local community and Phetchaburi, development of the state affecting Phetchaburi's economy, and civil society concepts of the academics. (2) The structure of the Khon Rak Muang Phetch group is that of a civil society organization with horizontal management. The characteristics of the group are that it is diverse; it is a community; it has public conscience; it has activities and continuity; and it has a network and communication. There are 3 steps to the development process: 1) the arising of society-level conscience, 2) the arising of economic and social organization groups, and 3) the formation of shared social ideals. The group's strategies focus on discussion meetings to consider shared problems or issues, (3) The role of the group was to develop citizenship and the civil political movement and to act as a mechanism for social development. (4) The impact of the founding of the Khon Rak Muang Phetch group was that the government had to change the structure of how it wielded its power; citizens became more aware and other groups were formed. (5) The factor that supported the founding of the Khon Rak Muang Phetch group was that the group leader was well-known and familiar with members of the group. The factor that posed obstacles to the founding of the group was the government's control of the media that led to people's lack of knowledge about civil society.

Keywords: civil society, Phetchaburi Province, Khon Rak Muang Phetch group

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดทฤษฎี	9
ประชาสังคม	9
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
บริบทการเมืองเศรษฐกิจสังคมไทย	74
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8	75
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	77
ข้อมูลกลุ่มคนรักเมืองเพชร	78
ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี	82
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	89
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	89
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	92
บทที่ 4 บทวิเคราะห์	93
สาเหตุความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร	95
โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ ยุทธศาสตร์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร	107
บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร	171
ผลกระทบของการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร	180
ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นปัญหาของการรวมกลุ่ม คนรักเมืองเพชร	185
บทที่ 5 บทสรุป ข้อเสนอแนะ และแนวโน้มในอนาคตของประชาสังคม ในจังหวัดเพชรบุรีศึกษกรณีกกลุ่มคนรักเมืองเพชร	234
สรุปการวิจัย	234
ข้อเสนอแนะ	245
แนวโน้มในอนาคตของประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษกรณีกกลุ่มคนรักเมืองเพชร	247
บรรณานุกรม	250
ภาคผนวก	263
ก กิจกรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร	264
ข ข้อมูลจากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม	269
ค แบบสัมภาษณ์	274
ประวัติผู้วิจัย	277

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การจัดประเภทขององค์กรประชาสังคม(CSO) 54
ตารางที่ 2.2	ลักษณะสำคัญของประชาสังคม 58
ตารางที่ 2.3	องค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ของประชาสังคม 63
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลกลุ่มริเริ่มที่ยั่งยืนงพัฒนา 117
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลกลุ่มศิลปวัฒนธรรม 118
ตารางที่ 4.3	ข้อมูลกลุ่มเครดิตยูเนียน 119
ตารางที่ 4.4	ข้อมูลกลุ่มสื่อมวลชน 120
ตารางที่ 4.5	ข้อมูลชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี 121
ตารางที่ 4.6	ข้อมูลชมรมขยายกับตา 122
ตารางที่ 4.7	ข้อมูลสหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะ และหอการค้า 123
ตารางที่ 4.8	ข้อมูลกลุ่มชะอำน้ำใส (วิทย์-VR) 124
ตารางที่ 4.9	ข้อมูลกลุ่มรามคำแหงและมสธ. 125
ตารางที่ 4.10	ข้อมูลกลุ่มธนาคาร 125
ตารางที่ 4.11	ข้อมูลกองปราบอาสา 126
ตารางที่ 4.12	ข้อมูลกลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การประมง 127
ตารางที่ 4.13	ข้อมูลกลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว 128
ตารางที่ 4.14	ข้อมูลกลุ่มคนรักบัวบางตะบูน 129
ตารางที่ 4.15	ข้อมูลชมรมจักรยานหนองจอก 130
ตารางที่ 4.16	ข้อมูลกลุ่มช่างเมืองเพชร 131
ตารางที่ 4.17	ข้อมูลชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 132
ตารางที่ 4.18	ข้อมูลชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร 133
ตารางที่ 4.19	ข้อมูลกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล 134
ตารางที่ 4.20	ข้อมูลกลุ่มดาราศาสตร์ 135
ตารางที่ 4.21	ข้อมูลกลุ่มเพื่อนชาวนา 136
ตารางที่ 4.22	ข้อมูลกลุ่มไทพวน 137
ตารางที่ 4.23	ข้อมูลกลุ่มคุณก 138
ตารางที่ 4.24	ข้อมูลกลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข 139

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.25 ข้อมูลชมรมคนรักตำบลบ้านหาด	140
ตารางที่ 4.26 ข้อมูลกลุ่มไทคำ	141
ตารางที่ 4.27 ข้อมูลกลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก	142
ตารางที่ 4.28 ข้อมูลกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร	143
ตารางที่ 4.29 ข้อมูลชมรมเยาวชนกลุ่มคนรักเมืองเพชร	144
ตารางที่ 4.30 ข้อมูลเครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ	145
ตารางที่ 4.31 ข้อมูลกลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน	146
ตารางที่ 4.32 ข้อมูลกลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ	147
ตารางที่ 4.33 ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านละหานใหญ่	147
ตารางที่ 4.34 ข้อมูลกลุ่มโพไร่หวาน	148
ตารางที่ 4.35 ข้อมูลกลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ^(พ.ศ. ๒๕๖๕)	149
ตารางที่ 4.36 ข้อมูลกลุ่มพันธมิตร	150
ตารางที่ 4.37 ข้อมูลกลุ่มชาวเรือ	150
ตารางที่ 4.38 ข้อมูลสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร	151
ตารางที่ 4.39 ลักษณะประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร	155
ตารางที่ 4.40 เกณฑ์นำกลุ่มกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516	191
ตารางที่ 4.41 บทบาทของนายล้อม เพ็งแก้ว	215
ตารางที่ 4.42 บทบาทของนางประโยชน์ สุนทรวาทะ	216
ตารางที่ 4.43 บทบาทของนางสุนันท์ นิลพงษ์	217
ตารางที่ 4.44 บทบาทของนายวิไลต เตชะไพฑูริย์	218
ตารางที่ 4.45 บทบาทของนายทองร่วง เอ็มโอยฐ์	219
ตารางที่ 4.46 บทบาทของนายสำเร็จ เก่าเงินโชติ	219
ตารางที่ 4.47 บทบาทของนางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์	220
ตารางที่ 4.48 บทบาทของนายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์โสภณ	221
ตารางที่ 4.49 บทบาทของนายปริญญา สุนทรวาทะ	222

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชาสังคม เป็นแนวคิดทางการเมืองและสังคมแนวคิดหนึ่ง เป็นแนวคิดที่มีมานานนับตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ และเกิดขึ้นมาควบคู่กับการกำเนิดของระบอบประชาธิปไตย สำหรับประเทศไทย ผู้ที่นำคำว่า “Civil Society” หรือ ประชาสังคม” เข้ามาใช้ในสังคมไทยคนแรกคือ นายสุรพงษ์ ชัยนาม เมื่อประมาณ พ.ศ. 2524 – 2525 ซึ่งอยู่ในช่วงปลายของยุคสงครามภายในระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต่อเป้าหมายของพวกนักคิดเชิงสังคมในหมู่ฝ่ายซ้ายไทย โดยมุ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาของสังคมไทยนั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับรัฐ หรือระบบราชการ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ก็เพราะรัฐมีอำนาจมากเกินไป จึงเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับ (บัญญัติ ชวาลศิลป์ 2548:1) “ประชาสังคม” ได้เป็นที่รู้จักและใช้กันแพร่หลายในสังคมไทย และเห็นได้ชัดเจนว่ามีการใช้กันมากขึ้นตั้งแต่หลังเหตุการณ์ไม่สงบในเดือนตุลาคม 2535 เป็นต้นมา (จามะรี เชียงทอง 2543 : 1) ทั้งนี้โดยมีนักคิด นักวิชาการให้ความสนใจและใช้คำที่สื่อความหมายของคำว่า “ประชาสังคม” ที่แตกต่างกันไป เช่น “สังคมประชาธรรม” (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม) “สังคมนิยาม” (เสนห์ จามริก) “วิถีประชา”(ชัยอนันต์ สมุทรวณิช) ใช้คำนี้โดยมีนัยยะของคำว่า Civic movement) “อารยสังคม”(อเนก เหล่าธรรมทัศน์) และ “สังคมเข้มแข็ง” (ธีรยุทธ บุญมี) (ถวิลวดี บุรีกุล 2549 : 1-10) และให้แนวคิดในมุมมองของแต่ละท่านในลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจสรุป เป็น 3 แนวทาง คือ 1) การใช้คำว่า “ประชาสังคม” ในฐานะเป็นพลังประชาชนที่เข้มแข็งทางการเมืองที่มีอำนาจในการต่อรองกับรัฐ 2) การใช้คำว่า “ประชาสังคม” ในความหมายของ “พลังสามัคคี – สมานฉันท์” ทั้งในแนวราบและแนวดิ่ง และ 3) การใช้คำว่า “ประชาสังคม” ในความหมายของ “พลังชุมชน” (จามะรี เชียงทอง 2543: 33) แต่โดยความหมายรวมๆแล้ว “ประชาสังคม” จะหมายถึง การรวมกันของผู้คนที่เกิดจากการตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่มีต่อสังคมในลักษณะของกลุ่ม ชุมชน สมาคม หรืออื่นใดที่สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง เป็นกลุ่มเดียวกันหรือพวกเดียวกันถกทอเป็นเครือข่ายจนก่อให้เกิดการกระทำ กิจกรรม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคล ประชาสังคมจึงเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคลเกือบทุกประเภท (ธโรธร ตู๋ทองคำ 2549 : 41)

ประชาสังคมเกิดขึ้นมาก่อนที่จะมีคำว่า “ประชาสังคม” เข้ามาในเมืองไทยด้วยซ้ำไป ชีวิตในชนบท ชีวิตในชุมชน ชีวิตในสังคมชนเผ่าเป็นชีวิตที่มนุษย์เราอยู่กันด้วยความสงบ ความสันติ แก้ปัญหาต่างๆร่วมกัน ปกป้องหรือกัน ค้ำนึ่งถึงความรู้สึกและความเดือดร้อนของกันและกัน ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง หรือผู้ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ เพียงแต่ว่าในบางยุคบางสมัย มันถูกสังคมแบบอื่นมากดบังเอาไว้ หรือเข้ามามีอำนาจครอบงำ ซึ่งอาจเป็นสังคมเผด็จการหรือโดยระบบราชการ รวมทั้งเผด็จการในคราวของประชาธิปไตย ทำให้ประชาสังคมหายไป(ฉลาดชาย รมิตานนท์ 2543 : 175) ซึ่งหากพิจารณาประวัติศาสตร์ของสังคมไทย จะพบว่ามีการรวมกลุ่มของคนเพื่อร่วมมือทำกิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสังคมในสังคมมาเป็นเวลาค่อนข้างยาวนานในระยะแรกกิจกรรมที่ดำเนินการมักเป็นการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าหรือเป็นการช่วยเหลือบุคคลในกลุ่มเดียวกับตนเอง ต่อมากลุ่มและองค์กรเหล่านั้นบางส่วนได้มีการพัฒนากิจกรรมของตนจากการช่วยเหลือภายในกลุ่มคนที่จำกัดไปสู่สังคมในวงกว้างขึ้น ขณะเดียวกันได้มีการรวมตัวในอีกลักษณะหนึ่งเพื่อทำงานในลักษณะคล้ายๆกัน แต่มีการขยายกิจกรรมให้เห็นการช่วยเหลือที่มีวัตถุประสงค์กว้างขึ้น ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น และในขณะที่กระบวนการรวมกลุ่มขององค์กรต่างๆ ในสังคมเพื่อช่วยเหลือคนในสังคมดำเนินกิจกรรม จะพบการรวมตัวกันในลักษณะการเคลื่อนไหวเรียกร้องความชอบธรรมจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ ทั้งจากคนในสังคมเดียวกัน หรือแม้กระทั่งจากภาครัฐ เป็นการรวมกลุ่มกันรณรงค์เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มหรือของสังคมในขอบข่ายที่กว้างขึ้น (ชูชัย :2540 ใน กาญจนาดังชลทิพย์ 2542 : 233)

ดังนั้น การก่อเกิดการรวมกลุ่มกันเป็นประชาสังคม จึงมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายๆ อย่างด้วยกัน อาทิ เช่น มาจากความต้องการช่วยเหลือสังคม มาจากการที่ภาครัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือแก้ปัญหาไม่ถูกจุด หรือมาจากนโยบายของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง จึงทำให้ประชาชนในที่ต่างๆ มารวมกลุ่มกัน อย่างเช่น ประชาสังคมในบางลำพู เป็นประชาสังคมที่เกิดจากกลุ่มชนชั้นดั้งเดิมที่อยู่อาศัยมานาน ผสมกลมกลืนเข้ากับคนชั้นกลางใหม่ที่เริ่มย้ายเข้ามา อาทิ กลุ่มร้านค้า ร้านหนังสือ ร้านค้าอื่นๆ หรือรวมไปถึงนักเรียน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนที่แม้ไม่ได้อยู่อาศัยในชุมชน แต่มีเจตนารมณ์ร่วมสร้างประชาคมกับคนชั้นกลางและชาวชุมชนที่อาศัยอยู่ ณ ที่นี้ กลุ่มประชาสังคมนี้ได้เริ่มก่อตัวและมีบทบาทชัดเจนพร้อมๆกับโครงการของหน่วยงานรัฐ อันได้แก่ กรมธนารักษ์ที่วางแผนจะทุบอาคาร โรงพิมพ์คุรุสภา ชาวชุมชนจึงได้รวมตัวกันเข้าร่วมกับกลุ่มคนชั้นกลางเพื่อดำเนินการคัดค้านการรื้อ โรงพิมพ์คุรุสภาดังกล่าว หรือสมาคมพิทักษ์เด็กภูเก็ต เป็นองค์กรประชาสังคมในท้องถิ่นที่ตอบโต้กับปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ (อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุลย์ 2547:28) หรือกลุ่มอนุรักษ์กาญจนบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้ความ

สนใจเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักและการปกป้องด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนเมืองระดับท้องถิ่น โดยการคัดค้านนโยบายการพัฒนาที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนในเขตอุทยานแห่งชาติ (ชลธิศ ตั้งเจริญ 2547:282) และกลุ่มประมงพื้นบ้านอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ที่รวมตัวกันเพื่อปกป้องทรัพยากรทางทะเลและวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมประมงพาณิชย์(ประกาศ ปับตบแต่ง 2547:32)

ความสำคัญของการรวมกลุ่มของประชาชนจะเห็นได้จากการที่สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ริเริ่มประชาสังคมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า”ประชาคมจังหวัด” เพื่อให้เป็นกลไกส่งเสริมกระบวนการทำงานพัฒนาแบบพหุภาคีในจังหวัดต่างๆ เป็นเวทีระดมความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนาระดมการสนับสนุนทั้งความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์จากทุกฝ่ายในจังหวัด โดยเริ่มทดลองจัดตั้งประชาคมจังหวัด ใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดน่าน ขอนแก่น เพชรบุรี และสงขลา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (สมคิด เลิศไพฑูรย์ 2542:227)

และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน ดังมาตรา 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ”

จังหวัดเพชรบุรีก็เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆที่มีประชาชนออกมาร่วมกลุ่มกันมากมาย จากข้อมูลการสำรวจกลุ่ม/องค์กรของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช) มีจำนวน ถึง 163 กลุ่ม/องค์กร ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มออมทรัพย์ และ กลุ่มเครดิตยูเนียน (ข้อมูลจากเอกสาร)

การที่จังหวัดเพชรบุรี เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานนับพันปี จากหลักฐานทางโบราณคดี บ่งบอกความเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยทวารวดี และในสมัยสุโขทัยถึงอยุธยา ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าเพชรบุรีเป็นเมืองสำคัญในดินแดนตะวันตกและเมืองหน้าด่านที่สำคัญในสมัยอยุธยา มีกษัตริย์ปกครองสืบกันมาหลายพระองค์จวบจนสมัยรัตนโกสินทร์จึงได้เปลี่ยนจากเมืองยุทธศาสตร์เป็นเมืองที่ประทับแปรพระราชฐานของพระมหากษัตริย์แทน นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการบางท่านให้สมญานามเมืองเพชรว่า “อยุธยาที่ยังมีชีวิตอยู่” ทั้งนี้เพราะมีหลายสิ่งคล้ายคลึงกับกรุงศรีอยุธยา แต่ว่าความรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยาได้ดับสลายไปพร้อมกับไฟสงครามไทย-พม่า ตั้งแต่สองร้อยกว่าปีแล้ว ขณะที่เพชรบุรีกลับยังมีสิ่งก่อสร้าง วัฒนาอาราม และงานศิลปกรรมหลงเหลือมาถึงคนรุ่นหลัง(<http://www.sakulthai.com>) ประกอบกับเป็นจังหวัดที่มีประชากรรวมตัวกันเป็น

กลุ่ม/องค์กรที่หลากหลาย ได้รับเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นหนึ่งในจังหวัดนำร่อง “ประชาคมจังหวัด” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สืบเนื่องถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน อีกทั้งจากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) ของจังหวัดเพชรบุรี ในการจัดทำรอบ ทิศทางและแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2548-2552 พบว่าจุดแข็ง (S) หนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี คือ มีการรวมกลุ่มองค์กรภาคเอกชน ประชาชน และสื่อมวลชนที่เข้มแข็ง

(25447:50) จึงสนใจศึกษาประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี โดยเลือกศึกษาเฉพาะ กลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มนำร่องในเรื่อง “ประชาคมจังหวัด” ของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบกับ เป็นกลุ่มที่จัดตั้งมานาน มีเครือข่ายเยอะ และ ดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงโครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงบทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 2.4 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 2.5 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม
- 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับบริบทการเมือง เศรษฐกิจและสังคมไทย

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

3.4 แนวคิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 *

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้จำกัดขอบเขตในการศึกษาไว้ ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษา ประกอบด้วย สาเหตุและความเป็นมาที่ทำให้เกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชรความเป็นประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในเรื่องของโครงสร้าง ลักษณะกระบวนการ และยุทธศาสตร์ ตลอดจนบทบาท การเคลื่อนไหว และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่มีกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้นมา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้กลุ่มแกนต่างๆเกิดขึ้นมา หรือปัจจัยที่กลุ่มแกนนั้นเข้ามามีกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร ตลอดจนปัจจัยที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมในลักษณะประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ค่อยเข้มแข็ง หรือ กลุ่มแกนต่างๆที่เข้ามาแล้วต่อมาไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร

4.2 ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร ตั้งแต่แกนนำกลุ่มต่างๆ เริ่มทำกิจกรรมทางสังคมจนกระทั่ง แกนนำกลุ่มเหล่านั้นมาร่วมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร และร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน

5. ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นกลุ่มองค์กรที่ตั้งมานาน มีกลุ่มแกนที่เป็นเครือข่ายจนถึงปัจจุบัน จำนวน 37 กลุ่มแกน ซึ่งกลุ่มแกนต่างๆเหล่านั้น เป็นการจัดแบ่งกลุ่มเพื่อความสะดวกในการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนในการจัดแบ่งกลุ่ม จึงมีทั้งกลุ่มที่มีลักษณะเป็นกลุ่มองค์กร และกลุ่มในลักษณะของการจัดเข้าพรรคเข้าพวก และปัจจุบันบางกลุ่มแกนไม่ได้ดำเนินกิจกรรมมีแต่เพียงชื่อกลุ่ม ผู้ประสานงานของกลุ่มบางกลุ่มแกนไม่สามารถติดต่อได้ และ บางกลุ่มแกนผู้ประสานงานของกลุ่มเป็นสมาชิกหลายกลุ่มแกน ทำให้ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้ง 37 กลุ่มแกน มีจำนวนเพียง 49 คน

ปัญหาที่ผู้วิจัยพบคือในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดนั้น ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบทุกข้อ ซึ่งการที่จะเชื่อได้ว่าข้อมูลที่ได้นั้นเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือใช้เป็นข้อมูลได้ และผู้วิจัยมีความเป็นกลาง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีเทียบคำถามเดียวกันกับหลายๆคนที่ตอบเหมือนกันมาเป็นข้อมูล และข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประชุมประจำเดือน และเข้าร่วมสัมมนาในกลุ่มคนรักเมืองเพชร และข้อมูลจากเอกสารที่ได้มีการเผยแพร่แล้ว มาประกอบในการวิเคราะห์ด้วยความละเอียดเพิ่มมากยิ่งขึ้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ประชาสังคม หมายถึง กลุ่ม ชมรม สมาคม หรือองค์กรต่างๆ ที่เป็นพลังนอกภาครัฐ ที่มีลักษณะ มีความหลากหลาย มีความเป็นชุมชน มีจิตสำนึกสาธารณะ มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา หรือกระทำการบางอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

6.2 โครงสร้าง หมายถึง โครงสร้าง และการบริหารงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

6.3 ลักษณะ หมายถึง ลักษณะประชาสังคม ประกอบด้วย มีความหลากหลาย มีความเป็นชุมชน มีจิตสำนึกสาธารณะ มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร

6.4 กระบวนการ หมายถึง กระบวนการประชาสังคม ประกอบด้วย ขั้นตอน องค์ประกอบ และ รูปแบบ

6.5 ยุทธศาสตร์ หมายถึง เจเนอ์ของประชาสังคม ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะพลเมือง การมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง และการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

6.6 กลุ่มแกน หมายถึง กลุ่มองค์กรที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยเป็นการจัดแบ่งกลุ่ม/ องค์กร เพื่อความสะดวกในการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนในการจัดแบ่งกลุ่ม จึง มีทั้งกลุ่มที่มีลักษณะเป็นกลุ่มองค์กร และกลุ่มในลักษณะของการจัดเข้าพรรคเข้าพวก ปัจจุบันบางกลุ่มแกนไม่ได้ดำเนินกิจกรรมแล้วมีแต่ชื่อ แต่ยังถือว่าเป็นกลุ่มแกนหนึ่งหรือเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

6.7 แกนนำกลุ่ม หมายถึง ผู้ประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งบางกลุ่มแกนมีผู้ประสานงานของกลุ่มเพียงคนเดียว แกนนำกลุ่มแกนนั้นจึงมีเพียงคนเดียว และบางกลุ่มแกนมีผู้ประสานงานของกลุ่มหลายคน แกนนำกลุ่มแกนนั้นจึงมีหลายคน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทำให้ทราบถึงสาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 7.2 ทำให้ทราบถึงโครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเพชร
- 7.3 ทำให้ทราบถึงบทบาท และการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 7.4 ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 7.5 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริม หรือสนับสนุน และ ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 7.6 เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการก่อเกิดประชาสังคมในท้องถิ่นอื่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร นั้น ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบความคิด และแนวทางในการวิจัย อันประกอบด้วย

1. แนวคิดทฤษฎี

1.1 ประชาสังคม

1.1.1 ความหมาย

1.1.2 ความสำคัญ

1.1.3 พัฒนาการของแนวคิด

1.1.4 พัฒนาการของประชาสังคม

1.1.5 เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดประชาสังคม

1.1.6 โครงสร้างของภาคประชาสังคม

1.1.7 ลักษณะของประชาสังคม

1.1.8 กระบวนการประชาสังคม

1) ขั้นตอน

2) องค์ประกอบ

3) รูปแบบ

1.1.9 ยุทธศาสตร์ของประชาสังคม

1.1.10 บทบาทและการเคลื่อนไหวของประชาสังคม

2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 บริบทการเมืองเศรษฐกิจสังคมไทย

2.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

2.2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540¹

2.2.5 ข้อมูลกลุ่มคนรักเมืองเพชร

2.2.6 ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี

¹ ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

1 แนวคิดทฤษฎี

1.1 ประชาสังคม

1.1.1 ความหมาย

ผู้ที่นำคำว่า “Civil Society” หรือที่เรียกว่า “ประชาสังคม” เข้ามาใช้ในสังคมไทยคนแรกคือ นายสุรพงษ์ ชัยนาม เมื่อประมาณ พ.ศ.2524-2525 ซึ่งอยู่ในช่วงปลายของยุคสงครามภายในระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาลไทย โดยมุ่งเสนอแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาของสังคมไทย ต่อเป้าหมายของพวกนักคิดเชิงสังคมในหมู่ฝ่ายซ้ายไทย แทนที่จะใช้วิธีคิดเดิมว่า ปัญหาสังคมไทยเป็นปัญหาชนชั้น ซึ่งต้องมุ่งทำลาย ซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่าใช้ไม่ได้ โดยมุ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาสังคมไทยนั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับ รัฐ หรือ ระบบราชการ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ก็เพราะรัฐมีอำนาจมากเกินไป คำว่า “ประชาสังคม” จึงเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น ตามลำดับ (บัญญัติ ชาวาศิลป์ 2548:1)

ฉันทิต เพียรธรรม (2542 :25-26) ได้แบ่งแนวคิดประชาสังคมเป็น 2 แนวทาง

1.แนวคิดแบบชุมชนนิยม ที่จะเน้นการสร้างชุมชนและประชาสังคมตามกลุ่มก้อนที่เกิดจากประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิม อาทิ ครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน วัด โบสถ์ เป็นต้น แนวคิดนี้เห็นว่ากลุ่มก้อนที่เกิดจากประเพณีแบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคมที่แท้จริง เพราะมีความเป็นธรรมชาติ เกิดมาจากวัฒนธรรมตลอดประวัติศาสตร์ของเรา อีกทั้งยังหล่อหลอมมาด้วยความรู้สึกที่อบอุ่นเสมือนหนึ่งครอบครัว – เครือญาติ เดียวกัน ซึ่งจะเป็พื้นฐานให้กับการสร้างชุมชนและประชาสังคมที่สำคัญ

2.แนวคิดแบบปัจเจกชนนิยม เห็นว่า ปัจเจกชนในฐานะพลเมือง จะต้องมีความรับผิดชอบในการสร้างชุมชน – ประชาคมด้วย ปัจเจกชนที่มีความรับผิดชอบจะช่วยเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมภายในกลุ่มจะมีความหลากหลายและเคารพสิทธิกันและกัน ไม่มีการแบ่งแยกความเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย เพราะทุกคนเป็นหน่วยมูลฐานที่เท่าเทียมกันหมด นั่นคือการเป็นปัจเจกชน และสิ่งนี้จะทำให้การร่วมแสดงความคิดเห็นระหว่างกันและกันภายในชุมชนเต็มไปด้วยความเท่าเทียม เป็นประชาธิปไตย ห่างไกลจากโอกาสที่บุคคลใดจะโน้มนำความคิดของชุมชนได้โดยลำพัง แนวคิดนี้เห็นว่าการปล่อยให้ชุมชนเป็นตัวตั้งในการริเริ่มและตัดสินใจทั้งหมด โดยไม่เปิดโอกาสให้กับปัจเจกชนเลยนั้น จะทำให้การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยไม่เกิดขึ้น แต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือการโน้มเอียงเข้าหาระบอบเผด็จการ มีกรอบทางความคิดที่ถูกสร้างโดยชุมชนประชาคมนั่นเอง แต่อย่างไรก็ดี สิ่งสำคัญก็คือความเป็นปัจเจกชนจะต้องมี “ความเป็นพลเมือง” อยู่ด้วย กล่าวคือเป็นประชาชนที่เอาใจใส่เรื่องของ “ส่วนรวม” เห็น

ความสำคัญของผลประโยชน์สาธารณะ ไม่น้อยไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ความเป็นพลเมืองในแบบนี้นี่เองที่จะเป็นมูลฐานให้กับการสร้างชุมชนและประชาสังคมที่ยั่งยืนแบบประชาธิปไตย

ซึ่งฉันทัส เพียรธรรม (2542 :25) ได้ให้ความหมายคำว่าประชาสังคมว่า “ประชาสังคม” หมายถึง “ส่วนร่วม” ที่อยู่นอกภาครัฐ ซึ่งเกิดจากการที่เหล่าราษฎรมีสำนึกรับผิดชอบต่องานของสังคมส่วนรวม ต้องการมีส่วนร่วมในเรื่องของการเมือง-การปกครอง หรือเรื่องราวของสาธารณะ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องของตน

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2542:211-212) ได้สรุปว่าหากพิจารณาความหมายของคำว่า “ประชาสังคม” จากนักคิดต่างๆ ในสังคมไทย พอสรุปได้ว่ามี 2 แนวคิดใหญ่ๆด้วยกัน

แนวคิดแรก มองประชาสังคมในฐานะที่เป็นส่วนของสังคมทุกส่วนที่ไม่ใช่ภาครัฐ เป็นการมองในความหมายของตะวันตกอย่างแท้จริง

แนวคิดที่สอง มองประชาสังคมในบริบทสังคมไทยที่แตกต่างไปจากความหมายของตะวันตกอยู่บ้าง คือได้มองแยกต่างหากจากรัฐอย่างเช่นแนวคิดแรก แต่ประชาสังคมในแนวความคิดนี้ อาจจะเป็นกลุ่มต่างๆ ที่ภาครัฐไปจัดตั้งสนับสนุนด้วยก็ได้

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล (2540:3) ได้ให้แนวคิดว่ามีความเข้าใจที่แตกต่างกันในความหมายของคำว่า “ประชาสังคม” กับคำว่า “ชุมชน” “ประชา” หรือ “ประชาคมจังหวัด” งานเขียนของนักวิชาการหลายท่าน ใช้คำเหล่านี้ในความหมายที่เหมือนกัน และแม้ว่าจะจะเป็นกลุ่มคำที่อยู่ในกระแสความเคลื่อนไหวหรือพื้นสังคมประชาหรือชุมชนก็ตาม แต่คำเหล่านี้มีที่มาและนัยสำคัญที่แตกต่างกันอยู่พอสมควร

ประเวศ วะสี (อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล 2540:4) นับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจุดประกายการคิดถกเถียงในเรื่อง “ประชาสังคม” ให้มีความเข้มข้นอย่างมากในช่วงระยะ 5 – 6 ปีที่ผ่านมา โดยผ่านงานเขียนชิ้นสำคัญคือ “สังคมสมานภาพและวิชา” โดยงานเขียนดังกล่าวประกอบกับบทความย่อยๆและการแสดงปาฐกถาและการอภิปรายในที่ต่างๆ พอประมวลเป็นความคิดรวบยอดได้ว่า สภาพของสังคมไทยปัจจุบัน ภาคส่วนหลัก (Sectors) ของสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมากคือ ภาครัฐ หรือ “รัฐนาฎภาพ” และภาคธุรกิจเอกชน หรือ “ธนาฎภาพ” ซึ่งปรากฏการณ์นี้ส่งผลทำให้สังคมขาดดุลยภาพและเกิดความล่าช้าในการพัฒนาของฝ่ายประชาชนหรือ ภาคสังคม ซึ่งเรียกว่า “สังคมสมานภาพ” ดังนั้นการนำเสนอแนวคิดของ ประเวศ วะสี จึงมุ่งไปที่การทำอย่างไรที่จะเกื้อหนุนในภาคสังคม หรือภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและเกิดดุลยภาพทางสังคมขึ้น ที่เรียกว่าเป็น “สังคมสมานภาพ” โดยนัยนี้ ประเวศ วะสี เชื่อว่าจะต้องพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งที่ชุมชน (Community Strengthening) จนเกิดคำขยายความตามมา อาทิ ชุมชนเข้มแข็ง ความเป็นชุมชน เป็นต้น ดังการให้ความหมายของการเป็น

“ชุมชน” ในที่นี้ ว่า หมายถึง “การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกัน หรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม ซึ่งโดยนัยยะนี้ประชาสังคมที่เข้มแข็ง ต้องมีรากฐานที่เกิดจากการมีชุมชนที่หลากหลายและเข้มแข็งด้วยจะเรื่องใดก็แล้วแต่ และมีการจัดการ

มีข้อพึงสังเกตสำคัญต่อเรื่องการเกื้อหนุนภาคสังคม ที่เสนอแนวคิดในเชิงกลยุทธ์ที่ว่าด้วย “ความร่วมมือเบญจภาคี” (ต่อมาใช้คำว่า “พหุภาคี”) โดยมองว่าชุมชนในปัจจุบันอ่อนแอมาก การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้นั้น จะต้องเกิดจากความร่วมมือและการทำงานร่วมกันของภาคสังคมต่างๆ ซึ่งรวมทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนด้วย “สังคมสมานภาพ” จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยกระบวนการถักทอความรักของคนในสังคม ของคนในชุมชน ถักทอทั้งแนวตั้ง อันหมายถึงโครงสร้างอำนาจที่เป็นทางการ และแนวนอน ซึ่งหมายถึงพันธมิตร/เพื่อน/เครือข่ายเข้าหากัน ซึ่งหากพิจารณาจากประเด็นนี้ การให้ความหมายหรือความสำคัญของ “ประชาสังคม” ของประเทศ วะสี นั้น มิได้กล่าวถึง “การปฏิเสธรัฐ”² Civil Disobidience* แต่อย่างใด

ธีรยุทธ บุญมี และ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล2540:5) สองนักคิดทางสังคมคนสำคัญที่ได้ให้ความสนใจกับเรื่อง “ประชาสังคม” อย่างมากเช่นเดียวกัน ธีรยุทธ บุญมี มองว่าการแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมนั้นควรให้ความสำคัญกับ “พลังที่สาม” หรือ พลังของสังคม หากแม้ว่าสังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง นักธุรกิจ นักวิชาชีพ นักศึกษา ปัญญาชน ชาวบ้าน สามารถร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้สังคมที่เข้มแข็งในความหมายของ ธีรยุทธ บุญมี นั้น จะเน้นที่ลักษณะที่กระจัดกระจาย (Diffuse) พลังทางสังคมที่มาจากทุกส่วนทุกวิชาชีพ ทุกระดับรายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งโดยนัยยะนี้ จะมีความแตกต่างจากแนวคิด “ประชาชนเป็นใหญ่” หรือ “อำนาจของประชาชน” ดังเช่นขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตเป็นอย่างมาก

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” หรือ “อารยสังคม” ที่ครอบคลุมทุกชนชั้นของสังคม เน้นเรื่องความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมกลืนในภาคประชาสังคมมากกว่าการดูที่ความแตกต่างหรือความแตกแยกภายใน อย่างไรก็ตามมุมมองของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับประเด็นของ “คนชั้นกลาง” “การมีส่วนร่วม” “ความผูกพัน” และสำนึกของความเป็นพลเมือง” กล่าวคือ “ประชาสังคม” โดยนัยยะนี้

² ปัจจุบันใช้คำว่า “อารยะขัดขืน”

มิได้หมายถึงความเป็นชุมชนของสังคมชนบทเท่านั้น แต่กินความรวมไปถึงคนชั้นกลางภาคเมืองที่ไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นเครือญาติหรือเป็นแบบคู่หน้า (face to face relationship) แต่เป็นความผูกพัน (bond) ของผู้คนที่หลากหลายต่อกันบนฐานแห่งความร่วมมือและการแสวงหาการมีส่วนร่วม และด้วยสำนึกที่มีต่อความเป็นพลเมืองหรือ Citizenship นั้นเอง

นอกจากนี้ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ยังได้ตั้งข้อสังเกตที่สำคัญถึงรากฐานของคนไทยและสังคมไทยว่า คนไทยส่วนมากยังมีระบบวิถีคิดว่าตนเองเป็นไพร่ (client) หรือแบบไพร่ที่จะต้องมีมูลนายที่ดี โหยหาคนดี จึงมักขาดสำนึกของความเป็นพลเมืองและมองปัญหาในเชิงโครงสร้างไม่ออก อย่างไรก็ตาม เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความสำคัญต่อการผลักดันให้เรื่อง “ประชาสังคม” กลายเป็นแนวคิดในเชิงอุดมการณ์ทางสังคม “ผมขอเสนอให้เรื่อง Civil Society เป็นเรื่องของอุดมการณ์ จะต้องมีความมาก่อน ไม่มีคำก็ไม่มีความคิด ไม่มีความคิดก็ไม่มีอุดมการณ์ เพราะนั่นคำว่า Civil Society ต้องสร้างให้เป็น Concept อย่างเช่น วัฒนธรรมชุมชน จึงจะเห็นมีพลังมีประโยชน์”

ประชาสังคม ในความหมายของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543:21,24) หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ(State) กับปัจเจกชน(Individual) โดยจุดเน้นของประชาสังคม ได้แก่

1. ไม่ชอบและไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้นำกำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร
2. ไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนนิยมสุดขั้ว ซึ่งส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัวต่างคนต่างอยู่ แกร่งแย่งแข่งขันกันจนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากแต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วน เฉพาะกลุ่ม

โดยให้น้ำหนักกับกลุ่มหรือองค์กรอันเกิดจาก 1) “คนแปลกหน้า” 2) มารวมกันด้วยความสมัครใจ สามารถเข้าหรือออกจากสมาชิกภาพของกลุ่มหรือองค์กรนั้นโดยเสรี และ 3) การทำงานในองค์กรหรือกลุ่มนั้นต้องเป็นไปอย่างคนที่ค่อนข้างเท่าเทียมกัน

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชูชัย สุภวงศ์ (อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิจารณ์สารท สกฤต2540:5) เป็นนักคิดอีก 2 ท่าน ที่กล่าวถึง “ประชาสังคม” โดยเน้นที่การปรับใช้ในบริบทของสังคมไทยค่อนข้างมาก โดยที่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช มองว่า “ประชาสังคม” หมายถึง ทุกๆส่วนของสังคม โดยรวมถึงภาครัฐ ภาคประชาชนด้วย ถือว่าทั้งหมดเป็นประชาสังคม ซึ่งแตกต่างจากความหมายแบบตะวันตกที่แยกออกมาจากภาครัฐ หรือนอกภาครัฐ แต่หมายถึงทุกฝ่ายเข้ามาเป็นหุ้นส่วนกัน โดยนัยยะนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ให้ความสำคัญกับ “วิถีประชา” (Civic movement) ที่

เป็นการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยเอาตัวกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง ปราศจากการจัดตั้ง คั้งข้อเสนอที่สำคัญในเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนา ในช่วงของการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ก็จะต้องเน้นที่กระบวนการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาของทุกฝ่ายร่วมกันในระดับ พื้นที่(ย่อยๆ) (AFP = Area-Function Participation) ซึ่งในพื้นที่นี้ อาจเป็นพื้นที่จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น เขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นต้น

ชูชัย ศุภวงศ์ (อนุชาติ พวงสำลี และวิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2540:6) ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” ที่กว้างขวางและผนวกเอาแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นมาผสมผสานกันอย่างกลมกลืนกับบริบทของสังคมไทยว่าหมายถึง “การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือการกระทำบางอย่าง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ทั้งนี้ ชูชัย ศุภวงศ์ ยังได้เสนออีกว่า ปัจจุบันขบวนการประชาสังคมของไทย ได้มีพัฒนาการและความเข้มแข็ง เชื่อมโยงเครือข่ายกันมากพอสมควร โดยเฉพาะเครือข่ายชาวบ้านและเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการแสวงหาทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ของสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเอดส์ ปัญหาสาธารณสุข การทำเกษตรทางเลือก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชูชัย ศุภวงศ์ ได้ตั้งข้อสังเกตที่สำคัญไว้ว่า ในเงื่อนไขของสังคมไทยปัจจุบัน ยังคงมีกระแสเหี้ยมร้ายที่จะลดมิให้กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของสังคมเติบโตขึ้น อันได้แก่ ระบบพรรคการเมือง รัฐไทย ระบบราชการ ระบบการศึกษา ความสัมพันธ์แบบแนวดิ่ง และสื่อมวลชนที่ขาดอิสระ เป็นต้น

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (อนุชาติ พวงสำลี และวิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2540:6-7) นักคิดนักพัฒนาอาวุโสอีกท่านหนึ่ง ซึ่งมีบทบาททางความคิดและการเชื่อมโยงภาคีต่างๆ ของสังคม เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้ให้ความหมายของ “ประชาสังคม” ว่า หมายถึง “สังคมที่ประชาชนทั่วไป ต่างมีบทบาทในความสำเร็จในการจัดการเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชน โดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการ และกิจกรรมอันหลากหลายที่ประชาชนจัดขึ้น” โดยนัยยะของความหลากหลายขององค์กรนี้ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่ม องค์กร ชมรม สมาคม ซึ่งล้วนแต่มีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งสิ้น จึงเป็นเสมือน “สังคม” ของ “ประชา” (หรือ Society ของ Civil) นั่นเอง อย่างไรก็ตาม ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ยังเสนอต่ออีกด้วยว่า “ประชาสังคม” นั้นเป็นส่วนของภาครัฐ ซึ่งดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายและก็ไม่ใช่งานธุรกิจ ซึ่งดำเนินงานโดยหวังผลกำไรเป็นสำคัญ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (ชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาคการณ์ไกล, 2540 :56) ได้ให้ความหมายของประชาสังคมไว้ว่า เป็นสังคมหรือชุมชน ที่มีมาตรฐานสำคัญดังนี้ (1) ต้องมีความสัมพันธ์กันโดยตรง (2) ต้องมีการเอื้อเฟื้อต่อกัน เพราะว่าเราสามารถนับความสัมพันธ์นั้นได้ เมื่อเราพูดถึงสังคม เราพูดถึงกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่าเป็นพวกเดียวกัน โดยไม่เคยเห็นกัน ไม่เคยรู้จักกัน ไม่รู้ว่าคนนั้นมีอยู่จริงด้วยซ้ำไป เราจึงจะพูดถึงประชาสังคมได้ คือ กลุ่มคนที่รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันหรือเป็นพวกเดียวกัน ในทรรศนะของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ การที่จะเป็นประชาสังคมได้นั้น ประการหนึ่ง จะต้องสามารถร่วมกันได้ว่าเราเป็นพวกเดียวกัน ประการที่สอง เรามีความสัมพันธ์โดยไม่รู้จักกัน อาศัยบนฐานของสิทธิ ต้องมีสิทธิบางอย่าง เราต้องยอมรับสิทธิบางอย่างของกันและกัน จึงจะนับว่าเป็นประชาสังคม โดยสรุปก็คือ การเป็นประชาสังคมต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 2 ประการดังที่กล่าวมาแล้ว

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (ชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาคการณ์ไกล, 2540 :93) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาสังคม” ว่า หมายถึง กลุ่มองค์กรที่เป็นพลังนอกระบบรัฐ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นมา โดยไม่หวังผลกำไรหรือหวังกำไรก็ตาม และต้องการมีบทบาทร่วมกับรัฐในการที่จะจัดระเบียบการปกครอง การพัฒนาจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

เกษียร เตชะพีระ (ชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาคการณ์ไกล, 2540 : 123-124) ได้ให้ความหมายของประชาสังคมไว้ว่า ประชาสังคม คือ สถาบันอิสระที่อยู่นอกรัฐ สถาบันอิสระที่อยู่นอกรัฐดังกล่าวไม่ได้เป็นของประชาชนทั้งหมด มีที่เป็นของเอกชนด้วย ธุรกิจเอกชนก็รวมด้วย รากเหง้าหรือที่มาของคำคำนี้ ขอเพียงแต่เป็นเหล่าสถาบันที่อยู่นอกรัฐก็นับว่าเป็นประชาสังคม ในขณะนี้ ความหมายที่เป็นกลางหรือกว้างออกไปคงหมายถึง เหล่าสถาบันที่อยู่นอกรัฐ นอกภาคเศรษฐกิจ ถ้าเจาะลึกวิเคราะห์ลงไปพอจะแยกได้ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ตลาด หมายถึง เป็นเวทีของการบริโภค การซื้อขายจับจ่ายสินค้า ไม่ใช่เรื่องการผลิต เพราะคิดว่า การผลิตเป็นประเด็นของภาคเศรษฐกิจโดยตรง
2. เหล่าสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบรมบ่มเพาะฝึกฝน เลี้ยงดู กล่อมเกลาคคนในสังคมขึ้นมา ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน วัด คือ มีหน้าที่บ่มเพาะคนรุ่นใหม่ในสังคม
3. ประชาสังคม มีความหมายรวมไปถึง การเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเรียกร้องในประเด็นปัญหาต่างๆของคนในสังคม โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นคนรวย คนจน หรือคนละชาติ ศาสนา แต่ถ้าเป็นการรวมตัวเพื่อต่อสู้เรียกร้องในประเด็นต่างๆ ในสถานที่ต่างๆ ก็เรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคม

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (2541:123) ได้ให้ความหมายของประชาสังคม คือ การที่คนในสังคมมารวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือ องค์กรจัดตั้ง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือภาค

สังคม ในลักษณะที่เป็น “หุ้นส่วน” กัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่าง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ “ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย”

สีดา สอนศรี (2546:183-184) ได้ให้ความหมายว่า คือ สังคมของประชาชน หรือพลเมือง นั่นก็คือองค์กรประชาชน (Pos) และองค์กรพัฒนาเอกชน(NGOs) ที่ร่วมกันช่วยรัฐในการพัฒนาประเทศ กลุ่มและบุคคลมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างจากรัฐและองค์กรอื่นๆ ของรัฐ คำว่า ประชาสังคมจึงมีขอบเขตกว้างขวางมาก ซึ่งประกอบไปด้วยการรวมอยู่ในองค์กรต่างๆ ดังนี้

1. องค์กรพัฒนาเอกชน
2. องค์กรชุมชน
3. องค์กรศาสนา
4. สถาบันทางวิชาการ
5. กลุ่มสื่อสารมวลชน
6. กลุ่มธุรกิจ
7. กลุ่มสตรี
8. กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง
9. กลุ่มองค์กรการกุศล
10. กลุ่มชนพื้นฐานที่ยังไม่พัฒนา
11. แนวร่วมของพรรคการเมือง

อนุชาติ พวงสำลี (อนุชาติ พวงสำลี 2542:76-88 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล 2549: 1-12) กล่าวว่า ประชาสังคมอาจอธิบายได้ในสองความหมาย ความหมายแรก คือ สภาพของสังคมที่พึงปรารถนา มีความเป็นประชาชนอย่างแท้จริง เป็นสังคมที่ผู้คนทั้งหลายเข้ามามีส่วนร่วมเข้ามามีส่วนกำหนดชะตากรรมของสังคมร่วมกัน เป็นสังคมของอารยะธรรมร่วมกัน เป็นสังคมที่เราพึงปรารถนา อีกความหมายหนึ่ง ประชาสังคมอาจจะอธิบายถึงกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่จะต้องเร่งสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้คนที่หลากหลาย กลุ่มองค์กรที่หลากหลายเข้ามาสู่กระบวนการจัดการแก้ไขปัญหา เข้ามาบอกว่าเขาต้องการสร้างสังคมของเขาอย่างไร และความหมายของการมีประชาสังคมไม่ได้หมายความว่า มีกลุ่มพลังมวลชนมากกดดันรัฐอย่างเดียว แต่เป็นกลุ่มของประชาชนรวมตัวกันไปแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตัวเอง

ถวิลวดี บุรีกุล (2549:13) ได้ให้ความหมายว่าประชาสังคมคือประชาชนในสังคมมีจิตสำนึกร่วมกัน มีการร่วมมือผ่านองค์กรที่หลากหลาย และมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อทำการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความคิดเพื่อสร้างเอกลักษณ์ มีความผูกพันและความเชื่อร่วมกัน โดย

มีจุดมุ่งหมายเพื่อการมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ หรือเพื่อให้รัฐมีความสำนึก
รับผิดชอบต่อสาธารณะ

ธโรธร ตู่ทองคำ(2549:41) ได้ให้ความหมายประชาสังคม คือ การรวมกันของ
ผู้คนที่เกิดจากการตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่มีต่อสังคมในลักษณะของกลุ่ม ชุมชน
สมาคม หรืออื่นใดที่สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง เป็นกลุ่มเดียวกันหรือพวกเดียวกันถักทอ
เป็นเครือข่ายจนก่อให้เกิดการกระทำ กิจกรรม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคล ประชา
สังคมจึงเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคลเกือบทุกประเภท

วีรบุรุษ วิสารทสกุล(2549:5-11)กล่าวได้ว่า ประชาสังคม คือ การรวมกลุ่มกัน
ของพลเมือง ที่เคารพในความแตกต่างหลากหลายทางความคิด มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อ
สร้าง/ขยายจิตสำนึกของสมาชิกหรือองค์กรให้เกิดเป็นพลังที่เข้มแข็งในสังคม เครือข่ายหรือองค์กร
ประชาสังคม จะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในหมู่สมาชิก เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นพื้นที่ระหว่าง
รัฐกับปัจเจกชนบุคคล ดังนั้นการรวมกลุ่มในรูปของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม องค์กรต่างๆ
สมาคม ชมรม กลุ่ม ฯลฯ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคมทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป ประชาสังคม หมายถึง ปัจเจกชนที่มีความเป็นพลเมือง มา
รวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือองค์กรต่างๆด้วยความสมัครใจ เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันแก้ไข
ปัญหา หรือกระทำการบางอย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.1.2 ความสำคัญ

ความสำคัญของประชาสังคม นั้น ถวิลวดี บุรีกุล ได้ให้แนวคิดไว้ว่า (ถวิลวดี
บุรีกุล 2549:1-14-1-17)

ประชาสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของการทำงานเพื่อส่วนรวมจะเป็นการ
เสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพราะเป็นการสร้างทุนทางสังคมที่เกิด
จากการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ทำงานเพื่อส่วนรวม และสมาชิกมีการมีส่วนร่วม รวมตัวกัน
(associationism) ต้องการแสวงหาอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐ จึงยังคงรักษา
สถานภาพของความสัมพันธ์ที่ถาวรไว้

ประชาสังคม มีประโยชน์ในการระดมพลังมวลชน เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลง
หรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่ม และประโยชน์
ส่วนรวม ซึ่งถูกเรียกรวมๆว่าเป็น “การเมืองแบบใหม่” (the new/postmodern politics) ที่มีความ
ศรัทธาต่อระบบการปกครองของรัฐ ดังนั้นหัวใจของการเมืองแบบใหม่จึงอยู่ที่การสร้างการเมือง
แบบที่ให้ประชาชนธรรมดาามีบทบาทในการเคลื่อนไหวของประชาชนในแบบต่างๆ มากขึ้น
ประชาสังคมจึงสามารถปกป้องอำนาจรัฐจากการปัญหาทางเศรษฐกิจที่อาจมาจากวิกฤตได้

โครงสร้างต่างๆ ของประชาสังคมเปรียบเสมือนสนามเพลอะที่ใช้ปกป้องพื้นที่บนสมรรถภูมิในการทำสงคราม ในการทำสงครามบางครั้งการถล่มจากปืนใหญ่ทำให้เราหลงคิดว่ากองกำลังของฝ่ายตรงข้ามถูกทำลาย แต่พอฝ่ายเรารุกสู้เข้าไปในดินแดนของศัตรูจะพบว่ายังมีความสามารถในการปกป้องตนเองอยู่ ในด้านการเมืองของประเทศที่เจริญก็เหมือนกัน เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจผลของปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวในประเทศพัฒนาไม่เพียงพอที่จะทำลายขวัญและกำลังใจของผู้ที่ปกป้องรักษาระบบและไม่สามารถที่จะให้เปรียบหรือโอกาสกับฝ่ายรุกสู้ได้

ประชาสังคมยังเป็นการสร้างแรงผลักดันในเรื่องจริยธรรม (Ethical influence) โดยประชาสังคมมีการดำเนินการบนความต้องการพื้นฐานของประชาชน โครงสร้างของประชาสังคมจึงกำหนดขึ้นและเป็นไปเพื่อปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การสร้างอิทธิพลต่อการสร้างพื้นฐานของจริยธรรมอยู่ภายใต้การรวมตัวกันในกลุ่มศาสนา กลุ่มที่มีความคิดเฉพาะ ที่ให้ปรัชญาของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และเป็นสถาบันที่พวกเขาต้องปกป้อง ทั้งยังเป็นหุ้นส่วนในการเสวนาในชีวิตทางการเมืองและอาจเตือนไปยังรัฐให้มีการคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านั้น ในทรศนะทางการเมืองแล้ว ประชาสังคมยังสามารถส่งผ่านข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณากฎหมายอีกด้วย

การมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ (Economic influence) การผสมผสานร่วมกันระหว่างความสนใจทางสังคมกับเศรษฐกิจ โดยไม่มีการห้วงกังวลเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะคงยาก การแสดงให้เห็นในเรื่องนี้คือประเด็นเรื่องการจัดงาน ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาสังคม เช่นกัน

ประชาสังคมเป็นหุ้นส่วนทางสังคมและเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ตัวอย่างเช่น สนธิสัญญา Amsterdam Treaty ได้ก่อให้เกิด ความร่วมมือระหว่าง EU commission และหุ้นส่วนทางสังคม มีการกำหนดมาตรการเพื่อปกป้องสิทธิของแรงงาน และเพื่อประกันการดำเนินงานปกป้องสังคมของกลุ่ม มีการทำข้อตกลงใน European Social Charter of 1989 ถึงแม้จะมีปัญหาในการดำเนินการบ้าง แต่สิ่งนี้คือความสำคัญของการมีประชาสังคมในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ ประชาสังคมที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนยังช่วยกันผลักดันการดำเนินการเหล่านี้อีกด้วยเพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนและความสนใจของพวกเขา

ประชาสังคมเป็นองค์กรที่ผลักดันต่อภาคการเมืองเพื่อปกป้องการเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยประกันการปกป้องค่านิยมและเสรีภาพ ต่อผู้การรวบอำนาจหรือเผด็จการ ประชาสังคมเป็นตัวกระตุ้น (catalyst) เป็นพื้นที่ที่มีการสานเสวนาระหว่างภาคส่วนต่างๆ กับผู้มีอำนาจ จุดแข็งของประชาสังคมคือการมี

โครงสร้างที่ยืดหยุ่น ทำให้เอื้อต่อการดำเนินการในเรื่องนี้ ในประเทศตะวันตก ความเข้มแข็งของประชาสังคมมักเห็นว่าเป็นเกณฑ์ของความสมบูรณ์และความยั่งยืนของการเป็นประชาธิปไตย (democratic health and stability) ประชาสังคมเป็นพื้นที่ของพลเมืองที่แสวงหาสันติสุขเพื่อต่อต้านการกดขี่ การเป็นเผด็จการและความรุนแรงของรัฐที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จากเกณฑ์ที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตย มีความเกี่ยวข้องไม่เพียงแต่การเสริมสร้างสิทธิขั้นพื้นฐาน สถาบันและกระบวนการ ที่มีความสำคัญแต่ยังเป็นการสร้างความยั่งยืนของความสัมพันธ์ทางสังคมที่สนับสนุนการเป็นประชาธิปไตยอยู่ ในระบบของการสนับสนุนการเป็นประชาธิปไตยนี้ประกอบด้วยการพัฒนาชนชั้นกลางที่มีการศึกษา และกรอบของสถาบันพลเมืองที่สามารถสนับสนุนการเป็นประชาธิปไตย เช่น ในสังคมที่เคยเป็นคอมมิวนิสต์มาก่อนและในประเทศโลกที่สามที่การเป็นประชาธิปไตยมีความก้าวหน้าในศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา การสร้างประชาสังคมจึงเป็นการผูกมัดตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นประชาธิปไตย

สำหรับรัฐแล้วการมีความสัมพันธ์กับประชาสังคมก็จะก่อให้เกิดประโยชน์คือ

1. ประชาสังคมจะสนับสนุนค่านิยมของชาติ ของโลก ช่วยให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย
2. แนะนำแนวคิดใหม่ ความชำนาญ ทรัพยากร ความสามารถ เครือข่าย และความเป็นผู้นำในประเด็นต่างๆ
3. ให้บริการที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารของรัฐ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสชนกลุ่มน้อย ผู้ที่อยู่ในที่ทุรกันดารที่รัฐยังให้บริการไม่ถึง เพิ่มความช่วยเหลือทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินในด้านต่างๆ

สำหรับประชาสังคมเองก็ได้รับประโยชน์จากรัฐ คือ

1. เพิ่มบทบาทในการมีอิทธิพลต่อนโยบาย และสร้างการร่วมมือกันระหว่างรัฐและองค์กรประชาสังคม
2. ให้อำนาจทางกฎหมายในการมีส่วนร่วม และสร้างความชอบธรรมในการทำงานขององค์กรประชาสังคม สร้างความเชื่อมโยงและความโปร่งใสของการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐ และรัฐยังสามารถให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่ประชาสังคมได้
3. เสริมสร้างทางการศึกษาของพลเมือง (civic education) การมีส่วนร่วม และการสร้างทุนทางสังคมที่จะเสริมสร้างความสามารถของประชาสังคม เพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงการบริการสาธารณะ และสร้างโอกาสมากขึ้นสำหรับประชาชนในการเข้าถึงการบริการสาธารณะอีกด้วย

1.1.3 พัฒนาการของแนวคิด³

พัฒนาการของแนวคิดประชาสังคม ความคิดประชาสังคมถือกำเนิดครั้งแรกในยุคสมัยกรีก ภายใต้ชุดความหมายของคำในภาษากรีกว่า “politike koinonia” ดังปรากฏในงานของ อริสโตเติล(Aristotle) ซึ่งเป็นคำๆเกี่ยวกับ “societas civilis” ในภาษาลาติน และ “political society” หรือ “political community” ในภาษาอังกฤษ อริสโตเติลให้ความหมายของ politike koinonia ว่าเป็นชุมชนทางการเมืองจริยธรรมที่มีความเป็นเสรีและพลเมืองมีความเท่าเทียมกันภายใต้ระบบการปกครองด้วยกฎหมาย หรือที่เรียก politike koinonia อีกชื่อหนึ่งว่า “polis” เขาถือว่ามนุษย์ทุกคนเป็นสัตว์การเมือง (political animal) มนุษย์ทุกคนจะบรรลุถึงชีวิตที่สมบูรณ์ได้ต้องอาศัยในชุมชนทางการเมืองเท่านั้น อย่างไรก็ตาม politike koinonia ของอริสโตเติลไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่างรัฐ (state) และสังคม (society) ออกจากกันอย่างชัดเจน เหมือนดังความคิดประชาสังคมที่ปรากฏในยุคสมัยใหม่ (modern age)

ต่อมาโทมัส อะไควนัส (Thomas Aquinas) นำคำว่า politike koinonia หรือ societas civilis มาใช้ เขามีแนวโน้มใช้ societas civilis ในความหมายอย่างเดียวกับนครรัฐ (city-state) ในยุคกลาง ซึ่งมีความใกล้เคียงกับ polis ของกรีก แต่ต่างกันที่อำนาจอธิปไตย (sovereignty) ของ polis มีเพียงครั้งหนึ่งเมื่อเทียบกับปรากฏใน city-state ความคิด societas civilis ที่อริสโตเติล และอะไควนัสนำมาใช้สร้างสังคมทางการเมืองของเขานั้นถือได้ว่าเป็นรูปแบบรัฐโบราณ ต่อมาในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) นักคิด/นักปรัชญาได้เริ่มหันมาให้ความสนใจกับความคิดในเรื่องรัฐสมัยใหม่ (modern state) ส่งผลให้ความคิดประชาสังคมปรับมุมมองความคิดกันใหม่ เพื่อให้สามารถดำเนินควบคู่กับความคิดในเรื่องรัฐสมัยใหม่ได้อย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป นักคิดคนสำคัญคนหนึ่งในยุคนี้ที่พยายามผสมผสานความคิดประชาสังคมเข้ากับรัฐสมัยใหม่ ได้แก่ โทมัส ฮอบบส์ (Thomas Hobbes)

ฮอบบส์มองประชาสังคมว่าเป็นสถานะใหม่ของมนุษย์ที่หลุดพ้นจากสถานะธรรมชาติ (state of nature) ในสถานะธรรมชาติมนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย หวาดระแวงต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงสิ่งที่ปรารถนา มนุษย์ต่างแก่งแย่งชิงดี มนุษย์สถานะธรรมชาตินี้จึงปราศจากความสงบสุข ดังนั้น ด้วยสภาพแวดล้อมอย่างที่เป็นอย่างนี้ได้ผลักดันให้มนุษย์ทำข้อตกลงซึ่งกันและกัน (social contract) เพื่อสามารถบรรลุถึงสังคมที่ปราศจากการต่อสู้ทำร้ายสู่สังคมแห่งความสมานฉันท์และความสงบสุข ฮอบบส์เรียกสังคมในสถานะใหม่นี้ว่า ประชาสังคม (Civil Society) มนุษย์ในสภาพใหม่ของสังคมใหม่จำเป็นต้อง สละเสรีภาพส่วนบุคคลมอบให้กับผู้ดูแลผู้หนึ่งซึ่งเรียกว่า “องค์

³ เรียบเรียงมาจาก วิทยานิพนธ์เรื่อง พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย โดยเชษฐา ทรัพย์เย็น (2547:14-31)

อธิปไตย” (sovereignty) ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดในการปกครองสังคมตามที่ปรากฏในหนังสือ “Leviathan” ของเขา

ด้วยตรรกตามทฤษฎีของฮอบบ์ การเสนอให้มนุษย์ทำข้อตกลงทางสังคมร่วมกัน เพื่อนำมาซึ่งสังคมที่สงบสุขภายใต้การควบคุมของผู้ปกครองนั้น แท้จริงแล้วเป็นการสถาปนารัฐ มากกว่าการสร้างสังคมนอกรัฐ ด้วยเหตุนี้ ประชาสังคมตามที่ฮอบบ์เสนอจึงเป็นการต่อยอดการผลิตซ้ำ (reproduction) ของชุดความคิดว่าด้วยการสร้างรัฐที่คตินั้นเอง หรือกล่าวอีกภาพหนึ่งคือ ข้อเสนอให้สร้างประชาสังคมของฮอบบ์ยังไม่สามารถก้าวพ้นจากวาทกรรม (discourse) ว่าด้วยรัฐอุดมคติที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณงามความดีนานาประการต่างๆที่ในช่วงเวลาก่อนหน้าฮอบบ์ มีนักคิด/นักปรัชญาที่สามารถก้าวพ้นจากรัฐอุดมคติอย่างแมคเคียเวลลี (Machiavelli) นำเสนอการสร้างรัฐในความเป็นจริง (realistic state) ในบริบทสภาพแวดล้อมทางสังคมการเมืองที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น

แมคเคียเวลลีมองว่าสภาพสังคมทางการเมืองเป็นสภาพของการแก่งแย่งชิงดี เขา รัคเอาเปรียบ รัฐที่เกิดขึ้นจากสภาพสังคมการเมืองเช่นนี้จึงต้องเป็นรัฐที่ทำทุกวิถีทางเพื่อธำรงรักษา รัฐให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นผู้ปกครองที่ดีที่เหมาะสมกับรัฐในบริบทสังคมการเมืองดังกล่าวจึงต้องเป็น ผู้ปกครองที่ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อรักษารัฐของตนให้ดำรงอยู่ แม้ผู้ปกครองคนนั้นจะต้องเป็นคน ที่เห็นแก่ตัว ใช้วิธีการทั้งที่ชอบธรรมและไม่ชอบธรรม ตลอดจนเล่ห์เพทุบายนานัปการ แต่ถ้า เป็นไปเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐแล้วยอมนับว่าผู้ปกครองผู้นั้นทำสิ่งที่ถูกต้องต่อรัฐและประชาชน แมคเคียเวลลีจึงเป็นนักคิด/นักปรัชญาคนแรกที่ก้าวพ้นจากวาทกรรมว่าด้วยรัฐในอุดมคติ

ข้อเสนอในการสร้างรัฐของแมคเคียเวลลีดังกล่าวนี้ไม่มีอิทธิพลต่อความคิดว่า ด้วยรัฐของฮอบบ์ แม้ว่าฮอบบ์จะเกิดในยุคหลังแมคเคียเวลลีก็ตาม ฮอบบ์ยังคงพึงพอใจกับรัฐใน อุดมคติตามแบบอย่างของอริสโตเติล ความคิดว่าด้วยประชาสังคมที่ฮอบบ์เสนอยังคงตกอยู่ภายใต้ อิทธิพลทางความคิดของอริสโตเติลนั่นเอง อาณาบริเวณของสังคมซ้อนทับกับอาณาบริเวณของรัฐ อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพียงแต่ข้อเสนอของฮอบบ์แตกต่างจากอริสโตเติลตรงที่รูปแบบของ รัฐแต่ละคน กล่าวคือ politike koinonia หรือ societas civilis ของอริสโตเติลนั้น เป็นรัฐแบบ โบราณ แต่ประชาสังคมตามข้อเสนอของฮอบบ์เป็นรัฐสมัยใหม่ที่อำนาจอธิปไตยแผ่ขยายครอบคลุมไปทั่ว ทุกชอกทุกมุมของสังคม

จอห์น ล็อก (John Locke) นักคิด/นักปรัชญาอีกผู้หนึ่งที่มีความสนใจในการ สร้างสังคมการเมือง (political society) หรือที่เรียกว่าประชาสังคมในภาพของล็อก ทฤษฎีของเขา เริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสภาพที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่าง มีเหตุมีผล มีเสรีภาพที่สมบูรณ์ อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎธรรมชาติ (law of nature) แต่สภาวะ

ธรรมชาติต่อแหลมต่อการเกิดสภาวะสงครามต่อสู้กัน เนื่องจากความต้องการของมนุษย์ไม่สิ้นสุด ต่างคนต่างต้องการในสิ่งที่พึงปรารถนาซึ่งจะนำมาสู่การใช้กำลังเข้าประหัดประหารกัน แนวโน้ม ความวุ่นวายที่อาจมีขึ้นในสภาวะธรรมชาติเช่นนี้เป็นเพราะการขาดอำนาจศูนย์กลางที่ยอมรับกันใน หมู่มนุษย์คอยควบคุมจัดการ ไกล่เกลี่ยตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เนื่องด้วยความหวาดกลัวที่เสี่ยงต่อ สภาวะสงครามและความต้องการสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ผาสุกทำให้มนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ ยอมเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมเมือง ทำพันธสัญญาทางสังคมต่อกัน (social contract) เพื่อบรรลุถึง การสร้างทางสังคมที่ธำรงไว้ซึ่งความสงบสุขในสังคม

พันธสัญญาที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจร่วมกันทำข้อตกลงของมนุษย์นั้น มนุษย์แต่ละคนไม่จำเป็นต้องยอมสละเสรีภาพของตนให้กับองค์อธิปัตย์ในการปกครองดูแล มนุษย์ ยังคงมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ มนุษย์เพียงยอมเสียดุลและหน้าที่บางประการมอบให้กับประชาสังคม เป็นผู้จัดการ เพื่อเป้าประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน ประชาสังคมจะเป็นผู้ตั้งองค์อธิปัตย์มาดูแล การตั้งองค์อธิปัตย์จะต้องได้รับการสนับสนุนจากเสียงข้างมากของ ประชาชนในประชาสังคม รูปแบบขององค์อธิปัตย์มีความหลากหลาย อาทิ ประชาธิปไตยโดย ประชาชน ณาธิปไตย กษัตริย์ ฯลฯ ตามความเหมาะสม ถ้าประชาชนในประชาสังคมไม่พอใจองค์ อธิปัตย์ สามารถถอดถอน/โค่นล้มได้ เพราะอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงเป็นของประชาชน

เป็นที่แน่ชัดว่าความคิดของลื้อคมีพยายามแยกรัฐ (state) ออกจากสังคม การเมือง (civil society) โดยลื้อคได้ทำการกำหนดองค์การทางปกครองขึ้นต่างหาก เรียกว่า “government” ภายในรัฐยังมีการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นฝ่ายต่างๆซึ่งมีความแตกต่างจากอริสโตเติลและฮอบบ์อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากทั้งสองได้รวมเอา ประชาสังคม (civil society) และรัฐ (state) เข้าไว้เป็นส่วนเดียวกัน แต่สำหรับลื้อคนั้นจะแยกออกจากกัน นอกจากนี้ประชาสังคมของลื้อคมิได้ อยู่ชัดตรงข้ามกับรัฐเหมือนดังความคิดของนักคิด/นักปรัชญาในยุคสมัยใหม่ (modern age) แต่ ประชาสังคมของลื้อคดำเนินคู่กับรัฐ เป็นผู้สร้างรัฐสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐได้ทุกเวลา กล่าว อย่างหลวมๆ คือ รัฐเป็นโครงสร้างส่วนบนของประชาสังคม แต่ไม่ได้เป็นอิสระอย่างสมบูรณ์ (absolute) จากประชาสังคมยังอยู่ในการควบคุมตรวจสอบจากประชาสังคมและพร้อมถูกถอดถอน ได้เสมอ ดังนั้นหากประชาสังคมต้องการปฏิวัติล้มล้างรัฐ และสร้างรัฐใหม่ขึ้นมาทดแทนย่อมมี ความชอบธรรมในการกระทำดังกล่าว และหากนำมากล่าวใหม่ในภาษาของคาร์ล มาร์กซ์ อาจกล่าว ได้ว่าประชาสังคมเป็นผู้กำหนดรูปแบบโครงสร้างของรัฐนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง ประชาสังคมในทัศนะของลื้อค ยังหลีกเลี่ยงไม่พ้นกระบวนทัศน์ (paradigm) ชุดเดิมของนักคิด/นักปรัชญาที่ผ่านมาในอดีต นั่นคือ การพยายามฝังตรึงอยู่กับ โนทัศน์ว่าค้ำวรัฐเฉกเช่นเดียวกับอริสโตเติลและฮอบบ์ ประเด็น

รายละเอียดของสื่ออาจแตกต่างจากนักคิด/นักปรัชญาเหล่านี้อยู่บ้างอย่างเช่นการที่สื่อพยายามแยกรัฐออกจากประชาชน แต่แกนความคิดหลักโดยรวมแล้วสื่อยังคงยึดแน่นเกี่ยวกับการมุ่งแสวงหารูปแบบการปกครองโดยรัฐที่ดีเช่นเดิม

ในขณะที่สื่อมองว่าประชาสังคมมีความสำคัญเหนือกว่ารัฐ และเป็นตัวกำหนดความเป็นไปของรัฐ แต่มองเตสกีเอร์ (Montesquieu) เห็นตรงกันข้าม กล่าวคือ เขาเห็นว่าสังคมและรัฐต่างอยู่ในดุลยภาพแห่งการสร้างสรรค์กันและกัน ซึ่งไม่ว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สามารถทำลายอีกฝ่ายลงได้ หากขาดสังคม รัฐจะดำรงอยู่ไม่ได้ เช่นเดียวกันถ้าไม่มีรัฐ สังคมจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ เป็นการอวดसानของทุกฝ่าย ทั้งสังคมและอำนาจทางการเมืองต่างมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน ดำรงอยู่ด้วยกัน ไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดก่อนและสร้างอีกฝ่ายหนึ่ง เหตุที่สังคมมีท่าทีต่อต้านระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เนื่องจากความต้องการของพลเมืองที่ต้องการปกป้องรักษาสิทธิทางกฎหมายของพวกเขาซึ่งได้ถูกถูกรอนไปโดยอำนาจผูกขาดพลเมืองจึงรวมตัวกันก่อตั้งและเคลื่อนไหวผ่านทางองค์กรมวลชนและสมาคมต่างๆ เพื่อเป้าประสงค์ในการนำสิทธิพลเมืองที่เขาควรจะได้รับกลับคืนมา แนวความคิดประชาสังคมของมองเตสกีเอร์จึงเป็น สังคมคู่รัฐ ไม่ใช่สังคมกำหนดรัฐ ตามแบบอย่างของนักคิดที่มีมาก่อนหน้านี้

ความคิดในการแยกสังคมกับรัฐออกจากกันหรือมองว่าสังคมแตกต่างจากรัฐเกิดการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วไปไกลกว่าความคิดของสื่อและมองเตสกีเอร์ โดยเฉพาะความคิดการมองสังคมเป็นขั้วตรงข้ามและต่อต้านรัฐอย่างเช่นในประเทศฝรั่งเศส ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับการต่อต้านอำนาจเด็ดขาดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิในความคิดของมองเตสกีเอร์หรือการต่อต้านระบบเจ้าอธิปไตยในความคิดของวอลแตร์ (Voltaire) ได้ถูกรวบรวมไว้ด้วยกันในความคิดว่าด้วย “สังคมต่อต้านรัฐ” ซึ่งได้รับความนิยมแพร่หลายในฝรั่งเศส แกนหลักในความคิดดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับปัจเจกชนแต่ละคนในประชาสังคมที่มีความเป็นอิสระและเท่าเทียมเต็มไปด้วยสิทธิต่างๆเท่าที่ปัจเจกคนหนึ่งพึงมีได้เพื่อบรรลุถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่ถูกกดขี่บังคับและถูกรอนจากอำนาจเผด็จการใดๆและเป็นแหล่งที่มาของสิทธิต่างๆที่แท้จริงในสังคม พัฒนาการทางความคิดดังกล่าวนี้ส่งผลที่ตามมาประการสำคัญ คือ ทำให้สังคมกลายเป็นแหล่งอำนาจที่ชอบธรรมแต่เพียงแหล่งเดียวซึ่งแตกต่างจากยุคสมัยก่อนหน้านี้ที่ให้ความชอบธรรมกับทั้งสังคมและรัฐดังเช่นความคิดของ อริสโตเติล ฮอปส์ และสื่อ เป็นต้น

อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ได้เปลี่ยนความหมายของประชาสังคมในแง่ใหม่ เขาเสนอว่าประชาสังคมควรตั้งอยู่บนฐานของสิทธิมนุษยชนสากลมากกว่าอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะส่วนเฉพาะตน เขาเห็นว่าประชาสังคมที่แท้จริงต้องเป็น “universal civil society” ที่วางอยู่บนหลักนิติธรรม (rule of law) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ

ของการพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ และยังมองว่าความเป็นส่วนรวม (public) มีคุณค่ายิ่งต่อการธำรงรักษาสังคมให้คงอยู่ ดังนั้น ประชาสังคมที่ที่จะต้องเป็นประชาสังคมของส่วนรวม มิใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ คานท์ยังปฏิเสธอำนาจเบ็ดเสร็จใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคม เขาจึงได้ทำการคัดค้านการประนีประนอมหรือความร่วมมือกับกลุ่มฐานันดร (estate powers) ในรัฐสมบูรณาญาสิทธิ เพราะจะนำมาซึ่งภัยคุกคามต่อความเป็นส่วนรวม คานท์จึงเสนอทางออกจึงให้สร้างสังคมพลเมือง (citizen society) ขึ้นแทนสังคมเก่าในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพื่อประกันถึงเสรีภาพของส่วนรวม ความคิดของคานท์ โดยเฉพาะการให้น้ำหนักในประเด็นเรื่องความเป็นสากล (universalism) ส่งอิทธิพลทางความคิดของเฮเกลในเวลาต่อมา

ประชาสังคมในทัศนะของนักคิด/นักปรัชญา ก่อนหน้าคือ ก้าวโดยสรุป จะมองว่าการสร้างประชาสังคมคือการสร้างสังคมการเมืองหรือรัฐ ในยุคต่อมาความคิดประชาสังคมเริ่มมองเห็นความชัดเจนในการแยกตัวออกจากสังคมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วยังพบว่าประชาสังคมของนักคิด/นักปรัชญาเหล่านี้ยังเป็นประชาสังคมที่ซ้อนทับกับสังคมไม่ว่าจะให้ความหมายในรูปของ political society หรือ society ก็ตาม ความคิดประชาสังคมในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มหรือองค์กรที่ดำเนินอยู่ระหว่างรัฐและปัจเจกชน/ครอบครัวปรากฏเป็นรูปเป็นร่างอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในความคิดของเฮเกล อาจกล่าวได้ว่าเฮเกลเป็นคนแรกที่จุดประกายความคิดประชาสังคมในรูปลักษณะที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

เฮเกล (Hegel) วางรูปแบบประชาสังคมให้มีลักษณะที่แตกต่างจากครอบครัวและรัฐ ประชาสังคมในทัศนะของเฮเกลจึงรวมเอากลุ่ม/องค์กรที่อยู่ระหว่างครอบครัวและรัฐเข้าไว้ด้วยกัน เช่น สหภาพ สมาคม โบสถ์ ชุมชน ชุมนุม กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มศาสนา สภาคนงาน พรรคการเมือง กลุ่มอาชีพ ฐานันดร (estate) ฯลฯ เป็นความสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงของกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างสมัครใจ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และแสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางการเมืองของกลุ่มตน

ประชาสังคมของเฮเกลไม่ได้แยกตัวออกห่างและไม่สัมพันธ์กับสิ่งใด แต่เฮเกลมองว่า “ครอบครัว-ประชาสังคม-รัฐ” มีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง ครอบครัวเป็นชุมชนจริยธรรมขั้นแรกที่เป็นรากฐานของรัฐ พัฒนาต่อมาเป็นประชาสังคม และสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองกลายเป็นรัฐได้ในที่สุด ประชาสังคมจึงประกอบด้วยลักษณะบางประการที่อยู่ภายในครอบครัว เช่น ต้องมีมติทางจิตใจ มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน เป็นต้น ผสมผสานกับการใช้หลักเหตุผลสากลในการดำเนินชีวิตตามกฎ rule of law ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของปัจเจกชนที่อยู่ในสังคม ประชาสังคมในทัศนะของเฮเกลจึงเป็นรูปแบบที่แท้จริงของสังคม ซึ่งตัวเขาเรียกว่า “ครอบครัวสากล” (universal family)

ถึงแม้ว่าเฮเกลได้ให้ความสำคัญกับประชาสังคมเป็นอย่างมาก แต่เขาไม่ได้ละเลยความสำคัญของปัจเจกชนที่อยู่ในสังคมแม้แต่น้อย ปัจเจกชนเหล่านี้เฮเกลเรียกว่า “universal class” ดังนั้นประชาสังคมของเขาจึงเป็นที่รวมของปัจเจกชนซึ่งเต็มไปด้วยเสรีภาพ นอกจากนี้เฮเกลยังคำนึงถึง ความสมดุลที่เกิดจากทั้งความต้องการส่วนบุคคลของปัจเจกชนและความจำเป็นในภาพรวมของสังคม เขามุ่งแสวงหาการเชื่อมโยงอย่างลงตัว ระหว่างลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลและความเป็นสากล

เฮเกลกล่าวถึงประชาสังคมในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ที่แสดงออกมาในรูปแบบของ “corporations” โดยเฉพาะการรวมตัวของคนงานและนักธุรกิจ corporations ถือเป็นชุมชนจริยธรรมลำดับที่สองของรัฐซึ่งอยู่ในส่วนของประชาสังคม ในทัศนะของเฮเกล corporations นั้นเปรียบเสมือนกับอวัยวะ (organs) หรือส่วนประกอบของประชาสังคม และบทบาทหน้าที่ประการแรกที่สำคัญของ corporations คือบทบาทหน้าที่ด้านเศรษฐกิจ จากนั้นจึงขยายตัวสู่บทบาทหน้าที่ทางการเมือง

ในอีกมุมหนึ่ง corporations เปรียบเสมือนครอบครัวที่สองของปัจเจกชน ซึ่งเกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของสมาชิก และเป็นตัวแทนของเฉพาะส่วนของอุตสาหกรรมการค้า และวัฒนธรรมที่กลุ่มปัจเจกชนสังกัดอยู่ ในฐานะกรอบรองรับทำหน้าที่สอง corporations จึงต้องทำหน้าที่ 4 ประการ

1. ดูแลผลประโยชน์ของสมาชิกตามกลุ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
2. กำหนดขอบเขตความจำเป็นทั่วไปทางสังคม และความต้องการส่วนตัวของสมาชิกอย่างเหมาะสม
3. ปกป้องสมาชิกจากภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยบังเอิญ
4. ให้การศึกษาในเรื่องที่จำเป็นแก่สมาชิกใหม่

การศึกษาต้องทำให้สมาชิกเกิดความตระหนักว่า corporations เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเปรียบเสมือนอวัยวะหนึ่งของสังคมโดยรวม

เฮเกลให้ความสำคัญกับ corporations เป็นอย่างมาก เขามองว่าการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะธรรมชาติสู่สภาวะแห่งเหตุผลของปัจเจกชน จะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัย corporations เพราะจะทำให้เกิดการยอมรับในความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิก และช่วยลดความเป็นส่วนตัว เขาสนับสนุนให้มวลชนรวมตัวเป็น corporations หากปัจเจกชนผู้ใดไม่อยู่ใน corporations ปัจเจกชนผู้นั้นจะรู้สึกว่าคุณเองปราศจากซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ เกิดความแปลกแยกในตนเอง และขาดความปลอดภัยในชีวิต อย่างไรก็ตาม เฮเกลเห็นว่าถึงแม้ประชาสังคมจะมี

ความสำคัญเพียงใด แต่การทำหน้าที่ของประชาสังคมจะไม่บรรลุถึงความสมบูรณ์ ถ้าปราศจากความช่วยเหลือที่มาจากรัฐ รัฐจึงเป็นหัวใจสำคัญในการปลดปล่อยประสิทธิภาพของประชาสังคม

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า เฮเกลเป็นผู้เปิดมิติใหม่ในแนวความคิดด้านประชาสังคมที่หันมาให้ความสนใจในกลุ่ม/องค์กรซึ่งอยู่ระหว่างครอบครัวและรัฐ และมองเห็นความสำคัญของโครงสร้างในระดับกลางเหล่านี้ แต่ประชาสังคมของเฮเกลยังผูกโยงอยู่กับรัฐเป็นอย่างสูง เนื่องจากเขาเห็นว่ารัฐเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมศักยภาพให้แก่ประชาสังคมและเมื่อมิติทางด้านจิตสำนึกเกิดขึ้นในประชาสังคมจะทำให้ประชาสังคมแปรเปลี่ยนเป็นรัฐอย่างสมบูรณ์ ทัศนะดังกล่าวนี้จะแตกต่างออกไปในมุมมองของนักคิดรุ่นต่อมานามว่าดีออกเกอร์วิลล์

อเล็กซิส เดอ ตีอกเกอร์วิลล์ (Alexis de Tocqueville) ศึกษาสังคมอเมริกันในสภาพความเป็นจริง เขาเดินทางไปทั่วสหรัฐอเมริกาเพื่อสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับแบบแผนการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณีของชาวอเมริกันภายใต้สังคมประชาธิปไตย จากการเดินทางสำรวจวิถีชีวิตของชาวอเมริกันทั่วไปถึง 2 ช่วงเวลา ตีอกเกอร์วิลล์พบว่าสังคมอเมริกันเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวิถีประชาธิปไตยเป็นสังคมที่มีการกระจายอำนาจสูง ภายในสังคมเป็นไปด้วยบรรยากาศแห่งเสรีภาพและความเท่าเทียมให้ความสำคัญในสิทธิส่วนบุคคล มีความเป็นปัจเจกสูง แต่ในขณะเดียวกันได้ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม/องค์กรอย่างมาก เมื่อพลเมืองมีความต้องการผลประโยชน์เฉพาะตนเฉพาะกลุ่มในเรื่องใด เช่น ถนน โบสถ์ โรงเรียน ฯลฯ คนเหล่านี้จะไม่นั่งอยู่กับที่เพื่อรอความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางแต่เพียงอย่างเดียว แต่กระตือรือร้นในการรวมกลุ่มเป็นหมู่คณะและลงมือกระทำกิจการณะต่างๆที่ต้องการ วัฒนธรรมอเมริกันดังที่ตีอกเกอร์วิลล์ค้นพบจึงเป็นวัฒนธรรมการรวมกลุ่มเพื่อทำสิ่งหนึ่งๆที่เป็นเรื่องส่วนรวม ส่งเสริมต่อผลประโยชน์ส่วนตน พวกเขาพร้อมที่จะเสียสละแรงกาย เวลา เพื่อประกอบสาธารณกิจ ดังกล่าวนั้นให้ลุล่วงไปด้วยดี สังคมอเมริกันจึงเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มประชาสังคมเป็นจำนวนมาก แพร่กระจายเต็มสังคม ซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบพหุนิยม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประชาสังคมของตีอกเกอร์วิลล์ ถึงแม้ให้ความสำคัญของกลุ่ม/องค์กรซึ่งอยู่ระหว่างปัจเจกชนและรัฐเหมือนดังความคิดของเฮเกล แต่ในบางแง่มุมมีความแตกต่างอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นของการเชื่อมโยงกับรัฐ ในมุมมองเฮเกล ถ้าปราศจากรัฐแล้วประชาสังคมจะไม่สามารถทำสิ่งต่างๆได้อย่างสมบูรณ์ ประชาสังคมของเฮเกลมีลักษณะพึ่งพิงรัฐสูง มีความสามารถจำกัด ซึ่งตรงกันข้ามกับความคิดประชาสังคมของตีอกเกอร์วิลล์อย่างสิ้นเชิง ในงานของตีอกเกอร์วิลล์ค้นพบว่าประชาสังคมมีความเป็นอิสระจากรัฐ ไม่อยู่ใต้อาณัติของรัฐ เป็นตัวของตัวเอง มีพลังในตัวเองที่จะผลักดันสร้างสรรค์สิ่งต่างๆให้บรรลุผลสำเร็จ กล่าวอีกนัยหนึ่ง

ประชาสังคมของเฮเกลผูกโยงกับรัฐ แต่ประชาสังคมของด็อกเตอร์วิลลีฮิสระจากรัฐ แนวคิดประชาสังคมในแบบด็อกเตอร์วิลลีได้ส่งอิทธิพลทางความคิดประการสำคัญต่อนักคิดด้านประชาสังคมใน

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl marx) เป็นนักคิด/นักปรัชญาสังคมอีกผู้หนึ่งที่แนวคิดของเขาได้รับความนิยมน้อยกว่างานของเขามีขึ้นเพื่อวิพากษ์งานของเฮเกล มาร์กซ์มองประชาสังคมแตกต่างจากเฮเกล ประชาสังคมของมาร์กซ์อ้างอิงถึงระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งกำลังครอบงำสังคมยุโรปในสมัยนั้น ในประชาสังคมประกอบด้วยกลุ่มคน 2 ชั้น เป็นอาณาบริเวณทางเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงาน แรงงานถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบจากนายทุนปราศจากซึ่งความยุติธรรมและความเท่าเทียม ประชาสังคมจึงเป็นที่รวมตัวของความเห็นแก่ตัว การกดขี่ข่มเหง การเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาสังคมที่เต็มไปด้วยความยุติธรรม ความเสมอภาค ชนชั้นแรงงานต้องทำการปฏิวัติล้มล้างชนชั้นนายทุน เปลี่ยนเงื่อนไขในประชาสังคมเสียใหม่ให้เป็นสังคมแห่งความเท่าเทียม ด้วยเหตุนี้ความยุติธรรมแท้จริงจะเกิดขึ้น

มาร์กซ์มองว่าประชาสังคมเป็น โครงสร้างส่วนล่าง ซึ่งเป็น โครงสร้างที่สำคัญที่สุดของสังคม เนื่องจากเป็นตัวกำหนดรูปแบบรัฐซึ่งเป็น โครงสร้างส่วนบน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประชาสังคมจะส่งผลกระทบต่อรัฐให้ปรับตัวตาม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ประชาสังคมเป็นผู้สร้างรัฐ เป็นตัวกำหนดรัฐ ดังนั้นถ้าเงื่อนไขในประชาสังคมดี รัฐจะดี แต่สังคมที่ดีที่สุดคือ สังคมที่ปราศจากรัฐ มาร์กซ์มีความต้องการสร้างรัฐที่ดีและยุติธรรม รัฐที่เกิดขึ้นใหม่ต้องเป็นรัฐของชนชั้นกรรมาชีพเข้าควบคุมรัฐ แจ่มุมบางด้านของความคิดยังคงคล้ายคลึงกับล๊อค โดยเห็นว่าประชาสังคมเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรัฐและกำหนดรูปแบบรัฐ ในอีกมุมหนึ่งคล้ายความคิดของเฮเกล โดยยอมรับปัจจัยทางเศรษฐกิจและความเป็นสากล (universalism) เข้ามาในความคิดของตน ดังเช่น ในเรื่องความเป็นสากลของจิตสำนึกชนชั้นแรงงานทั้งโลก เป็นต้น แต่ประเด็นสำคัญที่สุดที่ทำให้มาร์กซ์ก้าวไกลกว่านักคิด/นักปรัชญาคนก่อนหน้าเขา ได้แก่ ความคิดว่าด้วยสังคมปราศจากรัฐ มาร์กซ์มีความต้องการเฉพาะส่วนประชาสังคม ในสังคมใหม่ที่จะเกิดขึ้นเท่านั้น เขาไม่ต้องการรัฐ ในความคิดของมาร์กซ์ สังคมเดิมก่อนปฏิวัติประกอบด้วยรัฐและประชาสังคม แต่สังคมใหม่ที่เกิดขึ้นมีความหมายเดียวกับประชาสังคม อย่างไรก็ตาม ประชาสังคมของมาร์กซ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่ม สมาคม โบสถ์ ละครเวที กลุ่มอาชีพ ฯลฯ เช่นเดียวกับเฮเกลและด็อกเตอร์วิลลี เพราะประชาสังคมของมาร์กซ์เน้นเพียง “ชนชั้น” (class) ที่ถูกกำหนดด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและภายในชนชั้นต้องไม่มีการแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยต่างๆเป็นจำนวนมาก แต่ชนชั้นต้องมีเอกภาพ ภารดรภาพมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีจิตสำนึกสากลของชนชั้นร่วมกัน ในยุคต่อมาแนวคิดประชาสังคมของมาร์กซ์ดังกล่าวนี้ ได้ถูกโต้กลับโดยนักคิด/นักปรัชญารุ่นหลังคนหนึ่งชื่อ

ว่า อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ซึ่งแนวความคิดของเขาส่งอิทธิพลสำคัญต่อแนวคิดประชาสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

กรัมสกีให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องจิตสำนึก เขากล่าวว่าการปฏิบัติโดยใช้กำลังบังคับของมาร์กซ์จะไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างถาวร เนื่องจากไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกภายในของคน ซึ่งเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะได้มาซึ่งสังคมที่ยุติธรรมและดำรงอยู่ตลอดไป การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของคนกระทำการผ่านการครอบงำ (hegemony) สังคม ในส่วนของประชาสังคม (civil society)

ปรัชญาสังคมของกรัมสกีประกอบด้วยสถาบันต่างๆในรูปของ สหภาพ สโมสร โบสถ์ สถาบันทางวัฒนธรรม การรวมตัวของละแวกบ้าน และพรรคการเมือง แต่ไม่รวมเศรษฐกิจทุนนิยมกับรัฐ ซึ่งแตกต่างจากความคิดของเฮเกลและมาร์กซ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะทั้งสองได้รวมเอาระบบเศรษฐกิจไว้ในประชาสังคมด้วย นอกจากนี้ กรัมสกียังได้เน้นย้ำเกี่ยวกับ “ความเคลื่อนไหวทางสังคม หรือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” (social movement) อันนับเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านประชาสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

ประชาสังคมของกรัมสกีมีความแตกต่างจากมาร์กซ์ โดยเฉพาะประเด็นของการจัดวางประชาสังคมไว้ในโครงสร้างส่วนบนของประชาสังคม ขณะที่มาร์กซ์วางไว้ในโครงสร้างส่วนล่าง เขากล่าวว่ารัฐ (state) ประกอบด้วย civil society และ political society โดยมีผู้ปกครองซึ่งเรียกว่า “dominant group” ครอบงำสังคมผ่านการครอบงำทางอุดมการณ์ส่งผ่านทางศีลธรรมและจิตสำนึกโดยใช้สถาบันต่างๆใน civil society อาทิ โรงเรียน สื่อมวลชน โบสถ์ กระบวนการทางวัฒนธรรม ฯลฯ

Political society เป็นส่วนของการ domination โดยใช้ “กลไกด้านการปราบปราม” (repressive apparatus) เพื่อบังคับให้ต้องกระทำตาม (coercion) แม้ประชาชนจะไม่ยินยอมพร้อมใจก็ตาม ผ่านสถาบันตำรวจ ทหาร ศาล ถูก ฯลฯ ส่วนใน civil society เป็นบริเวณของการ hegemony โดยใช้ “กลไกด้านการครอบงำทางความคิด” (ideological apparatus) เพื่อทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจกระทำตาม (consent) โดยคุณผู้ ผ่านทางโรงเรียน วัด ชุมชน สื่อมวลชน ฯลฯ กรัมสกีเห็นว่า hegemony เป็นผลผลิตของ civil society ขณะที่ domination เป็นผลผลิตของ political society แต่อีกมุมหนึ่ง hegemony&consent และ domination&coercion ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐด้วยเช่นกัน โดยที่ส่วนแรกปฏิบัติการใน civil society และส่วนที่สองปฏิบัติการใน political society

กรัมสกีได้แนะนำยุทธวิธีในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ เขามองว่าต้องสร้างอุดมการณ์ใหม่ (counter-hegemony) ขึ้นมาท้าทายอุดมการณ์หลักของชนชั้นปกครองและทำให้แพร่กระจายไปสู่ส่วนต่างๆ ทั้งทั้งสังคม เป็นเสมือนการทำสงครามแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดของ

ประชาชน และพื้นที่ทางวัฒนธรรมในสังคม (war of position) กรั่มสกีเน้นย้ำให้สร้างการครอบงำทางวัฒนธรรมใหม่ในส่วนของประชาสังคม พร้อมๆ กับการสั่นคลอนระบบการบูรณาการสังคมของชนชั้นครอบงำเก่า โดยผ่านพรรคสังคมนิยมและสหภาพของชนชั้นแรงงานเพราะจะช่วยวิกฤตให้รุนแรงขึ้น ในที่สุดการครอบงำของชนชั้นปกครองจะถูกทำลายลง ดังนั้น หากต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างถาวร วิธีการที่ดีที่สุดคือต้องเข้าควบคุมจิตสำนึกของคนในสังคม โดยให้การครอบงำแบบอุดมการณ์เป็นสำคัญ แต่วิธีการนี้ไม่ได้หมายความว่าประสบความสำเร็จโดยง่าย เนื่องจากนายทุนที่ควบคุมรัฐจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อธำรงรักษารัฐเอาไว้ รัฐจะใช้อยุทธวิธีที่เรียกว่า “passive revolution” หรือ “reformist politics” ซึ่งเป็นวิธีการที่รัฐยอมรับข้อเรียกร้องและความต้องการบางส่วนจากมวลชนและทำการปฏิรูปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ถือได้ว่าเป็นการประนีประนอม และพบกันครึ่งทางระหว่างรัฐและมวลชน

การต่อสู้เพื่อแย่งชิงความคิดและวัฒนธรรมในสังคมนั้น กรั่มสกีกล่าวว่าเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์แน่วความคิดและวิธีการในการต่อสู้ดังกล่าวและกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเสียเอง กรั่มสกีจึงแบ่งปัญญาชนออกเป็นสามประเภท ดังนี้

(1) ปัญญาชนแบบดั้งเดิม (traditional intellectual) เป็นนักคิดหรือนักถ่ายทอดเผยแพร่อุดมการณ์หลักของสังคม วิธีการคิดอุดมการณ์และวิธีการถ่ายทอดเผยแพร่อุดมการณ์ของปัญญาชนกลุ่มนี้ จะเป็นแบบบนลงล่าง (top-down approach) กล่าวคือจะเป็นผู้นำอุดมการณ์ของชนชั้นนำมาอบรมสั่งสอนให้แก่ชนชั้นอื่นๆ

(2) ปัญญาชนก้าวหน้า (progressive intellectual) เป็นนักคิดที่นำเสนอแนวคิดใหม่ที่ล้ำหน้าไปกว่าอุดมการณ์ที่มีอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ปัญญาชนกลุ่มนี้อาจจะไม่ทำหน้าที่เพียงเผยแพร่อุดมการณ์หลักเท่านั้น หากแต่ยังวิพากษ์วิจารณ์หรือมีความต้องการปฏิรูประบบคิดแบบเดิมอีกด้วย

(3) ปัญญาชนปฏิวัติ (organic intellectual) เป็นปัญญาชนที่เป็นตัวแทนของชนชั้น หรือกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะ การสร้างสรรค์แนวคิดและการเผยแพร่แนวคิดของพวกเขา จะผูกติดกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือชนชั้นหนึ่งอย่างแนบแน่น เช่น นักวิชาการของสหภาพแรงงาน เป็นต้น

กรั่มสกีได้เน้นย้ำว่าปัญญาชนกลุ่มหลักที่เป็นฐานที่มั่นคงของประชาชนชั้นล่างของสังคม ซึ่งจะสามารถนำสู่การต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดและวัฒนธรรมให้กับกลุ่มคนที่เสียเปรียบในสังคม “ปัญญาชนปฏิวัติ” หรือ “organic intellectual” นั่นเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประชาสังคมของกริมที่ได้วางรากฐานความคิดก้าวสำคัญให้แก่วงวิชาการทางด้านประชาสังคมในตะวันตก และยังไม่ได้ส่งผ่านอิทธิพลทางความคิดเข้ามาจุดประกายความสนใจให้แก่วงวิชาการในประเทศไทยด้วย

อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวความคิดของนักคิดที่สำคัญอีกท่านหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อวงการวิชาการไทยในการศึกษาเรื่องประชาสังคมเป็นอย่างมาก และควรได้รับการกล่าวขานในที่นี้ ได้แก่ แนวความคิดของนักคิดและนักปรัชญาชาวเยอรมันซึ่งมีนามว่าเจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) ฮาเบอร์มาสได้เสนอทฤษฎีแนววิพากษ์ (Critical Theory) โดยเสนอแนวคิดที่ว่าด้วย “อาณาบริเวณสาธารณะ” (public sphere)

Samantha Ashenden ผู้ศึกษาแนวคิดฮาเบอร์มาส ได้สรุปว่าอาณาบริเวณสาธารณะของฮาเบอร์มาส เป็นอาณาบริเวณสาธารณะของกรรมสิทธิ์ (bourgeois public sphere) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า อาณาบริเวณสาธารณะสมัยใหม่ปรากฏขึ้นของอาณาบริเวณสาธารณะของกรรมสิทธิ์ในศตวรรษ 18 ในสังคมอังกฤษเป็นผลมาจากการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ (modern state) และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (capitalist economy) ฮาเบอร์มาสอธิบายว่า การแบ่งแยกรัฐและภาคประชาสังคมเกิดจากอิทธิพลของวิถีชีวิตยุคใหม่ ผ่านช่องทางของการเกิดขึ้นของสื่อสิ่งพิมพ์และสำนักพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ และการรวมกลุ่มของสังคมต่างๆ เช่น สภากาแฟ คาเฟ่ สมาคมต่างๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เปิดพื้นที่ให้กับการถกเถียงอภิปรายเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างกว้างขวาง ด้วยการใช้ “เหตุผลในลักษณะสาธารณะ” (public use of reason) เป็นตัวกลางในการปฏิสัมพันธ์ทางความคิดระหว่างกัน ส่งผลให้มนุษย์ในสังคมก้าวหลุดพ้นจากการตกอยู่ภายใต้การครอบงำอย่างเข้มงวดโดยผู้ปกครอง (ruler) และจากการครอบงำเชิงโครงสร้าง (structure) ขกระดับฐานะของมนุษย์จากการเป็นวัตถุธรรมทางการเมือง (object) สู่การเป็นองค์ประธาน (subject) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดการตัดสินใจอย่างเป็น “อิสระ” (freedom) ด้วยตนเอง มีความสามารถในการเป็น “ผู้กระทำ” (agency) ในการจัดการชีวิตของตนเอง ตลอดจนสามารถนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งการยกสถานะภาพของมนุษย์ในฐานะผู้กระทำดังกล่าวนี้ เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวความคิดของความเป็นเอกเทศของบุคคลที่แท้จริง

อาณาบริเวณสาธารณะในแนวคิดของฮาเบอร์มาส ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผล (rationality) ของปัจเจกชนแต่ละคน ในการถกเถียง/อภิปราย/สื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างมาก เพราะฮาเบอร์มาสเชื่อว่า เมื่อแต่ละคนได้ใช้เหตุผลถกเถียงและสื่อสารกันอย่างถึงที่สุดแล้ว จะนำมาสู่ข้อสรุป (agreement) ร่วมกัน อย่างเป็นเอกฉันท์ (understanding) จากการโต้ตอบทางความคิดระหว่างกัน นอกจากนี้ การที่ปัจเจกชนแต่ละคนมีความสามารถในการใช้เหตุผลของตนในการสื่อสารถ้อยความยังเป็นการแสดงออกถึง “ความเท่าเทียม” (equality) ของปัจเจกชนแต่ละคน เกิด

การลบเส้นแบ่งระหว่างฐานันดร ชนชั้น สถานภาพ ฯลฯ การถกเถียง/สื่อสารกันด้วยเหตุผลที่มาจากสำนึกของตนเองยังเป็นการแสดงว่าคนๆ นั้นได้รับการปลดปล่อย (emancipation) จากพันธนาการทางอำนาจของการถูกรวบงำภายใต้รัฐ การสื่อสารถ้อยความ (communication) การโต้ตอบทางความคิดเห็น (discourse) หรือการอภิปรายถกเถียง (discussion) ต่างๆ เหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในส่วนของสังคมที่เรียกว่า “Lifeworld”

ฮาเบอร์มาสได้แบ่งสังคมออกเป็นสองระดับหรือสองส่วน ได้แก่ ส่วนที่เรียกว่า “System” และส่วนที่เรียกว่า “Lifeworld” ในส่วนของ System เป็นอาณาบริเวณของการปกครองและควบคุมโดยรัฐ ผ่านกระบวนการทางระบบราชการ (bureaucratization) ซึ่งฮาเบอร์มาสเรียกว่าเป็น “การใช้เหตุผลฐานะที่เป็นเครื่องมือ” (instrumental rationality) หรือ “การใช้เหตุผลที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง” (purposive rationality) ดังเช่นในภาษาของเวเบอร์ หมายความว่า การกระทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมโดยรัฐจะต้องตั้งอยู่บนหลักของเหตุผลที่ชัดเจน มีมาตรฐาน มีระบบระเบียบ มีขั้นตอน มีความรอบครอบรัดกุม คำนึงค่าต่อการดำเนินงาน เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถอธิบายได้ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร เป็นต้น และเป็นไปตามหลักการปกครองโดยกฎหมาย (rule of law) ซึ่งองค์ภาพทุกส่วนของสังคม จะต้องคำนึงถึงกรอบการดำเนินชีวิตตามกฎหมายเกณฑ์กฎระเบียบทางกฎหมายเป็นสำคัญ และจะต้องนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (success) ที่ตั้งไว้ในที่สุด อันเป็นเป้าหมายที่อิงอยู่กับระบบเศรษฐกิจและรัฐสมัยใหม่ (modern economy and state) ลักษณะการจัดองค์การในการปกครองสังคมดังกล่าวนี้ ในทางหนึ่งส่งผลให้เกิดการคุกคามและรัดดิ่งปัจเจกชนทำให้ปัจเจกชนขาดเสรีภาพในการแสดงความเป็นตัวตนออกสู่สาธารณะ การแสดงความคิดเห็นและการใช้เหตุผลถูกเก็บกดและควบคุมจากกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ห่อล้อมวิถีชีวิตไม่เปิดพื้นที่ให้กับจิตสำนึก (consciousness) ของปัจเจกชนสามารถโลดแล่นอย่างเป็นอิสระ ปัจเจกชนจึงตกอยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่คอยควบคุมและตรวจตราพวกเขาอย่างเข้มงวด ซึ่งถูกกระทำจากโครงสร้างเบื้องบนอยู่ตลอดเวลา

ฮาเบอร์มาสมองว่า System เป็นเหตุสำคัญที่ขัดขวางวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ เขาจึงหันมาให้ความสนใจในส่วนที่เรียกว่า Lifeworld อาณาบริเวณของ Lifeworld เป็นอาณาบริเวณแห่งเสรีภาพทางจิตสำนึก (consciousness) และการสื่อสาร (communicative action) ของปัจเจกชนแต่ละคนเป็นส่วนของการผลิตซ้ำทางสัญลักษณ์ (symbolic reproduction) ผ่านกระบวนการใช้เหตุผลทางการสื่อสาร (process of rationality) อาทิ การผลิตซ้ำทางระบบความคิด วัฒนธรรม ค่านิยม คุณค่า ฯลฯ Lifeworld จึงเป็นส่วนที่แสดงถึงความมีอิสรภาพในการแสดงออกทางการสื่อสารตามแต่ใจสมัคร และเปิดเวทีให้กับจิตสำนึกของปัจเจกชนได้โลดแล่นในการใช้เหตุผลตามความต้องการของแต่ละคนเพื่อสื่อความคิดความเห็นในเรื่องราวต่างๆ ในลักษณะ

สาธารณะ (public) หรือสามารถเปิดเผยให้กับคนอื่นรับทราบได้อย่างปราศจากอำนาจใดควบคุม เป็นการสื่อข้อความแสดงความคิดเห็นในสังคมต่อกันและกันแล้วแต่เห็นสมควร ตลอดจนการเกิดอภิปรายถกเถียงด้วยการใช้เหตุผลกันอย่างกว้างขวาง จนนำมาสู่การเข้าใจร่วมกัน (understanding) และเกิดข้อยุติในประเด็นต่างๆ Lifeworld จึงเป็นอาณาบริเวณแห่งการปลดปล่อยทางจิตสำนึกของมนุษย์ที่นำมาซึ่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในลักษณะสาธารณะในพื้นที่สาธารณะต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ วารสาร สภากาแฟ สมาคม ฯลฯ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า Lifeworld เป็น “ป้อมปราการ” ของอาณาบริเวณสาธารณะ (public sphere) ที่รองรับในการใช้เสรีภาพในการสื่อความคิดเห็นของปัจเจกชนและการก่อกำเนิดของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ฮาเบอร์มาสกลับมองว่าในโลกยุคปัจจุบัน การปรากฏขึ้นของสื่อมวลชนในเชิงพาณิชย์และรูปแบบของรัฐสวัสดิการได้ทำให้อาณาบริเวณสาธารณะเริ่มเสื่อมสลายลงและกำลังกลายสภาพเป็นอาณานิคมของ System ระบอบทุนนิยมสนับสนุนให้เกิดสื่อในเชิงพาณิชย์ ส่งผลให้อาณาบริเวณสาธารณะ ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่ของการใช้เสรีภาพในการถกเถียงด้วยเหตุผลอย่างเข้มข้นเพื่อมาตั้งข้อสรุปที่เหมาะสมถูกแทนที่ด้วยการต่อรองผลประโยชน์เพื่อแสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์โดยตกอยู่ภายใต้การครอบงำของทุน ยิ่งไปกว่านั้น สื่อมวลชนเหล่านี้ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจทางการเมือง ซึ่งถูกนักการเมืองใช้อิทธิพลบิดเบือนเพื่อสร้างประโยชน์เข้าสู่ตนเอง

การเกิดขึ้นของรัฐสวัสดิการ ส่งผลให้ปัจเจกชนเข้าสู่ระบบความสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพิง (client relation) เครือข่ายการพึ่งพิงปกคลุมอยู่เหนือปัจเจกชน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของปัจเจกชนตกอยู่ภายใต้กระบวนการทางระบบราชการ (bureaucratization of everyday life) อีกครั้งหนึ่ง สภาพความเป็นพลเมือง (citizen) กลายเป็นรูปไพร่ฟ้า (subject) จิตสำนึกของปัจเจกชนเริ่มเบี่ยงเบนไปจากที่เคยให้ความสนใจในเรื่องส่วนรวมกลับมุ่งสู่ความสนใจในลักษณะเฉพาะส่วนเฉพาะตน (generalised particularism) นอกจากนี้การเกิดขึ้นของรัฐสวัสดิการยังส่งผลให้กฎเกณฑ์ต่างๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย การแทรกแซงวิถีชีวิตการปกครองในของผู้คนในสังคมด้วยกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ถูกอ้างว่าเป็นไปตามนโยบายในด้านสวัสดิการของรัฐ เพื่อเอื้อประโยชน์สุขของประชาชนภายใต้การปกครอง การกระทำของรัฐในการรับประกันด้านสวัสดิการต่อประชาชนดังกล่าวนี้ ส่งผลให้เกิดการบันทอนกลไกในการใช้เหตุผลเพื่อนำมาตกลงร่วมกัน (consensus) ในอาณาบริเวณสาธารณะ เพราะรัฐสามารถตอบสนองสิ่งต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม

ด้วยเหตุการณ์เสื่อมสลายของอาณาบริเวณสาธารณะดังกล่าวนี้เอง ไม่ว่าจะเกิดจากการร่วมอภิปรายถกเถียงในเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวาง หรือการเกิดขึ้นของรัฐสวัสดิการที่ส่งผลให้ปัจเจกชนจำนวนมากไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง นับเป็นปมปัญหาสำคัญซึ่งถือเป็นอันตรายร้ายแรงต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้ได้กระตุ้นเตือนให้ฮาเบอร์มาส

หันให้ความสนใจ และเรียกร้องให้รื้อฟื้นการอภิปรายถกเถียงอย่างเข้มข้นด้วยการใช้เหตุผลในอา
 บริเวณสาธารณะขึ้นใหม่ เพื่อต่อสู้กับภัยคุกคามจาก system โดยเขาเสนอว่าการกระทำดังกล่าวนี้
 สามารถเกิดขึ้นได้ในส่วนของประชาสังคม ในรูปของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่
 (new social movements) ซึ่งถือเป็นเสมือน “ทำนบประชาธิปไตย” (democratic dam) ที่ต่อต้าน
 การครอบงำของ System ที่มีต่อ Lifeworld โดยพยายามสร้างบรรยากาศของการมีชีวิตชีวา/ความ
 กระชุ่มกระชวยให้เกิดขึ้นในอาณาบริเวณสาธารณะ (public sphere) ด้วยแนวคิด “ประชาธิปไตย
 แบบตรวจสอบเข้มข้น” (deliberative democracy) อันเป็นการสร้างอาณาประชาธิปไตยระดับล่างด้วยการ
 ระดมคนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มข้น ทั้งนี้เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยจะก้าวไป
 ข้างหน้าได้อย่างดีนั้นปัจเจกชนจะต้องไม่ตัดสินใจเพียงคนเดียว การกระทำอะไรคนเดียวทำให้ขาด
 ข้อมูลข่าวสาร มารู้จักที่จะเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ประชาธิปไตยจึงไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของการ
 เลือกลงแทนนั้น แต่ต้องเกิดจากการระดมคนในระดับรากหญ้าเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่าง
 เข้มข้น ดังเช่นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่นั้นเอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องอาณาบริเวณสาธารณะของฮาเบอร์มาสเป็นแนวคิดที่
 สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองอย่างเข้มข้น ซึ่งสอดคล้องเป็นอย่างดีกับแนวความ
 คิดในเรื่องประชาสังคมที่กำลังได้รับการกล่าวขานเป็นอย่างมากในสังคมไทยในช่วงเวลาที่
 ผ่านมา (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547: 14-31)

1.1.4 พัฒนาการของประชาสังคม⁴

พัฒนาการของประชาสังคมไทย กระแสความสนใจในแนวคิดและความ
 เคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในประเทศไทยเริ่มก่อตัวขึ้นเสียๆมากกว่า 2 ทศวรรษ ข้อมูลการ
 สำรวจองค์กรในภาคประชาสังคมซึ่งรวบรวมโดย อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ (Amara et all 1995)
 ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเติบโตขององค์กรการกุศลและองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ พบว่า
 ร้อยละ 78 ขององค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิ ชมรม และสมาคมต่างๆทั้งที่ได้มีการจดทะเบียนและมีได้
 จดทะเบียน ถูกก่อตั้งขึ้นภายหลังปี 2516 หรือในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาเอง ในจำนวนนี้มีองค์กร
 เอกชนที่ทำงานพัฒนาชนบทและแก้ปัญหาสังคมอยู่ 375 องค์กร (ข้อมูล พ.ศ. 2537) การสำรวจในปี
 2525 มีองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์และสังคมสงเคราะห์อยู่ 1,584 องค์กร การเติบโตของภาค
 ธุรกิจเอกชนควบคู่กับการขยายตัวของ การสื่อสารมวลชนได้ทำให้ความนึกคิดอิสระมีโอกาส

⁴ เรียบเรียงจาก หนังสือ เรื่อง ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ ของ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2544:20-26) และจากรวม
 บทความวิชาการรัฐศาสตร์ เรื่อง แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมืองไทยของธ ฐ
 ทองคำ(2549:46-60)

แสดงออกสู่สาธารณชนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ช่วยหล่อเลี้ยงภาคประชาสังคมเติบโตและเริ่มมีบทบาท
ขึ้นในสังคมไทย

การเข้าใจพัฒนาการของประชาสังคมไทยนั้นต้องเข้าใจถึงประวัติศาสตร์
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม และการก่อตัวของรัฐไทย กล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นของรัฐไทย
สมัยใหม่นั้นเป็นการตอบสนองอำนาจจักรวรรดินิยมตะวันตกที่คุกคามอำนาจอธิปไตยของราช
สำนักแห่งกรุงสยาม และโดยเหตุนี้ความพยายามของรัฐไทยในการทำประเทศให้ทันสมัย จึงเน้นที่
จะสร้างกลไกรัฐให้เข้มแข็งเพื่อรักษาอำนาจอธิปไตยเหนืออาณาเขต จุดเน้นของการพัฒนาของ
ระบบการเมืองจึงอยู่ที่การสร้างรัฐราชการแบบรวมศูนย์อำนาจที่เข้มแข็งเพื่อตอบโต้ต่อภัยคุกคาม
ของจักรวรรดินิยม กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการสร้างรัฐ (state-building) กลไกดังกล่าวทำ
ให้องค์กรรัฐกลายเป็นระบบราชการรวมศูนย์ที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองในกระบวนการนี้องค์กร
ภาคนอก รัฐจึงไม่ได้รับการเอาใจใส่และไม่มีการพัฒนา ลักษณะพัฒนาการดังกล่าวของรัฐไทย
แตกต่างไปจากพัฒนาการของรัฐในยุโรปหรืออังกฤษ ซึ่งกระบวนการก่อตัวของรัฐนั้น พลังของภาค
เศรษฐกิจนอกภาครัฐมีการพัฒนาร่วมและเติบโตเคียงบ่าเคียงไหล่กับภาครัฐจึงมีบทบาทและมีส่วน
ร่วมอย่างสำคัญในทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการก่อตัวของรัฐไทยจะมีได้เกิดควบคู่กับการพัฒนาของ
องค์กรนอกภาครัฐ จนทำให้สังคมไทยมีลักษณะที่อำนาจทางการเมืองถูกผูกขาดโดยภาค
ราชการหรือที่เรียกว่า Bureaucratic polity แต่ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยได้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมการเมืองอย่างชัดเจน การเติบโตของภาคเศรษฐกิจได้ทำให้เกิดการ
ขยายตัว และมีบทบาทมากขึ้นของชนชั้นกลางในเมืองในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 ชนชั้น
กลางได้ลุกขึ้นคัดค้านอำนาจเผด็จการและเรียกร้องประชาธิปไตยกลับคืนมาโดยก่อตัวชุมนุมกันเป็น
“มีอบมือถือ” (อนก 2536) โดยอาศัยการสื่อสารสมัยใหม่เคลื่อนไหวจนสามารถโค่นรัฐบาลเผด็จการ
ลงได้ในที่สุด

ข้อวิจฉัยที่ว่า สังคมไทยที่เป็นรัฐราชการได้ถูกทำลาย ในงานศึกษาของเอนก
เหล่าธรรมทัศน์ ที่ชี้ให้เห็นว่า การเติบโตของชนชั้นกลางและภาคธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงโฉมหน้า
สังคมไทยจากการเป็นรัฐราชการไปเป็นลักษณะทุนนิยมเสรี หรือ liberal corporatism มากขึ้น เอนก
เสนอว่า ก่อนหน้านั้นการเมืองไทยเป็นการต่อสู้ระหว่างขั้วอำนาจต่างๆ ในภาครัฐ แต่ในปัจจุบัน
องค์กรภาคธุรกิจที่มีการจัดตั้งนั้น ได้กลายเป็นกลุ่มทางสังคมที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะท้าทายการผูกขาด
การตัดสินใจในด้านนโยบายเศรษฐกิจของโครงสร้างอำนาจเก่าได้ บทวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึง
ความสำคัญขององค์กรนอกภาครัฐที่มีต่อเศรษฐศาสตร์การเมืองใหม่ของไทย

ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ชีรยุทธ บุญมี (2536b:188-198) ได้เสนอบทวิเคราะห์ และแนวทางการพัฒนาสังคมไทยโดยเน้นการสร้าง “สังคมเข้มแข็ง” หรือ civil society ชีรยุทธได้ชี้ให้เห็นว่าจิตสำนึกทางสังคมได้เริ่มก่อตัวขึ้น และแสดงออกอย่างเด่นชัดในรูปแบบของการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน และองค์กรวิชาชีพอิสระต่างๆ การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมนี้มีลักษณะที่กระจายตัวมากกว่าการจัดตั้งแบบรวมศูนย์ อันเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากขบวนการประชาชนในแนวคิด (ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน) การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมดังกล่าวยังเน้นการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และการเสริมบทบาทขององค์กรนอกภาครัฐ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคธุรกิจ และองค์กรวิชาชีพอิสระต่างๆ

แนวคิดเรื่อง “สังคมเข้มแข็ง” นี้ สอดคล้องกับข้อเสนอเรื่อง “ยุทธศาสตร์สังคมสมานภาพ” ของ ประเวศ วะสี ซึ่งเสนอให้พัฒนาบทบาทของภาคสังคมเพื่อถ่วงดุลอำนาจรวมศูนย์ของระบบรัฐ ราชการ และระบบทุน นพ.ประเวศ วะสี ชี้ให้เห็นว่ารัฐและทุนเป็นอำนาจมหากที่เมื่อมีพลังมากเกินไปจะทำตัวเหมือน “หลุมดำทางสังคม” ที่ดูดกลืนสถาบันและทรัพยากรทางสังคมต่างๆ โดยมีได้คำนึงถึงสังคมและความสันติสุขของสังคมส่วนรวม เพื่อสร้างสมดุลของอำนาจองค์กรในภาคสังคมจะต้องได้รับการสนับสนุนและเสริมบทบาทมากขึ้น

นอกเหนือจากระดับความตื่นตัวในระดับแนวคิดแล้ว การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมเองก็ปรากฏให้เห็นชัดขึ้น กรณี “ขยะท่วมรัฐที่เชียงใหม่” เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนอย่างหนึ่ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ซึ่งเสนอบทบาทดังกล่าวถึงเหตุการณ์นี้ว่า ชาวบ้านในตำบลแม่เหียะ ซึ่งอดทนต่อการที่เทศบาลนครเชียงใหม่ที่เอาขยะจากในเมืองไปทิ้งใกล้ชุมชนของตนเองมานาน ได้ลุกขึ้นคัดค้าน ไม่ยอมให้เอาขยะมาทิ้งใกล้ชุมชนของตนเองอีกต่อไป เทศบาลนครเชียงใหม่จึงนำขยะจากเมืองไปทิ้งที่อำเภอสันทรายแทน โดยได้ทำการตกลงกับชาวบ้านถึงมาตรการที่จะป้องกันไม่ให้ขยะส่งกลิ่นและกระจายกลิ่นไกล เช่น การปูแผ่นพลาสติกในหลุมก่อนเทขยะลง การถมขยะด้วยดินหนาทากำหนดเพื่อป้องกันกลิ่น และแมลงวัน และการขนย้ายขยะด้วย ควรรระมัดระวังมิให้ตกลงกันไว้เลย ไม่นานนักชาวบ้านอำเภอสันทรายก็เริ่มประท้วง ไม่ยอมให้เทศบาลเอาขยะมาทิ้งอีก ซึ่งทางเทศบาลกลับมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามและองค์กรเอกชนเข้าไปยุแหย่ และหาทางแก้ปัญหาโดยเอาขยะไปทิ้งในสถานที่ลับซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นเขตทหาร แต่ไม่นานนักชาวบ้านแม่อาลัยในเขตอำเภอแม่แตงก็เริ่มไม่พอใจและคัดค้านการเอาขยะไปทิ้งใกล้ชุมชนของตน เทศบาลนครเชียงใหม่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงต้องปล่อยขยะทิ้งเป็นกองอยู่ข้างถนนจนส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วเมืองเชียงใหม่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ตั้งข้อสังเกตว่า กรณีขยะท่วมเมืองเชียงใหม่ในขณะนี้เป็นอย่างที่ตีของความอ่อนแอของรัฐและหน่วยการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นกิจการอะไรของ

รัฐระดับใดก็ตาม จะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพหากปราศจากการตกลงและความร่วมมือของประชาชนที่เกี่ยวข้อง ... สังคมไทยได้เคลื่อนไปสู่ยุคสมัยที่รัฐไม่สามารถลอยอยู่เหนือศีรษะของชาวบ้านได้อีกต่อไปแล้ว รัฐต้องมาทำงานร่วมกับชาวบ้านและต้องต่อรองกับชาวบ้านบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน รัฐไม่สามารถอ้างแต่อำนาจความชอบธรรมโดยกฎหมายได้ หากรัฐไม่ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับประชาชน รัฐจะไม่สามารถดำเนินภารกิจใดๆ ให้ลุล่วงไปได้ และจะกลายเป็นอัมพาตไปในอนาคตอันใกล้ (นิธิ 2537)

กรณีที่น่าสนใจเป็นพิเศษอีกกรณีหนึ่งคือ ความเคลื่อนไหวในเรื่องสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ในการประชุมเรื่อง “สิทธิชุมชน กระจายอำนาจจัดการทรัพยากร” ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ 2536 ที่ห้องประชุมใหญ่ อาคารใหม่รัฐสภา ได้มีการเสนอตัวอย่างความสำเร็จในการดูแลรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติขององค์กรชุมชน โดยที่มีได้อาศัยอำนาจรัฐ ในขณะที่การดูแลป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐประสบความสำเร็จล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

ในการสัมมนาดังกล่าว ตั้งข้อสังเกตว่าพัฒนาการของสังคมไทยเป็นไปลักษณะที่ “รัฐได้เข้าไปถือสิทธิว่าทรัพยากรเหล่านี้เป็นของรัฐ” ซึ่งอาจฟังดูไม่เป็นการแปลกประหลาดอะไร เพราะรัฐก็เป็นตัวแทนของทั้งหมด แต่ว่าการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่รัฐได้ทำให้เกิดวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมและทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมโหฬารจึงถึงขั้นวิกฤต หนทางเดียวที่จะแก้วิกฤตนี้คือ การกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนท้องถิ่น ให้ชุมชนมีสิทธิในการดูแลรักษาทรัพยากรเหล่านี้ ภารกิจการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะไม่มีทางสำเร็จได้โดยอาศัยแต่เพียงกลไกรัฐ (วิวัฒน์ 2536)

นอกจากกรณีเหล่านี้ องค์กรชุมชนและผู้นำชาวบ้านอีกหลายกรณีได้มีบทบาทสำคัญทางด้านการพัฒนาชนบท การแสวงหาทางเลือกทางการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง เช่น กรณีผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม กรณีพ่อมหาอยู่ สุนทรไชย กรณีพ่อผาย สร้อยสระกลาง กับกลุ่มอีได้น้อย กลุ่มฮักเมืองน่าน กลุ่มเพื่อนชีวิตใหม่ ฯลฯ องค์กรเอกชนและสถาบันต่างๆ ได้ตื่นตัวและเข้าร่วมในการสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงองค์กรชุมชนเหล่านี้เช่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันพัฒนาชุมชน มูลนิธิหมู่บ้าน และสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ในขณะเดียวกันองค์กรภาคธุรกิจก็มีการตื่นตัวในการทำงานสาธารณประโยชน์มากขึ้น มีการจัดทำโครงการเพื่อสังคม เช่น โครงการตาวิเศษ Think Earth มูลนิธิสื่อสร้างสรรค์ ราวการวิทยุ จส.100 โครงการรักเรารักโลก รวมทั้งโครงการธุรกิจเพื่อสังคมของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เป็นต้น ในขณะเดียวกัน องค์กรวิชาชีพอิสระก็มีบทบาททางสังคมมากขึ้น เช่น แพทย์สภา (เช่น ในกรณีฆ่าสองแม่ลูก ศรีชนะพันธ์) สมาคมนายความแห่งประเทศไทย เป็นต้น สุริชัย

หวันแก้ว ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรวิชาชีพเหล่านี้ในสังคมไทยและได้ข้อสรุปว่า องค์กรวิชาชีพเหล่านี้ได้แสดงบทบาทของการเป็นองค์กรอิสระมากขึ้นและกำลังกลายเป็นพลังทางสังคมอย่างใหม่ (สุรชัย 2538)

กระแสความเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมไทยเริ่มปรากฏรูปร่างอย่างชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ สำหรับภาคสาธารณสุขกรณีที่มีความเด่นชัดที่ชุมชนประชาสังคมมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับกัน ได้แก่ การเคลื่อนไหวขององค์กรนอกภาครัฐต่อปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งทั้งองค์กรพัฒนาภาคเอกชน องค์กรพระสงฆ์ องค์กรวิชาชีพต่างๆ ตลอดจนองค์กรของชาวบ้าน เช่น กลุ่มแม่หม้ายคอยสะเก็ด กลุ่มเพื่อนชีวิตใหม่ได้ก่อตัวขึ้นเป็นเครือข่ายขององค์กรอิสระที่ทำงานที่ทำงานทางสังคม นอกจากนั้นยังมีการณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ซึ่งภาคเอกชนและภาครัฐร่วมกันรณรงค์อย่างใกล้ชิดจนเห็นผลอย่างชัดเจน นอกจากนี้้องค์กรอิสระต่างๆ เช่น มูลนิธิหมอชาวบ้าน สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน ชมรมแพทย์ชนบท คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน โครงการสมุนไพรมะพร้าวเพื่อการพัฒนาตนเอง โครงการฟื้นฟูการนวดไทย กลุ่มศึกษาปัญหาฯ ฯลฯ ก็มีบทบาทสำคัญในการถ่วงดุลและในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยได้สำเร็จเกินกว่าที่จะเป็นไปได้หากปล่อยให้รัฐดำเนินการไปเพียงลำพัง กระทรวงสาธารณสุขเองก็เริ่มเห็นคุณค่าขององค์กรเอกชนเหล่านี้และได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนมาตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:20-26)

ธโรธร ผู้ทองคำ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมืองกับพัฒนาการประชาสังคมในประเทศไทยว่า (เนื้อหาทั้งหมดจากธโรธร ผู้ทองคำ 2549 :46-60) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในโครงสร้างสังคมการเมืองไทยในสมัยอาณาจักรโบราณหรือรัฐแบบจารีต (Traditional State) ก่อนการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ประการแรก รัฐและสังคมดำรงอยู่ควบคู่กัน จากการที่รัฐจัดการการตั้งสังคมทั้งหมดผ่านระบบไพร่และขุนนาง ประการที่สอง รัฐมิได้ยึดถือในเรื่องชาติ ประการที่สาม สถาบันทางสังคมทางการเมืองผูกติดกับกระบวนการทางวัฒนธรรม จากการควบคุมกำลังคนในระบบไพร่และมีวิวัฒนาการการเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมเป็นระบบที่กำหนดความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์และระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client relation) ระหว่างนายกับลูกน้อง จนกลายเป็นค่านิยม วิถีปฏิบัติ พันธกรณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตต่อเนื่องมา ประการที่สี่ รัฐมีบทบาทหน้าที่จำกัด ด้านการป้องกันประเทศและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสถาบันทางสังคมที่สำคัญคือครอบครัวและศาสนาทำหน้าที่แทนเกือบทั้งหมด

ความเปลี่ยนแปลงมาจากการล่าอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกที่เป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งมีความสำคัญน้อยกว่าการสูญเสียพระราชอำนาจของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) ให้แก่ขุนนาง นำมาสู่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดินส่วนกลางใน พ.ศ.2435 ส่วนภูมิภาคใน พ.ศ.2437 เพื่อสร้างรัฐชาติให้เป็นรัฐสมัยใหม่ (Modern State) หรือรัฐชาติ (Nation-State) ทดแทนรัฐจารีตแต่เดิม ด้วยการเป็นนักล่าอาณานิคมระดับภูมิภาค (regional colonialists) ขณะที่อังกฤษและฝรั่งเศสเป็นนักล่าอาณานิคมระดับโลก (global colonialists) ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบอาณานิคมภายใน (Internal Colonial Model) เพื่อนำไปสู่เอกราชหรือรัฐที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากการปักปันเขตแดนจนกลายเป็นเขตแดนที่ปรากฏเป็นแผนที่ประเทศไทยปัจจุบัน ขณะเดียวกันการครอบงำทางวัฒนธรรมจากกรุงเทพฯ ที่ส่งผ่านวัฒนธรรมข้าราชการหรือขุนนาง (Bureaucratic Culture หรือ Aristocratic Culture) ทำให้ครอบงำวัฒนธรรมดั้งเดิมที่-เสมือนหนึ่งวัฒนธรรมที่ด้อยกว่า ทำให้ประชากรรอบนอกมีความแปลกแยกทางวัฒนธรรม (Cultural Separateness) ตามตัวแบบการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทำให้รัฐไทยสมัยใหม่กระชับแน่นด้านอำนาจ ขณะเดียวกันนำไปสู่การต่อต้านจากพญาผาบสงครามใน พ.ศ. 2423 และกบฏเงี้ยวเมืองแพร่ในภาคเหนือ กบฏฝิบูนูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกบฏเจ็ดแฉกเจ้าเมืองในภาคใต้ พ.ศ.2444-2445 ส่วนหนึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดท้องถิ่นนิยม (localism) และภูมิภาคนิยม (regionalism)

การรวมศูนย์อำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ทำให้ไทยเป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute State) มีระบบราชการเป็นกลไกการบริหารสำคัญ การปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจึงมีนัยต่อการขยายขอบวงของอำนาจให้ครอบคลุมทั่วประเทศ สะท้อนถึงอำนาจการครอบงำ (Dominant Power) ทั้งแนวตั้ง (Vertical) นับตั้งแต่การกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตามลำดับชั้นการปกครองในภูมิภาคจากมณฑลเทศาภิบาล เมือง ตำบล หมู่บ้าน โดยเฉพาะการนำบุคคลนอกขอบเขตอำนาจรัฐให้เข้าอยู่ในขอบเขตอำนาจรัฐที่สำคัญ คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งมาจากผู้นำในชุมชน กระบวนการของรัฐที่มีต่อชุมชนมีสองลักษณะ คือ การที่ชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐและการที่รัฐเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และแนวราบ (horizontal) นับตั้งแต่ศาลากลาง โรงเรียน โรงพยาบาล เรือนจำ เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงของไทยโดยการสถาปนารัฐชาติสมัยใหม่ทำให้มีความเปลี่ยนแปลงของผู้คนในสังคมในเวลานั้น ชนชั้นดั้งเดิม (Traditional Elite) แปรเปลี่ยนเป็นชนชั้นสมัยใหม่ (Modern Elite) และด้วยข้อจำกัดของราษฎรทำให้โครงสร้างอำนาจของสังคมการเมืองยังคงจำกัด แต่เฉพาะคนกลุ่มเดียวที่มีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ การเลื่อนฐานะทางชนชั้น (Social Mobility) แทบเป็นไปไม่ได้หรือมีน้อยมากในเวลานั้น การสถาปนาระบบราชการใหม่เพื่อขยาย

อำนาจการครอบคลุมนและครอบงำสังคมเท่ากับเป็นการเพิ่มอำนาจให้ข้าราชการและความสำคัญของการป้องกันประเทศภายหลังวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 ทำให้ทหารมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นจนสามารถทำทนายพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ใน พ.ศ. 2454 และบรรลุผลภายหลังการรวมกลุ่มของข้าราชการทหารและพลเรือนส่วนหนึ่งในนามคณะราษฎรใน พ.ศ.2475 สะท้อนถึงการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ

การผูกเรือนและความล้มเหลวของระบบไพร่จากการเป็นฐานอำนาจของชนชั้นนำเดิม ความต้องการใช้แรงงานในการทำเกษตรกรรมที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ (Subsistence Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจแบบการค้า (Commercial Economy) ภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงใน พ.ศ. 2398 ทำให้มีการยกเลิกระบบไพร่ใน พ.ศ. 2448 เท่ากับเป็นการปลดปล่อยไพร่ให้อิสระหรือทำให้ไพร่เป็นเสรีชนหรืออิสระชน แต่การที่ระบบอุปถัมภ์ผ่านระบบศักดินาที่ดำรงอยู่ยาวนานกว่าห้าศตวรรษ ทำให้ไพร่ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมและมีเป็นจำนวนมาก อ่างว้างและเปล้าเปลี่ยวในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ส่วนหนึ่งกลายเป็นแรงงานสมัยใหม่ที่เข้าสู่กระบวนการผลิตที่เน้นระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา (Money Economy) ด้วยการเป็นชาวนาของชนชั้นนำ กระบวนการสะสมทุนในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ของชนชั้นนำเริ่มต้นขึ้น และกลายเป็นราษฎรในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ขณะเดียวกันสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ก่อให้เกิดสิทธิสภาพนอกอาณาเขต (Extra-Territorial) การก่อดัวของชาติของไทยทำให้ประชากรมีความสำคัญในฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญของรัฐเพื่อแบ่งแยก “เขา” กับ “เรา” และสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่กระบวนการความเป็นไทย ทำให้โครงสร้างทางสังคมที่เคยมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กลายเป็นคนเหมือนกันจากการผสมกลมกลืน (Assimilation) โดยผ่านสถาบันทางสังคมที่บังคับกลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐหรือการจัดตั้งของรัฐเพื่อทำหน้าที่แทน

การตอกย้ำและผลิตซ้ำของรัฐที่มีชนชั้นนำด้วยการจัดวางราษฎรในระบอบการปกครองใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างนายกับบ่าวตามระบบศักดินา การเป็นสังคมที่มีลักษณะอำนาจนิยม การเป็น โครงสร้างอย่างหลวม (Loosely Social Structure) ทำให้รัฐมีบทบาทสำคัญในการจัดการภายในสังคม จากที่เคยเป็นหน้าที่ของสถาบันทางสังคมด้วยการส่งมอบบริการสาธารณะ (Public Service Delivery) ภารกิจหน้าที่และบทบาทของรัฐเพิ่มพูนมากขึ้น นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงในสัมพันธภาพระหว่างรัฐกับสังคมเพราะทำให้รัฐแยกออกจากสังคมและรัฐลอยอยู่เหนือสังคม ควบคุมสังคมด้วยการใช้อำนาจรัฐผ่านกฎหมายที่มีเจ้าหน้าที่ประจำองค์การเป็นตัวแทนทำหน้าที่แทนรัฐ ส่วนหนึ่งมาจากสำนักทางการเมืองในฐานะพลเมืองต่ำ เพราะการตระหนักถึงการเป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินมีความสำคัญมากกว่า ทำให้การรวมกลุ่มมีน้อย และรัฐมองกลุ่มที่รวมกันว่า

สมคบคิดการก่อกบฏ กลุ่มที่มีความชอบทำคือกลุ่มที่รัฐจัดตั้งและกลายเป็นที่มาของกลุ่มผลประโยชน์โดยรัฐที่เริ่มโดดเด่นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453-2467) มโนทัศน์ของชนชั้นนำทำให้การรวมกลุ่มและการสร้างจิตสำนึกของผู้คนมีข้อจำกัด จึงไม่ปรากฏการมีส่วนร่วมของราษฎรในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เท่าที่ควร

ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาที่มีผลจากการติดต่อกับตะวันตกเพิ่มมากขึ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนมีการแลกเปลี่ยนและมีที่มาของการเพิ่มพูนความรู้ ทำให้ชนชั้นสูงในสังคมรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือสมาคม เหลือรัฐบาลจนกลายเป็นที่มาของการจัดตั้งสภาภาษาชาติซึ่งเป็นองค์การพัฒนาเอกชนแห่งแรก ส่วนชนชั้นกลางที่ประกอบด้วยคนจีนอพยพเป็นจำนวนมากต่างรวมกันจัดตั้งองค์การสาธารณะกุศลและเป็นที่มาของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งและร่วมกตัญญูในเวลาต่อมา ประชาสังคมที่ถือเกิดขึ้นในช่วงเวลานี้มักเป็นกลุ่มผลประโยชน์ สมาคม มูลนิธิ และกลุ่ม มักเป็นองค์การสาธารณะประโยชน์ที่มุ่งเน้นการให้ทานซึ่งมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าการเมืองและการพัฒนาการทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับนโยบายและ บทบาท และหน้าที่ของรัฐในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับราษฎร

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นการสถาปนาระบอบประชาธิปไตยโดยชนชั้นนำในระบอบราชาธิปไตย แต่กระนั้นกลุ่มขบวนการแรงงานที่มีความตื่นตัวทางการเมืองในทศวรรษที่ 2470 ต่างมีส่วนทำให้คณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองสำเร็จ เช่นเดียวกับสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมารัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนาให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มพ่อค้าจัดการตั้งหอการค้าสยาม (Siamese Chamber of Commerce) ใน พ.ศ. 2476 ขณะที่ความคิดของนายปรีดี พนมยงค์ มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาและวางรากฐานเศรษฐกิจสังคมเช่นการจัดตั้งสหกรณ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นต้น อันมีนัยต่อการเสริมสร้างประชาสังคม แต่การขัดแย้งทางการเมืองระหว่างทหารพลเรือนที่เป็นสมาชิกคณะราษฎร การมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการเลือกตั้งที่กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับคณะราษฎรทำให้การปกครองมีลักษณะอำนาจนิยม (Authoritarianism) มากกว่าสมัยราชาธิปไตย ส่งผลให้ขบวนการแรงงานที่มีความสัมพันธ์กับนายปรีดี พนมยงค์ ลดบทบาทลงและรัฐบาลมีบทบาทในการควบคุมขบวนการแรงงาน

การดำเนินนโยบายรัฐนิยมของนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481-2487) ทำให้เข้าดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางทุนนิยมโดยรัฐ (State Corporatism) โดยควบคุมสมาคมการค้าและหอการค้าอย่างใกล้ชิด และด้วยแนวคิดชาตินิยมทำให้รัฐมีบทบาทและ

ความชอบธรรมในการแทรกแซงสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นการกระตุ้นให้ประชาสังคมมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่สำคัญคือบทบาทของนักศึกษาในการเรียกร้องดินแดนของไทยคืนจากฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2483 การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่สองทำให้ขบวนการแรงงานมีบทบาทเข้าร่วมกับขบวนการเสรีไทยในการต่อต้านญี่ปุ่น ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง กลุ่มพันธมิตรของนายปรีดี พนมยงค์ ทั้งกลุ่มเสรีนิยมและสังคมนิยมที่มีขบวนการแรงงานเป็นส่วนสำคัญต่างผลักดันให้ทหารกับประจําการ การกล่าวหานายปรีดี พนมยงค์กับเหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ความขัดแย้งทางการเมืองกับฝ่ายอนุรักษนิยม ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การลอบลู่เกียรติทหารเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทหารเข้าสู่อำนาจทางการเมือง นับตั้งแต่ พ.ศ. 2490-2501 นำไปสู่การปฏิเสธร้อยเอกอํานาจของสหภาพแรงงาน นิสิตนักศึกษา บุคคลหัวก้าวหน้า และสื่อมวลชน เป็นต้น

ความขัดแย้งจากการปกครองแบบเผด็จการอํานาจนิยมสามฐาน (authoritarian triumvirate rule) ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2491-2500) สร้างฐานอํานาจและแสวงหาการสนับสนุนจากกรรมกรตามแนวทางประชานิยม (populism) ซึ่งมีนัยแนวทางสาธารณรัฐ และการขอสนับสนุนด้วยการเดินทางไปสหรัฐอเมริกาและยุโรปทำให้มีการนำรูปแบบการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะของประชาชน (Hyde Park) ใน พ.ศ. 2498 นับเป็นการก่อกำเนิดการเมืองข้างถนนที่ถือเป็นประชาสังคมมาใช้ ซึ่งมีนัยต่อการเมืองภาคประชาชนแม้จะสิ้นสุดอย่างรวดเร็วก็ตาม ขณะเดียวกันด้วยแนวคิดชาตินิยมและรัฐนิยมทำให้ปฏิเสธรแนวคิดที่ไม่สอดคล้องกับรัฐ เช่น คอมมิวนิสต์ ความเป็นชาวมลายุมุสลิมภาคใต้ จนมีการใช้ความรุนแรงกับหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ และกลุ่ม เป็นต้น ความขัดแย้งทางการเมืองและตามมาด้วยการเลือกตั้งสกปรกใน พ.ศ.2500 นำมาสู่การสิ้นสุดอํานาจของจอมพล ป.พิบูลสงครามภายหลังการ

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502-2506) ทำให้เป็นการปกครองระบอบอํานาจราชการ (Bureaucratic Polity) แบบอํานาจนิยมของระบบราชการ (Bureaucratic Authoritarianism) ในแบบฉบับพ่อบุญอุปถัมภ์ทำให้ระบอบประชาธิปไตยหยุดนิ่ง ทหารและขุนนางทางนักวิชาการ (Technocrat) ปกครองและบริหารประเทศ มีการกำจัดจับกุมคุมขังและลอบฆาตขบวนการแรงงาน นิสิตนักศึกษา บุคคลหัวก้าวหน้า และสื่อมวลชน เป็นต้น และด้วยปัจจัยภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ การรับข้อเสนอธนาคารโลก ความต้องการความสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา การไม่เป็นสมาชิกราษฎรและสำเร็จการศึกษาภายในประเทศทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจและสังคม และต่อเนื่องถึงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ. 2506-2516) เพื่อสร้างความทันสมัย (Modernization) ด้วยวิธีการพัฒนามุ่งเน้นความเป็นอุตสาหกรรม ความเป็นเมือง และความเป็นตะวันตก ด้วยยุทธศาสตร์

อุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Industrialization : ISI) ใน พ.ศ.2504-2519

แม้ด้านหนึ่งนำไปสู่การขยายตัวของระบบราชการเป็นอันมาก ทั้งสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น หน่วยราชการเช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานประมาณ เป็นต้น โดยเฉพาะสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีความคล้ายคลึงกับสำนักงานประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับก่อให้เกิดการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่ประกอบด้วย กลุ่มนักธุรกิจ ในสถาบันการเงิน ธนาคารการส่งออก นำไปสู่การก่อตั้งสมาคมหลายแห่ง เช่น สมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยใน พ.ศ. 2516 เป็นต้น กลุ่มกรรมกรที่รวมกันเป็นขบวนการแรงงาน และสหภาพแรงงานต่างเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีอำนาจต่อรองมาก และกลุ่มนิสิตนักศึกษาปัญญาชนที่มีความเคลื่อนไหวนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2500 และการตระหนักถึงปัญหาที่นำไปสู่การก่อตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยใน พ.ศ.2512 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและปัญหาการเกษตรทำให้เกษตรกรรมมีการเคลื่อนไหวร้องเรียน แต่การเป็นกลุ่มย่อยที่ขาดองค์การและเป้าหมายชัดเจน เป็นสาเหตุทำให้กลุ่มชาวนามีความอ่อนแอและไม่สามารถรวมกันเป็นพลังทางการเมืองที่เข้มแข็ง ขณะที่ปัญหาชนบทมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ทำให้นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ จัดตั้งมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยใน พ.ศ.2510 นับเป็นการเริ่มต้นองค์การพัฒนาเอกชนเพื่อการพัฒนาชนบทที่สำคัญแห่งแรก

การขาดความชอบธรรมของทหารในการปกครองเพราะเล่นพรรคเล่นพวก การฉ้อราษฎร์บังหลวงและการพ่ายแพ้สงครามเวียดนามของสหรัฐอเมริกา การเติบโตของชนชั้นกลางที่เป็นอิสระจากทหารและผู้ปกครองทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนล่าง (Infrastructure) ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนบน (superstructure) การเป็นพันธมิตรของนักธุรกิจกับนิสิตนักศึกษาปัญญาชนเป็นที่มาของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นับเป็นชัยชนะของพลังนอกระบบราชการครั้งสำคัญที่มีส่วนต่อการจรรโลงประชาธิปไตย นำมาสู่การเปิดพื้นที่สาธารณะช่วงประชาธิปไตยช่วง พ.ศ.2516-2519 ทำให้มีการนัดหยุดงาน 1,333 ครั้งและเดินขบวนประท้วง 322 ครั้ง มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรก่อตั้งสหพันธ์ชาวนาไรชาวนาแห่งประเทศไทย (สชท.) ใน พ.ศ. 2517 เป็นต้น โดยต้องการให้รัฐบาลแก้ปัญหาการเอาเปรียบของนายทุน ที่ดิน ราคาผลผลิต หนี้สิน ขณะที่คณะกรรมการต่างมีการก่อตัวเป็นจำนวนมาก เช่น สมคมลูกจ้าง 22 แห่งใน พ.ศ. 2516 เพิ่มเป็น 45 แห่งใน พ.ศ. 2517 เป็นต้น นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มสหภาพแรงงานและเป็นที่มาของสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย (ส.ร.ท.) ใน พ.ศ. 2519 ขณะที่ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยและนักศึกษาต่างมีบทบาทที่สำคัญเคลื่อนไหวทางการเมือง คือ การขับไล่ทหารสหรัฐอเมริกาออกจาก

ประเทศไทยภายหลังจากวิกฤตการณ์มาษาเกษ และการต่อต้านการเดินทางกลับมาของจอมพลประภาส จารุเสถียร และจอมพลถนอม กิตติขจร

การคุกคามคอมมิวนิสต์ในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว กัมพูชาและ เวียดนามกลายเป็นคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ. 2518 ความแตกแยกทางอุดมการณ์ของไทยทำให้ฝ่ายขวาที่เป็นอนุรักษนิยมมีการจัดตั้งผลประโยชน์โดยรัฐประกอบด้วยกลุ่มกระทิงแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้านเพื่อเป็นเครื่องมือ แม้มีความวุ่นวายทางการเมืองจากความเป็นสถาบันทางการเมืองต่ำ ขณะที่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง แต่รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมชก็กำหนดนโยบายเงินผันซึ่งมีนัยต่อความสำคัญของการเมืองแบบยินยอมพร้อมใจ (Politics of Consent) การเมืองแบบรัฐสภา การเมืองเรื่องการเงินหรือการซื้อสิทธิ์ขายเสียง (Money Politics) และการแทรกแซงของรัฐผู้สังคมนิยม ขณะที่กลุ่มประชาสังคมมีความแตกแยกกันทั้งระหว่างนักธุรกิจและนิสิตนักศึกษาที่เป็นพันธมิตรกัน และระหว่างนิสิตนักศึกษาอาชีพที่บัดนี้กลายเป็นฐานอำนาจกับกลุ่มกระทิงแดง ความหวาดระแวงระหว่างฝ่ายอนุรักษนิยมและฝ่ายก้าวหน้าหรือฝ่ายซ้ายนำมาสู่ความรุนแรงทางการเมือง ทั้งทางตรงและทางลับหลายครั้ง เช่นทางปัจจัยทางจิตวิทยาทำให้ฝ่ายอนุรักษนิยมมองว่ากลุ่มขวามาเป็นฐานอำนาจหรือแนวร่วมของคอมมิวนิสต์ จนมีการปฏิบัติการกวาดล้างผู้นำขวามาหลายคน เป็นต้น และถึงจุดสูงสุดเมื่อมีการนำเสนอการนำภาพแสดงละครล้อเลียนภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ผ่านทางสื่อมวลชนซึ่งเป็นที่มาของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นำมาสู่การยึดอำนาจของทหาร

แรงเหวี่ยงทางการเมือง (Political Momentum) กลับมาสู่ชัยชนะของฝ่ายอนุรักษนิยม ภายหลังจากการรัฐประหารทำให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นจำนวนมาก และมีจำนวนมากขึ้นเมื่อรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มีการปกครองแบบเผด็จการพลเรือน มีนโยบายขวาจัด และไม่สนับสนุนประชาสังคม ขณะที่สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ต่างรวมกลุ่มกันจัดเป็นกลุ่มพันธมิตรอย่างหลวมเป็นคณะกรรมการว่าด้วยการค้า อุตสาหกรรม และการธนาคารใน พ.ศ.2520 ความขัดแย้งทางการเมืองนำมาสู่การรัฐประหารใน พ.ศ.2520 ทำให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (พ.ศ. 2520-2523) การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 การกำหนดยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Oriented Industrialization:EOI) การมีนโยบายประนีประนอมโอนอ่อนผ่อนตาม ดังปรากฏในนโยบายปรองดองแห่งชาติ (National Reconciliation) ทำให้มีนักธุรกิจที่เคยอยู่ใน 3 องค์กรทางธุรกิจดำรงตำแหน่งทางการเมือง ภายหลังจากเลือกตั้งใน พ.ศ. 2522 ขณะที่นิสิตนักศึกษาปัญญาชนที่เคยเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ต่างออกสู่สาธารณะ ส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ นักการเมือง อาจารย์ และทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน วิกฤตการณ์น้ำมันใน พ.ศ. 2522 จนกลายเป็นวิกฤตการณ์

ทางเศรษฐกิจทำให้พันธมิตรที่ก่อตัวระหว่างกลุ่มทุน พลังก้าวหน้า และทหารสิ้นสุดลง จากนโยบายการแก้ปัญหานำมาสู่ความขัดแย้งและสิ้นสุดของรัฐบาลในภายหลัง

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (พ.ศ. 2523-2531) ส่วนหนึ่งเป็นผลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ที่เป็นการคูลอำนาจระหว่างพลังในระบบราชการที่ประกอบด้วยทหารเป็นหลักและขุนนางนักวิชาการ ส่วนหนึ่งผ่านการเป็นสมาชิกวุฒิสภากับพลังนอกระบบราชการที่ประกอบด้วยนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองและสถาบันพระมหากษัตริย์ (Kingship) ที่ทรงมีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และทรงเชื่อว่าพลังนอกระบบราชการควรมีบทบาทในการถ่วงดุลกับพลังงานในระบบราชการ นัยนี้เท่ากับประชาสังคมมีความสำคัญต่อพัฒนาการในทุกด้านของประเทศไทยและมีส่วนสำคัญต่อการจรรโลงประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง ความสำคัญของผู้ธุรกิจและระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่สูงเป็นที่มาของการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.) ที่มีลักษณะสหการแบบเสรีนิยม (Liberal Corporatism) ที่รัฐยังมีบทบาทนำ นับเป็นความลงตัวของข้าราชการกับนักธุรกิจเอกชนที่สำคัญ และเป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้สมาคมธุรกิจในเมืองฯ มีการก่อตั้งและอีกส่วนหนึ่งเติบโตเป็นอันมาก ทั้งประเภท (1) องค์กรประสาน ประกอบด้วย สภาหอการค้า หอการค้าไทย สมาคมอุตสาหกรรมไทย สมาคมธนาคารไทย สภาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ องค์กรประสานที่ไม่เป็นนิติบุคคล (2) หอการค้าต่างประเทศ (3) สมาคมหอการค้า ประกอบด้วย สมาคมผู้ส่งออกผลผลิตการเกษตร สมาคมอุตสาหกรรม สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สมาคมธุรกิจการเงิน สมาคมอุตสาหกรรมและการค้าภายในประเทศ และสมาคมในระดับจังหวัด

การเปิดกว้างทางการเมืองทำให้กลุ่มกรรมกรมีความเคลื่อนไหว แต่การเลิกจ้างกลายเป็นมาตรการที่ทำให้กรรมกรลดบทบาทลง ขบวนการแรงงานที่แบ่งตามประเภทเป็นสหภาพแรงงาน สภาองค์กรลูกจ้าง และกลุ่มย่าน ต่างมีบทบาทเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2525 จนถึง พ.ศ. 2534 ด้วยความช่วยเหลือขององค์การพัฒนาเอกชนและหน่วยงานราชการบางแห่งหรือจากสภาพปัญหาที่เผชิญทำให้กลุ่มเกษตรกรต่างรวมกลุ่มกันก่อเป็นประชาสังคมจำนวนมากในปลายทศวรรษที่ 2520 ความแตกแยกภายในตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้ขบวนการนิสิตนักศึกษา มีบทบาทน้อยลง

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ. 2531-2534) นำมาสู่การจัดตั้งรัฐมนตรีที่สะท้อนถึงอิทธิพลของนักธุรกิจในฐานะนักการเมือง การกำหนดนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า (From War Zone to Trade Zone) ความมุ่งหวังให้เป็น

ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Country : NIC) ทำให้มุ่งเน้นการลงทุนจากภายนอกและเพื่อประสานผลประโยชน์ของกลุ่มคนภายในของพรรค ระบบอุปถัมภ์ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มทุนทำให้กลุ่มอื่นกลายเป็นชายขอบของระบบการเมือง คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนลดความสำคัญลง การกำหนดยุทธศาสตร์การส่งออกเพื่อนำความเจริญทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ต่อเนื่องจากรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ การลงทุนหรือการย้ายฐานการผลิตจากญี่ปุ่นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2529 ภายหลังจากการประชุมพลาซ่าแอคคอร์ด ใน พ.ศ. 2527 ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก ขณะเดียวกันส่งผลต่อการรุกรานชนบทของกลุ่มทุนเพื่อควบคุมหรือครอบงำหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ประกอบด้วย ที่ดิน น้ำ ป่าไม้ ทะเล ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบทหรือเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรมอย่างรุนแรง การเมืองที่เคยจำกัดในรัฐสภากลับขยายขอบวงครอบคลุมกิจกรรมนอกรัฐสภา เกษตรกรต่างรวมกลุ่มกันก่อตั้งเป็นขบวนการทางสังคม เช่น โครงการพัฒนาสหกรณ์ชาวนา เป็นต้น ขณะเดียวกันสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้จัดนิทรรศการต่อต้านการคอร์รัปชันของรัฐบาล ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใน พ.ศ. 2534 อย่างกว้างขวาง

ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับทหาร การฉ้อราษฎร์บังหลวง และการเผด็จการรัฐสภานำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นำมาสู่การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายอานันท์ ปันยารชุน (พ.ศ. 2534-2535) มีรัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจและนักวิชาการจำนวนมาก การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมกับอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกทำให้เป็นประโยชน์กับกลุ่มทุนและนักธุรกิจ ทำให้สมาคมการค้ามีบทบาทระดับหนึ่ง แต่นโยบายการจัดที่ทำกินให้ราษฎรผู้ยากไร้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชนในชนบทและการออกพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2534 ทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานลดลง แต่การที่รัฐบาลแสดงความเป็นอิสระจากคณะรัฐประหารทำให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาปัญญาชนสนับสนุน โดยเฉพาะประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญที่ต้องการคงอำนาจรัฐประหารของวุฒิสภา และเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร ภายหลังจากเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 นำไปสู่เหตุการณ์วันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่เป็นมือบของชนชั้นกลางและสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของชนชั้นกลางที่เติบโตจากนิสิตนักศึกษาปัญญาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 กลายเป็นกลุ่มพลังสำคัญที่รวมกันเป็นประชาสังคมและมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการปฏิรูปการเมืองใน พ.ศ. 2536-2538 ขณะที่สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลการประท้วงและการต่อต้านรัฐบาล ขณะเดียวกันความพยายามในการกลับสู่อำนาจทางการเมืองของทหารภายหลังของพลเอกสุจินดา คราประยูร ทำให้สภาพการค้ำแห่งประเทศไทย

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทยต่างต่อต้านและเรียกร้องให้กลับสู่วิถีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การกลับมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นที่พึงพอใจในสังคม ขณะที่สหพันธ์นิสิตนักศึกษาในประเทศไทย คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 16 สถาบัน สหพันธ์นักศึกษาอีสาน คณะกรรมการฟื้นฟูชีวิตและชุมชนแม่น้ำมูล เป็นต้น ต่างเจรจารัฐบาลนำมาสู่การยกเลิกนโยบายการขจัดที่ทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด

การดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2535-2538) เป็นเวลาที่เปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาสังคมสะท้อนถึงความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีการประท้วง 610 ครั้ง ใน พ.ศ. 2537 และ 2538 ขณะเดียวกันมีความเคลื่อนไหวในการรวมกลุ่มจากเกษตรกรหรือคนชนบท เช่น การจัดตั้งสมัชชาเกษตรกรรายย่อย (สกย.) ใน พ.ศ. 2536 เป็นต้น สมาคมทางธุรกิจและการค้ายังคงมีบทบาทเพื่อให้รัฐบาลกำหนดนโยบายตามแนวทางเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ แต่ความต้องการของคนชั้นกลางและประชาชนส่วนอื่นที่รวมกันเป็นประชาสังคมในการปฏิรูปการเมืองกลายเป็นประเด็นทางการเมือง การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายบรรหาร ศิลปอาชา (พ.ศ. 2538-2539) ภายหลังจากยุบสภาผู้แทนราษฎรของรัฐบาลจากกรณี สปก. 4-01 สะท้อนถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอความต้องการการปฏิรูปการเมืองให้รัฐบาล ขณะที่องค์การพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันเช่นเดียวกัน ความล้มเหลวในการแก้ปัญหาในชนบทที่มีมากกว่าสี่ทศวรรษนำมาสู่การจัดตั้งสมัชชาคนจนใน พ.ศ. 2538 ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองนำมาสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎรและการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ศ. 2539-2540) การปฏิรูปการเมืองเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ทำให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ต้องลาออกภายหลังการต่อต้านจากคนทำงานที่เป็นคนชนชั้นกลาง การกลับมาดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2540-2544) ทำให้รัฐบาลเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาที่ยอมรับเงื่อนไขจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศมีผลทำให้ประสบปัญหามากขึ้น ขณะที่รัฐบาลกลับปฏิเสธหรือแก้ปัญหาอย่างเชื่องช้าตามข้อเรียกร้องของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น สมัชชาคนจน ขณะที่ชนชั้นกลาง กลุ่มทางธุรกิจ นิสิตนักศึกษาปัญญาชนต่างถอนตัวหรือลดการสนับสนุนลง ส่วนกลุ่มองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างรวมกลุ่มกัน สหภาพแรงงานจึงมีบทบาทในการปกป้องผลประโยชน์ มีการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อต้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เช่น สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) ใน พ.ศ. 2542 เป็นต้น ขณะที่การนำเสนอนโยบายตามแนวคิดการตลาดทางการเมือง การรวมกันของกลุ่มทุนทุกระดับ และความคาดหวังทางการเมืองของ

ประชาชนนำมาสู่ชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งทั่วไปใน พ.ศ. 2544 (ธ โสธร ผู้ทองคำ 2549:58-59)

ชัยชนะของประชานิยมของพรรคไทยรักไทยยังสั่นคลอนความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ในแง่ที่ว่าความเป็นตัวแทนของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ประชาชนมีไม่น้อยเพียงใด ประชาธิปไตยเสรีนิยม กำลังถูกท้าทายและแทนที่ด้วยประชาธิปไตยแบบประชานิยม (democratic populism) ที่ผ่านนโยบายประชานิยมที่แพร่ขยายทั่วโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 20 รวมทั้งชัยชนะของพรรคไทยรักไทย การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ใน พ.ศ. 2544-2548 เป็นช่วงสำคัญของการปรับเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมือง รัฐบาลให้ความสำคัญกับกลุ่มและสมาคมทางธุรกิจทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายบริษัทประเทศไทย (Thailand Inc.) ที่ต้องการให้ภาครัฐมีบทบาทบุกเบิกตลาดให้กับเอกชนจึงให้ความสำคัญกับหอการค้า กลุ่มและสมาคมธุรกิจในภูมิภาค ดังที่ปรากฏจากการจัดการประชุมร่วมในภูมิภาคหลายครั้งใน พ.ศ. 2547-2548 ทำให้มีแนวโน้มในภาครับแบบอำนาจนิยม (Authoritarian (State) Corporatism) เพื่อให้สอดคล้องกับตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกแบบใหม่ ขณะที่กรรมกรยังมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจากการคัดค้านนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐบาล ส่วนเกษตรกรแม้รัฐบาลจะทำการเจรจาและเน้นการมีส่วนร่วมในช่วงแรกแต่หลังจากที่รัฐบาลมีความเข้มแข็งกลับเริ่มจำกัดบทบาทของเกษตรกรและคนชนบทและเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ขององค์การพัฒนาเอกชน (ธ โสธร ผู้ทองคำ 2549:59-60)

การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ก่อให้เกิดคำถามสำหรับการสะกดประชาสังคมให้หยุดนิ่งจากนโยบายเอื้ออาทร หรือการพัฒนาประชาธิปไตยระดับรากหญ้าเพื่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะจากนโยบายเอสเอ็มแอล เป็นต้น ความล้มเหลวจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน การแก้ปัญหาจากรัฐธรรมนูญนำไปสู่ปัญหาอีกรูปแบบหนึ่ง กระแสการต่อต้าน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรและพรรคไทยรักไทยนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองใน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นที่มาของการยุบสภา ก่อให้เกิดคำถามที่ตามมาถึงการเมืองไทยในอนาคตและบทบาทตลอดจนทิศทางของประชาสังคมที่ควรเป็น (ธ โสธร ผู้ทองคำ 2549:60)

1.1.5 เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดประชาสังคม

กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2542:251-254) ได้กล่าวไว้ว่าการรวมกันของกลุ่มบุคคลต่างๆ มีสาเหตุมาจากปัจจัยหรือแรงผลักดันดังนี้

1) เป็นผลมาจากการที่ภาครัฐ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา หรือแก้ปัญหาไม่ถูกจุด ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความอ่อนแอของภาครัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดมากมายในการมองปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งมักมาจากตัวระบบราชการเองที่มีลักษณะเจ้าขุนมูลนาย อีกทั้งมีกฎระเบียบและขั้นตอนมากมาย ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่คล่องตัวในการทำงาน นอกจากนี้ตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นส่วนหนึ่งเนื่องจากมักไม่เข้าไปปัญหาที่แท้จริง หรือบางครั้งก็อยู่ในสถานะที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ แรงผลักดันเหล่านี้ ทำให้เกิดองค์กรที่ทำงานด้านสงเคราะห์และการพัฒนาต่างๆ ขึ้นรวมถึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหา อันเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเองเป็นเครือข่ายต่างๆ และกลายเป็นทางเลือกใหม่สำหรับงานพัฒนา

2) เกิดจากความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคมของกลุ่มคนต่างๆ ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (1) คนรุ่นใหม่มักเป็นกลุ่มที่เติบโต และได้พัฒนาความคิดและอุดมการณ์ของการช่วยเหลือสังคมในรั้วมหาวิทยาลัย หรือจากประสบการณ์การทำงานกับคนชนบท กลุ่มคนเหล่านี้จะมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อสังคมและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส (2) กลุ่มคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมักรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือในลักษณะการสังคมนิเวศ เช่นทำงานของมูลนิธิหรือสมาคมต่าง ๆ ที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์และสาธารณกุศลต่าง ๆ และ (3) ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความต้องการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เช่น การรวมกลุ่มของคนในท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ซึ่งกลุ่มที่ 3 นี้ จะเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือขอบข่ายที่ค่อนข้างจำกัดมากกว่าสองกลุ่มแรก

ดังนั้น แรงผลักดันที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันนั้น จึงมีความแตกต่างกันตามลักษณะของแนวคิดในการทำงาน โดยบางกลุ่มอาจเข้ามาทำงานสาธารณประโยชน์ด้วยแรงผลักดันของศรัทธาไม่ว่าจะเป็นสำนักทางศาสนา สำนักทางสังคม สำนักของความเป็นกลุ่มที่มีเชื้อชาติหรืออาชีพเดียวกันหรือสำนักท้องถิ่น สำนักบ้านเกิด ที่ผลักดันให้เกิดการรวมตัวของคนในระดับท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของสำนักในลักษณะหลังนี้กำลังเติบโตตามท้องถิ่นต่างๆ และเริ่มเป็นกลุ่มที่มีพลังและศักยภาพค่อนข้างสูงที่จะสามารถพัฒนาไปสู่กระบวนการประชาสังคมได้

3) การที่รัฐบาลเริ่มกระจายอำนาจ และยอมรับการรวมกลุ่มขององค์กรต่างๆ มากขึ้น พร้อมกับการเกิดแนวคิด “ประชาสังคม” ขึ้นในระยะนี้ไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นค่อนข้างชัดเจน ทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ที่เห็นได้ชัดคือ การเกิดขึ้นของกลุ่มหรือองค์กรใหม่ๆ ที่สนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ 2542:251-254)

เชษฐา ทรัพย์เย็น (2547:105-108) ได้ให้แนวคิดว่า แรงกระตุ้นสำคัญที่ส่งอิทธิพลให้สังคมไทยหันมาสนใจในความคิดว่าด้วยประชาสังคมมีหลากหลายปัจจัยด้วยกัน อาทิ ความเบื่อหน่ายและความไร้ประสิทธิภาพของการเมืองแบบรัฐสภาตัวแทน ระบบการปกครองเช่นนี้ตั้งอยู่บนทฤษฎีการมีส่วนร่วมแบบที่เน้นการเลือกตั้ง ประชาชนเลือกคนที่เป็นตัวแทนของตนเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงในสภา โดยหวังว่าตัวแทนเหล่านี้จะแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น แต่ปรากฏว่านักการเมืองตัวแทนเหล่านี้โดยส่วนใหญ่จะคำนึงถึงผลประโยชน์แคบๆเฉพาะตัวของพวกตน (spoils system) เป็นสำคัญ ไม่ใส่ใจในผลประโยชน์ส่วนรวมและปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎรเท่าใดนัก หลายครั้งอาจให้ความสนใจบ้างแต่เป็นไปเพื่อรักษารฐานเสียงและขยายฐานคะแนนเป็นหลัก พฤติกรรมของตัวแทนประชาชนในลักษณะดังกล่าวนี้จึงมีแนวโน้มมุ่งกอบโกยผลประโยชน์ในลักษณะธุรกิจการเมือง (money politics) ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินงานแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากโดยส่วนใหญ่เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเล่นเกมการเมืองระหว่างฝ่ายค้านกับรัฐบาล ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลต่างๆ ภายในรัฐบาลผสม หรือแม้แต่ระหว่างมุ้งการเมืองย่อยๆ (cliques) ในแต่ละพรรคร่วมรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างล่าช้าและผลประโยชน์ที่ควรจะต้องเกิดขึ้นแก่ประชาชน อาจจะไม่ตกสู่ประชาชนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยอย่างที่ควรจะเป็น เพราะมีการต่อรองเชิงนโยบายระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลอย่างเกินจำเป็น ผู้ชนจึงสัมผัสถึงความด้อยประสิทธิภาพของการเมืองระบบตัวแทนรวมทั้งเกิดความเบื่อหน่ายและขาดความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาผ่านการดำเนินการในระบบรัฐสภา เพียงแต่มีได้คิดจะล้มล้างระบอบลงแต่อย่างใด ในทางหนึ่งยังยอมรับการดำเนินการปกครองในลักษณะเช่นนี้อยู่ แต่ถึงเห็นว่าการปล่อยให้การดำเนินงานตกอยู่ภายในกรอบที่คับแคบเฉพาะในรัฐสภา ผลสำเร็จของงานจะมีอาจเกิดขึ้นได้จึงเป็นเหตุผลักดันที่ทำให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งรวมตัวกันเพื่อร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยรูปแบบการเคลื่อนไหวประชาสังคมด้านต่างๆ

นอกจากนี้ ความล้มเหลวในการทำงานในรูปแบบราชการ อันเป็นผลมาจากความด้อยประสิทธิภาพของระบบยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนมากอย่างทันทั่วทั้งที่ เนื่องจากธรรมชาติของการทำงานระบบราชการจะมุ่งยึดที่กระบวนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ตามกรอบของกฎหมาย การ

ดำเนินงานเกิดความล่าช้าส่งผลให้ไม่สามารถระงับปัญหาได้ทัน ขณะที่ปัญหาใหม่ๆ อันเกิดจากการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยมกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่ทันกับการจัดการแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ และสืบเนื่องมาจากความไร้ประสิทธิภาพของระบบเป็นเหตุให้เกิดช่องว่างในการทุจริตประพฤติกมิชอบในการปฏิบัติราชการ มีการให้สินจ้างรับสินบนของข้าราชการเพื่อลัดเลาะให้ขั้นตอนการดำเนินงานรวดเร็ว และเอื้อประโยชน์แก่บุคคลที่เป็นเจ้าของสินจ้างนั้นๆ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นของระบบราชการได้สร้างความอึดอัดใจให้แก่สังคมเป็นอย่างมาก ประชาชนกลุ่มหนึ่งจึงแสวงหาแนวทางการจัดการแบบใหม่โดยไม่หวังพึ่งแต่เพียงระบบราชการแต่รวมกันดำเนินงานในลักษณะองค์ประชาสังคมนั่นเอง

ยิ่งไปกว่านั้น แนวทางการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมามุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนฐานของการพัฒนาของอุตสาหกรรมเป็นแกนหลักก่อให้เกิด ผลกระทบในทางลบจากการพัฒนาของภาครัฐต่อประชาชน อาทิ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ความล่มสลายของภาคเกษตรกรรมและชุมชนชนบท คุณภาพชีวิตแรงงานตกต่ำ การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ความยากจนเพิ่มสูงขึ้น ความเจริญระหว่างเมืองและชนบทไม่เท่าเทียมกัน ฯลฯ สร้างความไม่พอใจให้เกิดขึ้นท่ามกลางกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 2520 เป็นต้นมา รัฐได้ดำเนินนโยบายขยายการพัฒนาเข้าไปสู่ชนบทภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เรียกว่า “อุตสาหกรรมส่งออกนำความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” (export-led growth) นั้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ระหว่างรัฐและภาคธุรกิจกับชาวบ้านอย่างรุนแรง ตลอดจนโครงสร้างพัฒนาต่างๆ ของรัฐที่เข้าไปรุกรานวิถีชีวิตของชุมชน อาทิ การวางแนวท่อก๊าซผ่านชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลาซึ่งกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เป็นต้น ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกินขีดความสามารถในการจัดการแก้ไขโดยภาครัฐอีกทั้งปัญหาใหม่ๆ ที่วิขึ้นเหมือนดินพอกหางหมู การบริหารจัดการของภาครัฐมาถึงทางตันและเต็มไปด้วยขีดจำกัด ปัญหาที่ส่งสมมาหลายรุ่นอายุยังทำลายคุณภาพชีวิตของคนในสังคมลงไปเรื่อยๆ สิ่งเหล่านี้กระตุ้นเตือนให้ภาคสังคมตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมงานในด้านการพัฒนาและจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ภาคสังคมจึงร่วมกันดำเนินการเป็นเครือข่ายเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ เพื่อระงับปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผลักดันให้สังคมไทยสนใจในแนวคิดประชาสังคมสืบเนื่องจากความต้องการสร้างชุมชนในการจัดการดูแลตน ผลจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ทำให้คนจำนวนหนึ่งในสังคมมองเห็นผลร้ายของการพัฒนาประเทศในทิศทางที่เกินความพอดี มุ่งสร้างความเจริญทางอุดมคติแห่งการพัฒนา โดยไม่คำนึงถึงว่ารากฐานของประเทศมีความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะยอมรับได้หรือไม่ ต้องการให้ประเทศเป็น “เสือตัวที่ห้า”

ในทำเนียบประเทศอุตสาหกรรมที่เจริญแล้วในเอเชีย การนำพาประเทศไปในทิศทางดังกล่าวโดยรัฐเป็นไปอย่างรวดเร็วเกินขั้นตอนที่ควรจำเป็น เมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งร้ายแรงขึ้น ทำให้คนกลุ่มนี้หันมาพิจารณาถึงรากปัญหาดังกล่าว และให้ความสนใจในแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน โดยสังคมไทย เริ่มต้นที่รากฐานของการพัฒนา นั่นคือการพัฒนาคุณภาพชีวิต “คน” ให้แข็งแกร่ง ด้วยการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งรองรับและการที่ชุมชนจะแข็งแกร่งได้จะต้องมีความสามารถในการเลี้ยงตนเอง ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจที่ระดับรากหญ้าในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง และจะต้องมีอิสระในการจัดการบริหารชุมชนของตนด้วย กระแสความต้องการในการสร้างชุมชนเพื่อดูแลตนเองเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความสนใจในแนวคิดประชาสังคมขึ้นมา

อิทธิพลแนวความคิดของ ประชาสังคม (civil society) ในตะวันตก และการขยายตัวของประชาสังคมโลก เป็นอีกแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้แนวคิดประชาสังคมเฟื่องฟูขึ้นในภายหลังจาการพังทลายของหลังม่านเหล็กในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก โดยการดำเนินการในลักษณะขบวนการประชาสังคมเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศเหล่านั้นแล้ว ดูเหมือนว่าแนวความคิดประชาสังคมจะได้รับความนิยมขึ้นมาในซีกโลกตะวันตกและขยายไปยังภูมิภาคอื่นๆ ประกอบด้วยสาเหตุวิกฤตการณ์โลกที่เกิดขึ้นอย่างร้ายแรง อาทิ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโลกเอดส์ ปัญหาสิทธิเด็กและสตรี ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการก่อตัวของแนวคิดประชาสังคมร่วมสมัยในระดับโลกขึ้น และได้แผ่อิทธิพลเข้ามายังประเทศไทย รวมถึงการส่งผ่านอิทธิพลของการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในต่างประเทศโดยเฉพาะเพื่อนบ้านในเอเชีย อาทิ การเกิดขบวนการพลังงานประชาชนในฟิลิปปินส์ใน พ.ศ. 2549 ที่สร้างแรงผลักดันให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งในประเทศไทย มีจิตสำนึกในการเข้าร่วมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น กล่าวได้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ นี้ ส่งอิทธิพลทางความคิดครั้งสำคัญเข้ามายังไทย โดยมีฐานปฏิบัติการอยู่บนกลุ่มนักคิดนักวิชาการ นักพัฒนา และนักเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งเป็นผู้ที่คอยนำเสนอความคิดให้แพร่หลายออกไปอีกทอดหนึ่ง และถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการจุดกระแสความสนใจในแนวคิดว่าด้วยประชาสังคมให้โหมกระพือขึ้นในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากขาดปัจจัยแวดล้อมด้านการเมืองภายในประเทศที่เอื้อต่อการฟุ้งเฟื่องแนวคิดประชาสังคมให้เติบโตขึ้นในสังคมไทยแล้ว การเคลื่อนไหวด้านประชาสังคมอาจจะไม่ก่อรูปเป็นตัวเป็นตนดังที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ดังนั้น บรรยากาศทางการเมืองที่เป็นเสรีมากขึ้นประเทศไทย จึงเป็นอีกเหตุปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มของประชาชนในการเคลื่อนทางสังคม นับตั้งแต่ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬเป็นต้นมา การปกครองของไทยในทางปฏิบัติสามารถเรียกได้ว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยเต็มใบ แม้ว่าในทางนิตินัยจะยังอยู่ภายใต้

รัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยครึ่งใบก็ตาม สภาพการเมืองไทยในช่วงเวลานี้ก้าวหน้าไปลิ้มรสเสรีภาพทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างจากการรวมตัวเดินขบวนประท้วงที่สามารถกระทำได้อย่างเสรี ไม่ถูกทำนบด้วยอำนาจกันขวางอีกต่อไป อาทิ ใน พ.ศ. 2537 มีการเดินขบวนประท้วงจำนวน 739 ครั้ง พ.ศ.2538 จำนวน 754 ครั้ง พ.ศ. 2540 จำนวน 1,200 ครั้งเทียบกับปีก่อน พ.ศ. 2535 โดยเฉพาะในช่วงเวลาการปกครองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ ที่อำนาจทางการเมืองโดยส่วนใหญ่ที่ยังตกอยู่ในมือของกลุ่มทหาร ดังเช่น ใน พ.ศ.2521 มีการเดินขบวนเพียง 42 ครั้ง และ พ.ศ. 2525 ประมาณ 61 ครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นไม่ได้ลดหย่อนไปกว่ากันเลย ปัจจัยทางการเมืองไทยที่เป็นเสรีถือเป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการก่อตัวและขยายตัวของแนวคิด และการปฏิบัติการทางประชาสังคมในประเทศไทย ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าแรงผลักดันที่เกิดจากปัจจัยอื่นๆ เลย แม้แต่น้อย (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547:105- 108)

การเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม 2516 (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:20-21) ถือเป็นการเกิดขึ้นของการเมืองสาธารณะ หรือ ประชาสังคม จากจุดนี้ก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรที่ทำกิจกรรมสาธารณะจำนวนมาก ทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม (บุญนาถ ติวกุล 2543: 74) ดังข้อมูลการสำรวจขององค์กรในภาคประชาสังคมซึ่งรวบรวมโดย อมรา พงศาพิชญ์ และ คณะ ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเติบโตขององค์กรการกุศลและองค์กรสาธารณประโยชน์ พบว่า ร้อยละ 78 ขององค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิ ชมรมและสมาคมต่างๆ ทั้งที่ได้มีการจดทะเบียนและมิได้จดทะเบียนถูกก่อตั้งขึ้นภายหลังปี 2516 หรือในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาเอง การสำรวจในปี 2525 มีองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์และสังคมสงเคราะห์อยู่ 1,584 องค์กร การเติบโตของภาคธุรกิจเอกชนควบคู่กับการขยายตัวของ การสื่อสารมวลชนได้ทำให้ความนึกคิดอิสระมีโอกาสแสดงออกสู่สาธารณชนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ช่วยหล่อเลี้ยงให้ภาคประชาสังคมเติบโตและเริ่มมีบทบาทขึ้นในสังคมไทย

การเติบโตของภาคเศรษฐกิจได้ทำให้เกิดการขยายตัวและการมีบทบาทมากขึ้นของชนชั้นกลางในเมือง ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535 (ดानीโล ซองโก 2547: 15) จึงพอจะเข้าใจได้ว่าการควบคุมกิจกรรมนอกเหนืออำนาจรัฐ โดยเฉพาะการกระทำที่ต่อต้านรัฐ นับตั้งแต่ขบวนการของสหพันธ์ชาวนา (พ.ศ. 2503-2533) ขบวนการนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (พ.ศ. 2516-2519) การเกิดขึ้นของ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และประเด็นการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา) จนถึงสมัชชาคนจนและการเกิดเครือข่ายของกลุ่มประชาคมต่างๆ (ทศวรรษ 1990 หรือ ช่วง พ.ศ. 2533-2543) รัฐมีข้อสงสัยเกี่ยวกับบทบาทในประเด็นสาธารณะที่กลุ่มเหล่านี้หยิบยกขึ้นมาโดยตลอด

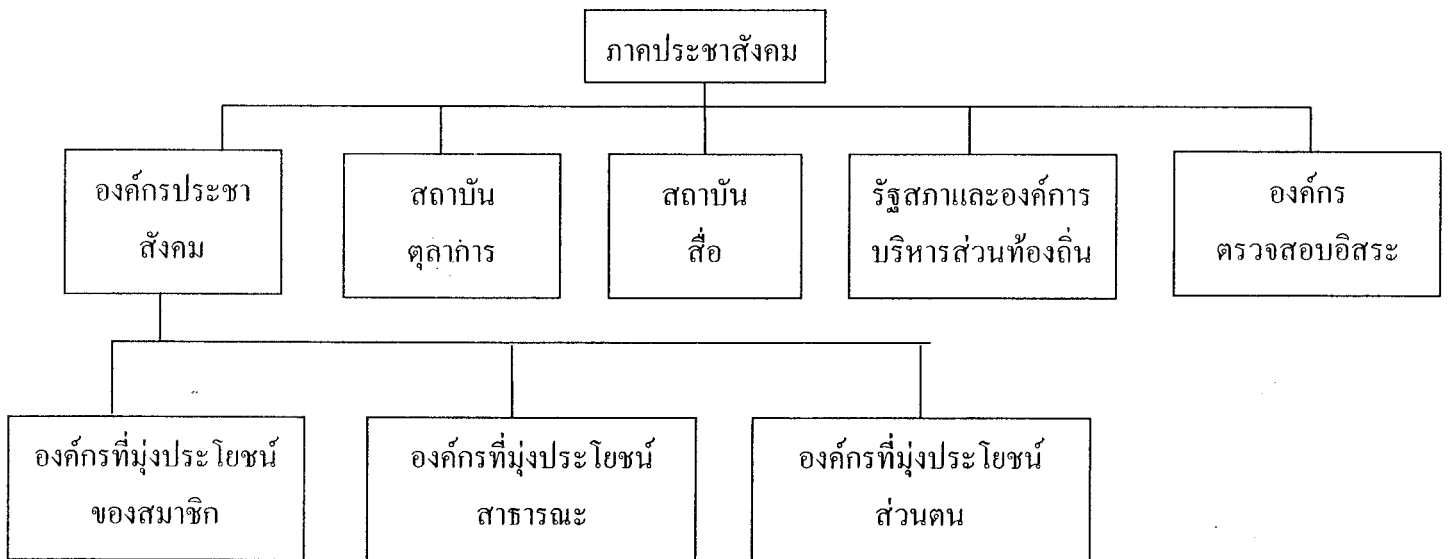
เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ใน พ.ศ. 2535 (วีรบุรณ วิสารทสกุล 2549:5-13) เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงขบวนการประชาสังคมในสังคมไทย พลังแห่งประชาสังคมไทยฉายภาพเด่นชัดในเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งต้องการให้สังคมไทยเดินสู่ทิศทางประชาธิปไตย ปรากฏการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการรวมตัวของชนชั้นกลางที่เรียกว่า “พวกคอปขาว” ในฐานะกลุ่มพลังทางการเมืองที่ได้รับการกล่าวขานถึงรูปแบบของขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองว่า “มีอบมีถือ”

แนวคิดเรื่องประชาสังคมแพร่หลายมากขึ้นในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 กล่าวได้ว่าการก่อรูปของแนวคิดประชาสังคมในสังคมไทย เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีเหตุผล ดังนี้

1. สังคมหรือชุมชนกำลังเผชิญกับวิกฤติหรือปัญหาที่สลับซับซ้อนที่ยากต่อการแก้ไขโดยภาคใดภาคหนึ่ง
2. การขยายตัวของชนชั้นกลางอย่างไม่หยุดยั้ง
3. การเกิดขึ้นขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์และองค์กรชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากในสาธารณประโยชน์และองค์กรชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากในสองทศวรรษที่ผ่านมา
4. การมีพัฒนาการของกระบวนการประชาธิปไตยที่ผ่านมา และที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
5. ความไร้ประสิทธิภาพและความไม่โปร่งใสของรัฐ
6. สังคมไทยกำลังก้าวสู่สังคมของข้อมูลข่าวสาร และมีลักษณะเป็นสังคมเปิด ทำให้ผู้คนในสังคมไทยมีเสรีภาพทางความคิด มีอิสระในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ในเชิงแนวราบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต่างจากรัฐเผด็จการทั้งหลายที่มีความสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมเป็นแบบแนวดิ่ง และเปิดหูเปิดตาประชาชน (วีรบุรณ วิสารทสกุล 2549:5-13)

ในประเทศไทย การกำหนดกติกาทางการเมืองใหม่ที่รัฐต้องรับรองกลุ่มประชาสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ เพิ่งจะเกิดขึ้นเพียงภายหลังจากที่มีการลุกฮือของประชาชนในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 แผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 8 ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2539 เป็นความพยายามที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสาธารณะในการร่างแผน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พยายามจัดตั้งประชาคมต่างๆ ขึ้นในระดับจังหวัด เพื่อระดมการมีส่วนร่วมผ่าน “เวทีประชาคม หรือ เวทีจังหวัด” (ดानीโล ซองโก 2547: 15-16)

1.1.6 โครงสร้างของประชาสังคม

แผนภาพที่ 2.1 โครงสร้างของภาคประชาสังคม

ที่มา ดัดแปลงจาก Richard Holloway (1977) ในอนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2542) กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง

ตารางที่ 2.1 การจัดประเภทองค์กรประชาชน (CSO)

ประเภทองค์กรประชาสังคม	ตัวอย่าง
มุ่งประโยชน์ของมวลสมาชิกเป็นหลัก (Mutual Benefit Organisations)	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่ม องค์กรทางศาสนา องค์กรชุมชน หมู่บ้าน องค์กรทางชาติพันธุ์ พรรคการเมือง สมาคมวิชาชีพ สหภาพแรงงาน หอการค้า สมาคมทางการค้า องค์กรมวลชนต่างๆ องค์กรทางวัฒนธรรมและนันทนาการ สหกรณ์
มุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก (Public Benefit Organisations)	<ul style="list-style-type: none"> มูลนิธิสาธารณกุศล องค์กรสาธารณประโยชน์ สถาบันทางศาสนา กลุ่ม องค์กรประชาสังคม องค์กรพัฒนา (NGOs, วิทยาลัยสาธารณะ, เครือข่าย) บริษัทที่ไม่แสวงกำไร
มุ่งประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก (Private Benefit Organisations)	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มอาชญากรรม กลุ่ม องค์กรผิดกฎหมาย องค์กรพัฒนาของเอกชน (มุ่งประโยชน์เพื่อส่วนตัว) องค์กรเอกชนตั้งโดยรัฐ (เพื่อตอบสนองเป้าหมายรัฐ) องค์กรเอกชนตั้งโดยธุรกิจเอกชน (เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ) องค์กรทุน (เพื่อประโยชน์องค์กร)

ที่มา ดัดแปลงจาก Richard Holloway (1977) ในอนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิจารณ์วิสารทสกุล (2542) กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง

รูปแบบของประชาสังคม (ถวิลวดี บุรีกุล 2549:1-24)

1) ประชาสังคมที่เป็นทางการ

1.1 องค์กรมวลชน

1.2 องค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นไปตามกฎหมาย legal NGO

1.3 สมาคม ที่เป็นไปตามกฎหมาย

2) ประชาสังคมทางเลือก

2.1 กลุ่มสาธารณะที่ไม่ได้รับการรับรองโดยรัฐ

2.2 สถาบันที่มีวิวัฒนาการมาก่อน

2.3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องในการแบ่งแยก ตรงข้ามหรือกลุ่มต่อต้านอิสระ

3) ประชาสังคมที่ไม่เป็นทางการ

3.1 เครือข่ายส่วนบุคคล

3.2 การรวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง

3.3 การรวมกลุ่มของเอกชนโดยไม่มี การแสดงการปฏิสัมพันธ์อย่างเปิดเผยใน

ที่สาธารณะ

1.1.7 ลักษณะของประชาสังคม

ลักษณะของประชาสังคม (อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิศวารทสกุล 2541: 12-14) ประกอบด้วย

1) *มีความหลากหลาย* ความหลากหลายนับเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในเชิงองค์ประกอบของสังคม กล่าวคือ สังคมใดๆ ที่ขาดความหลากหลาย มีเพียงมิติเดียว รูปแบบเดียวกัน คงเป็นสังคมที่ขาดการเรียนรู้ ขาดจินตนาการ และเอื้อให้เกิดการพัฒนาการกับคนรุ่นต่อไป ลักษณะของสังคมก็เปรียบได้ดังเช่นระบบนิเวศของธรรมชาติที่ยืดหยุ่นได้สมดุลกับบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะกล่าวคือ

2) *ความหลากหลายเชิงรูปแบบ*

(1) *พื้นที่* เป็นลักษณะการรวมตัวที่ยึดอาศัยพื้นที่หรืออาณาบริเวณเป็นขอบเขตของการรวมตัวกัน ซึ่งอาจเป็นพื้นที่การปกครอง เช่น กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ป่าชุมชน เขต แขวง ย่าน ละแวกบ้าน ถนน โรงเรียน หรืออาจเป็นขอบเขตเชิงภูมินิเวศ เช่น ลุ่มน้ำ สายน้ำ คลอง และแม้กระทั่งเขตเศรษฐกิจ อาชีพ เขตนิคมอุตสาหกรรม เขตพื้นที่ชายฝั่ง เป็นต้น

(2) *ลักษณะการรวมตัว* ลักษณะการรวมตัวกันของคนในสังคมนั้นอาจมีแตกต่างกันออกไปตามระดับความพร้อม หรือลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน ตั้งแต่การเป็นกลุ่ม ชมรม องค์กร สมาคม สถาบัน มูลนิธิ สภา สมาพันธ์ สหกรณ์ คณะกรรมการ เป็นต้น

(3) *กลุ่มคนที่มารวมตัวกัน* ความหลากหลายในอีกลักษณะหนึ่งที่น่าจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นประชาสังคมคือ ความหลากหลายในด้านของกลุ่มคนที่มารวมตัวกัน นับตั้งแต่ วัย อายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การศึกษา ฐานะ อาชีพ รวมทั้งถึงคนพิการ และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ความหลากหลายเชิงรูปแบบเช่นนี้จะช่วยให้กลุ่มมีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันสูง เพราะจะต้องเข้าใจความต้องการซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก

3) ความหลากหลายเชิงเนื้อหา

(1) *กิจกรรม* กิจกรรมที่ทำอาจแยกแยะออกตามลักษณะรูปแบบและความถนัดของกลุ่มองค์กรนั้นๆ อาทิ กลุ่มที่ให้ความสนใจในเชิงการรณรงค์เผยแพร่ ก็อาจมีรูปแบบของกิจกรรมเฉพาะทางสื่อ กลุ่มที่ให้ความสนใจด้านการค้นคว้าความรู้ ก็อาจมีรูปแบบของกิจกรรมเฉพาะทางด้านการศึกษาวิจัย หรือกิจกรรมเฉพาะด้านการแสดง กิจกรรมเฉพาะด้านการพัฒนาชุมชน เป็นต้น แต่ในหลายองค์กรนั้นก็มักผสมผสานกิจกรรมหลายๆ ด้านเข้าร่วมกันตามความเหมาะสมและความถนัดของตน

(2) *ประเด็นความสนใจ/ปัญหา* เจาะใจการรวมตัวเป็นกลุ่มของคนที่สำคัญก็คือ ความสนใจ และความสนใจก็ย่อมให้เกิดความหลากหลายของการรวมตัว อาทิ กลุ่มที่ให้ความสนใจเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์ เฉพาะด้านการออมทรัพย์ เฉพาะด้านการเกษตรและอาชีพ เฉพาะด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อม หรือเรื่องวิชาชีพของตน ก็ดำเนินกิจกรรมกลุ่มร่วมกันบนพื้นฐานของสิ่งที่น่าสนใจร่วมกันดังกล่าว ซึ่งเกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวต่างๆ ตามมา

4) *มีความเป็นชุมชน* ความเป็นชุมชนในความหมายของประชาสังคมนี้อาจครอบคลุมความหมายที่กว้างถึงอาณาบริเวณ หรือบริบทขนาดใหญ่ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกัน ในทางใดทางหนึ่ง หรืออาจพิจารณาถึงความเป็นชุมชนภายในกลุ่มองค์กรเล็กๆ ที่รวมตัวกันด้วยความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความสนใจ และหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นลักษณะของความเป็นชุมชน ก็คงไม่จำเป็นต้องติดขัดกับความเป็นชนบทหรือชุมชนชนบทก็ได้ ความเป็นชุมชนอาจเป็นเรื่องของชุมชนเมือง ชุมชนของคนชั้นกลาง ชุมชนของนักธุรกิจ ชุมชนของสถาบันการศึกษา และรวมถึงความเป็นชุมชนของคนภายในองค์กรอีกด้วย โดยนัยยะขององค์ประกอบนี้ คงจะทำให้มองเรื่องประชาสังคมที่กว้างขวางและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี “ความเป็นชุมชน” เองต้องมีอยู่มากหลายลักษณะ การสร้างให้
เกิดเป็นชุมชนนั้น คงเป็นเรื่องในเชิงยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ที่จะต้องคิดคำนึงให้สอดคล้องกับเงื่อนไข
ของ

แต่ละสังคมแต่ละพื้นที่

5) มีสำนักสาธารณะ สำนักสาธารณะหรือจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมนั้น เป็น
คุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายเป็นอย่างยิ่งในสังคมประชา ดังได้กล่าวไปแล้วว่าลักษณะที่
สำคัญของความเป็นประชาสังคม คือ ความหลากหลายของกลุ่มองค์กรในสังคม ไม่ว่าจะเป็น
องค์กรในลักษณะ กลุ่มที่สนใจเรื่องของตนเอง (self-interest group), กลุ่มที่สนใจเรื่องของ
สาธารณะ (public-interest group) กลุ่มที่มีแรงกดดัน (pressure group) กลุ่มอาสาสมัคร (volunteer
group) ต่างๆ ก็ตาม แต่สิ่งที่เราพบเห็นอยู่ก็คือ เรามีกลุ่มองค์กร “ประชาสังคม” ในความหมาย
นี้มากมายในสังคมไทย แต่ส่วนมากกลุ่มองค์กรเหล่านี้มักไม่มีความเข้มแข็งไม่มีพลังเพียงพอที่จะ
ช่วยผลักดันแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคม ในทางกลับกัน กลุ่มองค์กรที่มีความเข้มแข็งและมีพลังใน
การกำหนดทิศทางของสังคม ก็คือ กลุ่มองค์กรทางการปกครอง

ความเข้มแข็งขององค์กรในการปกครองหรือ “รัฐที่แข็งตัว” และเป็นผู้ที่มี
บทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาหรือเป็น “คุณพ่อรู้ดี” นั้น ส่งผลให้เกิดการบั่นทอน
ศักยภาพ ความสามารถ และมองไม่เห็นพลังของตนเอง ที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของ
ตนเองและสังคม เฝ้ารอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตน โดยนัยยะนี้คือทำอย่างไรให้ประชาชนเกิด
สำนึกแห่งความเป็นพลเมือง (Citizenship) สำนึกถึงพลังของตนเองว่า จะสามารถร่วมแก้ไข
เปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นภารกิจที่สำคัญตรงนี้จึงอยู่ที่การผลักดันให้เกิด กลุ่มที่สนใจในเรื่องของ
สาธารณะ (public -interest groups) ขึ้นมามากๆ และสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อเป็นพลัง
ทางสังคม (Social energy)

6) มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง บนพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มที่
หลากหลาย รวมตัวกันเป็นชุมชนที่มีความรัก ความเอื้ออาทร และสมานฉันท์ร่วมกันนั้น คงจะไม่
เพียงพอ หากไม่สามารถผลักดันให้เกิดการกระทำหรือกิจกรรมร่วมกัน ความหมายของความเป็น
ประชาสังคมที่สำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน หรือการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้นั่นเอง ยิ่งใน
สังคมที่มีพลวัตสูงในปัจจุบัน ยิ่งต้องอาศัยนวัตกรรมใหม่ๆ ทางสังคมที่จะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้
อย่างรวดเร็ว สำนักสาธารณะนั้น เป็นนามธรรมที่สามารถบังคับให้เกิดขึ้น ได้ในบุคคลใดๆ หาก
ปราศจากการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติการร่วมกัน ดังนั้นการสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกัน ที่จะ
ก่อให้เกิดการเรียนรู้กันของคนในสังคม ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรมและ
การเรียนรู้นั้นย่อมจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของ “ประชาสังคม” ในอีกด้านหนึ่ง

7) มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกันกับเรื่อง ของกิจกรรมและความต่อเนื่อง กลุ่มประชาสังคมที่จะมีความยั่งยืนและมีความหมาย ย่อมต้องมี ระบบการจัดการที่ดี มีระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ร่วมกัน ประสบการณ์ของการเรียนรู้บนพื้นที่ที่หลากหลาย บนกิจกรรมที่หลากหลาย คือพลัง สร้างสรรค์ที่จะนำพาสังคมไปข้างหน้าร่วมกันอย่างสันติ “พลังที่สาม” จะมีความเข้มแข็งได้ ย่อม เกิดจากการยึดโยงความสามารถและพลังย่อยๆ ในแต่ละส่วนของสังคม เข้ามาเชื่อมต่อประสานกัน เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งมีพลัง (อนุชาติ พวงสำลี 2540 : 12-14)

จากลักษณะของประชาสังคมดังกล่าวข้างต้น แสดงได้ในตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ลักษณะสำคัญของประชาสังคม

ลักษณะ	รายละเอียด
มีความหลากหลาย	ความหลากหลายอาจพิจารณาได้ในหลายมิติ เช่น
1. ความหลากหลายเชิงรูปแบบ	
- ด้านพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหลากหลายเชิงพื้นที่ เช่น กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ป่าเขา เขต แขวง ย่าน ละแวกบ้าน หรืออาจเป็นขอบเขตเชิงภูมินิเวศ เช่น ลุ่มน้ำ สายน้ำ คลอง และแม้กระทั่งเขตเศรษฐกิจ อาทิ เขตนิคมอุตสาหกรรม เขต พื้นที่ชายฝั่ง เป็นต้น
- ด้านลักษณะการรวมตัว	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหลากหลายของการรวมตัว เช่น กลุ่ม ชมรม องค์กร สมาคม สถาบัน มูลนิธิ สภา สมาพันธ์ สหกรณ์ คณะกรรมการ เป็นต้น
- ด้านกลุ่มคน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหลากหลายของกลุ่มคนที่มารวมตัวกัน ตั้งแต่ วัย อายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การศึกษา ฐานะ อาชีพ รวมกระทั่งถึง คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมอื่นๆ
2. ความหลากหลายเชิงเนื้อหา	
- ด้านกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหลากหลายในรูปแบบของกิจกรรม เช่น กลุ่มทางสื่อ กลุ่มด้านการ ศึกษาวิจัย กลุ่มด้านการแสดง ด้านการพัฒนาชุมชน เป็นต้น
- ด้านประเด็นความสนใจ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหลากหลายในเชิงประเด็นความสนใจ/ปัญหา เช่น การ สังคมสงเคราะห์ การออมทรัพย์ การเกษตรและอาชีพ การเมือง เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลักษณะ	รายละเอียด
มีความเป็นชุมชน	สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกันด้วยความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความสนใจ และหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในชุมชนระดับกว้างและระดับเล็กหรือองค์กร
มีสำนักสาธารณะ	เชื่อมโยงกันด้วยสำนึกของความเป็นพลเมือง ของสังคมแห่งการเรียนรู้
มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง	ดำเนินการด้วยพื้นฐานแห่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน ที่มีความต่อเนื่อง และยั่งยืน
มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร	เชื่อมโยงกันด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารและเครือข่าย

ที่มา : อนุชาติ พวงสำลี (2540)

1.1.8 กระบวนการประชาสังคม

กระบวนการประชาสังคมมี ขั้นตอน องค์กรประกอบ และรูปแบบ ดังนี้

1) ขั้นตอน

ธีรยุทธ บุญมี เสนอว่า กระบวนการประชาสังคม มิได้เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่มีพัฒนาการเป็นขั้นตอน โดยแยกแยะออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม เป็นขั้นแรกที่คนไทยพบตนเองเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่ใหญ่กว่าชุมชน คือวิถีชีวิตสังคม ซึ่งทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะต้องแก้ไขปัญหา และมีสิทธิเรียกร้องเพื่อให้ส่วนรวมดีขึ้น อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจแผนใหม่ที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตของคนเมืองใหญ่ขึ้น

ขั้นที่ 2 การเกิดกลุ่ม องค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ที่มีจิตสำนึกในการดูแลผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ได้แก่กลุ่มสังคมสงเคราะห์ กลุ่มวิชาชีพ องค์กรภาคเอกชน กลุ่มสื่อและองค์กรชุมชน

ขั้นที่ 3 การก่อรูปของอุดมการณ์ร่วมของสังคม เมื่อจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น กลุ่มต่างๆมีจำนวนมากขึ้น จะเกิดการก่อตัวทางอุดมการณ์ที่ยึดเหนี่ยวผูกพันกับสังคมเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณธรรม ตัวอย่างของอุดมการณ์ร่วม อาทิ ธรรมนูญแห่งชาติ เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การตกผลึกทางอุดมการณ์ของสังคมเข้มแข็งในลักษณะเป็นสถาบันที่ทุกคนยอมรับ และถือเป็นกฎเกณฑ์แห่งวิถีชีวิตเป็นกฎเกณฑ์แห่งชีวิตสิ่งนี้จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้สังคมก้าวไปข้างหน้าโดยกลุ่มและองค์กรทางสังคมต่างๆ จะพัฒนาตนเองกลายเป็น

สถาบันทางสังคมการเมืองที่มีวุฒิภาวะ และมีบทบาทหน้าที่เป็นที่ยอมรับในสังคมในวงกว้าง (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547:160-161)

2) องค์ประกอบ

กระบวนการประชาสังคมประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

(1) *จิตสำนึกประชาสังคม (civic consciousness)* หมายถึง ความตื่นตัวของสังคม และการยอมรับในหมู่พลเมืองถึงความสำคัญของคุณธรรมแห่งประชาสังคม (civic virtue) โดยการเห็นความสำคัญและให้ความเคารพในคุณค่าของความคิดริเริ่มที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคลที่ทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม ไม่ตกอยู่ในอาณัติของอำนาจการเมือง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจในการสร้างสรรค์สังคม อันจะนำมาสู่การสร้างระบบคุณค่า และบรรทัดฐานของสังคมที่ดี อาทิ ความไว้เนื้อเชื่อใจกัน ความอดกลั้นต่อความขัดแย้ง ความสมานฉันท์ และการเปิดกว้างยอมรับความหลากหลาย เป็นต้น

(2) *โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (civic organization)* มีลักษณะดังต่อไปนี้

ก. *กลุ่มหรือองค์กรในด้านสังคมที่รองรับการคบหาสมาคม และเอื้ออำนวยต่อการแสดงออกทางสังคมของบุคคล อาทิ องค์กรสาธารณประโยชน์และอาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น*

ข. *องค์กรหรือชุมชนทุกรูปแบบที่มีการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่สะท้อนจิตสำนึกประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน เพื่อนบ้าน ชมรม สหกรณ์ มูลนิธิ สมาคม องค์กรวิชาชีพ ฯลฯ*

ค. *อาจเป็นองค์กรในภาครัฐหรือธุรกิจเอกชน ซึ่งมีกิจกรรมหรือโครงการหลายอย่างที่ถือเป็นกิจกรรมของพลเมือง (civic action) หรืออยู่ในข่ายของกิจกรรมเพื่อสังคม*

ง. *ครอบคลุมบุคคลต่างๆ ในภาคราชการหรือภาคธุรกิจที่มีบทบาทอื่นๆ นอกเวลาทำงาน หรือแม้แต่ในเวลาทำงานปกติ ที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม แม้ว่าบางครั้งบุคคลเหล่านี้ไม่มีองค์กรใดๆ ในภาคสังคมมารองรับ*

(3) *เครือข่ายประชาสังคม (civic network)* หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการที่เชื่อมโยงองค์กรสาธารณประโยชน์และปัจเจกชนอิสระเข้าด้วยกัน และทำให้เกิดการสื่อสาร การสนทนาระหว่างองค์กรเหล่านี้กับปัจเจกชน และสาธารณชนในเครือข่ายประชาสังคม กระบวนการที่ประสานและถ่ายทอดความคิดเห็น/ทัศนคติ/ประสบการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้จะ

ยกระดับจิตสำนึกของปัจเจกบุคคลจากการเป็นฝ่ายถูกระงับมาเป็นฝ่ายกระทำสังคม โดยมีจุดเน้นที่การแสวงหาปริณิถนาสาธารณะใหม่ ๆ (alternative public sphere) ที่ถ่วงดุลและด้านทานการครอบงำของสื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งถูกยึดครองโดยกลไกตลาด ตลอดจนเปิดโอกาสให้แก่การแสดงออกของความคิดอิสระต่าง ๆ ที่แต่เดิมอาจถูกกีดกันไม่ให้มีส่วนร่วม

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ เน้นย้ำว่าองค์ประกอบประชาสังคมทั้งสาม มิได้ดำรงอยู่โดดเดี่ยวภายในสังคมหนึ่งเท่านั้น แต่อยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลก อาทิ กระแสโลกาภิวัตน์ ระเบียบโลกใหม่ ความไร้พรมแดนในเชิงนามธรรมของรัฐ (มิใช่เชิงพื้นที่) รูปธรรม แต่เป็นลักษณะการเชื่อมโยงข้ามรัฐ) วิฤทธิโลก เช่น สิ่งแวดล้อม โรคระบาดข้ามประเทศ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความเป็นประชาสังคมภายในประเทศให้เคลื่อนสู่ระดับนานาชาติมากขึ้น เนื่องจากต้องการประสานงานและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและในวงกว้าง เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และครอบคลุมพื้นที่มากกว่าขอบเขตของรัฐเดี่ยว โดยก่อตัวขึ้นเป็น “ประชาสังคมโลก” (global civil society) (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:29-32)

3) รูปแบบ

อนุชาติ พวงสำลี (2541:16) เสนอว่า กระบวนการประชาสังคม มีรูปแบบหลัก 2 ประการ คือ

(1) *รูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement)* เป็นความสัมพันธ์ร่วมของคนทั้งสังคม (ซึ่งคงต้องมีองค์ประกอบของลักษณะประชาสังคมดังกล่าวแล้วในข้างต้น) ขบวนการเคลื่อนไหวในระดับสังคมนี้อาจเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์มากขึ้นในอนาคต เนื่องจากเป็นกลุ่มพลังนอกโครงสร้างทางการเมืองและรัฐที่ปลอดจากการใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรมเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและเป็นอาณาบริเวณที่มีได้ถูกจำกัดด้วยความเป็นรัฐหรือเอกชน หากแต่เป็นกระบวนการทางสังคมที่มีประโยชน์ของสาธารณะเป็นที่ตั้ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่ข้องเกี่ยวกับ“ชีวิตด้านลึก” เช่น สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(2) *รูปแบบระดับกลุ่มองค์กร (Static)* เป็นลักษณะการรวมตัวระดับกลุ่มองค์กรเท่านั้น โดยไม่ได้มีบทบาทเคลื่อนไหวระดับสังคมใหญ่ หากแต่มีลักษณะบางประการ อาทิ ความเป็นประชาคม/ ชุมชน มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง และอาจจะยับยั้งขยายผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ผู้จิตสำนึกสาธารณะมากขึ้น โดยไม่ขยายวงสู่สังคมนระดับกว้าง

ความแตกต่างระหว่างประชาสังคมในฐานะที่เป็นกลุ่มหรือองค์กรอาสาสมัคร และในฐานะที่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอพาร 2545:70-73)

ประการแรก ประชาสังคมในรูปของกลุ่มหรือองค์กรอาสาสมัครมักจะมองรัฐในแง่ดี คือ มองรัฐในฐานะที่เป็นกรรมการกลางคอยตอบสนองความต้องการ หรือชื่อเรียกเรื่อง

ของประชาชน ตามจารีตวิธีคิดของสำนักพหุนิยม(pluralism) ในวิชารัฐศาสตร์อเมริกันกระแสนี้ ส่วนประชาสังคมในรูปของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ จะตั้งข้อสงสัยกับความ เป็นกลางและความสามารถของรัฐ ในการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของ ประชาชน นั้นประชาสังคมจึงเป็นความพยายามที่จะท้าทายหรือสร้างขีดจำกัดให้กับอำนาจรัฐ ในขณะที่ประชาสังคมในรูปของกลุ่มและองค์กรอาสาสมัครต่างๆ จะมีแนวโน้มที่จะช่วยขยาย อำนาจรัฐให้กว้างไกลออกไป

ประการที่สอง ประชาสังคมในรูปของกลุ่มและองค์กรอาสาสมัครนั้นมักมี ภาพของสิ่งที่เรียกว่า “ประชาสังคม” คับแคบกว่าแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เพราะประชาสังคมในรูปแบบของกลุ่มหรือองค์กรอาสาสมัคร มักจะมีชุมชน (community) เป็นฐาน ไม่ว่าจะจะเป็นชุมชนเมือง หรือ ชุมชนชนบทก็ตาม ในขณะที่ประชาสังคมในรูปของขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่จะมีสิ่งที่เรียกว่า “พื้นที่อาณาบริเวณสาธารณะ” (the public sphere) เป็นฐานะ

ประการที่สาม ประชาสังคมในรูปของกลุ่มและองค์กรอาสาสมัคร จะมีภาพ ของ “ความเป็นพลเมือง” (citizenship) ที่ขยันขันแข็งในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ชุมชน/ท้องถิ่น (a participatory citizen) ในฐานะที่เป็นหน้าที่พลเมือง (civic duty) แบบหนึ่ง แต่ ประชาสังคมในรูปของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ จะมีภาพของ “ความเป็น พลเมือง” แบบที่สนใจ ดิ้นตัว และมีจิตสำนึกทางการเมืองสูง (a politicized citizen) เพราะเห็นว่าการให้ ความสำคัญกับชุมชน/ท้องถิ่น นอกจากจะทำให้ความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ประชาสังคม” คับแคบแล้ว ยังลดทอนบทบาททางการเมือง/ความเป็นเมืองของประชาสังคมไปพร้อมๆกันอีกด้วย คือ de-politicized civil society)

ในกรณีของประเทศไทยในปัจจุบัน เรามีประชาสังคมทั้งสองแบบนี้ กล่าวคือ เรามีทั้งกลุ่มและองค์กรอาสาสมัครต่างๆ ในรูปของมูลนิธิ สมาคม ชมรม ประชาคม ฟอรัม อย่างเช่น มูลนิธิร่วมกตัญญู ปอเต็กตึ๊ง และเมื่อเร็วนี้เราก็มีกลุ่มรักบ้านเกิดต่างๆ และประชาคมจังหวัด เป็นต้น ขณะเดียวกัน เราก็เริ่มมีประชาสังคมในรูปของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่เมื่อไม่ นานนี้เช่นกัน ดังตัวอย่างของสมัชชาเกษตรกรรายย่อย ซึ่งต่อมาพัฒนาไปเป็น “สมัชชาคนจน” ขบวนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างสมพันธ์ เพื่อประชาธิปไตย และคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น

ฉะนั้นฐานะที่เป็นกลุ่ม องค์กร หรือขบวนการ จึงเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงและ ขึ้นต่อกันอย่างมาก แต่ไม่ใช่ว่าจะเป็นสิ่งเดียวกัน

1.1.9 ยุทธศาสตร์ของประชาสังคม

ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ของประชาสังคม

องค์ประกอบ	รายละเอียด
มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	การมองอนาคตร่วมกันรับรู้และเข้าใจถึงทิศทางเป้าหมายที่จะไปด้วยกันจะทำให้กระบวนการเคลื่อนไหวมีพลังและลดความขัดแย้งเฉพาะหน้าลง
การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง	ประชาสังคมเป็นเรื่องของความหลากหลาย กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายย่อมเป็นเงื่อนไขให้เกิดการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือทำอย่างแข็งขันด้วยถือว่าเป็นเรื่องที่คุณมีสิทธิมีส่วนร่วม
มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้	ประชาสังคมจะต้องสร้างและตั้งสมองค์ความรู้ ที่จะสามารถปรับใช้และเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา ดังนั้นศักยภาพในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็น
มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน	ประชาสังคมเป็นกระบวนการทางสังคม ที่ไม่มีสูตรสำเร็จ แต่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ อันจะช่วยให้เกิดปัญญาหมู่ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาค้างๆ และอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ในอีกด้านหนึ่งก็จำเป็นจะต้องคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์ แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กันด้วยเพื่อให้สามารถปรับตัวได้เท่ากัน และเป็นฝ่ายก้าวหน้ามากกว่าตั้งรับปัญหา
มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง	ความเป็นประชาสังคมนั้นจะต้องสะท้อนถึงความตื่นตัวของพลเมืองที่จะเข้ามาร่วมกันรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของส่วนรวมหรือสาธารณะ(public responsibility) ที่มีได้หวังเพียงรอคอยหรือเรียกร้องการแก้ปัญหาจากรัฐแต่ฝ่ายเดียวโดยตนเองไม่มีส่วนรวม
มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงความช่วยเหลือ	การสื่อสารมีความหมายต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อการเติบโตและการขยายตัวของประชาสังคม ทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงความช่วยเหลือต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทของสถาบันสื่อมวลชน ย่อมมีความหมายยิ่งต่อขบวนการประชาสังคมที่จะนำไปสู่การถ่ายทอดของข้อมูลข่าวสารและการรับรู้อย่างเท่าเทียมกันของคนในสังคม

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ	การสร้างประชาสังคมจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของการจัดการที่ดีทั้งในแง่ขององค์กร ระบบ และคนในองค์กร

ที่มา อนุชาติ พวงสำลี และ วีรบูรณ์ วิจารณ์กุล (2541)

1.1.10 บทบาทและการเคลื่อนไหวของประชาสังคม

1) บทบาทของประชาสังคม

(1) บทบาทประชาสังคมไทยต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง

โดยความหมายพลเมือง คือ ราษฎรที่นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้วยังต้องมีบทบาทและอำนาจ บทบาททางการเมือง คืออย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้งแต่ที่ยิ่งไปกว่านั้น คือ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อทางการเมือง ทั้งยังมีสิทธิเข้าไปร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่วนรวมร่วมกับรัฐด้วย ราษฎรนั้นเป็นฝ่ายรับกฎหมาย นโยบายและกิจการหรือกิจกรรมของรัฐ พลเมืองนั้นอาจเป็นฝ่ายรุกเพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบาย และกิจการของรัฐตามที่ตนเองเห็นพ้องต้องกัน ราษฎรที่ดีนั้นเป็นฝ่ายรับและว่านอนสอนง่าย ส่วนพลเมืองที่ดีนั้นต้องเป็นฝ่ายรุกได้ และต้องไม่เลื่อยเนื้อ หากเป็นคนที่ยากมีส่วนร่วมอยากเข้าช่วยทำและสามารถเข้าทำการต่างๆ แทนรัฐได้มากพอควร ราษฎรนั้นคิดแต่ว่าตนเองเป็นผู้น้อย ส่วนพลเมืองจะคิดว่าตนมีสิทธิมีเสียงมีส่วนร่วมในบ้านเมือง แนวคิดเรื่องพลเมืองทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง ประรณการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของส่วนรวม ชักนำให้เข้าร่วมในประชาสังคมและดำเนินการนำพาประชาสังคมไปในทิศทางที่เข้าร่วมกับรัฐ หรือเข้าทำการแทนรัฐในการแก้ปัญหาของส่วนรวมได้ดียิ่งขึ้น (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ 2543 :24-25)

แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ความเป็นพลเมืองในทางพหุติของประชาชนไทย (แม้จะผ่านมาร่วม 100 ปี ก็ตาม) ก็ยังไม่พัฒนาจนสูงงอมเพียงพอที่จะทำให้ภาคประชาชนโดยรวมเข้มแข็ง ซ้ำยังไม่ค่อยตระหนักด้วยว่า การเป็นพลเมืองนั้นแตกต่างจากการเป็นราษฎรตรงไหน ประชาชนส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเยี่ยงราษฎร ไม่แม้เฉพาะกับประชาชนในชนบทที่ยากจนและด้อยโอกาสก็มักตกเป็นจำเลยในข้อหาการรับเงินซื้อเสียง และการอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของผู้มีอำนาจในท้องถิ่นและในระดับชาติอยู่เสมอ แต่ยังไม่ปรากฏให้เห็นในความคิด การแสดงของชนชั้นกลางและกลุ่มนักธุรกิจ ทางสื่อต่างๆ ที่พร้อมจะปกป้องผลประโยชน์ระยะสั้นของตนเอง หรือเรียกร้องให้รัฐทำให้ตัวเอง ก่อนผลประโยชน์ระยะยาวของส่วนรวมอยู่เสมอ ความคิดหลักที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความเป็นพลเมือง คือ การมีความคิดว่าตนเองเป็นผู้น้อย ไม่มีอำนาจ ต้องรอการ

ช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ จากผู้ใหญ่ และเมื่อมีปัญหาไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่เกิดขึ้นในชุมชน ก็มีชุมชนอยู่ไม่มากนักที่จะจัดการแก้ไขปัญหากันเองโดยไม่ต้องรอการช่วยเหลือจากหน่วยงานของภาครัฐ แต่ส่วนใหญ่ที่เห็น ต่างยังต้องร้องขอ ร้องเรียน เพื่อให้หน่วยงานรัฐไม่ว่าจะท้องถิ่น หรือส่วนกลาง เข้ามาแก้ไข ดังเราจะเห็นการร้องขอ ร้องเรียนแบบนี้ผ่านทางหน้าจอโทรทัศน์อยู่เสมอ และความสามารถในการเข้าไปแก้ไขของหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะช้า หรือเร็ว จะทำสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ได้ถูกนำมาเป็นกรอบอ้างอิงในการวัดประสิทธิภาพการทำงานอีกด้วย ขณะที่ผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจเองก็พร้อมที่จะให้ความอุปถัมภ์ช่วยเหลือเพื่อสร้างความมั่นคงแห่งฐานอำนาจต่อไป

ปรากฏการณ์ข้างต้นนี้นักวิชาการหลายต่อหลายท่าน เรียกสภาพเช่นนี้ว่าเป็นสภาพของ ไพร์ที่ไทย หมายูดนาย วัฒนธรรมที่ห้อมล้อมสังคมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าแท้จริงแล้วประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ได้รังเกียจรัฐไม่กลัวไม่เบียดเบียนและชอบที่รัฐจะเข้ามาทำอะไรแทน หรืออยากจะได้รัฐที่ดีมีคุณธรรม มีความสามารถเงื่อนไขเช่นนี้ ทำให้ประชาธิปไตยเกิดและอยู่ยากในเมืองไทย เพราะหลักคิดที่ให้พึ่งตนเอง เป็นอิสระจากผู้อื่น และให้สังคม ชุมชน ขึ้นำกำกับรัฐ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายในสังคมที่หวังพึ่งพิงรัฐ และถูกกำกับดูแลงการ โดยรัฐเสมอมา (วิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2549:5-34)

ประชาสังคมจึงมีบทบาทในฐานะที่เป็นพื้นที่การพัฒนาพลเมือง โดยข้อเท็จจริงในสังคมไทย มีความคุ้นเคยคำว่าพื้นที่สาธารณะ (public space) ไม่มากนัก เนื่องจากคำว่า สาธารณะในสังคมไทยถูกให้ความหมายว่าหมายถึงรัฐ เพราะไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์สาธารณะ สวนสาธารณะ ถนนสาธารณะ คูคลองสาธารณะ หรือแม้แต่ส้วมสาธารณะที่โดยสำนักแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นของหลวง ส่วนที่อยู่นอกเหนือของหลวงหรือของรัฐแล้วเป็นเรื่องของส่วนตัวทั้งสิ้น ขณะเดียวกันงานศึกษาที่ศึกษาพื้นที่สาธารณะ (space) ในฐานะที่เป็นคำกริยา (ไม่ใช่คำนาม) และเป็นพื้นที่ในฐานะที่เป็นผู้กระทำ (actor) เป็นตัวสร้างความหมายให้กับสังคมก็ยังมีอยู่น้อย

การพัฒนาพลเมืองผ่านมิติพื้นที่สาธารณะในที่นี้คือความพยายามที่จะผลักดันให้ปัจเจกชนอิสระที่คุ้นเคยอยู่กับการทำงานเพื่อประโยชน์ระยะสั้น เป็นประโยชน์ส่วนตัว ได้ก้าวออกมาจากพื้นที่ที่เป็นส่วนตัวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะให้มากขึ้น โดยพื้นที่สาธารณะในที่นี้ เป็นการมองผ่านภาคประชาสังคมซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะชนิดหนึ่ง ที่มีฐานะเป็นผู้กระทำที่กำลังมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในหลาย ๆ ด้าน และมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ในมุมมองเช่นนี้ ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มองค์กรในด้านศาสนา ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านสุขภาพองค์กรรวม ในด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิของผู้ด้อยโอกาสและสิทธิชุมชน ในด้านการทำงานกับเด็กและสตรี ในด้านการศึกษา เป็นต้น พื้นที่ประชาสังคมเหล่านี้โดยส่วนใหญ่มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง ไว้ด้วยในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ การสมัคร

เข้าไปทำงานเป็นอาสาสมัครให้แก่องค์กร ซึ่งงานอาสาสมัครมีตั้งแต่งานง่ายๆ ไม่ซับซ้อน ไปจนถึงงานที่ต้องอาศัยทักษะความสามารถ เช่น งานระบบสารสนเทศ งานด้านบัญชี เป็นต้น กิจกรรมประเภทงานอาสาสมัครนี้ จะเปิดโอกาสให้ปัจเจกได้ใช้ความสามารถส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเต็มที่ หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มองค์กรเพื่อร่วมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทั้งที่เกี่ยวกับการเมืองหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งมีการจัดเป็นระยะไม่ว่าจะเป็นการประชุมสัมมนา การอภิปรายทางวิชาการ การจัดกิจกรรม สันทนาการนอกสถานที่ เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้จะเป็นแบบฝึกหัดที่สำคัญของกระบวนการ จะต้องหาข้อยุติร่วม (Common ground) บนข้อเท็จจริงความรู้สึก และความหวังโยที่หลากหลาย และที่สำคัญ คือ การรับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจของตัวเอง

จะเห็นได้ว่าโดยภาพรวมแล้ว งานหรือกิจกรรมที่ปัจเจกได้พาตัวเองเข้าไปทำงานร่วมกับคนอื่นๆ ในนาม กลุ่ม องค์กร หรือสมาคม เป็นต้น จะช่วยขัดเกลาให้การคิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัวเบาบางลง มีที่ว่างและเวลาสำหรับการทำประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังได้พัฒนาทักษะการใช้พิจารณาได้ตรงตรง ใช้วิจาร์ณญาณที่รอบคอบกับความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย (วีรบุรณ วิสารทสกุล 2549 5-35-5-38)

(2) บทบาทประชาสังคมไทยในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง

การเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองแบบใหม่เป็นแนวคิดที่ว่า การเมืองคือกิจการที่มีจริยธรรมเพื่อส่วนรวม (Politic = civic virtue) ที่มีตัวแสดงเป็นพลเมืองที่แข็งขันในการร่วมปฏิบัติการ กล่าวคือการเมืองแบบใหม่ศรัทธาในการทำงานของกลุ่มพลังภาคประชาชนในทุกระดับ ประชาชนต้องเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแข็งขัน และไม่สนใจอำนาจรัฐ มุ่งประเด็นการแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมทรัพยากร สิทธิ สันติภาพ (วีรบุรณ วิสารทสกุล 2549: 5-43) เป็นรูปแบบการปฏิบัติการในลักษณะที่เป็นกลุ่มซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่ไม่เป็นทางการของทั้งปัจเจกและ/หรือองค์กร ซึ่งเป็นเป้าหมายเฉพาะทางกลางเมือง หรือประเด็นทางสังคมร่วมกัน หรือกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิบัติการต่อต้านขัดขวาง หรือเป็นการแก้ไขการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

ก. มีการรณรงค์เผยแพร่โดยมุ่งหวังให้เกิดความต่อเนื่องผ่านการสนับสนุนของสาธารณะต่อประเด็นที่เคลื่อนไหว

ข. มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ท่ามกลางปฏิบัติการทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างสมาคมเฉพาะกิจ เครือข่ายความร่วมมือ การประชุมสาธารณะ มีการดำเนินงานอย่างเอาจริงเอาจัง มีการตรวจสอบ เฝ้าระวัง มีการประท้วง มีการอ่านประกาศต่างๆ ผ่านสื่อสารมวลชน และมีการจัดทำแผ่นปลิว หนังสือเล่มเล็ก

ค. มีการแสดงออกต่อสาธารณะชนอย่างพร้อมเพียงของผู้เข้าร่วมในเรื่องของคุณค่า ความเป็นหนึ่งเดียวจำนวน และคำมั่นสัญญา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการหรือธรรมเนียมของขบวนการ (วีรบุรุษ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2549:5-44)

ซึ่งการเมืองแบบพลเมืองนี้จะช่วยเสริมการเมืองที่ประชาชนใช้อำนาจผ่านตัวแทน หรือ ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) เข้มแข็งมากขึ้น นัยของประชาธิปไตยระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองดูแลตนเอง คือ การเมืองที่ปัจเจกบุคคลหรือหมู่คณะเน้นการร่วมกันกระทำกิจเพื่อส่วนรวม หรือแก้ปัญหาให้ส่วนรวม ซึ่งอาจหมายถึงชุมชน ชมรม สมาคม ย่าน ละแวก ท้องถิ่น ภูมิภาค หรือ ประเทศชาติ ซึ่งเป็นการเมืองที่ต้องอาศัยการเสียสละประโยชน์เฉพาะตนเองเฉพาะกลุ่มเพื่อส่วนรวมที่ใหญ่กว่า และต้องอาศัยตัวกำกับที่สำคัญ นั่นคือ คุณธรรม หรือจริยธรรม(วีรบุรุษ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2549: 5-50)

ประชาสังคมนับเป็นประชาธิปไตยทางตรงรูปแบบหนึ่งซึ่งมิได้เข้ามาทดแทนประชาธิปไตยระบอบรัฐสภา แต่เข้ามาเสริมระบอบประชาธิปไตยไทยในภาพรวมให้แข็งแกร่งขึ้น จากเดิมที่โครงสร้างอำนาจทางการเมืองแบ่งแยกออกเป็นอำนาจ 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ แต่บทบาทที่เพิ่มขึ้นทางการเมืองของพลังประชาสังคมส่งผลให้ระบอบการเมืองไทยเคลื่อนตัวเข้าสู่มิติใหม่ทางการเมือง นั่นคือ การที่ประชาสังคมเข้าไปถ่วงดุลอำนาจสามฝ่ายข้างต้น เป็นเสมือนขั้วอำนาจที่สี่เพิ่มเข้ามา ซึ่งเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยไทย (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547:274)

(3) บทบาทประชาสังคมไทยในฐานะกลไกการพัฒนาสังคม

บทบาทของประชาสังคมในส่วนนี้ จะฉายผ่านการทำงานขององค์กรสาธารณประโยชน์ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นหลัก เนื่องจากเป็นภาคประชาสังคมที่มีบทบาทอย่างมากในงานพัฒนาสังคม เนื่องจากองค์กรภาคประชาสังคมมีความหลากหลายในรูปแบบการจัดตั้งมีพื้นที่การทำงานตั้งแต่ระดับชุมชน ไปจนถึงระดับภูมิภาคเอเชีย มีเนื้อหาการทำงานแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การจัดกลุ่มบทบาทขององค์กรในทีนี้ เป็นเพียงการจัดกลุ่มให้เห็นขอบข่ายของการทำงาน โดยแบ่งบทบาทใน 3 ลักษณะ

⁵ เรียบเรียงจาก ประมวลสาระและแนวการศึกษาชุดวิชาประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่นไทย เรื่องพัฒนาการประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นไทย ของวีรบุรุษ วิจารณ์ วิสารทสกุล (2549:5-55-5-61)

1. ตามระดับพื้นที่ปฏิบัติการ

ชุมชนชนบท ในพื้นที่ชุมชนชนบท องค์กรภาคประชาสังคมที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ องค์กรศาสนา(วัด/โบสถ์/มัสยิด) กลุ่มองค์กรชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ การเกษตร เครดิตยูเนียน กลุ่มฌาปนกิจ นอกจากนี้ยังมีงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ที่เข้าไปทำงานในพื้นที่ร่วมกับกลุ่มเหล่านี้ด้วย เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีทั้งที่เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จากการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดจากการที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มเหล่านี้มีบทบาทที่สำคัญหลายๆด้าน ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อชุมชนเอง และสังคมโดยรวม เช่น มีบทบาทในการจัดสวัสดิการภายในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนเกือบทั้งหมดไม่มีระบบสวัสดิการรองรับ ดังนั้นจึงมีกลุ่มออมทรัพย์ในระดับชุมชนนำเงินกำไรจากกิจกรรมออมทรัพย์มาจัดสรรเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกของกลุ่ม เช่น เป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนลูก ค่าไฟฟ้า เป็นต้น และในบางชุมชนยังนำเงินกำไรมาจัดสวัสดิการให้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการในชุมชน หรือบางชุมชนนำเงินดังกล่าวมาใช้เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน หรือแม้ในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ.2540 กลุ่มออมทรัพย์ก็ได้แสดงบทบาทสำคัญที่จะช่วยเหลือสมาชิกในยามนั้น

ชุมชนเมือง จังหวัด ลักษณะขององค์กรภาคประชาสังคมไม่ต่างจากชุมชนชนบทนัก เช่น มีกลุ่มช่วยเหลือกันเองในชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มจัดการขยะ กลุ่มอนุรักษ์คูคลอง กลุ่มแม่บ้าน แต่เมื่อขยับออกมาชุมชนก็จะพบ กลุ่มที่ชนชั้นกลาง เช่น ศาลเจ้า สมาคมพ่อค้า สโมสรโรตารี สโมสรไลอ้อน มูลนิธิของคหบดีเก่า กลุ่มแม่ค้าในตลาดย่านต่างๆ อีกทั้งในหลายๆจังหวัดยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนทำงานในพื้นที่ด้วย

บทบาทที่สำคัญขององค์กรข้างต้นนี้ นอกจากจะมีบทบาทในการช่วยเหลือกลุ่มหรือเครือข่ายกันเองแล้ว ยังมีบทบาทในการทำงานช่วยเหลือและสงเคราะห์เมื่อมีเหตุการณ์เดือดร้อนในจังหวัด การให้ทุนการศึกษา เช่น สมาคมพ่อค้า สมาคมแซ่ของคนจีน บทบาทในการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และจริยธรรมส่วนรวมของผู้ประกอบการรายย่อย เช่น การทำงานของสโมสรโรตารี สโมสรไลอ้อน รวมถึง บทบาทในการรณรงค์ กระตุ้น สร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เช่น การใช้พื้นที่สาธารณะผังเมือง การจัดการขยะ เมาไม่ขับ ประชาธิปไตยขององค์กรพัฒนาเอกชนในระดับจังหวัดด้วย

ระดับประเทศ มีองค์กรภาคประชาสังคมที่หลากหลาย มีทั้งที่เป็นกลุ่มอิสระ กลุ่มอาสาสมัคร องค์กรเดี่ยวๆ และที่เป็นการรวมตัวเป็นเครือข่าย เป็นแนวร่วม ซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อน เนื่องจากต่อเชื่อมกัน โดยความสัมพันธ์เชิงตัวบุคคล ซึ่ง

นอกจากจะมีภาคประชาชนแล้วในเครือข่ายเหล่านี้ยังมีทั้งข้าราชการ นักวิชาการ นักธุรกิจ และนักการเมือง รวมอยู่ในความเป็นเครือข่ายด้วย ซึ่งทำให้มีทรัพยากรในกาการทำงานที่มากพอในการทำงาน นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึง หรือใช้สื่อส่วนกลางได้ง่ายอีกด้วย

บางองค์กรในระดับประเทศ ยังทำหน้าที่เป็นองค์กรร่ม(umbrella organization) ให้แก่องค์กรขนาดเล็กระดับพื้นที่ บางองค์กรทำงานเคลื่อนไหวและรณรงค์ประเด็นระดับชาติ งานตรวจสอบ นักการเมือง งานผลักดันนโยบายทางเลือก งานคัดค้านนโยบายหรือโครงการที่จะมีผลต่อชุมชน ต่อผู้ด้อยโอกาส งานผลักดันด้านกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งงานหลายอย่างจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรในพื้นที่ด้วย

2. ตามลักษณะของงานที่ทำ งานขององค์กรภาคประชาสังคมจะมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือ ปรับตัวได้เร็วตามสถานการณ์สังคมและสถานการณ์โลกที่มากกระทบและตลอดระยะเวลากว่า 1 ศตวรรษของพัฒนาการที่ผ่านมา ลักษณะงานขององค์กรภาคประชาสังคมก็ขยายเติบโตตามไปด้วย นอกจากนี้ควรกล่าวไว้ด้วยว่าในองค์กรหนึ่งอาจจะไม่ได้ทำงานในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว

งานพัฒนาและสร้างจิตสำนึก เป็นงานที่มุ่งให้ความรู้พื้นฐานหรือความชำนาญบางอย่างแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถเกิดความตระหนักถึงที่มาที่ไปของสภาพปัญหา ซึ่งจะได้เข้าใจตนเองและสามารถยกระดับช่วยเหลือตัวเองผ่านกิจกรรมที่ทำ การเข้าใจสิทธิผลประโยชน์ในคุณค่าของมนุษย์ การเป็นพลเมืองของสังคม รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมและจิตใจของการรับใช้ตนเองและผู้อื่นอย่างมีคุณค่า กลุ่มเป้าหมายสำคัญของงานชนิดนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชนบท

งานส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่ม เอ็นจีโอให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อทำกิจกรรมการพัฒนา เพราะเชื่อว่าการที่ประชาชนจะสามารถช่วยตัวเองได้ดีได้ต่อเนื่องจะต้องอาศัยความเป็นกลุ่มรองรับ จึงมีการส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มประเภทต่างๆขึ้น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า กลุ่มธนาคารข้าว เป็นต้น

งานเผยแพร่รณรงค์ องค์กรภาคประชาสังคมเชื่อว่าการพัฒนาสังคมเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ทุกคนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ดังนั้นจำเป็นที่คนในสังคมจะต้องรู้และเข้าใจถึงสภาพและสาเหตุของปัญหาที่นับวันมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ในบางประเด็นเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย บางประเด็นปัญหาอาจเชื่อมโยงสัมพันธ์ตั้งแต่ชุมชนท้องถิ่นถึงชุมชนโลก เพื่อมีความเท่าทันตระหนักและกำหนดตัวเองได้ว่าจะมีส่วนในการพัฒนาสังคมในด้านไหน อย่างไร การกิจด้านนี้ขององค์กรภาคประชาสังคม กล่าวได้ว่าทำได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ เนื่องจากเนื้อหาที่เผยแพร่ตรงกันนั้นมักชี้ถึงผลกระทบ โดยเฉพาะกับผลกระทบที่จะเกิดกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนจน แรงงาน เกษตรกร แรงงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังต่อรองน้อยและทำให้งานประเภทนี้มักจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะกับผู้มีอิทธิพลหรือส่วนราชการได้

งานด้านการศึกษา วิจัย แม้จะไม่ใช่วิชาชีพที่เป็นที่รู้จักของสาธารณะโดยทั่วไป แต่เป็นบทบาทที่มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจาก 1) สถานการณ์สังคมที่สลับซับซ้อนต้องการการทำความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น 2) งานวิจัยที่ทำเพื่อคนด้อยโอกาสหรือประเด็นปัญหาสังคมบางประเด็น ไม่มีหน่วยงานใดยอมลงทุน และ 3) ข้อเท็จจริงและความรู้ มีความสำคัญมากขึ้นในสถานะที่จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานกับภาครัฐ อย่างไรก็ตามงานศึกษาวิจัยของภาคประชาสังคม โดยส่วนใหญ่ยังทำอยู่ในระดับปฏิบัติการมากกว่าที่เป็นงานศึกษาในทางนโยบายระดับกว้าง ซึ่งมีองค์กรที่ดำเนินการในด้านนี้ไม่มากนัก

งานริเริ่ม ผลักดัน เคลื่อนไหว และเสนอแนะทางเลือก องค์กรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่มีความรวดเร็วในการปรับตัว สามารถตัดสินใจเริ่มกิจกรรมแบบนาร่องได้เร็ว เมื่อได้ผลก็นำออกเผยแพร่เพื่อให้มีการขยายผลหรือปรับเปลี่ยนนโยบาย โดยการทำงานในด้านนี้จะมีงานหลายลักษณะ เช่น การสื่อสารรณรงค์ การเข้าไปเป็นกรรมการในหน่วยตัดสินใจระดับนโยบาย การสร้างกลุ่ม เครือข่าย เพื่อต่อรองกับภาครัฐ เป็นต้น

3. ตามประเด็นเนื้อหา นอกจากนี้ยังสามารถจัดกลุ่มขององค์กรประชาสังคมตามประเด็นเนื้อหาที่องค์กรทำงาน โดยจัดแบ่งได้เป็น 11 ประเด็นเนื้อหา ได้แก่

การเสริมสร้างความแข็งแรงขององค์กรชาวบ้าน ในการเข้ามามีบทบาทกำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองในทุกระดับ

การรณรงค์พิทักษ์สิทธิที่ดินทำกินและอนุรักษ์พื้นฟูระบบนิเวศ การสนับสนุนองค์กร/เครือข่าย โครงสร้าง ในการสร้างแบบแผนการพัฒนาและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่า) โดยอาศัยวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญ การรณรงค์สร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้ง แย่งชิงทรัพยากร ระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ กับชุมชน การผลักดันการออกกฎหมายรองรับสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน (พ.ร.บ.ป่าชุมชน)

การรณรงค์ประชาธิปไตย การตรวจสอบอำนาจรัฐ นโยบายสาธารณะ โดยการสร้างการตื่นตัวของประชาชน กลุ่มต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทางการพัฒนาสังคม การเมือง และยังสนับสนุนให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ของประชาชนด้านนโยบายและกฎหมาย รวมถึงปัญหาสิทธิของประชาชนในส่วนต่างๆ

การส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกและเศรษฐกิจชุมชนที่พอเพียง การพัฒนาค่านควารูปแบบการเกษตรที่จะยังให้ชาวบ้านในชนบท ซึ่งเป็นฐานประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่รอดได้ในทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับระบบนิเวศน์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน สามารถเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน การเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมทางเลือก การรณรงค์ปัญหาและข้อจำกัดการเกษตรเชิงพาณิชย์ การผลักดันนโยบายการพัฒนาละการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก

การส่งเสริมบทบาทและการพัฒนาสตรี การเสริมประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการกลุ่มและกิจกรรมเสริมรายได้ อาทิ หัตถกรรม อาชีพทางเลือก ธุรกิจชุมชน การผลิต การแปรรูปสินค้าต่างๆ การรณรงค์ผลักดันการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่น การรณรงค์ด้านปัญหาและสิทธิของสตรี การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายสตรีระดับภาคและประเทศ

การรณรงค์ส่งเสริมการพิทักษ์สิทธิเด็ก การสนับสนุนและผลักดันให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างสมวัย การผลักดันการรณรงค์การแก้ไขปัญหาคารละเมิดสิทธิเด็กในรูปแบบต่างๆ การผลักดันการตราหรือแก้ไขกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

การรณรงค์พิทักษ์สิทธิช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ การรณรงค์ป้องกัน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของสังคมต่อปัญหาเอดส์ การอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อ อาทิ การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันของผู้ติดเชื้อ การรื้อฟื้นการแพทย์/หมอพื้นบ้าน สมุนไพร การผลักดันการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ การพัฒนากลไกและงบประมาณรองรับ รวมถึงระเบียบ ข้อตกลง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การรณรงค์ เคลื่อนไหวให้เกิดการยกเลิกสิทธิบัตรยาของผู้ติดเชื้อ เป็นต้น

การรณรงค์ส่งเสริมสิทธิด้านต่างๆของชนเผ่า สิทธิในการได้รับบัตรประชาชนในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์ การผลักดันการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาบนพื้นฐานภูมิปัญญาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายของแต่ละชนเผ่า ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาภาษา การผลิต การประกอบอาชีพ

การสนับสนุน และการส่งเสริมสิทธิของประชาชนในชุมชนแออัด การรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาของชุมชนแออัด การผลักดันสิทธิการได้รับการสนับสนุนการพัฒนาขั้นพื้นฐาน (สาธารณูปโภค สาธารณูปการ) จากรัฐ การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการพัฒนาชุมชน การผลักดันพระราชบัญญัติชุมชนแออัด

การสาธารณสุขและการคุ้มครองผู้บริโภค มุ่งรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปสามารถพึ่งตนเองได้ในทางสุขภาพโดยหันมาสร้างเสริมสุขภาพและใช้สมุนไพร มุ่งส่งเสริมให้มีความรู้ในการใช้ยาแผนปัจจุบันให้ถูกต้อง สร้างความเข้าใจ ตระหนัก เท่าทันต่อกระแสการบริโภค

รวมถึงยังทำงานรณรงค์ปฏิบัติการและผลักดันงานในเชิงนโยบายที่จะมีผลกระทบต่อผู้บริโภค และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้ป่วยจากการทำงาน กลุ่มผู้พิการ เช่น การขึ้นค่าไฟฟ้า การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้า และ ปตท. ดอกเบี้ยบัตรเครดิต ผลักดันให้เกิดสถาบันคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัย และสถาบันที่ผลิตแพทย์สาขาอาชีพเวชศาสตร์ เป็นต้น ปัจจุบันเนื้องานในด้านนี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากผู้บริโภคมีความตระหนักรู้มากขึ้น อีกทั้งช่องทางที่จะไปแก้ปัญหาของภาครัฐก็มีอยู่น้อย

ส่งเสริมสิทธิของแรงงาน มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง สภาพแรงงานขององค์กรต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงาน ขณะเดียวกันยังต้องทำงานรณรงค์เผยแพร่เรื่องสิทธิของผู้ใช้แรงงานตามกฎหมาย การติดตามสถานการณ์การเอาเปรียบด้านแรงงาน ในอุตสาหกรรมต่างๆ การเรียกร้องการคุ้มครองค่าแรง และสวัสดิการ-สวัสดิภาพของแรงงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามในบางเนื้อหาที่สำคัญ เช่น ความยากจนนั้น ถูกมองว่าเป็นผลกระทบอันเกิดมาจากความไม่เท่าเทียมกันในด้านสิทธิ การเข้าถึงทรัพยากรส่วนกลาง การถูกรวบงำจากสื่อกระแสหลัก เป็นต้น ดังนั้น ยังมีบทบาทอื่นๆ ที่มีต่อการศึกษากันมากนัก เช่น บทบาทต่อเรื่องการจ้างงาน บทบาทต่อ GDP บทบาทในการระดมทุนทางสังคม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าองค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะในงานที่เรียกว่าเป็นกระแสรองในสังคม เช่น การส่งเสริมเกษตรทางเลือก เศรษฐกิจชุมชน ป่าชุมชน สิทธิของผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ สุขภาพองค์กรวม เป็นต้น ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากจุดแข็งของความเป็นองค์กรที่ไม่แสวงกำไร ตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ดี อีกทั้งปัจจุบันยังมีความสนใจในด้านการจัดการความรู้ การจัดกระบวนการ และงานวิชาการ (ควบคู่ไปกับงานปฏิบัติการ) อีกทั้งบุคลากรขององค์กรที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันองค์กรภาคประชาสังคมก็มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคใ้้องค์กรภาคประชาสังคมอ่อนแรงลงทั้งในด้านจำนวนและคุณภาพ ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานพัฒนาสังคมโดยรวมในอนาคตด้วย (วีรบูรณ์ วิจารณ์ทศกุล 2549:5-55-5-61)

2) การเคลื่อนไหวของประชาสังคม

สำหรับประเทศไทย ปฏิบัติการทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิกิริยาตอบโต้การใช้อำนาจรัฐ และการถ่วงดุลการครอบงำอิทธิพลของระบบตลาดเสรี ก็จะมีพบว่ามี การเคลื่อนไหว ใน 4 ทิศทางนี้อย่างกว้าง

(1) การเคลื่อนไหวเพื่อร้องทุกข์ หรือเรียกร้องรัฐให้มาแก้ไขปัญหาที่ไม่ได้รับการเหลียวแล ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่มีมากที่สุด แต่แนวทางการเคลื่อนไหวนี้ ก็พร้อมจะ

นำไปสู่เส้นทางที่สามารถรับผิดชอบได้มากขึ้น ทั้งนี้ควรกล่าวไว้ว่า เหตุหนึ่งก็เพราะ รัฐไม่สามารถเข้าไปคลี่คลายปัญหา ที่ออกมาเรียกร้องได้ เช่น กรณีที่ดิน

(2) การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งมักเป็นการเคลื่อนไหวของปัญญาชนและองค์กรในเมืองมากกว่าระดับรากหญ้า ที่อาจไม่ใช่เป็นเจ้าของปัญหา แต่ห่วงใยผลประโยชน์ส่วนรวม และเรื่องถูกคิดในบ้านเมือง เช่นกรณีการต่อต้านพฤติกรรมทุจริตในการซื้อขายและเวชภัณฑ์ การต่อต้านการทุจริตเรื่องบำบัดคลองดำน้ำ เป็นต้น

(3) การประท้วงรัฐ และเรียกร้องการถ่ายโอนอำนาจที่รัฐเคยมีมาเป็นของประชาชนซึ่งมักเกิดจากการตัดสินใจของรัฐที่ส่งผลถึงประชาชน โดยเฉพาะคนในท้องถิ่นในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยมองว่าควรเป็นสิทธิของคนในชุมชน ที่จะต้องมีอำนาจตัดสินใจ เช่น กรณีท่อกาซโรงไฟฟ้าหินกรูดบ่อนอก พ.ร.บ.ป่าชุมชน เป็นต้น

(4) การร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐ หรือความผูกพันในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเบียดแย้งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจมาเป็นของประชาสังคม ซึ่งมีลักษณะที่กำกวมระหว่างการถ่วงดุลกับความร่วมมือ ด้วยการเน้นความสามารถในการดูแลประชาชน มากกว่าการประท้วงหรือเผชิญหน้าเช่นเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 เป็นต้น (วีรบูรณ์ วิจารณ์กุล (2549:5-48)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ศิริินภา สถาพรวงษา (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดเพชรบุรี: กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร พบว่า กระบวนการเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีเงื่อนไขสำคัญ คือ บริบททางสังคมการเมืองระดับประเทศ ได้ผลักดันให้เกิดกระแสแนวคิดประชาสังคมในสังคมไทย ประกอบกับบริบททางสังคมการเมืองในจังหวัดเพชรบุรี และลักษณะวัฒนธรรมการรวมกันเป็นชุมชน ได้ทำให้นุคคลฝ่ายต่างๆ ในจังหวัดเกิดจิตสำนึกประชาสังคม หรือจิตสำนึกที่จะร่วมกันในการสร้างสรรค์พัฒนาท้องถิ่นของตน อันเป็นที่มาของการก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้น

2.1.2 ทศพล แก้วประพันธ์ (2544:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ขบวนการประชาสังคมไทย ศึกษากรณีการก่อตัวของสงขลาประชาคม พบว่า ขบวนการ “สงขลาประชาคม” ก่อกำเนิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดสงขลา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับต่างๆที่ผ่านมา ในขณะที่โครงสร้างอำนาจแบบรวมศูนย์อำนาจในการจัดการของรัฐ ซึ่งรัฐผูกขาดการทำหน้าที่เป็นผู้กระทำแต่เพียงผู้เดียวนั้น เป็นเงื่อนไขในการก่อเกิดของขบวนการสงขลารัฐธรรมนูญเพียงบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากการเกิดขึ้นของขบวนการดังกล่าวเป็นความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยไม่ให้ความสำคัญกับอำนาจและการจัดการของรัฐมากนัก นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ขบวนการสงขลารัฐธรรมนูญ มีการใช้แนวคิดประชาสังคมในการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองมากขึ้น

2.2 บริบทการเมืองเศรษฐกิจสังคมไทย

การเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นการชุมนุมของกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตย ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคในทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ประกอบด้วยนิสิต นักศึกษา และประชาชนจำนวนมาก ที่ต้องการโค่นล้มอำนาจเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจรและพรรคพวก

ความสำเร็จของพลังนิสิตนักศึกษาที่สามารถขับไล่ผู้นำทรราชย์ออกไปได้เป็นแรงบันดาลใจให้ทั้งนักเรียนและครูในหลายๆ สถาบันการศึกษาทั่วประเทศเรียกร้องจัดตั้งสถานักเรียนสภาครู เรียกร้องการปกครอง การบริหารที่เป็นประชาธิปไตย มีการจัดตั้งกลุ่มศึกษาและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและการพัฒนาประเทศกันอย่างมากมาย ทางด้านโรงเรียนราษฎร์ ครูและนักเรียนก็ได้ร่วมมือกันต่อสู้กับการเอารัดเอาเปรียบของเจ้าของกิจการโรงเรียนอย่างจริงจัง มีการชุมนุมของศูนย์พิทักษ์สิทธิครู ประท้วงกรณีครูโรงเรียนราษฎร์ถูกเจ้าของโรงเรียนปลดออกโดยไม่มีความคิดเป็นเวลาติดต่อกันหลายสัปดาห์จนรัฐบาลต้องยื่นมือมาไกล่เกลี่ย (อภิญา รัตนมงคลมาส 2547:57)

การเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ถือเป็น การเกิดขึ้นของการเมืองสาธารณะหรือประชาสังคม จากจุดนี้ก่อให้เกิดกลุ่ม องค์กรที่ทำกิจกรรมสาธารณะจำนวนมาก ทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม (บุญนาค ตีวกุล 2543: 74) ดังข้อมูลการสำรวจองค์กรในภาคประชาสังคมซึ่งรวบรวมโดย อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเติบโตขององค์กรการกุศลและองค์กรสาธารณประโยชน์พบว่า ร้อยละ 78 ขององค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิ ชมรมและสมาคมต่างๆ ทั้งที่ได้มีการจดทะเบียนและมิได้จดทะเบียนถูกก่อตั้งขึ้นภายหลังปี 2516 หรือในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาเอง การสำรวจในปี 2525 มีองค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์และสังคมสงเคราะห์อยู่ 1,584 องค์กร การเติบโตของภาคธุรกิจเอกชนควบคู่กับการขยายตัวของสื่อสารมวลชนได้ทำให้ความนึกคิดอิสระมีโอกาสแสดงออกสู่สาธารณชนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ช่วยหล่อเลี้ยงให้ภาคประชาสังคมเติบโตและเริ่มมีบทบาทขึ้นในสังคมไทย (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:20-21)

การเติบโตของภาคเศรษฐกิจได้ทำให้เกิดการขยายตัวและการมีบทบาทมากขึ้นของชนชั้นกลางในเมือง ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 จึงพอจะเข้าใจได้ว่าการควบคุมกิจกรรมนอกเหนืออำนาจรัฐ โดยเฉพาะการกระทำที่ต่อต้านรัฐ นับตั้งแต่กระบวนการของสหพันธ์ชาวนา (พ.ศ.2503-2533) ขบวนการนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ (พ.ศ. 2516-2519) การเกิดขึ้นของ NGOs (องค์กรพัฒนาเอกชน) และประเด็นการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม (พ.ศ.2523 เป็นต้นมา) จนถึงสมัยชวชนจนและการเกิดเครือข่ายของกลุ่มประชาคมต่างๆ (ทศวรรษ 1990 หรือ ช่วง พ.ศ. 2533-2543) รัฐมีข้อสงสัยเกี่ยวกับบทบาทในประเด็นสาธารณะที่กลุ่มเหล่านี้หยิบยกขึ้นมาโดยตลอด (ดา นิโล ซองโก 2547:15)

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ใน พ.ศ. 2535 เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงขบวนการประชาสังคมในสังคมไทย พลังแห่งประชาสังคมไทยฉายภาพเห็นชัดในเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งต้องการให้สังคมไทยเดินสู่ทิศทางประชาธิปไตย ปรากฏการณ์นี้ถือได้ว่าได้เป็นการรวมตัวของชนชั้นกลางที่เรียกว่า “พวกคอปกขาว” ในฐานะกลุ่มพลังงานทางการเมืองที่ได้รับการกล่าวขานถึงรูปแบบของขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองว่า “มือบมือถือ”

ในประเทศไทย การกำหนดกติกาทางการเมืองใหม่ที่รัฐต้องรับรองกลุ่มประชาสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้รัฐธรรมนูญใหม่เพิ่งจะเกิดขึ้นเพียงหลังจากที่มีการถูกสื่อของประชาชนในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 แผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 8 ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2539 เป็นความพยายามที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสาธารณะในการร่างแผน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พยายามจัดตั้งประชาคมต่างๆขึ้นในระดับจังหวัด เพื่อระดมการมีส่วนร่วมผ่าน “เวทีประชาคม หรือ เวทีจังหวัด” (ดา นิโล ซองโก 2547:15-16)

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้แตกต่างจากแผนอื่นๆที่ผ่านมา โดยเน้นการพัฒนาสังคมเป็นสำคัญ แผนนี้ได้ระบุถึงการสนับสนุนและส่งเสริมประชาสังคมอยู่หลายกรณี ได้แก่

1. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้ศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และกลุ่มที่สนใจในโอกาสต่างๆ

2. สนับสนุนให้มีกิจกรรมและสถานที่ที่สมาชิกในครอบครัวและชุมชน ประกอบกิจกรรมร่วมกัน เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา ห้องสมุด เป็นต้น

3. ส่งเสริมให้องค์กรประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะ องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจ รวมทั้งสร้าง มาตรการจูงใจให้ภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ดนตรี และศิลปะ เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาเด็ก เยาวชนและประชาชน

4. ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวของ ชุมชน ทั้งในเรื่องสิทธิ หน้าที่ บทบาทขององค์กรชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์กรให้ดำเนินการ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการองค์กร การสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชน และการ บำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

5. สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการรวมตัวโดย สมัยครใจในแต่ละพื้นที่มากกว่าการขึ้นจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวเพื่อดูแล สิ่งแวดล้อมของ ชุมชน และการรวมตัวของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้สูงอายุ ฯลฯ

6. สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดตั้ง กองทุนพัฒนาชุมชนที่รัฐสนับสนุนเงินทุนในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ ชุมชน มี อำนาจในการบริหารจัดการอย่างมีอิสระ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

7. สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการเงินระดับชาติในลักษณะธนาคารเพื่อการ พัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนทั้งด้านการพัฒนาองค์กร และด้านสินเชื่อเพื่อการพัฒนา ให้แก่องค์กรชุมชน โดยมีการร่วมมือ ประสานงานกับ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการเงิน อื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ ที่จะร่วมสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน

8. การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนด หลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และ เพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อแก่เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังได้ริเริ่มประชาสังคมรูปแบบใหม่ที่ เรียกว่า "ประชาคมจังหวัด" ขึ้นด้วย เพื่อให้เป็นกลไกส่งเสริมกระบวนการทำงานพัฒนาแบบพหุภาคี ในจังหวัดต่างๆ เป็นเวทีของการระดมความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนา ระดมการ สนับสนุนทั้งความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์จากทุกฝ่ายในจังหวัด โดยเริ่มทดลองจัดตั้ง

ประชามจังหวัดใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดน่าน ขอนแก่น เพชรบุรี และสงขลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 เป็นต้นมา (สมคิด เลิศไพฑูรย์ 2542:226-227)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้จัดประกายแนวความคิดเรื่อง “ประชาม” ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ และ องค์กรประชาชนในท้องถิ่น โดยเรียกชื่อว่า “เวทีประชาม” ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่ สังคมพลเมือง หรือ ประชาสังคม (Civil Society) ในฐานะที่เป็นทางเลือกเพื่อหาทางออกของปัญหา ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า หากสังคมใดที่การรวมตัวของ ประชาชนมีความเข้มแข็ง และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง หรือกำหนดนโยบาย สำคัญๆ ของประเทศแล้ว สังคมนั้นก็จะได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องยั่งยืน และ ตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้ (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมณี 2543:137)

2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ประกาศใช้วันที่ 11 ตุลาคม 2540 มุ่งเน้นปฏิรูปการเมืองเป็น สำคัญ และประเด็นที่มีผลตรงกับประชาสังคม คือ การเพิ่มสิทธิและเสรีภาพให้แก่ปวงชนชาวไทย มากขึ้น ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ประการที่ 1 การรับรองเสรีภาพในการรวมตัวกันของประชาสังคมต่างๆ ดังมาตรา 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กร เอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประ โยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ”

ประการที่ 2 การรับรองสิทธิประชาสังคมที่รวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่น ในเรื่อง เกี่ยวกับจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นครั้งแรกใน มาตรา 46 “บุคคลที่รวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประการที่ 3 การเปิดโอกาสให้ประชาสังคมต่างๆพัฒนาไปสู่การเป็นพรรค การเมืองได้ง่ายขึ้น โดยเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งกันเป็นพรรคการเมืองนั้น มีการแก้ไขให้จัดตั้ง ได้ง่ายขึ้น ไม่จำเป็นต้องไปจดทะเบียนกับนายทะเบียนพรรคการเมืองอีกต่อไป อันเป็นช่องทางให้ นายทะเบียนพรรคการเมือง ควบคุมตรวจสอบพรรคการเมืองดังเช่นในอดีต ดังมาตรา 47 “บุคคล

ย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้”

ประการที่ 4 การรับรองการเมืองอยู่ของประชาสังคมในรูปแบบขององค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญ ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้แทนขององค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

ประการที่ 5 การให้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติและสามารถเสนอเรื่องเพื่อถอดถอนนักการเมืองได้ก็เป็นการสนับสนุนให้ประชาสังคมรูปแบบต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการทางการเมืองมากขึ้น ดังมาตรา 170 “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 4 แห่งรัฐธรรมนูญนี้” (สมคิด เลิศไพฑูรย์ 2542:228-229)

2.5 ข้อมูลกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ความเป็นมาของกลุ่มคนรักเมืองเพชร (ข้อมูลจากเอกสารแนะนำกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2549: 3-4)

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มบุคคล กลุ่มองค์กรอยู่หลายหลากกลุ่ม ต่างก็ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของกลุ่มตนไปโดยมีความเกี่ยวพันช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เป็นปฐม แต่ทุกกลุ่มนั้นยังมีได้ร่วมกันประกอบกิจกรรมใดๆอย่างเป็นทางการ คงมีแต่ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงช่วยเหลือร่วมงานซึ่งกันและกันเท่านั้น

ต่อมาบริษัทริเจนท์ ยินยงพัฒนา โดยนายวิลาศและนายวิไลต เตชะไพฑูรย์และคณะทีมงานได้เข้ามาพบปะพูดคุยและร่วมงานทางด้านวิจัยท้องถิ่นเพื่อมองหาสิ่งที่ดีงามให้แก่จังหวัดเพชรบุรี ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีสัมพันธ์ภาพที่ดีงาม ร่วมกันในงานศิลปวัฒนธรรม ณ สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งมี นางสุนันท์ นิลพงษ์ เป็นผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม มี นายล้อม เฟิงแก้ว เป็นที่ปรึกษา จากความร่วมมือ ร่วมปรึกษาหารือ และร่วมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน วงของผู้ร่วมงานก็ขยายตัวมากขึ้น มีการพบปะกันบ่อยครั้งมากขึ้น ต่างสถานที่ ต่างวาระ ต่างประเด็น และหลากหลายผู้ร่วมเสวนา ทั้งศิลปิน ช่างฝีมือ ชาวบ้าน กลุ่มเครดิตยูเนียน

กลุ่มเยาวชนชายกับตา คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหิดล นักธุรกิจ สื่อมวลชน หอการค้า นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และผู้สนใจที่ติดตามกันมา

อนึ่ง โดยความสัมพันธ์ดั้งเดิมหลายคนเคยร่วมงานด้านการณรงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตย หรือช่วยงานด้านองค์กรกลาง ซึ่ง สถาบันราชภัฏเพชรบุรี เป็นศูนย์กลางการดำเนินการอยู่แล้ว วงสนทนาก็เริ่มกลายเป็นการรวมเสวนา ประชุมย่อยขยายแนวคิด ขยายกลุ่มไปมากขึ้นจนเป็นขบวนของกลุ่มคนขนาดใหญ่ ที่มีการนัดหมายเป็นทางการมากขึ้น และมีการเคลื่อนย้ายกลุ่มย่อยๆ นี้ไปประชุมกันตามสถานที่ต่างๆ เช่น โรงแรมริเจนท์ชะอำ สำนักศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ตามร้านมะฮ็อก ร้านระเบียบ หลังจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ศาลาวัฒนธรรมมหาธาตุวรวิหาร เป็นต้น

ในที่สุด ณ วันที่ 22 วันที่ 23 มีนาคม 2539 กลุ่มผู้ที่รักกัน สัมพันธ์ใกล้ชิดกันและรวมตัวนี้ได้นัดหมายให้มีการเสวนากันขึ้น ที่ศาลาเย็นสบายทรงไทยโรงแรมริเจนท์ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และที่บ้านไร่ริมแม่น้ำเพชร ตำบลท่าไม้รวก อำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี ของนายยุทธนา แสงวนิช นักธุรกิจ อดีตประธานสภาจังหวัดเพชรบุรี ตัวแทนของสหสมาคมชาวจีนเพชรบุรี 7 คณะ ในการเสวนาครั้งนี้ เป็นการพูดคุยในหมู่ผู้คนที่ท้องถิ่นเพชรบุรี เช่น อ.ล้อม เฟื่องแก้ว อ.ชาติวัชรธรรม นายยุทธนา แสงวนิช นายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์ โสภณ นายสมศักดิ์ อีสมันยี นยวิเชียร เรียบร้อย นายเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล น.ส.จินดา กาญจน์เกียรติ นายเทวินทร์ เอี่ยมมี นายวิลาส นายวิไลต เศชะไพบูลย์ นางสุนันท์ นิลพงษ์ และ นายมนู อุดมเวช ตลอดจนผู้สนใจอีกหลายท่าน และมีผู้สมทบจากส่วนกลาง ที่เข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์ เช่น นายอนุชาติ พวงลำลี นางอรทัย อาจอ่ำ และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้ง นายแก้วสรร นายขวัญสรวง อดิโพธิ ทั้งนี้เพื่อต้องการพบปะพูดคุยในหมู่ของคนที่รักและเห็นในคุณค่าของเมืองเพชรร่วมกัน โดยคาดหวังว่าการทำความเข้าใจต่อภาพการเปลี่ยนแปลงของเพชรบุรีจากการพัฒนาในอดีตและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อท้องถิ่น รวมถึงการระดมความคิดเห็น อันจะช่วยให้เห็นถึงทิศทางที่ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาเมืองเพชรไปในทิศทางที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งประเด็นหลักของการพูดคุย ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูล สถานการณ์ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะนั้นของเมืองเพชรบุรี และที่คาดว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชาวเพชรบุรี เช่น แผน 8 ประชาคม จังหวัด แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก เขตอุตสาหกรรม โซน 3 เพื่อดูแลสุขภาพและคนเพชรบุรีหรือชาวฝั่งตะวันตกนี้มีส่วนรับรู้มากน้อยแค่ไหนอย่างไร การร่วมประเมินศักยภาพโอกาส ของเมืองเพชรบุรี และปัญหาอุปสรรคที่กำลังมีอยู่และอาจจะมี และการวิเคราะห์ หรือมองร่วมกัน ว่าควรจะมีส่วนร่วมอย่างไร จะทำงานร่วมกันในบทบาทของแต่ละฝ่ายอย่างไร ซึ่งทั้งนี้มาจากความห่วงใยในเมืองเพชรบุรีร่วมกัน

จุดกำเนิดของกลุ่มคนรักเมืองเพชร (ข้อมูลจากเอกสารแนะนำกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2549:4)

ในการพูดคุยครั้งนั้น เป็นการกำหนดความคิดที่จะทำงานด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงาม ให้แก่ท้องถิ่นร่วมกัน เป็นทีมเดียวกัน ค่อนข้างชัดเจน มีการระดมความคิดเห็น มีการกระตุ้น และเสนอแนะจากคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหิดล เช่น นายอนุชาติ พวงสำลี นางอรทัย อาจอ่ำ ที่มองเห็นว่าการเกาะตัวของกลุ่มหนาแน่น เป็นธรรมชาติ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มจึงได้ร่วมกันเสนอชื่อของกลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่มหลายชื่อด้วยกัน จนในที่สุด ก็ลงมติในชื่อที่นางสุนันท์ นิลพงษ์ จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรี เป็นผู้เสนอ ที่จะเป็นสัญลักษณ์ของการรวมหัวใจเข้าด้วยกันว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชร” กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงมีกำเนิดนับตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2539 เป็นต้นมา โดยเป็นการรวมกลุ่มกันโดยธรรมชาติ จากความรัก ความผูกพันซึ่งกันและกัน พูดภาษาเดียวกัน ปราศจากโครงสร้างที่เป็นทางการใดๆ

โครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่ม (ข้อมูลจากเอกสารแนะนำกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2549:4-9)

โครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรยัง ไม่มีโครงสร้างที่ตายตัว มีสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี และบริษัทริเจนท์ที่ยินยงพัฒนาของนายวิไลต เตชะไพฑูย์ เป็นศูนย์ประสานงาน ซึ่งในขั้นแรกประสานงานกัน โดยการโทรศัพท์และบอกต่อกัน ต่อมากลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ขยายตัวมากขึ้นจากการประชุมก่อตั้งกลุ่มเพียง 26 คน ได้เพิ่มจำนวนสมาชิกขึ้น ประมาณ 100 คนจึงทำให้การบริหารงานอันได้แก่การติดต่อสื่อสาร เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมเป็นไปโดยขาดความคล่องตัว ในที่สุดก็ได้มีการประชุมปรับวิธีดำเนินงาน โดยวิเคราะห์บุคคลที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกแยกเป็นกลุ่มแกน ตามงานเดิม กิจกรรมเดิมที่มีอยู่ ซึ่งแบ่งได้ถึง 8 กลุ่มแกนในปี พ.ศ. 2540 คือ เครดิติยูเนียน หอการค้า สภาอุตสาหกรรม และชาวจีน 7 คณะ สำนักศิลปวัฒนธรรม(กลุ่มวัฒนธรรม) บริษัทริเจนท์ที่ยินยงพัฒนา จำกัด ชมรมอนุรักษณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี กลุ่มยายกับตา กลุ่มสื่อมวลชน และ กลุ่มชะอำน้ำใส มีการปรับแผนการประสานงาน โดยเพิ่มผู้ประสานกลุ่มแกน 8 แกนนำ โดยมีสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี เป็นศูนย์ประสานงาน มีนางสุนันท์ นิลพงษ์ และนายวิไลต เตชะไพฑูย์ เป็นผู้ประสานงาน และประสานเครือข่ายกลุ่มแกน นับแต่นั้นมาการดำเนินงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรก็ราบรื่นขึ้นติดต่อกัน ได้โดยรวดเร็วขึ้นกว่าเดิมมาก โดยอาศัยแกนนำทุกแกนเป็นผู้สื่อสารประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสื่อสารทางหนังสือพิมพ์เพชรภูมิ หรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเผยแพร่ทางสถานีวิทยุประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรี

โครงสร้างของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มิได้เป็นโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่มีประธานดำเนินงาน จะมีทุกกลุ่มแกนนำดำเนินการ ทำงานในรูปแบบจับมือคาน้ำโดยเท่าเทียมกัน ผลัดกันเป็นแม่งานในงานที่ตนถนัด มีที่ปรึกษากลุ่มอยู่ 1 ท่าน คือ พระเทพสุวรรณเถร เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ยังมีบุคคล สำคัญหลายท่านที่ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร อาทิ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี หลายท่าน คือ นายศิวะ แสงมณี และ ภริยา นายสมบัติ สืบสมาน และภรรยา นายชูชาติ พูลศิริและภรรยา นายสุรยุทธ์ จุลานนท์ อดีต บัญชาการทหารบก นายปัญญา การพานิช อธิการบดีสถาบันราชภัฏเพชรบุรีในสมัยนั้น โดยปกติทุกกลุ่มต่างก็ปฏิบัติกิจกรรมและภารกิจของกลุ่ม ไปตามความถนัดของกลุ่มตนเอง ต่อเมื่อเป็นงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรทั้ง 28 แกนนำก็จะรวมตัวกันร่วมกิจกรรมนั้นๆหลังจากปรับการดำเนินงาน ปี 2540 มี 8 กลุ่มแกนนำ ปี 2549 มี 31 กลุ่มแกนนำ ปี 2548 มี 31 กลุ่มแกนนำ

ปัจจุบันที่มีการสัมมนาเสริมสร้างศักยภาพแกนนำของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเมื่อวันที่ 18 -19 กันยายน 2549 นางสุนันท์ นิลพงษ์ได้เสนอให้เปลี่ยนผู้ประสาน หรือให้มีประธาน คือให้เปลี่ยนโครงสร้าง แต่ที่ประชุมก็ยังให้คงเดิมดังที่ สุนันท์ นิลพงษ์ กล่าวว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความสำคัญเสมอหน้ากัน เราจึงไม่มีประธานกลุ่ม กลุ่มแกนนำทั้งหลายที่ต่อตัวเป็นกลุ่มแกน ก็จะเดินหน้าไปด้วยกัน ซึ่งมีดิฉันเป็นผู้ประสานงาน หรือถ้าตรงนี้จะเปลี่ยนผู้ประสาน หรือจะมีประธานดูบ้าง เราก็รับฟัง.....เมื่อก่อนเวลาประชุมที่โดนต่อว่าบางคนก็ทราบ บางคนก็ไม่ทราบ เพราะเราประชุมกันหลายที่ ทุกคนจึงลงความเห็น ว่า แต่ละคนก็มีกลุ่มของตนเองอยู่แล้ว ก็เลยให้สมาชิกเขียนลงไป ในกระดาษ ใหม่ๆมี 8 กลุ่มแกน และเราก็ประสานงานไปแค่ 8 ที่แล้ว 8 ที่ ก็กระจายกันออกไป แต่ตอนนี้เราก็ประสานงานกันดีขึ้น โดยส่งไปรษณียบัตร” โครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรก็ยังคงเดิม เพียงแต่มีการแต่งตั้งคณะทำงาน เป็นแกนหลักเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจในการดำเนินงานเร่งด่วนในบางเรื่อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย นายล้อม เฟื่องแก้ว นางสุนันท์ นิลพงษ์ นายปริญญา อุดมทรัพย์ (อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด)นางประ โยชน์ สุนทรวาทะ นายทองรุ่ง เอ็มโอบุษฐ์ นายวิเชียร เรียบร้อย นายวิไล เตชะไพบูลย์ อาจารย์สุมล สุตะวิริยะวัฒน์ นายสำเร็จ เก่าเงิน โขติ นายพิชัย เพชรภาภิวัฒน์ นายสามารถ ม่วงไหมทอง นายสมศักดิ์ อีสมันยี นางจินดา แจ่มจันทร์ นายจิตร ศิริทรานนท์ นายยุทธนา แสงวนิช (ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมสัมมนาในวันที่ 18-19 กันยายน 2549)

2.6 ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี

1) ความเป็นมา

เมืองเพชรบุรี มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เป็นอาณาจักรเก่าแก่โบราณ สมัยทวารวดีและศรีวิชัยปรากฏหลักฐานทั้งในตำนานและหลักฐานทางโบราณคดี (2547:14)

ร่องรอยของผู้คนในอดีตในเขตจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏหลักฐานในรูปของ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และแหล่งที่อยู่อาศัยหลงเหลืออยู่ทั่วไปตั้งแต่ในช่วงที่เป็นชุมชน สมัยก่อนประวัติศาสตร์พบหลักฐานแถบภูเขาทางตะวันตกในเขตอำเภอท่ายาง จวบจนสังคม พัฒนาขึ้นภายใต้วัฒนธรรมแบบทวารวดี ก็พบร่องรอยของชุมชนเหล่านี้ในหลายพื้นที่ เช่น กลุ่ม ผลิตรูปเคารพหนองปรัง ในเขตอำเภอเขาย้อย กลุ่มบ้านหนองพระ เนินโพธิ์ใหญ่ เนินดินแดงวัดป่า เป๊นในเขตอำเภอบ้านลาด กลุ่มเขากระจิวในเขตอำเภอท่ายาง กลุ่มทุ่งเศรษฐีในเขตอำเภอชะอำ และพบหลักฐาน โบราณวัตถุแบบทวารวดี คือ ธรรมจักรหินในบริเวณชุมชนเก่าทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชร(<http://www.phetchaburi.go.th>)

ชุมชนในแถบกลุ่มแม่น้ำเพชรได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมเขมร หลักฐานที่เป็น เครื่องสนับสนุนความเป็นบ้านเมืองในช่วงเวลานี้คือ โบราณสถานที่วัดกำแพงแลง อันได้แก่ ปรากฏ ศิลาลง 5 องค์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและรูปเคารพที่ได้จากบริเวณนี้ล้วนมีอิทธิพล ศิลปะเขมร โบราณแบบบาบยอน ที่มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 18-19 และถ้าหากเชื่อว่าเป็นเมืองนี้คือหนึ่งในเมือง ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งราชอาณาจักรกัมพูชาได้ทรงประดิษฐานพระชัยพุทธมหานาคไว้ เมืองนี้ คือเมือง ศรีชัยวัชรบุรี(<http://www.phetchaburi.go.th>)

ชื่อของเมืองเพชรบุรีปรากฏหลักฐานแน่ชัดในศิลาจารึกสุโขทัย 2 หลัก คือ ศิลา จารึกหลักที่ 1 ตอนที่กล่าวถึงเมืองในอาณาเขตของสุโขทัยที่อยู่ทางใต้กล่าวว่า “เบื้องห้วนอน รอด คนที่ พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว” และใน ศิลาจารึกวัดเขากว่าถึงการแสวงหาพระธาตุจนถึงเมืองอินเดียและลังกาดอนหนึ่งว่า “โสด ผสมสืบ ข้า้ว ข้า้มมาลูตะนาวศรี เพื่อเลือกเอาฝูงคนดี....สิ่งหลที่ป รอดพระพุทธศรี อารยไมตรี เพชรบุรี ราชบุรีน ... ส อ โขชยา สรรรามเทพนคร” (<http://www.phetchaburi.go.th>)

เพชรบุรีมีชื่อเรียกปรากฏในหนังสือต่างประเทศ เช่น ชาววิลันดา เรียกว่า “พิพ รีย์” ชาวฝรั่งเศสเรียกว่า “พิพพีล์” และ “พีฟรี” จึงสันนิษฐานกันว่าชื่อ “เมืองพริบพริ” คงเป็นชื่อ เดิมของเมืองเพชรบุรี (2547:3)

เพชรบุรีในสมัยสุโขทัย อาณาจักรสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหง แม้จะมี อำนาจครอบคลุมเพชรบุรี แต่เพชรบุรีก็ยังมีอิสระอยู่มาก สามารถส่งทูตไปจีนได้ คำนวศของ กษัตริย์เพชรบุรีในช่วงสมัยสุโขทัย คือ พระพนมทะเลศิริ ผู้เป็นเชื้อสายของพระเจ้าพรหมแห่งเวียง

ไชยปรากฏการ ราชวงศ์นี้ได้ครองเมืองเพชรบุรีมาจนถึงสมัยพระเจ้าอู่ทองจึงได้เสด็จไปสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี (2547:3)

เพชรบุรีในสมัยอยุธยา ในสมัยอยุธยาตอนต้น เพชรบุรีขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยาในแบบ

ศักดินาสวามิภักดิ์ มีขุนนางควบคุมเป็นชั้นๆ ขึ้นไป แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยพระบรมไตรโลกนาถอำนาจในส่วนกลางมีมากขึ้น เพชรบุรียังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกรุงศรีอยุธยา ดังนั้นอำนาจจากส่วนกลางจึงมีส่วนในการปกครองเพชรบุรีมากกว่าเดิม (2547:3)

ในสมัยพระมหาธรรมราชา ทางเขมรได้ให้พระยาจันจันตुकัทพมาตีเมืองเพชรบุรี แต่ชาวเพชรบุรีป้องกันเมืองไว้ได้ ต่อมาพระยาละแวกได้ยกทัพมาเองมีกำลัง 7,000 คน เมืองเพชรบุรีจึงตกเป็นของเขมร จนถึงสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงตีเขมรชนะ เพชรบุรีจึงเป็นอิสระ และเนื่องจากทรงโปรดปรานเมืองเพชรบุรีเป็นพิเศษ จึงได้เสด็จมาประทับที่เมืองเพชรบุรีเป็นเวลาถึง 5 ปีก่อนจะทรงยกทัพใหญ่ไปปราบพม่าและสวรรคตที่เมืองหาง (2547:3)

เจ้าเมืองเพชรบุรีและชาวเมืองเพชรบุรีได้ร่วมเป็นกำลังสำคัญในการต่อสู้กับข้าศึกหลายครั้ง นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเชษฐาธิราช และสมัยพระเจ้าเอกทัศ โดยเฉพาะในสมัยพระเทพราชานั้น การปราบปรามเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งแข็งเมือง พระยาเพชรบุรีได้เป็นกำลังสำคัญในการส่งเสบียงให้แก่กองทัพฝ่ายราชสำนักอยุธยา อย่างไรก็ตามเมืองเพชรบุรีถูกตีแตกอีกครั้ง เมื่อพม่าโดยมังมหานรธาได้ยกมาตีไทยจนไทยต้องเสียดังกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าเป็นครั้งที่ 2 นั้นเอง (2547:3)

เพชรบุรีในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินจนถึงแผ่นดินพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ไทยยังคงทำสงครามกับพม่ามาโดยตลอด ซึ่งเจ้าเมืองและชาวเมืองเพชรบุรีก็ยังมีส่วนในการทำสงครามดังกล่าว จนเมื่อพม่าตกเป็นของอังกฤษ บทบาทของเมืองเพชรบุรีที่มีต่อเมืองหลวงและราชสำนักจึงค่อยๆ เปลี่ยนไป (2547:3)

มหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีหลายพระองค์ได้ทรงโปรดปรานเมืองเพชรบุรีเป็นพิเศษ โดยให้เป็นที่ประทับและแปรพระราชฐาน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้สร้างพระราชวัง วัด และเจดีย์ใหญ่ขึ้นบนเขาเตี้ยๆ ใกล้กับตัวเมืองและพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาประทับเมืองเพชรบุรีหลายครั้ง และทรงโปรดเสวยน้ำจากแม่น้ำเพชรบุรี ทรงโปรดให้สร้างพระราชวังอีกแห่งหนึ่งในตัวเมืองเพชรบุรี คือ “พระรามราชนิเวศน์” หรือที่เรียกกันภาษาชาวบ้านว่า “วังบ้านปืน” เมื่อปี พ.ศ. 2452 แต่ไม่แล้วเสร็จสวรรคตก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สร้างต่อจน

แล้วเสร็จ นอกจากนี้พระองค์ยังโปรดให้สร้างค่ายหลวงหาตเจ้าสำราญ และทรงสร้าง “พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” เมื่อ พ.ศ. 2466 ณ ชายหาดชะอำ (2547:14)

2) สภาพทั่วไป

ขนาดที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่ ประมาณ 6,225,138 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,890,711 ไร่ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคกลาง มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ทิศใต้	ติดกับอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันออก	ติดกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเวียดนาม (พม่า)

เขตการปกครอง

จังหวัดเพชรบุรี แบ่งพื้นที่เขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอเขาย้อย
3. อำเภอบ้านแหลม
4. อำเภอหนองหญ้าปล้อง
5. อำเภอบ้านลาด
6. อำเภอท่ายาง
7. อำเภอแก่งกระจาน
8. อำเภอชะอำ

ลักษณะภูมิประเทศ

ด้านทิศตะวันตกในเขตอำเภอแก่งกระจานและอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีลักษณะเป็นที่ราบสูงและภูเขาสูงชัน แล้วค่อย ๆ ลาดต่ำมาทางทิศตะวันออกเกิดเป็นสันปันน้ำ แบ่งน้ำส่วนหนึ่งให้ไหลลงสู่ประเทศพม่า อีกส่วนหนึ่งไหลลงมาทางทิศตะวันออกเป็นต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี สภาพเช่นนี้ทำให้ทางทิศตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรีอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และแร่ธาตุ แต่มีประชากรอาศัยอยู่น้อยเนื่องจากเป็นแดนกันดาร จะมีเพียงชาวกะเหรี่ยงและชาวกระเหรี่ยงที่อพยพข้ามแดนมาจากพม่าเข้ามาอาศัยเท่านั้น

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเพชรบุรีอยู่ติดกับอ่าวไทย จึงได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูฝน และ อิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงฤดูหนาว แบ่งฤดูกาลเป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม – กลางเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม – กลางเดือนกุมภาพันธ์

ทรัพยากรน้ำ

มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ประกอบด้วย

1. แม่น้ำเพชรบุรี ต้นน้ำจากเทือกเขาสูงชันทางด้านตะวันตกของจังหวัด ไหลผ่านอำเภอแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอเมือง แล้วลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอบ้านแหลม มีความยาว 210 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญของจังหวัดเพชรบุรีตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

2. แม่น้ำบางกลอย ต้นน้ำจากเทือกเขาอันเมียวในเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง ไหลมาบรรจบแม่น้ำเพชรบุรีบริเวณอำเภอท่ายาง มีความยาว 45 กิโลเมตร

3. ห้วยแม่ประโคน ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบริเวณเขตติดต่ออำเภอหนองหญ้าปล้องกับอำเภอปากท่อจังหวัดเพชรบุรี และมีสาขาสำคัญ ได้แก่ ห้วยมะเร็ว ห้วยเสือกัดช้าง ห้วยสมูลเว้งและไหลมาบรรจบแม่น้ำเพชรบุรีในบริเวณเขตอำเภอท่ายาง มีความยาว 45 กิโลเมตร

5. ห้วยผาก ต้นน้ำจากภูเขาอ่างแก้วและภูเขาน้ำหอยคในบริเวณอำเภอแก่งกระจาน ไหลมารวมกับแม่น้ำเพชรบุรีที่บริเวณใต้เขื่อนแก่งกระจาน มีความยาว 30 กิโลเมตร

6. ห้วยแม่ประจันต์ ต้นน้ำจากเทือกเขาในเขตจังหวัดราชบุรี ไหลผ่านอำเภอหนองหญ้าปล้อง และไหลมาบรรจบแม่น้ำเพชรบุรีบริเวณเขื่อนเพชรบุรีในเขตอำเภอท่ายาง

7. แม่น้ำบางตะบูน เป็นสาขาของแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งไหลย้อนขึ้นไปทางเหนือผ่านอำเภอเขาย้อย อำเภอบ้านแหลม ออกสู่อ่าวไทยที่ปากอ่าวบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม มีความยาวประมาณ 13 กิโลเมตร

3) สภาพเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพต่างๆ ของประชากรในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีผลมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับ

ความสามารถในการนำทรัพยากรนามาใช้ให้ประโยชน์ ซึ่งก่อให้เกิดอาชีพต่าง ๆ ซึ่งทำรายได้ให้ประชากรของจังหวัดเพชรบุรี อาชีพหลักหลายอย่าง เช่น กสิกรรม การปศุสัตว์ การประมง และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างง่าย ๆ ที่สืบสานกันมาจนถึงปัจจุบันและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ไปสู่อาชีพการค้าส่ง การค้าปลีก การบริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการค้าปลีกและค้าส่ง รองลงมาได้แก่ ภาคบริการ การเกษตรกรรม การคมนาคมและการขนส่ง การอุตสาหกรรม การก่อสร้างและอื่นๆ จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2546 จังหวัดเพชรบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาตลาด 25,175 ล้านบาท ในส่วนรายได้เฉลี่ยของประชากรปี 2546 เท่ากับ 56,829 บาท/คน/ปี เป็นอันดับที่ 25 ของประเทศ (<http://www.promma.ac.th>)

4) สภาพสังคม

จังหวัดเพชรบุรี มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2542:12-13) จำแนกได้ ดังนี้

1) ไทยพื้นบ้าน ประชากรพื้นบ้านดั้งเดิมเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด ส่วนมากพูดสำเนียงเหนือ เป็นเอกลักษณ์ของชาวเพชรบุรีซึ่งแยกออกเป็นหลายสำเนียง

2) ไทยทรงดำ หรือ โข่ง มีชื่อเรียกกันเป็นหลายอย่าง อาทิ ลาว โข่ง ลาวทรงดำ ไทยโข่ง หรือ ไทยทรงดำ เป็นชนชาติไทยสาขาหนึ่งเรียกว่า พวกผู้ไทย แบ่งออกไปตามสีของเครื่องแต่งกาย เช่น ผู้ไทยขาว หมายถึงผู้ไทยที่นิยมแต่งกายสีขาว ผู้ไทยแดง หมายถึงผู้ไทยที่นิยมแต่งกายด้วยสีแดง และผู้ไทยดำ หมายถึง ผู้ไทยที่นิยมแต่งกายด้วยสีดำ โข่ง หรือไทยทรงดำ เป็นชนชาติไทยสาขาผู้ไทยดำ เพราะเป็นกลุ่มชนที่นิยมแต่งกายด้วยสีดำจึงเรียกกันว่า ลาวทรงดำ หรือไทยทรงดำมีถิ่นฐานอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย (สมุดเพชรบุรี 2525:333-334) อพยพมาจากประเทศลาวในสมัยธนบุรี และสมัยต้นรัตนโกสินทร์ อาศัยอยู่ทุกอำเภอ ยกเว้นอำเภอชะอำ โดยเฉพาะอำเภอเขาชัย้อย มีจำนวนประชากรไทยทรงดำอยู่ครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งอำเภอ

3) ลาวพวน อพยพมาจากประเทศลาวในคราวเดียวกับกลุ่มลาวโข่ง อาศัยอยู่ในอำเภอเขาชัย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง

4) ลาวเวียง คือ ลาวเวียงจันทน์ อพยพมาคราวเดียวกับกลุ่มลาวโข่ง อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเขาชัย้อย

5) จีน อพยพมาจากประเทศจีนโดยสมัยโบราณไม่ต้องอยู่ในระบบไพร่ อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่

6) ไทยมุสลิม อพยพมาจากเมืองปัตตานี อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบ้านแหลม อำเภอเมืองเพชรบุรี และอำเภอชะอำ

7) มอญ ชาวมอญ เป็นชนเผ่ามองโกลอยด์ (สมุดเพชรบุรี 2525:333-334) ดินฐานเดิมอยู่ทางทิศตะวันตกของจีน (สมุดเพชรบุรี 2525:342) อพยพมาจากประเทศสหภาพพม่า อาศัยอยู่ที่บ้านบางลำพู และคุ้มตำหนัก อำเภอบ้านแหลม

8) กะเหรี่ยง ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่า กะเหรี่ยง อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อไร และอยู่ที่ใดเป็นแห่งแรก(สมุดเพชรบุรี 2525:352) ด้านทิศตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรีเขตอำเภอหนองหญ้าปล้องและอำเภอแก่งกระจาน มีชาวเขาสองเผ่าที่เรียกในภาษาราชการว่า “ยางน้ำ” เผ่าหนึ่งคือเผ่าโปหรือปัว ชาวบ้านเรียกว่ากะเหรี่ยง อีกเผ่าหนึ่งคือ เผ่าสกอ ชาวบ้านเรียกว่า กะหรั่ง อาศัย อยู่ในเขตปกครอง 10 หมู่บ้าน และกระจายอยู่เป็นกลุ่มย่อยๆ อีกจำนวนหนึ่งในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

9) ไทยเชื้อสายอื่นๆ ได้แก่ ไทยอีสาน และไทยเชื้อสายเขมร ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบางอำเภออีกจำนวนหนึ่ง นอกจากนั้นยังมีประชากรที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากประเทศสหภาพพม่า ซึ่งเข้ามาจับจองอยู่ทั่วไป

วัฒนธรรมเมืองเพชรบุรีและตำนาน

จังหวัดเพชรบุรี ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม มีความผูกพันกับอาณาจักรโบราณ และเป็นเมืองลูกหลวงมาทุกสมัย เช่น สมัยสุวรรณภูมิ (ก่อนพ.ศ. 1000) สมัยทวารวดี (พ.ศ.1000-1200) สมัยศรีวิชัย (พ.ศ.1200-1700) สมัยลพบุรี (พ.ศ.1600-1800) จนถึงปัจจุบันเมืองเพชรบุรียังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมสืบทอดต่อ ๆ กันมา

เมืองเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่กึ่งกลางภาคกลางกับภาคใต้ วัฒนธรรมส่วนมากจึงคล้ายกับภาคกลาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปก็ คือ ประเพณีการบวชนาค แห่กฐิน แห่ผ้าป่า พิธีฝังศพประเพณีเหล่านี้จะทำกันอย่างใหญ่โต มโหฬาร เช่นงานเผาศพหรือเป็นการกระทำที่ตอบสนองพระคุณของผู้ตาย หรือให้เกิดคติแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว การตั้งศพจะจัดตั้งศพไว้บนเมรุซึ่งสร้างอย่างวิจิตรตระการตา เชิญญาติมิตรมาประชุมเพลิงกันคืบคั้ง

รัชกาลที่ 4 ทรงกล่าวถึงหมายรับสั่งยังพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2403 ว่า “คนเมืองเพชรเขาเก่งเขากล้า เขากล้าเถียงแม้แต่เราผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน” ดังเช่นสมเด็จพระพุทธจารย์ (นิม) ชาวบางจานเคยเถียงขณะที่พระองค์ยังทรงผนวชอยู่ด้วยกัน

ในพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ 5 ทรงกล่าวถึงเมืองเพชรว่า “ผิดกับคนเมืองอื่น เพราะเมืองเพชรนิยมพระเจ้าแผ่นดินมาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ด้วยทรงพระกรุณาไว้มากติดต่อกันมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน”

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะคนเมืองเพชรเป็นคนตรง ที่ว่าเป็นคนตรงหมายถึงปาก
กับใจตรงกัน กล่าวหาญเด็ดเดี่ยว รักพวกพ้อง มีสัมมาคารวะ รู้จักบุญคุณคน จงรักภักดีและเทิดทูน
พระมหากษัตริย์อย่างเหลือล้น พระองค์เข้าพระทัยในเรื่องนี้ดี จึงทรงให้สิทธิพิเศษแก่ชาวเพชร
หลายอย่าง แม้แต่เรื่องการเผาศพก็ทรงกล่าวถึงและเรื่องนี้มีอยู่ในหมายรับสั่งว่า “..... อันบ้านเมือง
อื่นในหัวเมืองนั้น การจัดทำเมรุศพนั้นขอเสียที่เถิดอย่าริทำให้เป็นการเทียมเจ้านายเลย ยกให้แต่
เมืองเพชรบุรีเมืองหนึ่ง เพราะเขาทำกันมาช้านาน

นับว่าเมืองเพชรบุรีเป็นศูนย์กลางแห่งวัฒนธรรมในแถบใต้เมืองหนึ่ง
โดยเฉพาะศิลปพื้นบ้าน ศิลปปฏิมากร สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และศิลปละครฟ้อนรำ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีประเพณีพื้นบ้านและตำนานเกี่ยวกับท้องถิ่นอีกมากมาย เช่น
ประเพณีการเล่นเพลงพวงมาลัย วัวตาน วัวเกวียน วัวเทียมไถ หลังตะลุง ละครชาตรี(ละครเพชร)
การทำเครื่องสด(ดอกไม้ใบตอง) การแข่งเรือ ประเพณีฝึมด ประเพณีลาวโซ่ง(ไทยทรงดำ) ประเพณี
มุสลิม ฯลฯ (เสรี เหล่ารอด 2524:1)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ แกนนำและสมาชิกกลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 49 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 37 กลุ่ม ได้แก่

- 1 กลุ่มรีเจนท์ฮันยงพัฒนา
- 2 กลุ่มศิลปวัฒนธรรม
- 3 กลุ่มเครดิตยูเนียน ปัจจุบันคือ ชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพชรบุรี
- 4 กลุ่มสื่อมวลชน ปัจจุบันคือ สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี
- 5 ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี
- 6 ชมรมยายกัปปดา
- 7 สหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะและหอการค้า
- 8 กลุ่มชะอำน้ำใส (วิทย์-VR)
- 9 กลุ่มรามคำแหงและมสธ.
- 10 กลุ่มธนาคาร
- 11 กองปราบอาสา

- 12 กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การประมง
- 13 กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว
- 14 กลุ่มคนรักภัยบางตะบูน
- 15 ชมรมจักรยานหนองจอก
- 16 กลุ่มช่างเมืองเพชร
- 17 ชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 18 ชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร
- 19 กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
- 20 กลุ่มดาราศาสตร์
- 21 กลุ่มเพื่อนชาวนา
- 22 กลุ่มไทพวน
- 23 กลุ่มคุณก
- 24 กลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข
- 25 ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด
- 26 กลุ่มไทดำ
- 27 กลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก
- 28 กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร
- 29 ชมรมเยาวชนคนรักเมืองเพชร
- 30 เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ
- 31 กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน
- 32 กลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ
- 33 กลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่
- 34 กลุ่มโพไร่หวาน
- 35 กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี
- 36 กลุ่มพันธมิตร
- 37 กลุ่มชาวเรือ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 เอกสาร (Documentary) โดย การบันทึกเนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษามากที่สุด เช่น หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแกนนำและสมาชิกกลุ่มแกนที่เลือกมาศึกษา เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่ม จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 5 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 3 ข้อ ทั้งนี้โดยผู้ให้สัมภาษณ์มีเสรีภาพในการตอบคำถาม หรือไม่ตอบคำถามได้

2.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 4 ครั้ง และ การเข้าร่วมสัมมนา¹ เสริมสร้างศักยภาพแกนนำของคนรักเมืองเพชรเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน จำนวน 1 ครั้ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) คือ สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้ประสานงานของกลุ่มแกน และสมาชิกของกลุ่มแกน จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ยึดหลักการของ Bogdan & Taylor (1975:108-109 อ้างถึงในสิรินภา สถาพรวงษา 2541:41) ซึ่งเสนอว่า ในการสัมภาษณ์ การเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ตอบ หรือแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่เขาต้องการพูดให้หมดก่อนเป็นสิ่งที่ดี เพื่อป้องกันมิให้คำพูด

¹ ข้อมูลจากการสัมมนารายละเอียดอยู่ในภาคผนวก

ของผู้สัมภาษณ์ไม่มีอิทธิพลต่อการตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ แต่ผู้สัมภาษณ์ก็ควรมีบทบาทในการสรุปความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทำความเข้าใจตรงกันกับผู้ถูกสัมภาษณ์หรือไม่ ขณะเดียวกันก็กระตุ้นเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบได้อย่างชัดเจนมากขึ้นด้วย

อนึ่ง ในการหาตัวผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลนี้ ได้เริ่มค้นหาว่า ใครคือผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดย ผู้วิจัยได้ไปพบด้วยตนเองและสัมภาษณ์เป็นการเบื้องต้น พร้อมทั้งได้รับเอกสารรายชื่อผู้ประสานงานของกลุ่มแกนต่างๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นัดผู้ประสานงานเพื่อสัมภาษณ์พร้อมทั้งรายชื่อสมาชิกกลุ่มที่ต้องการให้สัมภาษณ์ต่อไป อนึ่ง เนื่องจากเอกสารรายชื่อผู้ประสานงานซึ่งเป็นข้อมูลที่มีสถานที่และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ ไม่เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นข้อมูลที่บันทึกมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร และผู้ประสานบางคนไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรมานาน ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถติดต่อผู้ประสานงานของกลุ่มแกนนั้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสอบถามสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่ผู้วิจัยได้พบเจอจากการเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมสัมมนา กับกลุ่มคนรักเมืองเพชร และการสอบถามข้อมูลจากองค์การโทรศัพท์ หลังจากนั้นจึงลงไปสอบถามในพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ต่อไป

นอกจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยยังได้ข้อมูลจากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 4 ครั้ง รวมทั้งเข้าร่วมสัมมนา กับกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 1 ครั้ง

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (documentary Data) ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูล และ อินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากเป็นศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บข้อมูล จากข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมได้ ซึ่งบางครั้งในระหว่างการวิเคราะห์อาจมีการเก็บข้อมูลซ้ำในบางเรื่องที่ข้อมูลไม่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความสมบูรณ์ขึ้น โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ จึงออกมาในรูปของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) หรือการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร” นี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ มี 5 ประเด็น คือ 1. สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2. โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร 3. บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร 4. ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร 5 ปัจจัยส่งเสริม หรือสนับสนุน และ ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย แนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และแนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการพรรณนา ตามลำดับดังนี้

1. สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 1.1 การก่อเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 1.2 สาเหตุที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 1.2.1 ปัจจัยภายนอก
 - 1) ด้านการเมือง
 - 2) ด้านเศรษฐกิจ
 - 3) ด้านสังคม
 - 1.2.2 ปัจจัยภายใน
 - 1) จิตสำนึกสาธารณะ
2. โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 2.1 โครงสร้าง
 - 2.2 ลักษณะ
 - 2.3 กระบวนการ
 - 2.4 ยุทธศาสตร์
3. บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 3.1 บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 3.1.1 ด้านการเมือง

- 3.1.2 ด้านเศรษฐกิจ
- 3.1.3 ด้านสังคม
- 3.2 การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 4 ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 4.1 ด้านการเมือง
 - 4.2 ด้านเศรษฐกิจ
 - 4.3 ด้านสังคม
- 5. ปัจจัยส่งเสริม หรือสนับสนุน และ ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 5.1 ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 5.1.1 ปัจจัยภายนอก
 - 1) ด้านการเมือง
 - (1) เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516
 - (2) รัฐไทย
 - (3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
 - 2) ด้านเศรษฐกิจ
 - (1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
 - (2) ปัญหาเศรษฐกิจ
 - 3) ด้านสังคม
 - (1) ชาติพันธุ์
 - (2) ความเป็นพรรคพวกหรือพวกพ้อง
 - (3) สื่อมวลชน
 - 5.1.2 ปัจจัยภายใน
 - 1) สมาชิกกลุ่ม
 - 2) ความสัมพันธ์แบบแนวราบ
 - 5.2 ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
 - 5.2.1 ปัจจัยภายนอก
 - 1) ด้านการเมือง
 - (1) รัฐครอบงำสื่อ
 - 2) ด้านเศรษฐกิจ
 - (1) การประกอบอาชีพ

3) ด้านสังคม

(1) การศึกษา (การขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม)

5.2.2 ปัจจัยภายใน

1) วัตถุประสงค์กลุ่มไม่ตรงกัน

1. สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กลุ่มคนรักเมืองเพชร ก่อตั้งเมื่อ 22 มีนาคม 2539 เกิดจากการรวมตัวกันของปัจเจกชน จากกลุ่ม องค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ที่เห็นในคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรีร่วมกัน ต้องการให้ เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงามและปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อร่วมเสวนา และเสนอ ข้อคิดเห็น รวมถึงเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่ดีงามของเมืองและท้องถิ่นร่วมกัน

1.1 การก่อเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ก่อนที่จะรวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้น ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มา รวมกันนั้นต่างดำเนินกิจกรรมทางสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง กันอยู่แล้ว

ดังคำกล่าวของนายสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “เดิมทีกลุ่มคนรัก เมืองเพชร ไม่ได้ชื่อว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชร” เพราะว่าแต่ละคนแต่ละคนที่มาด้วยกันนั้น ได้ร่วมทำ กิจกรรมมาตั้งนาน ที่เป็นกิจกรรมทางสังคมตามบทบาทแต่ละคน”

จนกระทั่งในปี 2535 หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ได้ เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครองค์การกลางการเลือกตั้งของจังหวัดเพชรบุรี เช่น นายมนู อุดมเวช นางสุนันท์ นิลพงษ์ นายล้อม เฟื่องแก้ว และ นางสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ โดยได้ดำเนินกิจกรรมการจัดนิทรรศการเผยแพร่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย และการอภิปรายทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และอาสาสมัครองค์การกลาง

ดังคำกล่าวของดังคำกล่าวของนายสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “ในช่วงก่อนเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มคนได้รวมกันใหญ่ ๆ อยู่ในส่วนของการร่วมกันดำเนิน กิจกรรมทางการเมืองหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535”

การเกิดขึ้นของ“องค์การกลางการเลือกตั้ง” ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆที่ได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครองค์การกลางได้รู้จักและทำงานร่วมกัน

และหลังการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 องค์กรกลางการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ประชาธิปไตยสิ้นสุดลง ผู้ที่ทำงานองค์กรกลางที่มีความคุ้นเคยกันและรู้จักกัน ได้ร่วมกับกลุ่มคนที่เข้าร่วมในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ก่อตั้ง “กลุ่มอนุรักษ์รัฐธรรมนูญและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี” ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2536 และกลุ่มนี้มีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มศิลปวัฒนธรรม และกลุ่มสื่อมวลชน

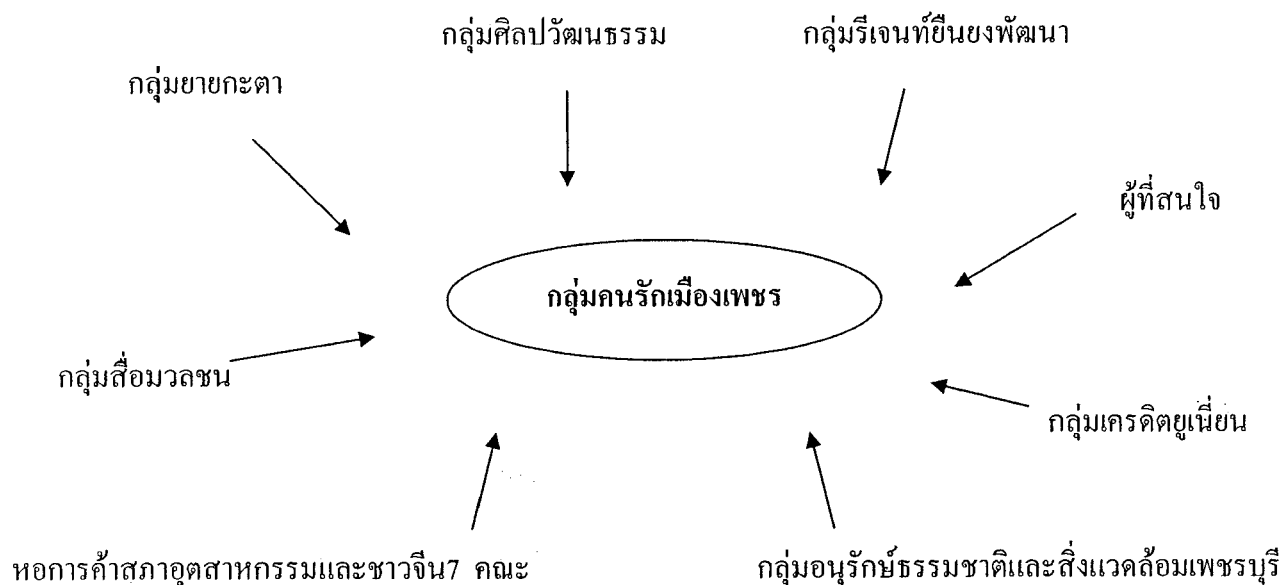
ดังคำกล่าวของดังคำกล่าวของนายสิริพงษ์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “ในช่วงของการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้น เฉพาะในจังหวัดเพชรบุรี ได้มีกลุ่มคน ประมาณ 2-3 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬโดยตรงที่กรุงเทพฯ ได้มาถ่ายทอดเหตุการณ์นั้นให้กับผู้คนในจังหวัดเพชรบุรีรับทราบที่สนามหน้าเขาวัง หลังจากนั้นกลุ่มคนจำนวนนี้ได้ร่วมตัวกับกลุ่มแกนหลักที่จัดงานอภิปรายในครานั้น ได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอนุรักษ์ โดยมีส่วนของสื่อมวลชน ให้การสนับสนุน และเข้าร่วมกิจกรรมมาโดยตลอด”

จนกระทั่งปลายปี 2538 กระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมเริ่มได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในกลุ่มนักวิชาการ มีนักวิชาการจากข่ายความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (TEDNETT) และโครงการศึกษาและส่งเสริมศักยภาพชุมชน มหาวิทยาลัยมหิดล คือ นายอนุชาติ พวงสำลี นายแก้วขวัญ และนายขวัญสรวง อติโพธิ ได้ประสานโดยผ่านทางนายวิไลต และนายวิลาศ เตชะไพบุลย์ ซึ่งมีความสนใจในแนวคิดนี้อยู่แล้ว ได้เข้ามาเผยแพร่แนวคิดประชาสังคม และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ดังคำกล่าวของดังคำกล่าวของนายสิริพงษ์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “โครงการของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติลงมา ส่วนหนึ่งมาจาก มหาวิทยาลัยมหิดล คือ นายอนุชาติ พวงสำลี นายขวัญสรวง อติโพธิ ได้เข้ามาเห็นและรู้จักกับคนที่ร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆเหล่านี้ที่เพชรบุรี ก็เอาโครงการนี้ลงมา”

และในวันที่ 22 -23 มีนาคม 2539 ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีความใกล้ชิดกัน มีความสัมพันธ์กัน ได้นัดหมายเพื่อเสวนากัน ในหมู่ของคนที่รักและเห็นในคุณค่าของเมืองเพชรร่วมกัน ที่ โรงแรมริเจนท์ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ประเด็นหลักของการเสวนากันในครั้งนั้น เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของ ข้อมูล สถานการณ์ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะนั้นของเมืองเพชรบุรี และที่คาดว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชาวเพชรบุรี เช่น แผน 8 ประชาคมจังหวัด แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก เขตอุตสาหกรรม โซน 3 การร่วมประเมินศักยภาพ โอกาส ของเมืองเพชรบุรี และปัญหาอุปสรรคที่กำลังมีอยู่และอาจจะมี และการวิเคราะห์ หรือมองร่วมกัน ว่าควรจะมีส่วนร่วมอย่างไร จะทำงานร่วมกันในบทบาทของแต่ละฝ่ายอย่างไร ทั้งนี้โดยได้รับการกระตุ้น และเสนอแนะจาก นาย อนุชาติ พวงสำลี และคณะ และร่วมกันเสนอชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชร” กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2539 เป็นต้นมา

ภาพที่ 4.1 การก่อเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.2 สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้ทำการวิเคราะห์ทั้งข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลการก่อเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก และ ปัจจัยภายใน มีรายละเอียดดังนี้

1.2. ปัจจัยภายนอก

1) ด้านการเมือง

ข้อมูลจากเอกสาร พบว่า การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร ภายหลังจากการเลือกตั้งในวันที่ 22 ธันวาคม 2535 นำไปสู่เหตุการณ์วันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 (ช.โศธร ผู้ทองคำ 2549:57) ซึ่งเป็นการชุมนุมของกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตย ประกอบด้วยชนชั้นกลางเป็นจำนวนมาก ซึ่งแตกต่างจากกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทั้งนี้ เนื่องจากสองทศวรรษที่ผ่านมาเศรษฐกิจและสังคมไทยได้พัฒนาไปมาก ทำให้ชนชั้นกลางที่เริ่มส่อ

เข้ามาตั้งแต่ปี 2516 เห็นเด่นชัด ผู้ร่วมชุมนุมหลายคนมีโทรศัพท์มือถือ ขัปรอดเก่งส่วนตัวไปร่วมชุมนุม และมีจำนวนที่เป็นเจ้าของกิจการเยอะ (ลิขิต ชีรวะดิน 2546:240) เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ใน พ.ศ. 2535 เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงขบวนการประชาสังคมในสังคมไทย พลังแห่งประชาสังคมไทยฉายภาพเด่นชัดในเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งต้องการให้สังคมไทยเดินสู่ทิศทางประชาธิปไตย ปรากฏการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการรวมตัวของชนชั้นกลางที่เรียกว่า “พวกคอปขาว” ในฐานะกลุ่มพลังทางการเมืองที่ได้รับการกล่าวขานถึงรูปแบบของขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองว่า “มีอบมีถือ”

(วิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2540 :13)

เหตุการณ์ครั้งนั้นมีแกนนำกลุ่มบางกลุ่มในจังหวัดเพชรบุรีได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ที่กรุงเทพฯ และได้มาถ่ายทอดให้ผู้คนในจังหวัดเพชรบุรีรับทราบ

ดังคำกล่าวของ สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549:บทสัมภาษณ์) “ในช่วงของการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬได้มีกลุ่มคนจำนวน 2-3 กลุ่ม ที่ได้เข้าร่วมเหตุการณ์โดยตรงที่กรุงเทพฯ ได้มาถ่ายทอดเหตุการณ์นั้นให้กับผู้คนในจังหวัดเพชรบุรีรับทราบ”

หลังจากเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ รัฐบาลได้กำหนดให้ทุกจังหวัดมี “องค์กรกลางการเลือกตั้ง” โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการองค์กรกลาง เพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้งทั่วไปที่กำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 13 กันยายน 2535 ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และยุติธรรม รวมทั้งมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการเผยแพร่ประชาธิปไตยให้ประชาชนได้รับทราบ สำหรับจังหวัดเพชรบุรี ได้มอบหมายให้สถาบันราชภัฏเพชรบุรีเป็นผู้รับผิดชอบในการสรรหาบุคลากรจากทุกกลุ่ม องค์กร ทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน เข้าร่วมในองค์กรกลางการเลือกตั้ง ของจังหวัดเพชรบุรี อาทิเช่น กลุ่มคนหนุ่มสาว และบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น นายมนู อุดมเวช นางสุนันท์ นีลพงษ์ นายล้อม เฟิงแก้ว และ นางสาวสมล สุตะวิริยะวัฒน์ โดยได้ดำเนินกิจกรรมการจัดนิทรรศการเผยแพร่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และการอภิปรายทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และอาสาสมัครองค์กรกลาง

ดังคำกล่าวของมนู อุดมเวช(2550:บทสัมภาษณ์) “ปี 35 ปรากฏว่ามีการเลือกตั้ง มีการจัดตั้งองค์กรกลางมาสู่จังหวัดอย่างเต็มรูป ตอนนั้นอธิการสรรคเป็นอธิการวิทยาลัยครูเพชรบุรีและเขาให้เป็นที่ประธาน และผมเป็นเลขานุการที่รวมคนมา ก็พยายามหาคนทั้งจังหวัด” ซึ่งกลุ่มคนที่มาร่วมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรบางคน เช่น นายมนู อุดมเวช นางสุนันท์ นีลพงษ์ นายล้อม เฟิงแก้ว และนางสาวสมล สุตะวิริยะวัฒน์ ได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครกับองค์กรกลางจังหวัดเพชรบุรี เพื่อตรวจสอบการเลือกตั้ง และเผยแพร่ประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนทั่วไป ด้วยการจัดกิจกรรมนิทรรศการ และการอภิปรายบนเวที

และคำกล่าวของ สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “การเริ่มต้นเคลื่อนไหวกับองค์กรกลางเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้ง ได้มีบุคคลหนุ่มสาวจำนวนมาก มีบุคคลที่มีชื่อเสียงเข้าร่วม เช่น นายมนู อุดมเวช นางสุนันท์ นิลพงษ์ นายล้อม เฟิงแก้ว และนางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยในครั้งนั้น ดำเนินการ 2 ส่วน คือ 1) การจัดกิจกรรมนิทรรศการด้วยการแสดงดนตรีและเผยแพร่ และ 2) การอภิปรายทางการเมือง ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และของอาสาสมัครองค์กรกลาง ”

และคำกล่าวของทองร่วง เอ็มโอยฐ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “หลังเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ มีกลุ่มองค์กรกลางเผยแพร่ประชาธิปไตย กลุ่มนี้อยู่ที่กรุงเทพฯ มาเคลื่อนไหวมาเป็นสื่อกลาง รวบรวมคน นำวีดิโอเรื่องประชาธิปไตยเผยแพร่ วันที่มีการเลือกตั้งก็ไปเผยแพร่แก่ชาวบ้านเรื่องประชาธิปไตย...พวกที่เป็นองค์กรกลางตอนนั้นเขาเรียกว่าพวกหัวเอียงซ้าย ต่อต้านเผด็จการ ก็มาเคลื่อนไหวที่เพชร ”

การเกิดขึ้นขององค์กรกลางการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ประชาธิปไตย ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทำให้บุคคลหลายกลุ่มองค์กรในจังหวัดเพชรบุรีได้มีโอกาสทำความรู้จักกัน และได้ทำงานร่วมกัน หลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ไม่นาน กลุ่มคนที่ทำงานองค์กรกลาง และกลุ่มคนที่เข้าร่วมเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ได้ร่วมกันก่อตั้ง “ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2535 ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งแกนหลักอยู่ที่สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี(กลุ่มวัฒนธรรม) โดยมีกลุ่มสื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ ทั้งนายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์โสภณ นางประโยชน์ สุนทรวาทะ ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมมาโดยตลอด โดยมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมทางสังคม ผ่านทางสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี

คำกล่าวของ สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “หลังจากที่การเคลื่อนไหวขององค์กรกลางเผยแพร่ประชาธิปไตยสิ้นสุดลง สมาชิกส่วนหนึ่งได้รวมตัวกันเป็นชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งแกนหลักอยู่ที่สำนักศิลปวัฒนธรรม โดยมีส่วนของสื่อมวลชนที่ให้การสนับสนุน และเข้าร่วมกิจกรรมมาโดยตลอด”

และคำกล่าวของทองร่วง เอ็มโอยฐ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “พอหน้าที่ขององค์กรกลางหมดไป ก็กลายเป็นกลุ่มอนุรักษ์ฯ”

จากความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่หลายคนเคยร่วมงานด้านการณรงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตย หรือช่วยงานองค์กรกลาง นั้น วงสนทนาก็เริ่มกลายเป็นการร่วมเสวนา ประชุมย่อย ขยายแนวคิด ขยายกลุ่มไปมากขึ้น จนเป็นขบวนการของกลุ่มคนขนาดใหญ่ มีการนัดหมายอย่างเป็นทางการมากขึ้น หัวข้อประเด็นที่สนทนามุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ท้องถิ่นมากขึ้นตามลำดับ และมีการเคลื่อนย้ายกลุ่มย่อยๆ นี้ไปประชุมตามสถานที่ต่างๆ เช่น โรงแรมริเจนท์ชะอำ สำนัก

ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ร้านมะฮ็อก หลังจวนผู้ว่าราชการจังหวัด และศาลาวัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นต้น

สรุปได้ว่าเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ได้ทำให้กลุ่มที่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ที่กรุงเทพฯ และกลุ่มที่เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครกองกำลังการเลือกตั้งของจังหวัดเพชรบุรี ได้ทำความรู้จักกันและมีความสัมพันธ์กัน ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี และกลุ่มนี้มีสายสัมพันธ์กับกลุ่มศิลปวัฒนธรรม และกลุ่มสื่อมวลชน และรวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด

2) ด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอันเกิดจากแผนพัฒนาจังหวัดเป็นส่วนหนึ่งของการรวมกันกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังจะเห็นได้จากการเสวนาเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2539 ได้หยิบยกมาเป็น ประเด็นหลักของการเสวนา ประกอบด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะนั้นและคาดว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีทางด้านเศรษฐกิจ 2 เรื่อง คือ 1) เรื่องแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก และ 2) เรื่องเขตอุตสาหกรรมโซน 3 ซึ่งทั้ง 2 เรื่อง ที่ได้นำเป็นหัวข้อในการเสวนากันนั้น เพื่อต้องการดูสภาพปัญหา อันจะเกิดขึ้นมาในอนาคต และต้องการทราบว่าประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีมีส่วนรับรู้มากน้อยแค่ไหน

ดังคำกล่าวของ วิเชียร เรียบร้อย (2549 :บทสัมภาษณ์) “สิ่งที่มันเกิดบ้านเรา บางที่เกิดจากปัญหา อุปสรรค เกิดจากความเกียดกันต่างๆ ที่มันสะสมมานานจึงต้องรวมกลุ่ม อย่างกลุ่มคนรักเมืองเพชร บางที จ.เพชรบุรี มันถูกเกียด เกิดจากการที่จะพัฒนาในหลายๆเรื่อง เพราะฉะนั้นก็คุยกันมันน่าจะทำอะไรก็มารวมกลุ่มกัน มันก็สะท้อนว่าบ้านเราน่าจะมีปัญหาก็น่าจะรวมกลุ่ม”

หลังจากตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประเด็นดังกล่าวส่งผลต่อจังหวัดเพชรบุรีในเวลาต่อมา ดังนี้

1. เรื่องแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก เห็นได้ชัด ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีโครงการก่อสร้างทางลัดสู่ภาคใต้(สมุทรสาคร-แหลมผักเบี้ย-ชะอำ) หรือโครงการมอเตอร์เวย์ผ่าทะเลอ่าวไทย โครงการนี้ถูกต่อต้านจากคนในพื้นที่และนักวิชาการ(<http://www.biothai.net>)ในเรื่องนี้ กลุ่มคนรักเมืองเพชร สนับสนุนการคัดค้านการก่อสร้างทางลัดสู่ภาคใต้โดยการจัดทำป้ายคัดค้าน และรายงานความเคลื่อนไหวให้สมาชิกทราบ

ดังคำกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549:บทสัมภาษณ์) “การคัดค้านการสร้างมอเตอร์เวย์ ของรวมพลังหอการค้า สมาคมเจซี สมาคมประมง และองค์กรอื่นของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยทางเพชรบุรีมีชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรีเป็นแกนนำ กลุ่ม

คนรักเมืองเพชร รับผิดชอบต่อความเคลื่อนไหว และแสดงการสนับสนุนด้วยการจัดทำป้ายคัดเอาท์ และรายงานการเคลื่อนไหวในให้สมาชิกทราบ”

ซึ่งโครงการดังกล่าวหากสร้างขึ้นมาจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในอำเภอบ้านแหลม ต่อมาโครงการนี้ได้ถูกยกเลิกไป

2. เรื่องเขตอุตสาหกรรมโซน 3 นั้น จังหวัดเพชรบุรีตั้งอยู่ในเขตที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (B.O.I) กำหนดให้เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขตที่ 3 ซึ่งนักลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษต่างๆ การเข้ามาของอุตสาหกรรมนี้อาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ศิริินภา สถาพรวงษา 2541:95) ดังเช่นที่ประชาชนในตำบลยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้องได้ออกมาคัดค้านประกาศของผังเมืองรวมที่กำหนดให้เป็นพื้นที่สีม่วง ทั้งนี้เนื่องจากตำบลยางน้ำกลัดใต้มีห้วยแม่ประจันต์ซึ่งเป็นต้นน้ำเพชรบุรี จึงไม่เหมาะที่จะกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรม เหมือนกับ อำเภอเขาชัย

ดังกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549:บทสัมภาษณ์) “การประกาศทำผังเมืองรวมของจังหวัด ที่กำหนดอำเภอหนองหญ้าปล้องให้เป็นพื้นที่สีม่วงซึ่งเป็นเขตประกอบอุตสาหกรรมได้ ชาวบ้านยางน้ำกลัดใต้ได้มาคัดค้านกันพื้นที่นั้น คือ มีต้นน้ำแม่ประจันต์ จึงไม่เหมาะที่จะประกอบอุตสาหกรรมใด ๆ”

สรุปได้ว่า การพัฒนาของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก และเขตอุตสาหกรรมโซน 3 เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการรวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร

3) ด้านสังคม

อิทธิพลแนวความคิดของ civil society ในตะวันตก และการขยายตัวของประชาสังคมโลก เป็นอีกแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้แนวคิดประชาสังคมเฟื่องฟูขึ้นใน ภายหลังจากการพังทลายของหลังม่านเหล็กในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก โดยการดำเนินการในลักษณะขบวนการประชาสังคมเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศเหล่านั้นแล้ว ดูเหมือนว่าแนวความคิดประชาสังคมจะได้รับความนิยมขึ้นมาในซีกโลกตะวันตกและขยายไปยังภูมิภาคอื่นๆ อิทธิพลทางความคิดครั้งสำคัญเข้ามายังไทยโดยมีฐานปฏิบัติการอยู่บนกลุ่มนักคตินักวิชาการ นักพัฒนา และนักเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งเป็นผู้ที่คอยนำเสนอความคิดให้แพร่หลายออกไปอีกทอดหนึ่ง และถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการจุดกระแสความสนใจในแนวคิดที่ว่าด้วยประชาสังคมให้โหมกระพือขึ้นในสังคมไทย (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547:107-108)

แนวคิดการพัฒนาในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 (2540-2544) ยึดหลักของการพัฒนา “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 8 ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2539 เป็นความพยายามที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการร่างแผน คณะกรรมการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พยายามจัดตั้งประชาคมต่างๆ ขึ้นในระดับจังหวัด เพื่อระดมการมีส่วนร่วมผ่าน “เวทีประชาคม หรือ เวทีจังหวัด” (คานีโล ซอง โก 2547: 15-16)

เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้ริเริ่มประชาสังคมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ประชาคมจังหวัด” ขึ้นด้วย เพื่อให้เป็นกลไกส่งเสริมกระบวนการทำงานพัฒนาแบบพหุภาคีในจังหวัดต่างๆ เป็นเวทีของการระดมความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนา ระดมการสนับสนุนทั้งความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์จากทุกฝ่ายในจังหวัด โดยเริ่มทดลองจัดตั้งประชาคมจังหวัดใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดน่าน ขอนแก่น เพชรบุรี และสงขลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 เป็นต้นมา (สมคิด เลิศไพฑูรย์ 2540:226-227)

จากแผนดังกล่าว โครงการของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงลงมาที่จังหวัดเพชรบุรี

ดังคำกล่าวของ สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “จริงๆ แล้วกลุ่มคนที่มารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้นได้ร่วมกันทำดำเนินกิจกรรมมาตลอดตั้งแต่ยังไม่ได้ชื่อว่ากลุ่มคนรักเมืองเพชร มาจากการประสานงานของผู้ที่มีแนวคิดทางด้านประชาสังคม ส่วนหนึ่งคือ นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ อีกส่วนหนึ่งมาจาก มหาวิทยาลัยมหิดล คือ นายอนุชาติ พวงสำลี และนายขวัญสรวย อติโพธิ ได้เข้ามาเห็น และรู้จักกับคนที่ร่วมทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้ที่เพชรบุรี จึงได้เอาโครงการวิจัยนี้ลงมาจัดตั้งเป็นชุมชนเข้มแข็ง จึงนำไปสู่การจัดตั้งเป็นประชาสังคม ซึ่งก่อนหน้านั้นในกลุ่มของสมาชิกที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น อาทิ นายวิลาศ และนายวิไลต เศรษฐไพฑูรย์ ก็ได้มีการ พุดคุย แลกเปลี่ยนกันกับแนวคิดของการพัฒนาสังคม ประชาสังคมอยู่ก่อนแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคมของทั้งสองส่วนนั้นแตกต่างกัน ส่วนแรกเน้นในการที่มีรูปแบบของประชาสังคม สื่อความหมายแบบที่องค์การสหประชาชาติต้องการ ซึ่งเป็นกรอบเดียวกันในทุกที่ที่ไปจัดตั้งประชาสังคม และต้องจัดทำรายงานส่งยังเจ้าของทุนทุกครั้ง และควบคุมดูว่าประชาสังคมจะเติบโตอย่างไร และก็เพื่อที่จะหาวิธีควบคุมเป็นไปที่เขาต้องการ ในส่วนที่สอง คือ นายอนุชาติ พวงสำลี และ นายขวัญสรวย อติโพธิ จาก สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาได้สนับสนุนทุน และความคิด ซึ่งเป็นวิธีที่สัมพันธ์กันแนบแน่นกับกลุ่มคนในท้องถิ่นเพชรบุรี เพราะว่าได้ลงมาพุดคุยแลกเปลี่ยนการจัดตั้งกลุ่มด้วยกัน ซึ่งอาจารย์ทั้งสองท่าน รวมทั้ง นายแก้วสรร อติโพธิ ก็เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชรด้วย”

กระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมของนักวิชาการคือ นายอนุชาติ พวงสำลี นายแก้วสรร และนายขวัญสรวย อติโพธิ นางอรทัย อาจ่อ่า และคณะที่ได้นำโครงการวิจัยลงมาในจังหวัดเพชรบุรี โดยผ่านทางนายวิไลต และนายวิลาศ เศรษฐไพฑูรย์ แกนนำกลุ่มริเริ่มที่ยืนยงพัฒนา ที่มีแนวคิดเหมือนกัน และมีความสัมพันธ์กันมาก่อน จึงได้เข้ามา พบปะพุดคุย การแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นซึ่งกันและกัน การร่วมทำกิจกรรมร่วมกันมาตั้งแต่ปลายปี 2538 เป็นการสร้างจิตสำนึก ธารณะของกลุ่มผู้รักกัน สัมพันธ์ใกล้ชิดกัน และรวมตัวกันได้นัดหมายให้มีการเสวนากันขึ้น ใน การพูดคุยกันครั้งนั้น เป็นการกำหนดความคิดที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งใจให้แก่ ท้องถิ่นร่วมกัน เป็นทีมงานเดียวกัน ก่อนข้างชัดเจน มีการระดมความคิดเห็น ได้รับการกระตุ้น และ เสนอแนะจาก นายอนุชาติ พวงสำลี และ นางอรทัย อาจอ่ำ และได้ร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มคนรัก เมืองเพชร” ดังคำกล่าวของศิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “ในช่วงแรกของการก่อตั้ง กลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้นมีสมาชิกสองส่วน ส่วนหนึ่งคือคนที่นำความคิดมาขาย และเริ่มก่อตั้ง คือ นายอนุชาติ พวงสำลี และนายขวัญสรวย อดิโพธิ และคณะ ที่มาร่วมกันจัดกิจกรรม และกระตังทำให้ เกิดกลุ่มประชาสังคมแบบกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้น อีกส่วนหนึ่งคือนักธุรกิจที่เข้ามาร่วมก่อตั้ง กลุ่ม คนรักเมืองเพชรและเป็นแกนหนึ่ง แกนหลัก แกนบุกเบิกเลย คือ นายวิไล เตชะไพบูลย์ และคุณวิลาศ เตชะไพบูลย์ จากกลุ่มรีเจนท์ฮันยงพัฒนา ที่ไม่ใช่เพียงแค่การนำแนวคิด แต่เพราะสายสัมพันธ์ของทั้ง สองท่านที่มีต่อนักวิชาการ คือ นายอนุชาติ พวงสำลี นายแก้วสรร และ นายขวัญสรวย อดิโพธิ ทาง นักวิชาการก็ลงมาทางนี้ และทางนี้ก็หากคนท้องถิ่นไปพูดคุย ถ้าฟัง นายขวัญสรวย อดิโพธิรู้จักคน เพชรบุรี แต่ไม่ได้แนบแน่นเท่านายวิลาศ และนายวิไล เตชะไพบูลย์ ซึ่งทั้งสองท่านนี้มีความสัมพันธ์ กับกลุ่มองค์กรอื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรีอยู่แล้ว ทั้งนี้โดยผ่านทางกิจกรรมที่บริษัทรีเจนท์ฮันยงพัฒนา จัดขึ้น ”

และคำกล่าวของ นายมนู อุดมเวช (2550:บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคมเป็น เรื่องที่เพิ่งจะมาพูดคุยกัน เริ่มต้นกัน ความคิดเรื่องประชาสังคม คือ กลุ่ม นายอนุชาติ พวงสำลี และนาย ขวัญสรวย อดิโพธิ ที่เพิ่งจะเอามาเผยแพร่ คือ มันเจอกันอยู่แล้ว พบกัน ทำนี้กันใหม่ ทำโน่นกันใหม่ เจอกันบ่อยๆ และวันหนึ่งก็ว่านี่แหละ ประชาสังคม”

กระแสนแนวคิดเรื่องประชาสังคมที่เข้ามาในจังหวัดเพชรบุรีจึงมีที่มา 2 ส่วน คือ

ส่วนหนึ่ง จากการที่ปัจเจกชนสนใจในแนวคิดนี้อยู่แล้ว โดยเฉพาะนายวิลาศและ นายวิไล เตชะไพบูลย์ นักธุรกิจ กลุ่มรีเจนท์ฮันยงพัฒนา ดังที่ศิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บท สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ก่อนหน้าที่โครงการวิจัยนี้ลงมา กลุ่มสมาชิกที่มีอยู่ในท้องถิ่นก็ได้มีการ แลกเปลี่ยนกันกับแนวคิดของการพัฒนาสังคม ประชาสังคม อยู่ก่อนแล้ว เป็นการศึกษาเรื่องแนวคิด ประชาสังคมจากเอกสาร หรือหนังสือ”

อีกส่วนหนึ่งมาจากโครงการของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการ กระตุ้นของนักวิชาการ และได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดดังกล่าวจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกันมา ตลอด ดังคำกล่าวของมนู อุดมเวช (2550:บทสัมภาษณ์) “ความคิดเรื่องประชาสังคม คือ กลุ่มนาย อนุชาติ พวงสำลี และ นายขวัญสรวย อดิโพธิ ที่เพิ่งจะเอามาเผยแพร่”

ดังนั้นกระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมจึงเป็นแรงบันดาลใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆที่ร่วมกันทำกิจกรรมกันอยู่แล้วแต่ยังไม่ได้เกาะกลุ่มกันเหนียวแน่นนั้น เกิดจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน เห็นว่าเป็นการรวมกันเพื่อก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามต่อจังหวัดเพชรบุรี จึงได้ให้ความสนใจและเห็นด้วยกับการรวมกลุ่มกัน และร่วมกันก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้น

ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของผู้เข้าร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชรบางท่านเกี่ยวกับความสนใจในเรื่อง ประชาสังคม ดังนี้

สุนันท์ นิลพงษ์ แกนนากลุ่มศิลปวัฒนธรรม (2548: บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “ประชาสังคม หมายถึง การรวมกลุ่มกันของประชาชน โดยที่มึความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน”

วิเชียร เรียบร้อย แกนนากลุ่มเครดิตยูเนียน (2549: บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “ประชาสังคม หมายถึง การที่ประชาชนมารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา อุปสรรคของตัวเอง และก็พัฒนา.”

และ สมศักดิ์ อีสมันยี แกนนากลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพชรบุรี (2549: บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “ประชาสังคมหมายถึง สังคมของประชาชน ประชาชนต้องจัดตั้งสังคมของตนเอง มันก็ตรงกัน”

สรุปได้ว่ากระแสเรื่องประชาสังคมจึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชร ที่ก่อให้เกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชรเร็วขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากปัจเจกชนที่มารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรต่างมีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกันดำเนินกิจกรรมกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มศิลปวัฒนธรรม เพียงแต่ยังไม่ได้รวมกันอย่างเหนียวแน่นเท่านั้น เมื่อได้รับการกระตุ้นแนวคิดประชาสังคมโดยนักวิชาการ และจากกลุ่มริเจนทัสซิงพัฒนาโดยการดำเนินกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ จนกระทั่งการเสวนาเมื่อวันที่ 22-23 มีนาคม 2539 จึงเกิดกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้นในที่สุด

1.2.2 ปัจจัยภายใน

1) จิตสำนึกสาธารณะของปัจเจกชน

จิตสำนึกสาธารณะ คือ ความตื่นตัวของสังคม และการยอมรับในสาธารณชนถึงความสำคัญของคุณธรรมแห่งประชาสังคม หรือ Civic virtue โดยการเห็นความสำคัญและเคารพในคุณค่าของความคิดริเริ่มอิสระของปัจเจกบุคคลที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม โดยไม่ต้องอยู่ใต้อาณัติของอำนาจการเมืองที่เป็นทางการ (Official political authority) และเน้นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจในการสร้างสรรค์สังคม (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:30) การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตนเองและสังคม โดยนัยยะนี้คือ ประชาชนเกิดสำนึกแห่งความเป็นพลเมือง (Citizenship) สำนึกของพลั้งตนเองว่า จะสามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ (อนุชาติ พวงสำลี 2540:)

ก่อนการรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้น กลุ่ม องค์กรต่างๆที่มีอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ต่างดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของกลุ่มตนอยู่แล้ว โดยมีความเกี่ยวพันช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่ แต่ทุกกลุ่มยังมีได้รวมตัวกันประกอบกิจกรรมใดๆ อย่างเป็นทางการ คงมีแต่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ดังคำกล่าวของ ศิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “เดิมที กลุ่มคนรักเมืองเพชรยังไม่ได้ชื่อว่ากลุ่มคนรักเมืองเพชร เพราะแต่ละคนแต่ละคนที่มารวมตัวกันนั้น ได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางสังคมตามบทบาทของแต่ละคนมานานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ดังเช่น นางสุนันท์ นิลพงษ์ ในขณะที่นั้นเป็นผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเพชรบุรี (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในปัจจุบัน) ได้ร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอด”

กลุ่มคนรักเมืองเพชร เกิดจากการรวมกลุ่มกันของปัจเจกชน ที่เป็นแกนนำหรือสมาชิกของกลุ่มองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งต่างก็ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม หรือตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มตนอยู่ก่อนแล้ว ดังจะเห็นได้จากรายชื่อผู้ที่ร่วมเสวนาเมื่อวันที่ 22 และ วันที่ 23 มีนาคม 2539 จนเกิดเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร เช่น นายล้อม เฟื่องแก้ว นายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์โสภณ เป็นสมาชิกกลุ่มสื่อมวลชน นายมณู อุดมเวชและนางสุนันท์ นิลพงษ์ เป็นแกนนำและสมาชิกกลุ่มศิลปวัฒนธรรม นายวิเชียร เรียบร้อย เป็นสมาชิกกลุ่มเครดิตยูเนียน น.ส.จินดา กาญจนเกียรติ นายสมศักดิ์ อีสมนีย์ นายเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล นายเทวินทร์ เอี่ยมมี เป็นแกนนำและสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี นายยุทธนาแสงวนิช เป็นแกนนำกลุ่มสหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะและหอการค้า นายวิลาศ และนายวิไลต เตชะไพบูลย์ เป็นแกนนำกลุ่มริเริ่มที่ยั่งยืนพัฒนา

ดังที่ ศิริพจน์ ประพันธ์พจน์ กล่าวว่า “เดิมที เดียวกลุ่มคนรักเมืองเพชรยังไม่ได้ชื่อว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชร เพราะว่าแต่ละคนแต่ละคนที่มารวมตัวกันนั้น ได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางสังคมตามบทบาทของแต่ละคนมานานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ดังเช่น นางสุนันท์ นิลพงษ์ ในขณะที่นั้นเป็นผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในปัจจุบัน) ได้ร่วมกันทำกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอด นายล้อม เฟื่องแก้วที่เป็นนักวิชาการในท้องถิ่นที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และได้แสดงตนบ่งบอกถึงความเป็นผู้ที่รักและเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การดำเนินงานต่างๆของบุคคลต่างๆเหล่านี้ ก็ยังมีบุคคลอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลภาคสังคมนอกสถาบันการศึกษา เช่น กลุ่มกิจกรรมที่ทำร่วมกันมาก่อนตามรัฐสถาบันการศึกษา เช่นอดีตนักศึกษาวิทยาลัยครูเพชรบุรี อดีตนักศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกันมาก่อน รวมทั้งในช่วงระยะหลัง

ความเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองก็มักจะเน้นไปที่สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ สิทธิของผู้บริโภค และปัญหาทางการศึกษา”

สรุปได้ว่าการที่ปัจเจกชนที่มาจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ต่างดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของกลุ่มตนเองแล้ว จึงกล่าวได้ว่า ปัจเจกชนเหล่านั้นต่างมีจิตสำนึกสาธารณะกันอยู่แล้ว ดังนั้นการมีจิตสำนึกสาธารณะของปัจเจกชนจึงทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มาเสวนากันจนเกิดเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้น ดังข้อมูลจากเอกสาร “กลุ่มคนรักเมืองเพชรเกิดจากการพบปะพูดคุยของกลุ่มบุคคลที่เห็นในคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรีร่วมกัน ต้องการให้เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงามและปลอดจากปัญหาใดๆ”

การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงสอดคล้องกับที่ กาญจนา ตั้งชดทิตย์ (2542:251-254) ได้กล่าวไว้ว่าการรวมกันของกลุ่มบุคคลต่างๆ มีสาเหตุมาจากปัจจัยหรือแรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคมของกลุ่มคนต่างๆ ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (1) คนรุ่นใหม่ มักเป็นกลุ่มที่เติบโต และได้พัฒนาความคิดและอุดมการณ์ของการช่วยเหลือสังคมในรั้วมหาวิทยาลัย หรือจากประสบการณ์การทำงานกับคนชนบท กลุ่มคนเหล่านี้จะมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อสังคมและช่วยเหลือเพื่อด้วยโอกาส (2) กลุ่มคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมักรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือในลักษณะการสังคมสงเคราะห์ เช่นทำงานของมูลนิธิหรือสมาคมต่างๆ ที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์และสาธารณกุศลต่างๆ และ (3) ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความต้องการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เช่นการรวมกลุ่มของคนในท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ซึ่งกลุ่มที่ 3 นี้ จะเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือขอบข่ายที่ค่อนข้างจำกัดมากกว่าสองกลุ่มแรก

ดังนั้น แรงผลักดันที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันนั้น จึงมีความแตกต่างกันตามลักษณะของแนวคิดในการทำงาน โดยบางกลุ่มอาจเข้ามาทำงานสาธารณประโยชน์ด้วยแรงผลักดันของศรัทธาไม่ว่าจะเป็นสำนักทางศาสนา สำนักทางสังคม สำนักของความเป็นกลุ่มที่มีเชื้อชาติหรืออาชีพเดียวกันหรือสำนักท้องถิ่น สำนักบ้านเกิด ที่ผลักดันให้เกิดการรวมตัวของคนในระดับท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของสำนักในลักษณะหลังนี้กำลังเติบโตตามท้องถิ่นต่างๆ และเริ่มเป็นกลุ่มที่มีพลังและศักยภาพค่อนข้างสูงที่จะสามารถพัฒนาไปส่วนกระบวนการประชาสังคมได้

การมีจิตสำนึกสาธารณะของปัจเจกชน คือความต้องการทำงานเพื่อสังคมและท้องถิ่นของตน จึงเกิดกลุ่มองค์กรต่างๆ ขึ้นในจังหวัดเพชรบุรี และสมาชิกที่มาจากกลุ่มองค์กรต่างๆ เหล่านี้ มีความรัก ความเอื้ออาทร มีความผูกพัน และความปรารถนาดี ต่อจังหวัดเพชรบุรี จึง

ได้มารวมตัวกัน โดยธรรมชาติ เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันทำกิจกรรม อันสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามให้แก่จังหวัดเพชรบุรี ในนามของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กล่าวโดยสรุปสาเหตุที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือ ปัจจัย ภายใน ได้แก่ จิตสำนึกสาธารณะของปัจเจกชน การมีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกันของปัจเจกชนจาก กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจิตสำนึกสาธารณะดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากกระตุ้นของของปัจเจกภายนอก คือ 1) ด้านการเมือง ได้แก่ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ได้ทำให้ปัจเจกชนต่างๆ ได้เข้ามาร่วมเป็น อาสาสมัครองค์กรกลางเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตย ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีความผูกพันรักใคร่กัน พร้อมทำกิจกรรมอะไรร่วมกัน และร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันเกิดจากแผนพัฒนาพื้นที่ ชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก และเขตอุตสาหกรรมโซน 3 และ 3) ด้านสังคม ได้แก่ กระแสแนวคิดเรื่อง ประชาสังคม ซึ่งเกิดมาจากการกระตุ้นของนักวิชาการ และจากความสนใจของนักธุรกิจหรือชนชั้น กลางในจังหวัดเพชรบุรี ทำให้มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรเร็วขึ้น ปัจจัยภายนอกทั้ง 3 ด้านมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกล่าวคือ ผู้ที่รวมก่อตั้งกลุ่มบางคน มีความคุ้นเคยกันจากการเป็น อาสาสมัครองค์กรกลางมาก่อน และปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆเหล่านั้น ได้รับการกระตุ้นกระแส แนวคิดเรื่องประชาสังคม โดยการทำกิจกรรมร่วมกัน จากนักวิชาการที่มีความสัมพันธ์คุ้นเคยกับแกน นำกลุ่มผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของปัจเจกชนจากกลุ่ม องค์กรต่างๆเหล่านี้เหนียวแน่นขึ้น จนเกิดเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด

2. โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

2.1 โครงสร้าง

โครงสร้างของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วยกลุ่มแกนต่างๆ จากเดิมแรกเริ่ม ก่อตั้งมีจำนวน 8 กลุ่มแกน ปัจจุบัน มีจำนวน 37 กลุ่มแกน ดังนี้

- 1 กลุ่มริเจนท์ฮันยงพัฒนา
- 2 กลุ่มศิลปวัฒนธรรม
- 3 กลุ่มเครดิตยูเนียน ปัจจุบันคือ ชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพชรบุรี
- 4 กลุ่มสื่อมวลชน ปัจจุบันคือ สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี
- 5 ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี
- 6 ชมรมยายกัปตา
- 7 สหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะและหอการค้า

- 8 กลุ่มชะอำน้ำใส (วิทยุ-VR)
- 9 กลุ่มรามคำแหงและมสธ.
- 10 กลุ่มธนาคาร
- 11 กองปราบอาสา
- 12 กลุ่มสหกรณ์ชวานาเกลือและสหกรณ์การประมง
- 13 กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว
- 14 กลุ่มคนรักภัยบางตะบูน
- 15 ชมรมจักรยานหนองจอก
- 16 กลุ่มช่างเมืองเพชร
- 17 ชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 18 ชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร
- 19 กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
- 20 กลุ่มดาราศาสตร์
- 21 กลุ่มเพื่อนชวานา
- 22 กลุ่มไทพวน
- 23 กลุ่มคุณก
- 24 กลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข
- 25 ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด
- 26 กลุ่มไทดำ
- 27 กลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก
- 28 กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร
- 29 ชมรมเยาวชนคนรักเมืองเพชร
- 30 เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ
- 31 กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน
- 32 กลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ
- 33 กลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่
- 34 กลุ่มโพไร่หวาน
- 35 กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี
- 36 กลุ่มพันธมิตร
- 37 กลุ่มชาวเรือ

กลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้น เป็นการจัดแบ่งกลุ่มเพื่อความสะดวกในการประสานงาน ทำให้ติดต่อกันได้โดยรวดเร็วกว่าเดิม การทำงานคล่องตัวขึ้น โดยการจัดแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มๆ ตามงานเดิมและกิจกรรมเดิมที่สมาชิคนั้นดำเนินอยู่ ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน กลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้ง 37 กลุ่มแกน จึงมีทั้งกลุ่มแกนที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม/องค์กร และกลุ่มแกนที่มีลักษณะของการจัดเข้าพวก ดังนี้

1) กลุ่มแกนที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม/องค์กร ได้แก่ กลุ่มริเจนท์ฮิลล์พัฒนา กลุ่มศิลปินวัฒนธรรม เครดิติยูเนียน กลุ่มสื่อมวลชน ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี ชมรมขยายกับตา กลุ่มชะอำน้ำใส(วิทยุ-VR) กองปราบอาสา กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว กลุ่มคนรักบางตะบูน ชมรมจักรยานหนองจอก ชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ชมรมอนุรักษ์ดินน้ำลำน้ำเพชร กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล กลุ่มดาราศาสตร์ กลุ่มเพื่อนชาวนา กลุ่มไทพวน กลุ่มคุณก ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด กลุ่มไทคำ กลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร ชมรมเยาวชนกลุ่มคนรักเมืองเพชร เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน กลุ่มอาชีพโพไร่หวาน กลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ กลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่ กลุ่มโพไร่หวาน กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี กลุ่มพันธมิตร และกลุ่มชาวเรือ

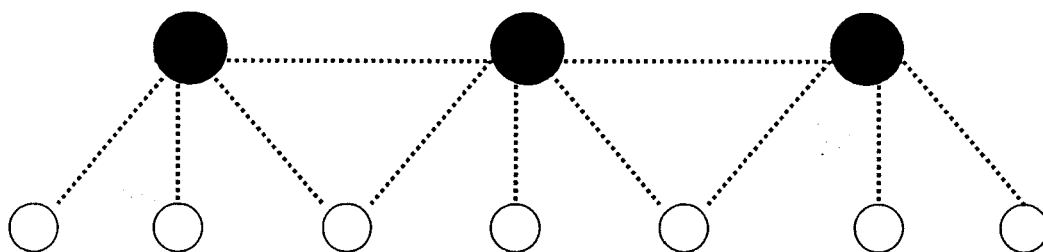
2) กลุ่มแกนในลักษณะของการจัดเข้าพวก เช่น สหสมาคมชาวจีน 7 คณะและหอการค้า กลุ่มรามคำแหงและมสธ. กลุ่มธนาคาร กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การประมง และกลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข

กลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ที่เป็นการจัดแบ่งกลุ่มเพื่อความสะดวกในการประสานงาน จึงมีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มองค์กรโดยทั่วไป คือ กลุ่มองค์กรโดยทั่วไปประกอบด้วย แกนนำ ซึ่งอาจจะเป็นประธาน หรือ หัวหน้ากลุ่ม และสมาชิก แต่กลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วยแกนนำและสมาชิกกลุ่มเช่นเดียวกัน แต่แกนนำกลุ่ม คือ ผู้ประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร บางกลุ่มแกนมีผู้ประสานงานของกลุ่มเพียงคนเดียว บางกลุ่มแกนมีผู้ประสานงานของกลุ่มหลายคน และผู้ประสานของกลุ่มนี้บางคนเป็นสมาชิกมากกว่า 1 กลุ่มแกน อาทิ เช่น นายล้อม เพ็งแก้ว เป็นทั้งกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มศิลปินวัฒนธรรม นายสมศักดิ์ อีสมนิ เป็นทั้งกลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหวและชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี นายวิไล เตชะไพบูลย์ เป็นทั้งกลุ่มริเจนท์ฮิลล์พัฒนา และกลุ่มเพื่อนชาวนา และนายวิเชียร เรียบร้อย เป็นทั้งกลุ่มเครดิติยูเนียนและชมรมคนรักตำบลบ้านหาด เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของกลุ่มแกนต่างๆ ภายในกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงมีทั้งความสัมพันธ์ภายในกลุ่มแกนเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำกับสมาชิกและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับสมาชิก และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มแกนต่างๆ ได้แก่

ความสัมพันธ์ของแกนนำกลุ่มที่เป็นสมาชิกของอีกกลุ่มแกนหนึ่ง หรือความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มแกนหนึ่งที่เป็นสมาชิกของอีกกลุ่มแกนหนึ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและระหว่างกลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชรแสดงได้ดังภาพที่ 4.3 ดังนี้

- กลุ่มแกนนำ
- สมาชิกกลุ่ม
- ความสัมพันธ์

ภาพที่ 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและระหว่างกลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การบริหารงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กลุ่มคนรักเมืองเพชร ไม่มีคณะกรรมการบริหาร หรือคณะกรรมการ คือไม่มีประธานหรือ หัวหน้า และกรรมการ หรือฝ่ายต่างๆ มีเพียงผู้ประสานงาน ประสานไปยังผู้ประสานงานของกลุ่มแกนต่างๆ และให้ผู้ประสานงานของกลุ่มแกนนั้นๆ ประสานไปยังสมาชิกของกลุ่มแกนนั้นๆ ต่อไป โดยมีสำนักศิลปวัฒนธรรมเป็นศูนย์ประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีผู้ประสานงานหลายคน

ดังคำกล่าวของล้อม เพ็งแก้ว (บทความจาก <http://library.ura.ac.th>) “...ขณะเดียวกันความอ่อนตัวตรงที่ว่ากลุ่มนี้ไม่มีหัวหน้า จะไปคัดติหัวใครคนใดคนหนึ่งไม่ได้ เพราะไม่รู้มันอยู่ตรงไหน แต่เรามีผู้ประสานงานหลาย ๆ คน และมีสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรีเป็นส่วนประสานงาน”

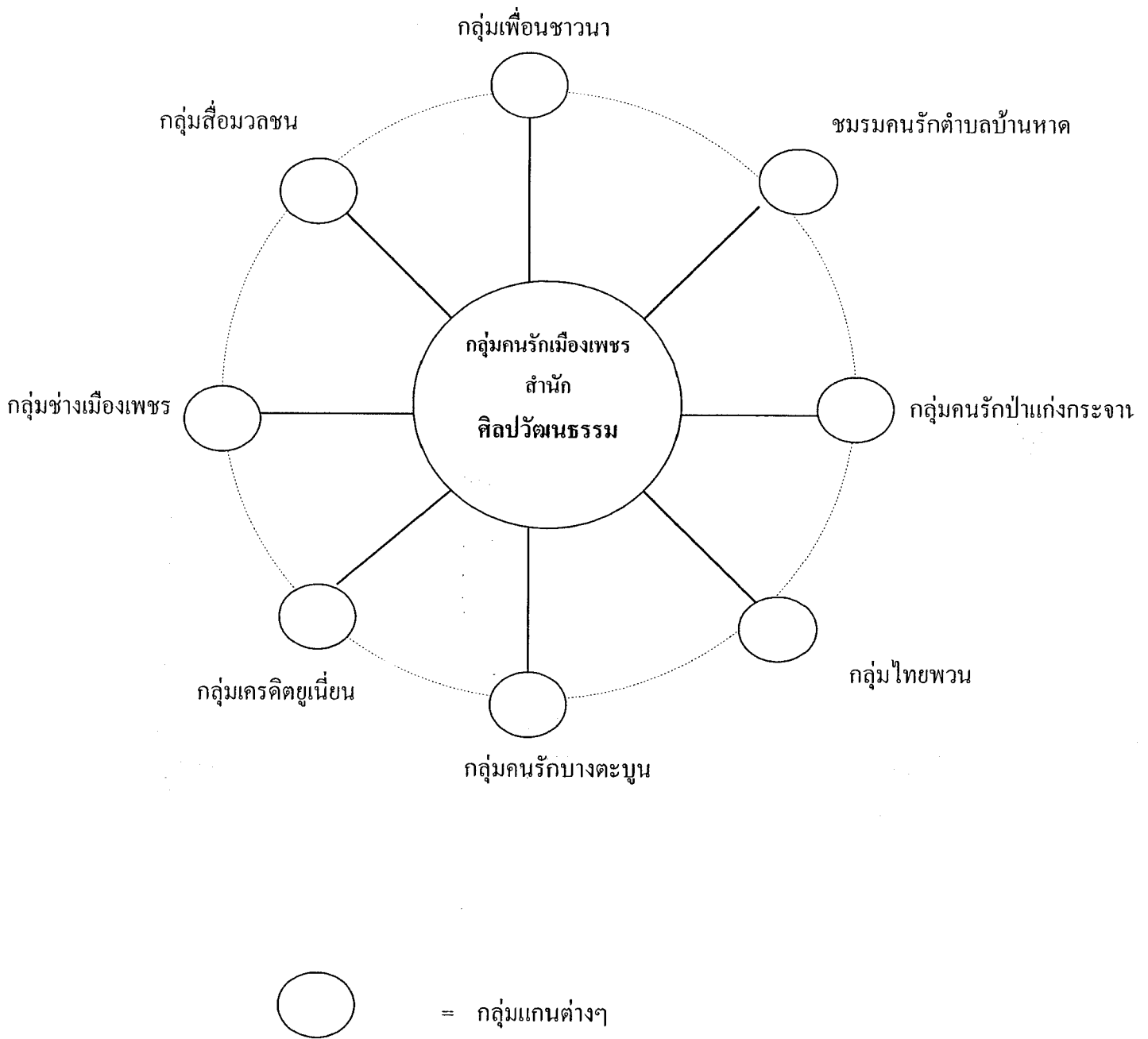
ในเรื่องการบริหารจัดการภายในกลุ่มนั้น ได้มีการเสนอให้เปลี่ยนแปลงผู้ประสานงาน หรือให้มีประธานกลุ่มแทนผู้ประสาน แต่ที่ประชุมก็ยังคงให้มีผู้ประสานงานคงเดิม แต่มีคณะทำงาน ขึ้นมาชุดหนึ่ง จำนวน 15 คน เพื่อเป็นแกนหลัก และเป็นตัวแทนทั้ง 8 อำเภอ เพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ กรณีเร่งด่วนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ดังข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

กลุ่มคนรักเมืองเพชรได้จัดให้มีการสัมมนาเสริมสร้างศักยภาพแกนนำของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เมื่อวันที่ 18 – 19 กันยายน 2549 ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีการเสนอให้เปลี่ยนแปลงผู้ประสานงาน หรือให้มีประธานกลุ่มแทนผู้ประสาน ก็ยังให้มีผู้ประสานงานคงเดิม เพียงแต่มีการแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาชุดหนึ่ง จำนวน 15 คน เพื่อเป็นแกนหลัก และเป็นตัวแทนทั้ง 8 อำเภอ เพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ กรณีเร่งด่วนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ดังคำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2549:สัมมนา) “กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความสำคัญเสมอหน้ากัน เราจึงไม่มีประธานกลุ่ม กลุ่มแกนทั้งหลายที่ต่อตัวเป็นกลุ่มแกน ก็จะเดินหน้าไปด้วยกัน ซึ่งมีดิฉันเป็นผู้ประสานงาน หรือถ้าตรงนี้จะเปลี่ยนผู้ประสาน หรือประธานดูบ้างเราก็รับฟัง”

โครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงมีลักษณะของการจัดองค์กรที่เน้นการประสานงานระหว่างกลุ่มแกนต่างๆ ทั้งนี้โดยมีผู้ประสานของกลุ่มแกนต่างๆเป็นผู้ประสานไปยังสมาชิกกลุ่มแกนนั้น แต่หากมีเรื่องใดเป็นกรณีเร่งด่วน จะมีคณะทำงาน 15 คนทำหน้าที่ตัดสินใจการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร แสดงได้ดังภาพที่ 4.2 ดังนี้

ภาพที่ 4.3 โครงสร้างการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

โครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ไม่มีสายการบังคับบัญชา แต่มีผู้ประสานงานหลายคน และมีลักษณะของการจัดองค์กรที่เน้นการประสานงานระหว่างกลุ่มแกนต่างๆ โดยมีสำนักศิลปวัฒนธรรมเป็นศูนย์ประสาน จึงเป็นระบบการจัดการกลุ่ม(องค์กร)แบบแนวราบ (Horizontal) ระบบการจัดการกลุ่มแบบนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และระหว่างกลุ่มที่เป็นเครือข่ายเสมอภาค เท่าเทียมกัน และมีความคล่องตัว ส่งผลให้ทุกคนที่อยู่ในกลุ่มรู้สึกว่าคุณเองมีคุณค่า มีความเป็นกันเอง และไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลุ่มองค์กรภายนอกที่ประสบปัญหาเข้ามาร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ง่าย หรือเข้าและออกได้ง่าย การประชุมที่เป็นการเสวนาสามารถเสนอความเห็นได้ทุกคน ช่วยให้เกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

คำกล่าวของวิลาศ เตชะไพฑูริย์ (2549:สัมมนา) “ที่ผ่านมามพบว่าการทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความคล่องตัวสูง คือ เห็นพ้องต้องกัน บางอย่างเห็นพ้องแต่ไม่พร้อมทำไม่ได้ ก็ไว้โอกาสหน้า ซึ่งเราต้องให้การยอมรับความแตกต่างไว้ พยายามเชิดชูให้มันอยู่ต่อไป ความแตกต่างมันดี และก็พลัง”

และคำกล่าวของจวน สุทธิพันธ์ (2549:บทสัมภาษณ์) “บางคนมีความทุกข์ บางคนมีความรู้ มาคุยกันในกลุ่มนั้น คนมีความรู้มีการใช้ปัญญาอาจจะช่วยแก้ไขตัวนั้นได้”

ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงสอดคล้องกับแนวคิดของพระไพศาล วิสาโล (2544:6,22) ที่ว่าแนวคิดประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์แบบแนวราบ เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อความร่วมมือกันได้ดีกว่าความสัมพันธ์แนวตั้งที่ยึดโยง โยงกันด้วยอำนาจไม่อย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้ความร่วมมือเกิดขึ้นได้ยาก ประชาสังคมจะเข้มแข็งมั่นคงได้ ต่อเมื่อประชาชนมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นความสัมพันธ์แบบแนวราบจึงเป็นสิ่งที่ประชาสังคมเน้นมากกว่าความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง การรวมกันเป็นเครือข่ายจึงเป็นแบบแผนที่พึงปรารถนายิ่งกว่าการจัดตั้งในรูปเจดีย์หรือปิรามิด

ระบบการจัดกลุ่มองค์กรดังกล่าว จึงคล้ายกับวิธีการจัดการกลุ่ม(องค์กร)ที่เป็นเครือข่ายของทศพล แก้วประพันธ์(2544:37) ที่เรียกว่าดาวกระจาย กล่าวคือ แต่ละกลุ่มแกน คือดวงดาวดวงหนึ่ง มีบทบาทและพันธกิจเป็นของตนเอง มีจุดเด่นและงานที่กลุ่มถนัด ชำนาญการ หรือสนใจเป็นพิเศษ ดังนั้นหากจะรวมพลังความเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นประเด็นร่วมก็ให้กลุ่มแกนหรือดวงดาวที่ถนัดนั้นเป็นแกนนำ เช่น เกี่ยวกับเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรีเป็นแกนนำ การจัดการกลุ่ม(องค์กร) ในลักษณะนี้ ทำให้ดาวแต่ละดวงหรือแต่ละกลุ่ม(องค์กร) มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้โดยอิสระ ไม่ต้องอยู่ในอาณัติของกลุ่มองค์กรใด ความเป็นประชาสังคมจะอยู่ที่กลุ่มหรือองค์กรนั้นในระดับหนึ่ง

สรุปได้ว่า โครงสร้างของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วยกลุ่มแกนต่างๆ จำนวน 37 กลุ่มแกน และการบริหารงาน เป็นระบบการจัดการกลุ่มแบบแนวราบ (Horizontal) คือไม่มีสายการบังคับบัญชา เน้นการประสานงานระหว่างกลุ่มแกนต่างๆ โดยมีสำนักศิลปวัฒนธรรมเป็นศูนย์ประสาน ความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำกลุ่ม และระหว่างกลุ่มที่เป็นเครือข่าย จึงมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน คล้ายๆกับวิธีการจัดการกลุ่มแบบดาวกระจาย ที่แต่ละกลุ่มแกนคือ ดวงดาวดวงหนึ่ง มีบทบาทและพันธกิจเป็นของตนเอง ตามงานที่กลุ่มนั้นถนัด หากจะรวมพลังเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นประเด็นร่วมให้กลุ่มแกนหรือดวงดาวที่ถนัดงานนั้นเป็นแกนนำ จึงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถดำเนินกิจกรรมได้โดยอิสระ ไม่ต้องอยู่ในอาณัติของกลุ่มองค์กรใด ความเป็นประชาสังคมจะอยู่ที่กลุ่ม องค์กรนั้นในระดับหนึ่ง

2.2 ลักษณะของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มองค์กรต่างๆที่มารวมกลุ่มกันทั้งในแง่ที่มา กล่าวคือ มีทั้งองค์กรที่มีพื้นที่ และประเด็นการทำงานทั้งในเขตเมือง เช่น กลุ่มหอการค้า สภาอุตสาหกรรม และชาวจีน 7 คณะ ฯลฯ และกลุ่มองค์กรที่มีพื้นที่และประเด็นการทำงานในเขตชนบท เช่น ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด กลุ่มคนรักบางตะบูน กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทะเลบางขุนไทร ฯลฯ ความแตกต่างของกลุ่มองค์กรต่างๆเหล่านี้จึงนำมาซึ่งความหลากหลายขององค์ประกอบของสมาชิกหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีทั้งประชาชนในระดับรากหญ้า อาทิตัวบ้านทั่วไปที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม คือ ทำไร่ ทำสวน ประมง และกลุ่มชนชั้นกลางในเมือง อาทิ นักธุรกิจ ข้าราชการ นักวิชาการ อาจารย์ เป็นต้น (ดังข้อมูลของกลุ่มแกน)

กิจกรรมที่ทางกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ดำเนินการนั้นจึงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว (ดังในภาคผนวก) แต่มีความหลากหลายทั้งในเชิงประเด็นปัญหาและเนื้อหาสาระ ตามแต่การนำเสนอของสมาชิกหรือแกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ ตลอดจนกลุ่มองค์กรใหม่ๆที่มีปัญหา ที่เข้าร่วมประชุมประจำเดือนของกลุ่มที่ได้มีประชุมกันมาตลอดนับตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา ซึ่งกิจกรรมที่กำหนดขึ้นมานั้นส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเพื่อแก้ไขประเด็นปัญหาาร่วมกัน การประชุมดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นับตั้งแต่การนำเสนอประเด็นปัญหาที่สมาชิกได้พบเจอ หรือสถานการณ์ต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ที่สมาชิกคิดว่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี แล้วมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อร่วมกันแก้ประเด็นปัญหา และกำหนดกิจกรรมขึ้นมา การดำเนินงานในลักษณะเช่นนี้ ก่อให้เกิดการประสานกัน การเรียนรู้ร่วมกันจากการดำเนินกิจกรรม เกิดการสร้างเครือข่ายจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแต่ละกลุ่มองค์กรที่เป็นกลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีอิสระในตนเองทั้งในการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของตนเอง รวมไปถึงการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้

กล่าวได้ว่า กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม ในความหมายของอเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543:21,24) หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ(State) กับปัจเจกชน(Individual) โดยจุดเน้นของประชาสังคม ได้แก่

1. ไม่ชอบและไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรับได้ แต่ก็สามารถชี้นำกำกับและคัดค้านรับได้พอสมควร

2. ไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนนิยมสุดขั้ว ซึ่งส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัวต่างคนต่างอยู่ แกร่งแย่งแข่งขันกันจนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากแต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วน เฉพาะกลุ่ม

โดยให้น้ำหนักกับกลุ่มหรือองค์กรอันเกิดจาก 1) “คนแปลกหน้า” 2) มารวมกันโดยความสมัครใจ สามารถเข้าหรือออกจากสมาชิกภาพของกลุ่มหรือองค์กรนั้นโดยเสรี และ 3) การทำงานในองค์กรหรือกลุ่มนั้นต้องเป็นไปอย่างคนที่ค่อนข้างเท่าเทียมกัน

และสอดคล้องกับลักษณะประชาสังคม ตามแนวคิดของอนุชาติ พวงสำลี (2540 : 12-18) ดังนี้

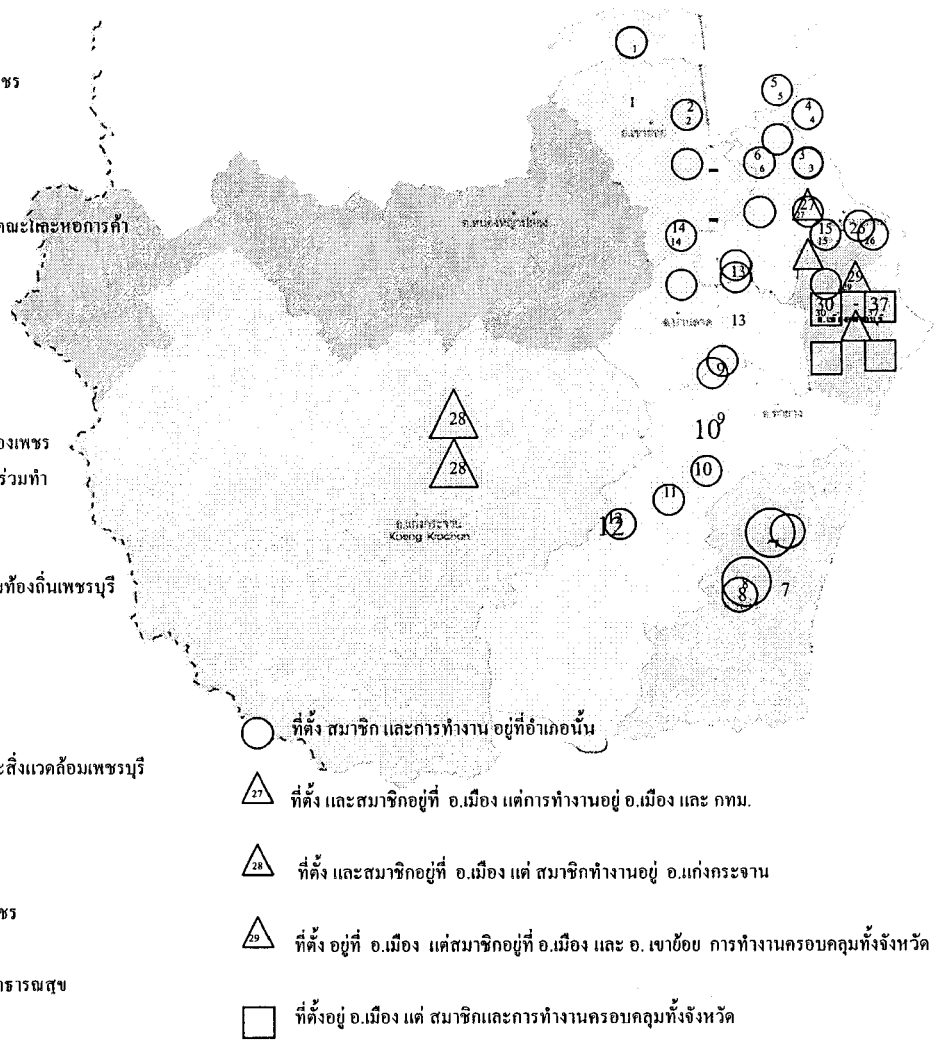
2.2.1 มีความหลากหลาย : ความหลากหลายนับเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในเชิงองค์ประกอบของสังคม กล่าวคือ สังคมใดๆ ที่ขาดความหลากหลาย มีเพียงมิติเดียว รูปแบบเดียวกัน เป็นสังคมที่ขาดการเรียนรู้ ขาดจินตนาการ และเอื้อให้เกิดการพัฒนาการกับคนรุ่นต่อไป ลักษณะของสังคมก็เปรียบได้ดังเช่นระบบนิเวศของธรรมชาติที่ยึดเกี่ยวได้สมดุลกับบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งอาจจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะกล่าวคือ(อนุชาติ พวงสำลี 2540 : 12)

1) ความหลากหลายเชิงรูปแบบ

(1) **พื้นที่** สมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร มาจากหลายพื้นที่ ในจังหวัดเพชรบุรี เช่น ชมรมจักรยานหนองจอก กลุ่มไทพวน กลุ่มเพื่อนชาวนา ชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร มาจากอำเภอท่ายาง กลุ่มชะอำน้ำใส(วิฑู- VR) มาจากอำเภอชะอำ กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การประมง กลุ่มคนรักบัวบางตะบูน กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล มาจากอำเภอบ้านแหลม ชมรมคนรักตำบลบ้านหาดมาจากอำเภอบ้านลาด กลุ่มไทดำมาจากอำเภอเขาชัย และกลุ่มแกนอื่นๆที่สมาชิกมาจากหลายอำเภอเช่น กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว กองปราบอาสา กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร ชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนจังหวัดเพชรบุรี ชมรมเยาวชนกลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน เป็นต้น

การกระจายตัวของกลุ่มแกนต่างๆ แสดงได้ดังภาพที่ 4.4 ดังนี้

1. ชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. กลุ่มไทดำ
3. กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์ประมง
4. กลุ่มคนรักบัวงตะบูน
5. กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล
6. กลุ่มชาวเรือ
7. กลุ่มริเจนทีนของพัฒนา
8. กลุ่มชะอำน้ำใส (วิทย์ - VR)
9. กลุ่มไทพวน
10. ชมรมจักรยานหนองจอก
11. กลุ่มเพื่อนชาวนา
12. ชมรมอนุรักษ์คันน้ำลำน้ำเพชร
13. กลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่
14. ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด
15. กลุ่มศิลปวัฒนธรรม
16. สหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะโคะหลอกการค้า
17. กลุ่มรามคำแหง-มสธ.
18. กลุ่มธนาคาร
19. กลุ่มช่างเมืองเพชร
20. กลุ่มคาสิตาส1
21. กลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก
22. ชมรมเยาวชนกลุ่มคนรักเมืองเพชร
23. เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ
24. กลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ
25. กลุ่มไฟไร่หวาน
26. กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี
27. กลุ่มพันธมิตร
28. กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน
29. กลุ่มศิลปินคอกกษัฒาไหว
30. กลุ่มเครดิตยูเนี่ยน
31. ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี
32. ชมรมชายกับตา
33. กองปราบอาสาศา
34. กลุ่มอุนก
35. กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร
36. กลุ่มสื่อมวลชน
37. กลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข

ภาพที่ 4.4 การกระจายตัวของกลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

(2) ลักษณะการรวมตัว : การรวมตัวกันของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วยกลุ่มแกน 37 กลุ่มแกน ตั้งแต่การเป็นกลุ่ม ชมรม สมาคม สหกรณ์ รวมทั้งปัจเจกชน มารวมตัวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มแกนมีลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกันตามแต่วัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม

รายละเอียดของกลุ่มแกนต่างๆ ทั้ง 37 กลุ่มแกน แสดงได้ดังตารางที่ 4.1 ถึง ตารางที่ 4.37 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลกลุ่มริเริ่มที่ยืนยงพัฒนา

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2535 ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อสังคม โดยนายวิไล เตชะไพบุลย์ สมาชิก ได้แก่ แกนนำและบุคคลบางส่วนที่ทำงานอยู่ในโรงแรมริเจนท์
วัตถุประสงค์	เพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน เชื่อมสัมพันธ์กับวิถีของชุมชนท้องถิ่น - เพื่อผลักดันทิศทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับท้องถิ่น
กิจกรรม	- โครงการเกษตรทางเลือก - โครงการฟื้นบ้านธรรมชาติ
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	ภาครัฐกิจการท่องเที่ยว สมาชิกภาคกลาง เครือข่ายองค์กรเอกชน ภายนอก ททท.ส่วนกลาง กลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มศิลปวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลกลุ่มศิลปวัฒนธรรม

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งปี 2539 จากการรวมกลุ่มคนที่ทำงานด้านวัฒนธรรม เพื่อประสานงานกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร สมาชิกได้แก่ ศิลปิน ช่างฝีมือ นักวิชาการท้องถิ่น วัด ข้าราชการ ไม่มีโครงสร้างการดำเนินงาน
วัตถุประสงค์	-เพื่อประสานงาน ประสานเครือข่าย
กิจกรรม	การเผยแพร่ การวิจัยด้าน ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มช่างเมืองเพชร

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลกลุ่มเครดิตยูเนียน

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเป็นกลุ่มเครดิตยูเนียนเพื่อปี พ.ศ.2523 เนื่องจากชาวบ้านไม่มีที่พึ่งในเรื่องขององค์กรทางการเงิน โดยมีสถาบันราชภัฏเพชรบุรีในสมัยนั้นเป็นแกนนำในการจัดตั้ง เริ่มแรกมีประมาณ 50 กลุ่มกลุ่มที่บริหารจัดการก็จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ต่อมามีปัญหาในการดูแล จึงได้รวมกลุ่ม และสหกรณ์ จัดตั้งเป็นชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนจังหวัดเพชรบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2529 ประกอบกลุ่มเครดิตยูเนียน และสหกรณ์เครดิตยูเนียน จำนวน 40 กลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกทั่วทั้งจังหวัด ประมาณ แสนคน เงินทุนรวมกันประมาณ พันล้านบาท การดำเนินงานมีคณะกรรมการบริหาร ประธานมีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี
วัตถุประสงค์	เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานของกลุ่มและ สหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งหมดในจังหวัดเพชรบุรี - ช่วยแก้ไขปัญหาให้สมาชิก - เผยแพร่การจัดตั้งกลุ่ม สหกรณ์ - ประชาสัมพันธ์เครดิตยูเนียน,เสริมสร้างรายได้ชุมชน การออมทรัพย์ มิติทางสังคม พัฒนาสร้างศักยภาพ สร้างตัวเอง ช่วยตัวเอง
กิจกรรม	- การประชุมกลุ่ม สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เป็นสมาชิกชมรม - การเข้าร่วมประชุมชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	กลุ่มและสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เป็นสมาชิกชมรม กลุ่มคนรักเมืองเพชร ชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนจังหวัดอื่นๆ เช่น จ.ประจวบคีรีขันธ์ จ.สุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลกลุ่มสื่อมวลชน

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเป็นกลุ่มสื่อมวลชนเมื่อปี พ.ศ.2526 โดยการพูดคุยกัน และรวมตัวกัน สมาชิกคือผู้ทำงานด้านวิทยุ โทรทัศน์ นักจัดรายการวิทยุ เคเบิลทีวี นักหนังสือพิมพ์ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ประกาศใช้ กลุ่มได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นสมาคม สื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีเมื่อปี พ.ศ.2545 ประธานคนแรกคือนางประ โยชน์ สุนทรวาทะ ประธานคนปัจจุบันคือ นายล้อม เฟิงแก้วการดำเนินงาน มีคณะกรรมการบริหาร 25 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปีไม่รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นเนื่องจากจะได้มีอิสระในการนำเสนอข่าวทุกเรื่อง
วัตถุประสงค์	-เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสาร -เพื่อเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ -เพื่อให้มีอำนาจต่อรอง
กิจกรรม	- การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่นและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มต่างๆ -ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน -ประสานงานกับ สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมวิทยุโทรทัศน์ไทย
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มอื่นๆ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมวิทยุโทรทัศน์ไทย

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้ง เมื่อปี พ.ศ.2535 เนื่องจากการเมือง และวิกฤติ สิ่งแวดล้อม ประธานคนแรกคือ นายจินดา กานต์ศิริติ ปัจจุบันคือ นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ สมาชิกมีทุกเพศทุกวัยทั้งชาวบ้าน นักเรียน ราชการ นักศึกษา ประมาณ 200 คน ครั้งแรกประชาชนไม่ค่อยรู้จัก ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแต่ครั้งมีสมาชิกมาก สมาชิก ทำงานกันอย่างจริงจังไม่เห็นแก่เงิน โดยประธานเป็น ผู้สนับสนุนงบประมาณเอง
วัตถุประสงค์	-เพื่อรณรงค์อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัด เพชรบุรี ปัจจุบันมุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชน -เพื่อเป็นองค์กรกลางในการเลือกตั้ง -เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่มาร้องทุกข์ผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นสื่อในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ที่ไม่ยุ่ง เกี่ยวกับการเมือง
กิจกรรม	กิจกรรมมุ่งไปที่เยาวชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่นการอนุรักษ์ แม่น้ำเพชร อบรมเยาวชนเกี่ยวกับการเก็บขยะที่วัด การรณรงค์ไม่ให้ใช้โฟม
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการ สนับสนุนจากกลุ่มอื่น	โรงเรียนต่างๆในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มคนรักเมืองเพชร สหกรณ์การประมงบ้านแหลม หอการค้า สื่อมวลชน(เพชรภูมิ มติชน)

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลชมรมยายกับตา

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	20 ตุลาคม 2535 นายเกรียงศักดิ์ กลุ่มสกุล ก่อตั้งกลุ่ม “ยายกับตา” โดยมีเพื่อนหนุ่มสาวจำนวนหนึ่งเป็นแรงสนับสนุน ที่ตั้งชื่อนี้เนื่องจากอนาคตก็ต้องเป็นคนเฒ่าคนแก่ และให้เกียรติพิเศษ จึงใช้ชื่อยายกับตามีนายเกรียงศักดิ์ กลุ่มสกุลเป็นหัวหน้ากลุ่ม และสมาชิกร่วมงาน 2 คน ดำเนินกิจกรรมโดยอาสาสมัคร มีสมาชิกที่เป็นเครือข่าย คือ เยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเด็กกำพร้าบ้านกระจาย ไปใน 8 อำเภอ เกิดกลุ่มเยาวชนอาสาเผื่อระวังปัญหาแม่น้ำ จำนวน 120 คน และครูที่สนใจสิ่งแวดล้อม จำนวน 40 คน
วัตถุประสงค์	- เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี - เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชนในด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม - เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น
กิจกรรม	- การจัดค่ายเยาวชนเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ - การฝึกอบรมเยาวชน - สื่อการรณรงค์ต่างๆ เช่น จุลสารเผยแพร่ “ยายกับตา” ละครหุ่นมือหนังสือนิทาน - จัดอบรมครูการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย กลุ่มศิลปวัฒนธรรม กระจกเงา บริษัทรีเจนท์ฮิลล์พัฒนา จำกัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลสหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะ และหอการค้า

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	สหสมาคมชาวจีน 7 คณะ เป็นองค์กรประสานงานของ องค์กรเอกชนสมาชิกคือผู้ที่มีเชื้อจีนสาย 7 คณะ ได้แก่ สมาคมชาวจีนเพชรบุรี คณะกรรมการโรงเรียนราษฎร์วิทยา (กวางตง) มูลนิธิสว่างสรรเพชรธรรมสถาน(ไต้ยี่เซียน) มูลนิธิ สงเคราะห์ราษฎรเพชรบุรี(ก๊กฮง) สมาคมฮากกาเพชรบุรี ศูนย์ประชาสัมพันธ์ไผ่เลี้ยงเพชรบุรีมูลนิธิแสงมิตร หอการค้า สมาชิกคือผู้ประกอบการธุรกิจในจังหวัดเพชรบุรี
วัตถุประสงค์	-เป็นการรวมกลุ่มนักธุรกิจเพื่อความสะดวกในการติดต่อ ประสานงานในกลุ่มคนรักเมืองเพชร
กิจกรรม	แต่ละกลุ่มองค์กรดำเนินงานของตน
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	สมาคมชาวจีนเพชรบุรี คณะกรรมการโรงเรียนราษฎร์วิทยา (กวางตง) มูลนิธิสว่างสรรเพชรธรรมสถาน(ไต้ยี่เซียน) มูลนิธิ สงเคราะห์ราษฎรเพชรบุรี(ก๊กฮง) สมาคมฮากกา กลุ่มคนรัก เมืองเพชร

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลกลุ่มชะอำน้ำใส (วิทยุ-VR)

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/การ ดำเนินงาน	ก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ.2539 ผู้เริ่มก่อตั้งคือนายวีระ ประมงกิจ นายเสนาะ เอี่ยมเอก และนายชุมพล นกเกิด ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอชะอำหรือในจังหวัดเพชรบุรีมีกลุ่มวิทยุสมัครเล่นเยอะ เพื่อให้ไม่ให้เกิดกระจายกันออกไปสามารถชวนสมาชิกมารวมกลุ่มเริ่มแรกมีสมาชิก 30 คน ปัจจุบันมี 100 คนประธานคนแรก คือนายเสนาะ เอี่ยมเอก ปัจจุบันคือ นายสำรวล คีเลิศสมาชิกคือบุคคลธรรมดาที่สอบได้ใบประกาศวิทยุสมัครเล่นขั้นต้นจากกรมไปรษณีย์โทรเลข มีทุกเพศทุกวัยการบริหารงานกลุ่ม มีประธาน รองประธาน เหนรัญญิก ที่ปรึกษา และสมาชิก เลือกประธาน ทุก 2 ปี การระดมสมาชิก โดยการบอกต่อหรือทราบบันเอง มีการจัดกิจกรรมบ่อยงบประมาณได้มาจากสมาชิกและการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีสมาชิกร่วมงานประมาณ 50 คน สำหรับสมาชิกที่ไม่ได้มาร่วมก็สนับสนุนงบประมาณ
วัตถุประสงค์	-เพื่อช่วยเหลือสังคม -เพื่อดูแลความปลอดภัยบริเวณชายหาดชะอำ
กิจกรรม	-การช่วยเหลือเด็กพลัดหลงบริเวณชายหาดชะอำ -การหาที่พักหรือให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านมาแล้วมีปัญหา -การนำอาหารไปเลี้ยงเด็กในสถานที่ต่างๆ ทุกวันที่ 2 กันยายนของทุกปี 4.การร่วมงานสาธารณประโยชน์ต่างๆที่ใช้วิทยุสมัครเล่นในการประสาน เช่นการแข่งขันแรลลี่ งานประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุน จากกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร เทศบาล วัด กลุ่มวิทยุสมัครเล่นท่ายาง บ้านลาดจังหวัดสมุทรสาคร กรุงเทพฯ ปทุมธานี สระบุรี พระราม2และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลกลุ่มรามคำแหงและมสธ.

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	สมาชิก คือกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ของศูนย์วิทย์พัฒนาบริการ มสธ. และศิษย์เก่ารามคำแหง
วัตถุประสงค์	-เป็นการรวมกลุ่มเพื่อความสะดวกในการประสานงานของ กลุ่มคนรักเมืองเพชร
กิจกรรม	แต่ละกลุ่มองค์กรดำเนินงานของตนเอง เช่น โครงการถวญ ความรู้แก่พระภิกษุสามเณร และการให้การศึกษาแก่ ผู้ด้อยโอกาสของ มสธ.
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	ศูนย์วิทย์พัฒนาบริการ มสธ ศิษย์เก่ารามคำแหง และกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลกลุ่มธนาคาร

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	สมาชิกคือผู้ที่ทำงานธนาคาร
วัตถุประสงค์	-เป็นการรวมกลุ่มเพื่อความสะดวกในการประสานงานของ กลุ่มคนรักเมืองเพชร
กิจกรรม	ร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลกองปราบอาสา

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติคือหน่วยงานตำรวจกองปราบเป็นผู้มาจัดตั้งโดยจัดการอบรมสมาชิกแจ้งข่าว ช่วงที่อบรมมีสมาชิกจำนวน 300 คนสมาชิกคือเยาวชน ประชาชนทุกสาขาอาชีพจากทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบุรีการดำเนินงานมีประชาชนกลุ่ม การเลือกประชาชนส่วนใหญ่ประชาชนจะถาวร ปัจจุบันคือ นายชาคริต หอมตระหลบ มีการประชุมประมาณ 10 ครั้ง/ปี เพื่อทราบความเคลื่อนไหวในการช่วยเหลือสังคมโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองปราบ และอิชูชูสงวน ไทยบางเค็มปัจจุบันสมาชิกบางส่วนรวมกันเป็นเหยี่ยวเวหา หรือ”ชมรมวิทยุแจ้งข่าวเหยี่ยวเวหา”
วัตถุประสงค์	เพื่อการแจ้งข่าวอาชญากรรมในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีช่วงของการมีอาชญากรรมอย่างรุนแรงซึ่งตำรวจท้องที่ไม่สามารถปราบได้ หรือบางที่ตำรวจท้องที่เข้าไปมีส่วนด้วย ตำรวจกองปราบจะทำหน้าที่ในเรื่องของการจับกุมเอง
กิจกรรม	- การแจ้งข่าวอาชญากรรมไปที่กองปราบ - การสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาต้านยาเสพติดแก่เยาวชนในโรงเรียนและหมู่บ้าน - การสนับสนุนเครื่องหมายจราจร และผู้ตำรวจแก่ตำรวจท้องที่ - กิจกรรมเหยี่ยวเวหาคือการแจ้งข่าวให้จังหวัด
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุนจาก กลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร เหยี่ยวเวหา ร่วมด้วยช่วยกัน(วิทยุในจังหวัดเพชรบุรี) สถานีตำรวจภูธรต่างๆในจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 4.12 ข้อมูล กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การการประมง

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	<p>กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การประมง คือ สหกรณ์การเกษตรชาวนาเกลือบ้านแหลม จำกัด และ สหกรณ์การประมงบ้านแหลม จำกัด</p> <p>สหกรณ์การเกษตรชาวนาเกลือบ้านแหลมจำกัด จดทะเบียนเป็นสหกรณ์เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2536 สมาชิกคือผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาเกลือ จำนวน 189 ครอบครัว แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านแหลม กลุ่มบางขุนไทร กลุ่มปากทะเล และกลุ่มบางแก้ว-พะเนิน</p> <p>สหกรณ์การประมงบ้านแหลม จำกัด ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536 เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดภาวะวิกฤติน้ำมันมีราคาสูง และน้ำมันขาดแคลนทำให้ชาวประมงเดือดร้อน จึงได้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขโดยใช้ระบบสหกรณ์ โดยสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรีได้แนะนำหลักการตั้งสหกรณ์ ผู้ประกอบอาชีพประมงได้รวมตัวกัน และเลือกคณะกรรมการก่อตั้งจำนวน 11 คน เข้ามาดำเนินการเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ด้วยการช่วยเหลือแนะนำของสหกรณ์อำเภอ จนประสบความสำเร็จ ได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การประมงบ้านแหลม จำกัด เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2536</p>
วัตถุประสงค์	เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อความสะดวกในการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
กิจกรรม	-แต่ละกลุ่มองค์กรดำเนินงานของตนเอง -ดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร -
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนจาก กลุ่มอื่น	สหกรณ์อำเภอบ้านแหลม สหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี โรงเรียนในเขตอำเภอบ้านแหลม สมาคมประมงอำเภอบ้านแหลม อบต. อบจ. กลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.13 ข้อมูลกลุ่มศิลปินคอกหญ้าไหว

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งปี พ.ศ. 2538 เกิดจากความคิดของนายวิไล เตชะไพบูลย์ ที่ต้องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จึงได้มีการรวมตัวกันของผู้ที่เล่นดนตรีในโรงแรมริเจนท์ชะอำ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่รักดนตรี ทั้งดนตรีไทย และดนตรีสากล และแนวเพลงเพื่อชีวิต เหตุที่ตั้งชื่อกลุ่มว่า “คอกหญ้าไหว” คือ ไหวตัวในทุกรูปแบบ คือ “ต้นหญ้า” อาจมองว่าไม่มีคุณค่า แต่ต้นหญ้ามีประโยชน์ช่วยยึดดิน เปรียบเหมือนยึดเหนี่ยวจิตใจคนได้ทั้งหมด โดยดนตรีที่เล่นเป็นการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยกับดนตรีสากล หรือที่เรียกว่าดนตรีร่วมสมัย เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่พาทย์ ตะโพนมอญ เปิงมาง ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ขลุ่ย ฉิ่ง ลูกวัด ซอจีน กีตาร์ เม้าท้ออแกน และบังโก ปัจจุบันสมาชิกคือ ศิลปิน วงคีตาญชลี และศิลปินวงปี่พาทย์ของนายทวี วันเสื่อ ประมาณ 10 คน การดำเนินงาน มีนายสมศักดิ์ อีสมันยี และนายทวี วันเสื่อ เป็นแกนนำกลุ่ม เมื่อมีการแสดงจึงมารวมกลุ่มกัน
วัตถุประสงค์	-เพื่อรวมศิลปินที่รักดนตรีและแนวเพลงเพื่อชีวิต -เพื่อเผยแพร่การแสดงดนตรีที่ผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรีไทยกับเครื่องดนตรีสากล เรื่อที่เรียกว่าดนตรีร่วมสมัย
กิจกรรม	-การแสดงดนตรีตามหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนอื่นๆ - การเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุนจาก กลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมือง กลุ่มริเจนท์ฮิลล์พัฒนา กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี หน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนอื่นๆ

ตารางที่ 4.14 ข้อมูลกลุ่มคนรักภัยบางตะบูน

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2541 นายเชาวลิตร์ ไกรจิตต์ เป็นแกนนำกลุ่ม เกิดจากเอาวิกฤติมาเป็นโอกาส เนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2540 แม่น้ำเพชรเกิดวิกฤติคือน้ำเน่าเสีย ซึ่งแม่น้ำเพชรจะไหลลงสู่ทะเลที่ปากอ่าวบางตะบูน ทำให้ปู ปลาตาย อาชีพดั้งเดิมของชาวบางตะบูนคือ โพงพาง ซึ่งเป็นอาชีพประมงชายฝั่งที่ทำกันมานานเมื่อปูปลาตายก็จะส่งผลกระทบต่ออาชีพประมงของชาวบ้านด้วย จึงมานั่งคุยโดยรวมตัวกันเก็บขยะในบ้านของตนเองก่อนเพื่อให้ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณข้างบนของแม่น้ำเพชรทราบว่าย่ำทิ้งขยะลงมาเพราะจะทำให้ข้างล่างสกปรก สมาชิกคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 3 ตำบลบางตะบูน เริ่มแรกมี 10 กว่าหลังคาเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด 180 หลังคาเรือน ผลจากการรวมกลุ่มทำให้หน่วยงานราชการต้องเข้ามาดูแลแม่น้ำเพชร รวมทั้งเทศบาลเข้ามาดูแลโดยมีการเก็บขยะโดยเรือ และมีถังขยะมาให้ ปัจจุบันกลุ่มไม่มีการดำเนินกิจกรรมแล้ว
วัตถุประสงค์	- เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเก็บขยะไม่ให้ทิ้งลงแม่น้ำ - เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่รับผิดชอบหรือผู้ที่อาศัยอยู่เหนือปากอ่าวบางตะบูนหรือต้นแม่น้ำเพชร รับผิดชอบในปัญหาที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำเพชรบุรี
กิจกรรม	- การเก็บถุงพลาสติกตามบ้านเรือนของตนเอง - การใช้โพงพางเก็บขยะ - การประกวดบ้านสะอาด
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุนจาก กลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มคุณแม่แม่น้ำ 16 กลุ่มแม่น้ำ

ตารางที่ 4.15 ข้อมูลชมรมจักรยานหนองจอก

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งมาประมาณ 10 กว่าปี เนื่องจากมีเด็กคนหนึ่งเห็นนายจวน สุทธิพันธ์ ปั่นจักรยานเป็นประจำทุกวัน จึงชวนนายจวนตั้งชมรม ครั้งแรกประชุมกันที่วัดหนองจอก ร่วมกันตั้งเป็นชมรมจักรยานหนองจอก เสนอให้นายจวน สุทธิพันธ์เป็นประธาน เริ่มแรกมีสมาชิก 30 กว่าคน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนชั้น ป.6 แม่ค้าอายุระหว่าง 35 -60 ปี ปัจจุบัน ไม่ได้ดำเนินกิจกรรม แต่ประธานชมรมเป็นสมาชิกและเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นประจำ
วัตถุประสงค์	- เพื่อรวมตัวกันออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยาน - เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กับหน่วยงานอื่น
กิจกรรม	- การปั่นจักรยานทุกวันเสาร์เวลา 05.00 น. - ปั่นจักรยานรณรงค์ต่อต้านการไม่สูบบุหรี่
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุนจาก กลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร สถานีอนามัย หน่วยงานเอกชน เช่น บิ๊กซีเพชรบุรี

ตารางที่ 4.16 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มช่างเมืองเพชร

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	เป็นกลุ่มเนื่องจากประมาณปี พ.ศ. 2523-2525 ต้องบูรณะวัดพระ แก้วให้ทันฉลอง 200 ปีต้องระดมช่าง จำนวนมาก ซึ่งต้องเป็นช่าง หลักในการทำงาน มีช่างเพชรบุรีจำนวน 100 คน กับช่างอื่นๆทั่วไป จำนวน 300 คน ช่างเมืองเพชร จำนวน 100 คน มารวมกลุ่มกัน เช่น ช่างปั้น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างปิดทอง ช่างประดับกระจก เมื่อการบูร ณะวัดพระแก้วเสร็จสิ้น ช่างจับกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ซึ่งปกติช่าง เมืองเพชรจะต่างคนต่างทำงานของตนเองเมื่อมีงานเร่งรีบก็ระดม ช่างมาช่วยกัน โดยมีหัวหน้าช่างเป็นแกนนำกลุ่ม กลุ่มเล็กๆ ประมาณ 4-5 คน สมาชิกประกอบด้วยแกนนำ และช่างต่างๆใน จังหวัดเพชรบุรี คนนอก พวกญาติใกล้เคียงที่มาฝึกหัดกัน การ ดำเนินงานไม่มีโครงสร้าง มารวมกันเมื่อมีงานเร่งด่วน และการเข้า ร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยมีแกนนำกลุ่ม คือ นายทอง ร่วง เอ็ม โอบอษฐ์
วัตถุประสงค์	-เพื่อรวมช่างต่างๆในจังหวัดเพชรบุรี -เพื่อร่วมกันทำงานใหญ่ให้สำเร็จ
กิจกรรม	-การบูรณะวัดวาอารามต่างๆ เช่น วัดพระแก้ว -การสอนงานช่างแก่สถาบันต่างๆ -การเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร สถาบันการศึกษาต่างๆ กรมศิลปากร

ตารางที่ 4.17 ข้อมูลชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 เนื่องจากต้องการช่วยเหลือประชาชนสมาชิก คือ ประชาชนใน ต.หนองปลาไหล แล ต. ทับทรวง ประกอบด้วย กลุ่มสตรี และชมรมผู้สูงอายุ ประมาณ 100 คน การดำเนินงานมีคณะกรรมการบริหารจำนวน 9 คน มีนายสมศักดิ์ สรรพคุณเป็นประธาน มีการประชุมเป็นครั้งคราว ปัจจุบันไม่ได้ดำเนินกิจกรรม มีเพียงชมรมผู้สูงอายุที่ยังคงดำเนินกิจกรรม โดยมาพบปะพูดคุยและออกกำลังกายทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน
วัตถุประสงค์	-เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ในเรื่องการศึกษา คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม
กิจกรรม	- อบรมตัดเย็บเสื้อผ้า ให้แก่กลุ่มสตรี จำนวน 30 คน - อบรมการซ่อมจักรยาน -จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ -ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่ทำงานในโรงงานเข้ารับการศึกษานอกระบบในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนจากกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร ชมรมผู้สูงอายุ

ตารางที่ 4.18 ข้อมูลชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งประมาณปี พ.ศ. 2539-2540 ผู้ริเริ่มก่อตั้ง คือ นายประยุทธ์ พูลสวน ขณะนั้น ดำรงตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวังไคร้ และศูนย์อนามัยเขต 7 ราชบุรี ได้จัดอบรมเรื่องสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนและประชาชนทั่วไป ตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากอบต.วังไคร้ มีห้วยแม่ประจันต์ไหลผ่าน ซึ่งถือว่าเป็นเขตต้นน้ำ สมาชิกคือ นักเรียน และประชาชนทั่วไปในตำบลวังไคร้ การดำเนินงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร ปัจจุบันมีนายประยุทธ์ พูลสวน เป็นแกนนำ
วัตถุประสงค์	- เพื่อดูแลรักษาห้วยแม่ประจันต์ ซึ่งอยู่ในอบต.วังไคร้ ให้สะอาด - เพื่อรักษาทรัพยากรในแม่น้ำ เช่น ทราบ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
กิจกรรม	- การรณรงค์ไม่ให้ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เช่น ถนน แม่น้ำ - สอดส่องดูแลการใช้ทรัพยากรในแม่น้ำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร อบต.วังไคร้

ตารางที่ 4.19 ข้อมูลกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	เกิดขึ้นเนื่องจากตำบลบางขุนไทร ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยการเก็บหอยแครง เลี้ยงชีพมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ได้ประสบปัญหาคือมีกลุ่มเรือคราดหอยแครง จากที่อื่นใช้เครื่องมือลากหอยทำให้หอยแครงถูกทำลาย ส่งผลให้ชาวบ้านต้อง อพยพไปทำมาหากินที่ จ.นครศรีธรรมราช จ.สมุทรสาคร และ จ.ชลบุรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าหากปล่อยให้กลุ่มเรือคราดหอยดำเนินการต่อไปจะส่งผล กระทบต่อชาวบ้านผู้ประกอบการอาชีพเก็บหอยแครง ด้วยมือและส่งผลต่อการ ว่างงานและการย้ายถิ่นที่อยู่จึงได้จัดตั้งกลุ่ม “อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง ทะเลบางขุนไทร” เมื่อปี พ.ศ. 2536 มีสมาชิกเริ่มต้น 36 คน โดยมีนายจรรยา พิทักษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 เป็นหัวหน้ากลุ่ม ปัจจุบันนายเสน่ห์ บุรณารมย์และ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลบางขุนไทรเป็นแกนนำกลุ่ม มีสมาชิก จำนวน 106คน ประกอบด้วย ต.บางขุนไทร ทุกหมู่บ้าน ต.บางทะเล 3 หมู่บ้าน และ ต. บ้านแหลม หมู่ 9 การดำเนินงานมีคณะทำงานประประประกอบด้วยประธาน รอง ประธาน เลขานุการ และฝ่ายต่างๆ ประธาน คือ กำนันโดยตำแหน่ง
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อต้องการให้ชาวบ้านไม่ทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด - เพื่อปกป้องทรัพยากร(หอยแครง)ให้อุดมสมบูรณ์ตลอดกาล - เพื่อให้ชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัว - เพื่อให้ชุมชนคนรุ่นหลังมีใจรักและหวงแหนแผ่นดินถิ่นเกิด - เพื่อรักษาธรรมชาติและสิ่งที่ดีให้คงอยู่กับบางขุน ไทร
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ออกตรวจเฝ้าระวังดูแลทรัพยากรทางทะเล(หอยแครง) - การปลูกป่าชายเลน - การอบรมเยาวชนให้มีจิตสำนึกและหวงแหนแผ่นดินถิ่นเกิด
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่มอื่น	อบต.บางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม สภอ.บ้านแหลม กองทุน SIP ไทยยูแคป หน่วยงานอื่นๆที่มาศึกษาดูงาน

ตารางที่ 4.20 ข้อมูลกลุ่มตาสีตาสา

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งประมาณปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากนางสุนันท์ นิลพงษ์ไม่ได้เป็นผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี นายสมบัติ พูลเกิด ซึ่งขณะนั้นเป็นแกนนำกลุ่มช่างเมืองเพชรด้วย ได้แยก ตัวออกจากกลุ่มช่างเมืองเพชรมารวมกลุ่มคนที่บ้านบ้านธรรมดาตั้งชื่อว่า “กลุ่มตาสีตาสา” ที่ใช้ชื่อนี้เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้น้อย ทำตัวแบบสบายๆ และติดดิน สมาชิกคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพช่าง อาชีพทำขนมหวาน และอาชีพศิลปประดิษฐ์ การทำงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร ปัจจุบันมีนายสมบัติ พูลเกิดเป็นแกนนำ
วัตถุประสงค์	-เพื่อรวมกลุ่มชาวบ้านให้กล้าเสนอความคิดเห็นและกล้าแสดงออก -เพื่อเผยแพร่ และสาธิต งานช่าง การทำขนม และศิลปประดิษฐ์ ให้แก่ผู้ที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี
กิจกรรม	- การสาธิตการทำขนม งานช่าง และศิลปประดิษฐ์
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร สวท. เพชรบุรี

ตารางที่ 4.21 ข้อมูลกลุ่มเพื่อนชาวนา

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี 2543 จากการที่เป็นเกษตรกร อาชีพทำนา มาเจอกับเพื่อนที่แยกย้ายกันไปทำงานยังที่ต่างๆ คุยกันว่าบ้านเราเกิดอะไรบ้าง เรามีปัญหามานั่งแลกเปลี่ยนเวทีเล็กๆ เกิดจากวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น งานบวช งานศพ เป็นการริเริ่มก่อตัวครั้งแรกมานั่งคุยกัน มีอดีตผู้ใหญ่บ้าน มีอดีตนักธุรกิจ มีญาติพี่น้องในหมู่บ้านที่ทำการเกษตรและประสบปัญหา มีครู คุยกันว่าเราน่าจะเป็นกลุ่มเป็นชมรมเล็กๆ จึงตั้งเป็นกลุ่มเพื่อนชาวนาเพราะเรากินก๋วยเตี๋ยวทำไมเราไม่กินข้าว ก๋วยเตี๋ยวก็คือข้าว มีสมาชิก 36 คน การดำเนินงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร ไม่ได้คุยกันทุกวัน อาทิตย์หนึ่งมาเจอกันครั้งหนึ่ง เพื่อคุยปัญหาของชาวนา
วัตถุประสงค์	เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของชาวนา
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> -การมานั่งคุยกันในหมู่สมาชิกอาทิตย์ละครั้ง -การเป็นสมาชิกที่ปรึกษา(พี่เลี้ยง)กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชร -การเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชร

ตารางที่ 4.22 ข้อมูลกลุ่มไทพวน

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	เป็นกลุ่มชาวบ้านไทพวนที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 1, 2, 3, และ 4 ตำบลมาบปลาเค้า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ต่อมาได้จัดตั้งเป็นชมรมไทพวนจังหวัดเพชรบุรีเมื่อปี พ.ศ.2532 สมาชิกประกอบด้วย ไทพวน หมู่ 1, 2, 3, และ 4 ตำบลมาบปลาเค้า และหมู่ที่ 2 ตำบลหนองปลาไหล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันมี นายเบ็ญจ คำเพ็ง เป็นประธาน
วัตถุประสงค์	-เพื่ออนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทพวน และภาษาไทพวน -เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทพวน -เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทพวนแต่ละภาค ใน 19 จังหวัดของประเทศไทย
กิจกรรม	-การประชุมตามวาระก่อนการจัดกิจกรรมต่างๆ -การจัดงานสืบสานวัฒนธรรมไทพวนหรืองานเพ็ญกลางเดือนเป็นประจำทุกปี -การอบรมเยาวชน(ลูก หลาน ไทพวนมาบปลาเค้า) เพื่อสืบสานวัฒนธรรมไทพวน -การเข้าร่วมประชุม การเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมไทพวนแห่งประเทศไทย
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุน กลุ่มอื่น	ชมรมไทพวนแห่งประเทศไทย ซึ่งมีสมาชิก 19 จังหวัด คือ สุโขทัย แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ พิจิตร เชียงราย เลย เพชรบูรณ์ อุตรธานี หนองคาย อุดรธานี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ลพบุรี สิงห์บุรี นครนายก สระบุรี สุพรรณบุรี และเพชรบุรี กลุ่มคนรักเมืองเพชร ส.ส.ส

ตารางที่ 4.23 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มคุณก

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งกลุ่มเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยคุณเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม เริ่มแรกมีสมาชิก 5 คน ปัจจุบันมีสมาชิกหลัก .ในการบริหารจัดการกลุ่ม 15-16 คน สมาชิกคือนักเรียนในโรงเรียนอ.บ้านลาด อ.ชะอำ งบเมือง และกรุงเทพ เช่น โรงเรียนท่ายาง แก่งกระจาน หนองชุมแสง บ้านลาด วัดจันทร์ พรหมานุสรณ์ วัดสุวรรณทั้งนี้แล้วแต่จะนำโรงเรียนใดมาเข้าร่วมกิจกรรมกิจกรรมแต่ละครั้งประมาณ 40-50 คน
วัตถุประสงค์	- เพื่อให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจธรรมชาติโดยการใช้นกเป็นสื่อ - เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
กิจกรรม	-การนำเด็กและเยาวชนมาเข้าค่ายเพื่อให้ความรู้เรื่องแม่น้ำเพชร -การเข้าร่วมงานกินหอย คุณก ตกหมึก ของอำเภอชะอำ -กิจกรรมการวาดภาพ การเก็บขยะ
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนกลุ่มอื่น	อำเภอชะอำ กลุ่ม 7 ป่าชุมชน กลุ่มป่าต้นน้ำแก่งกระจาน กลุ่มเด็กรักทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4.24 ข้อมูลกลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	กลุ่มแพทย์แผนไทย คือ ชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ ร่วมกับสาธารณสุข คือผู้ที่ทำงานด้านสาธารณสุข ชมรมชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ ก่อตั้งเมื่อ 11 มกราคม 2538 เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ที่สนใจในวิชาแพทย์แผนไทย ประกอบด้วยบุคคลหลายอาชีพ เช่น อาจารย์ เจ้าที่สาธารณสุข ทหาร ตำรวจ เกษตรกร พ่อค้า พระภิกษุ ประชาชน บริหารงานในรูปแบบกรรมการบริหารชมรม ประกอบด้วยประชาชน และคณะกรรมการอื่นมากกว่า 10 คน ปัจจุบันมีเพียงแกนนำสาธารณสุขที่เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
วัตถุประสงค์	- เป็นการรวมกลุ่มเพื่อความสะดวกในการประสานงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
กิจกรรม	-แต่ละกลุ่มองค์กรดำเนินงานของตน เช่น ส่งเสริมการปลูก การขาย ยาสมุนไพร
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการสนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร ค่ายชนะเลิศ ค่ายนเรศวร หน่วยงานสาธารณสุข วัด มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตารางที่ 4.25 ข้อมูลชมรมคนรักตำบลบ้านหาด

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2542 ผู้ริเริ่มคือ นายวิเชียร เรียบร้อย ทั้งนี้เนื่องจากตำบลบ้านหาดเป็นตำบลเล็กๆมี 5 หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านไม่รู้จักกัน ต่างคนต่างอยู่ในการช่วยเหลือกันมีน้อย อีกทั้งอำเภอบ้านลาดมี 18 ตำบล และตำบลบ้านหาด ถูกจัดเป็นตำบลที่ 18 ของอำเภอ ทั้งๆที่อยู่ไม่ไกลเป็นอำเภอที่แฉ่งที่สุด และกิจกรรมทางสังคมไม่มี ประกอบกับมีองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นมา จึงมีแนวคิดว่าจะมีกลุ่มองค์กรเล็กๆมาช่วยตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกคือ แกนนำแต่ละหมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านและทุกครอบครัวเป็นสมาชิก การดำเนินงานมีคณะกรรมการ คัดเลือกหมู่บ้านละ 5 คน มี 5 หมู่บ้าน จำนวน 25 คน วาระการดำรงตำแหน่งของประธาน 2 ปี มีการประชุมทุกเดือน กิจกรรมที่ชมรมดำเนินการ เป็นกิจกรรมเชิงพัฒนา เรื่องสาธารณประโยชน์
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อต้องการรวมประชาชน ในตำบลบ้านหาดทั้ง 5 หมู่บ้าน - เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เด็ก และทุกคนรักถิ่นไม่ทิ้งถิ่น - เพื่อช่วยกันพัฒนาตำบลบ้านหาดให้พัฒนาขึ้น อย่างน้อยให้เป็นที่ยอมรับของอำเภอบ้านลาด - เพื่อตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมเพื่อรับทราบปัญหาความต้องการและความเป็นอยู่ของสมาชิก - การประสาน อบต.บ้านหาด เพื่อเสนอความต้องการของสมาชิก รวมทั้งตรวจสอบการทำงานของ อบต. - การตั้งตำรวจอาสาหมู่บ้าน เพื่อรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือ การสนับสนุนกลุ่ม อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหาด - กลุ่มคนรักเมืองเพชร - สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหาด

ตารางที่ 4.26 ข้อมูลกลุ่มไทดำ

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	กลุ่มไทดำที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรคือ กลุ่มไทดำเขาย้อย ซึ่งมี นายประนอม สืบอ่ำเป็นแกนนำกลุ่ม รวมตัวกันเป็นกลุ่มเมื่อปี พ.ศ.2541 จัดตั้ง ศูนย์วัฒนธรรมไทดำเพื่อเป็นที่เผยแพร่วิถีชีวิต และวัฒนธรรมประเพณีไทดำ (ปัจจุบันศูนย์นี้อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลเขาย้อย) สร้างหมู่บ้าน วัฒนธรรมไทดำ (home stay) จนเป็นที่รู้จักจริงๆแล้วอำเภอเขาย้อยเป็นไทดำ ประมาณ 80 % ในจำนวนนี้ ตำบลเขาย้อย 30 % ตำบลหนองชุมพล 100% ตำบลหนองปรุง 90% ซึ่งชาวบ้านเหล่านี้มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีไทดำ ที่ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีกลุ่มไทดำที่รวมตัวกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 คือ ไทดำที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองปรุงทั้งหมด ปัจจุบันมีนายพนัส ล้วน เมืองเป็นประธานกลุ่ม การดำเนินงานกลุ่มไม่มีกฎระเบียบตายตัว ในการ ดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในการจัดซุ้มอาหาร การรำแคน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมจาก อบต. อบจ. และสมาชิกกลุ่ม
วัตถุประสงค์	- เพื่อฟื้นฟู สืบทอด และเผยแพร่วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีไทดำ - เพื่อสืบเสาะว่าไททรงดำอาศัยอยู่ที่จังหวัดใดบ้าง
กิจกรรม	- จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทดำเพื่อเป็นที่เผยแพร่วิถีชีวิต และวัฒนธรรมประเพณี ไทดำ (ปัจจุบันศูนย์นี้อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลเขาย้อย) - สร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมไทดำ (home stay) - การจัดประเพณีไททรงดำ ซึ่งจัดในวันที่ 4 เมษายน ของทุกปี - การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีไททรงดำที่จังหวัดอื่นๆ
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่ม อื่น	ตำบลเขาย้อย ตำบลทับกาง ตำบลหนองปรุง จังหวัดชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม พิจิตร พิษณุโลก กำแพงเพชร สุพรรณบุรี อบต. อบจ. สี่มณฑลชน

ตารางที่ 4.27 ข้อมูลกลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2538 เกิดจากกลุ่มเพื่อน ประมาณ 6-7 คน ของนายเทวินทร์ เอี่ยมมี ได้ปรึกษากันน่าจะมีการตั้งกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ให้หมู่บ้าน จึงได้ร่วมกันตั้ง “กลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก” ปัจจุบัน สมาชิกคือ คนหนุ่มสาว ประมาณ 35 คน และประชาชนที่เป็นสมาชิกร้านค้า จำนวน 200 คน การทำงานมีคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการฝ่ายต่างๆ มีกฎระเบียบของกลุ่ม มีการประชุมทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือน
วัตถุประสงค์	- เพื่อสร้างสรรค์พัฒนาตำบลวังตะโก
กิจกรรม	- สร้างประปาหมู่บ้าน โดยหาทุนด้วยการจัดงานเลี้ยง - จัดตั้งร้านค้าหมู่บ้านดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์ มีเงินทุนหมุนเวียน แสนเศษ - กิจกรรมการกู้ยืมเงิน ให้สมาชิกกู้เงินดอกเบี้ยต่ำจากเงินทุนที่ได้จากการจำหน่ายเสื้อ - กิจกรรมสัจจะออมทรัพย์ - ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้ง - จัดงานประเพณีไทยทรงดำทุกวันที่ 15 เมษายนของทุกปี - พัฒนาหมู่บ้านเนื่องในวันสำคัญต่างๆ
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่ม อื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี กลุ่มเครดิตยูเนียนวังตะโก

ตารางที่ 4.28 ข้อมูลกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชร

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ในช่วงปี พ.ศ.2541 เกษตรกรทั่วทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 50,000 คน ได้มาชุมนุมเรียกร้องต่อรัฐบาลสมัยนั้นเพื่อให้เกิดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรและราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ โดยมีการเจรจากัน จึงได้ขอยุติให้ร่าง พ.ร.บ. กองทุนฟื้นฟูเกษตรกรและพัฒนาเกษตรกรขึ้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กำหนดว่าประชาชนสามารถเสนอร่างกฎหมายได้ ซึ่งกฎหมายนี้ได้ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.2542 สมาชิกกลุ่มเพื่อน ชาวนา จำนวน 36 คน จึงได้ไปศึกษากับองค์กรอื่นศึกษาถึงความเป็นไปได้ ของกฎหมายซึ่งเกษตรกรต้องรวมตัวเป็นกลุ่มขึ้นทะเบียนเป็นองค์กร เกษตรกรตามพ.ร.บ.นี้ เพื่อรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ ปลายปี 2544 จึงได้ ตั้งเป็นกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชร แรกเริ่มมีสมาชิก 108 คน ปัจจุบันมี สมาชิกที่ถูกต้อง จำนวน 7,000 คน และเอกสารไม่ถูกต้อง จำนวน 4,000 คน การดำเนินงาน มีการประชุมทุก 2 เดือน
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อรวมกลุ่มชานาหรือเกษตรกรในการรับฟังปัญหาและแก้ไขปัญหของ เกษตรกร โดยเฉพาะปัญหาเรื่องหนี้สินของเกษตรกร - เพื่อให้มีอำนาจต่อรอง - เพื่อจดทะเบียนเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนฟื้นฟูและ พัฒนาเกษตรกร
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การประชุมเพื่อรับทราบปัญหาของเกษตรกร ทุกวันที่ 27 ของเดือน - การอบรมสมาชิกให้ข้อมูล ข่าวสาร รัฐธรรมนูญ และเรื่องต่างๆ - การทำกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิต การกินอยู่ การดำรงชีวิตของเกษตรกร - การพูดคุยกับองค์กรอื่นๆ
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่มอื่น	-กลุ่มเพื่อนชานา และ กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรจังหวัดอื่นๆ เช่น ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัย สิงห์บุรี นครสวรรค์ จันทบุรี และ ตราด

ตารางที่ 4.29 ข้อมูลชมรมเยาวชนกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2546 ผู้ริเริ่มคือ นายกานต์ พราหมณีนิล ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และได้เข้ามาช่วยงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยมีเพื่อนและรุ่นน้องมาทำงานตรงนี้ร่วมกัน 20 คน ได้เห็นผู้ใหญ่ในกลุ่มคนรักเมืองเพชรเขาทำกิจกรรมกันมากมาย รู้สึกเป็นตัวอย่างที่ดี จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้ตั้งกลุ่ม สมาชิกคือกลุ่มนักศึกษาศิลปากรรวมจำนวน 100 คน เป็นแกนหลักประมาณ 20 คน การดำเนินงานไม่มีคณะกรรมการ มีการประชุมสมาชิกเมื่อมีกิจกรรม
วัตถุประสงค์	-เพื่อต้องการให้เยาวชนเข้ามารู้ปัญหาของบ้านเมืองและสำนัก รับผิดชอบต่อสังคม โดยการซึมซับจากการประชุมของกลุ่มคนรัก เมืองเพชร -เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะแก่เด็กและเยาวชน
กิจกรรม	-การเข้าร่วมประชุมและช่วยกิจกรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร -การอบรมศิลปะแก่เด็ก - การสืบสานงานแหงหยวก
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร เทศบาลเมืองเพชรบุรี อบต. บ้านหม้อ จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 4.30 ข้อมูลเครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2546 ผู้ริเริ่มคือนายสุวรรณ ปรางรัตน์ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นแรงบันดาลใจให้มีแนวคิดแก้ปัญหาบ้านเมือง ปัญหารอบตัวเรา ต้องมีการรวมกลุ่ม กันเพื่อพูดคุยกัน ปัญหาทุกวันนี้ไม่เป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคม ไม่มีผู้ประสานงาน จึงได้จัดตั้งเป็นเครือข่าย สมาชิกประกอบด้วย ชมรมสามล้อถีบ ชมรมผู้รักไก่ไทย ชมรมผู้ฟังธรรมบนพระนครคีรี กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนจันทร์กระจ่าง ชุมชนหน้าพระลาน ชุมชนวัดปีบ ชุมชนบ้านไร่อ้อย ชุมชนบ้านกุ่ม การดำเนินงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่ออนุรักษ์ สืบสาน เผยแพร่และการแสดงวัฒนธรรมไทยต่างๆ เช่น สามล้อถีบ ไก่ไทย การฟังธรรม พ่อครูแม่ครู และวัฒนธรรมไทยต่างๆ - เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้สืบสานวัฒนธรรมไทย - เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีภูมิด้านทานต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งสามารถนำไปประกอบอาชีพได้
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การอนุรักษ์พ่อครูแม่ครูไทย การอนุรักษ์สามล้อถีบ การอนุรักษ์ไก่ไทย -- - การฟังธรรมบนพระนครคีรี และการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย - การสอนรำไทยดนตรีไทย การทำหัวโขน หนังสติ๊ก การตัดเย็บชุดและการปักเลื่อม แก่เด็กและเยาวชน - การให้เด็กและเยาวชนได้ออกแสดงในงานสังคมต่างๆ
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุน กลุ่มอื่น	- กลุ่มคนรักเมืองเพชร จังหวัดเพชรบุรี อบต.ช่องสะแก

ตารางที่ 4.31 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากป่าแก่งกระจานเสมือนอยู่อย่างเดียวดาย ภายใต้อการดูแลรักษาโดยลำพังของภาครัฐ คนจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจ และชาวซึ่งถึงคุณค่าสำคัญของผืนป่าแห่งนี้ นักธุรกิจ ข้าราชการ อดีต ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนที่ห่วงใยผืนป่าแห่งนี้ได้ร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมในการหยุดยั้งการทำลายผืนป่า จึงเกิดกลุ่มคนรักป่าแก่งกระจานขึ้น การดำเนินงานมีคณะกรรมการ จำนวน 23 คน ที่ปรึกษา จำนวน 13 คน
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - การรณรงค์ระดมทุนทรัพย์จัดตั้งกองทุนพิทักษ์รักษาป่าแก่งกระจาน และมูลนิธิพิทักษ์รักษาป่าแก่งกระจาน - การสร้างเครือข่ายทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ บ่มเพาะจิตสำนึก ทักษะคติเชิงอนุรักษ์ ตระหนักในคุณค่าผืนป่า และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆกับวิถีอาชีพของชุมชน - การให้การสนับสนุนองค์กรภาครัฐ เอกชน ชุมชนด้านการอนุรักษ์ผืนป่าแก่งกระจาน - การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจถึงการอนุรักษ์แก่เยาวชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ให้เท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบัน - การเฝ้าระวังภัยจากการรุกคืบถือครอง ลำสัตว์ ท้องเทียว ไฟป่า และอื่นๆ เพื่อความยั่งยืนของสรรพชีวิตผืนป่า และต้นน้ำ
กิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดหาทุน - การมอบอุปกรณ์การเดินป่า และเสบียงอาหารให้แก่ผู้พิทักษ์ป่า - การจัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่ม - การจัดการแข่งขันวาดภาพจากจินตนาการที่ได้เข้าป่าแก่งกระจาน - การเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นๆ
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นักเรียนโรงเรียนต่างๆในจังหวัดเพชรบุรี หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่นๆ

ตารางที่ 4.32 ข้อมูลกลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้ง ปี 2549 รวมตัวกันต้องการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร สมาชิกคือกลุ่มคนรุ่นหนึ่ง การทำงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร รวมกัน เมื่อมีกิจกรรม
วัตถุประสงค์	- เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
กิจกรรม	- ร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร - กิจกรรมพิเศษ เช่น สันทนาการ ให้ความรู้ด้านศิลป์
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุน กลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.33 ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งปี 2540 เริ่มจากการรวมกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกข้าว ตะไคร้ มาร่วมกันทำ น้ำพริกแกงสมาชิก คือแม่บ้านในหมู่บ้านละหารใหญ่ ตำบลตำหรุอำเภอ บ้านลาด จำนวน 20 คน การดำเนินงาน มีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก วาระ 2 ปี โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านลาดเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ และงบประมาณ
วัตถุประสงค์	- เพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้านที่ปลูกข้าว ตะไคร้
กิจกรรม	- การทำน้ำพริก การทำดอกไม้จัน การทำขนมหวาน - การเป็นวิทยากรสาธิตการทำขนม
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุน กลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านลาด และจังหวัด เพชรบุรี

ตารางที่ 4.34 ข้อมูลกลุ่มโปไร่หวาน

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยการรวมตัวของชาวบ้าน ครั้งแรกผลิตเห็น ต่อมาได้ ทำขนมหวาน สมาชิก คือกลุ่มแม่บ้าน และ อสม.การดำเนินงานมี คณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และ เหรัญญิก โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเพชรบุรีเป็นผู้สนับสนุน ด้านวิชาการและงบประมาณ ปัจจุบันมีนางอารีย์ ยมะสมิต เป็นประธานกลุ่ม
วัตถุประสงค์	- เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันรู้จักทำงานเป็นกลุ่มและมีส่วนร่วมในการ พัฒนาหมู่บ้านของตน
กิจกรรม	-ทำเห็ดนางฟ้า และขนม -ร่วมกิจกรรมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโปไร่หวาน -ร่วมประเพณีแห่เรือองค์ครั้งที่ 2
การเข้าร่วม กิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลโปไร่หวาน

ตารางที่ 4.35 ข้อมูลกลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งปี 46 สมาชิก สมาชิกคือ พ่อครู แม่ครู ด้านละครชาตรี นาฏศิลป์ ไทย หนังตะลุง กลองยาว หัตถกรรมจักสาน โขน คนตรีไทย และ เยาวชนชนในโรงเรียน ในชุมชนเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี การทำงานมี คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธาน เลขานุการ ปฏิคม ประชาสัมพันธ์ ประธานคนแรกคือ นายสุวัฒน์ พลายมี ปัจจุบัน คือนาย กิตติพันธ์ เทพพาณิชย์
วัตถุประสงค์ กิจกรรม	- เพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี - สอนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรีให้แก่เยาวชนในเขตอำเภอเมือง เพชรบุรี เช่น กลองยาว นาฏศิลป์ ละครชาตรี โขนสด โขนกลางแปลง หนังตะลุง คนตรีพื้นบ้าน การตัดเย็บชุดการแสดง โขน และละครลิเก หุ่นกระบอก และการเห่เรือบก - โครงการเรียนรู้และฝึกหัดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี
การเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสนับสนุนกลุ่ม อื่น	วัดใหญ่สุวรรณาราม เทศบาลเมืองเพชรบุรี กลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.36 ข้อมูลกลุ่มพันธมิตร

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2549 หลังจากการชมรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ จึงได้รวมตัวกัน สมาชิกคือ ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ประมาณ 20 คน การทำงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร รวมกันเมื่อมีกิจกรรม แกนนำกลุ่มคือ นางวันเพ็ญ ทัดชัง
วัตถุประสงค์	- เพื่อเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับแนวคิดของนายสนธิ ลิ้มทองกุล
กิจกรรม	- การเข้าร่วมประท้วง - การเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ การสนับสนุนกลุ่มอื่น	กลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.37 ข้อมูลกลุ่มชาวเรือ

ข้อมูลทั่วไป	รายละเอียด
ความเป็นมา/ ลักษณะสมาชิก/ การดำเนินงาน	ก่อตั้ง ปี 2550 รวมกลุ่มกันเนื่องจากองค์การบริหารจังหวัดเพชรบุรี ได้จัดให้ประเพณีแข่งเรือยาว ซึ่งต้องมีการแสดงวิถีชีวิตเกี่ยวกับลุ่มแม่น้ำเพชร จึงต้องมีเรือมาร่วมด้วย สมาชิก คือ เรือพ่อค้าแม่ค้าจากตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม การทำงานไม่มีคณะกรรมการบริหาร แกนนำกลุ่มคือ นาย ทวี ผึ้งแดง
วัตถุประสงค์	- เพื่อรวมกลุ่มเรือพ่อค้าแม่ค้าในตำบลบางครก
กิจกรรม	- แสดงวิถีชีวิตลุ่มน้ำเพชรในงานประเพณีแข่งเรือยาวจังหวัดเพชรบุรี - ร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร จัดกิจกรรมแห่เรือองค์ครั้งที่ 2
การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการ สนับสนุนกลุ่มอื่น	องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มคนรักเมืองเพชร

(3) กลุ่มคนที่มารวมตัวกัน : กลุ่มคนที่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีความหลากหลายในด้านวัย อายุ เพศ การศึกษา ฐานะ อาชีพ นับตั้งแต่ วัย มีทั้ง วัยเยาวชน วัยทำงาน และวัยชรา อาชีพ ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ พ่อค้าแม่ค้า นักธุรกิจ เกษตรกร จึงมีความแตกต่างทางด้านฐานะ การศึกษามีทุกระดับ ตั้งแต่ ป.4 จนถึงปริญญาโท จึงทำให้กลุ่มมีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันสูง เพราะจะต้องเข้าใจความต้องการซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก

รายละเอียดของสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร แสดงได้ดังตารางที่ 4.38 และ ตารางที่ 4.39 ดังนี้

ตารางที่ 4.38 ข้อมูลสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร

แกนนำ	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ
นายล้อม เฟื่องแก้ว	ชาย	71	ปริญญาตรี	ข้าราชการบำนาญ นักหนังสือพิมพ์
นายมนู อุดมเวช	ชาย	69	ปริญญาโท	ข้าราชการบำนาญ
นางสุนันท์ นิลพงษ์	หญิง	61	ปริญญาตรี	ข้าราชการบำนาญ นักหนังสือพิมพ์
นายวิไลต เตชะไพฑูริย์	ชาย	39	ปริญญาตรี	นักธุรกิจโรงแรม
นายทองร่วง เอ็มโอบุส	ชาย	64	ป.4	รับจ้าง
นางประโยชน์ สุนทรวาทะ	หญิง	69	ปริญญาตรี	นักธุรกิจโรงพิมพ์
นายปริญญา สุนทรวาทะ	ชาย	43	ปริญญาตรี	นักธุรกิจโรงพิมพ์
นายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์โสภณ	ชาย	53	ปริญญาตรี	ทนายความ ผู้สื่อข่าว
นางจินดา แจ่มจันทร์	หญิง	63	ปริญญาตรี	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์	หญิง	59	ปริญญาตรี	ข้าราชการครู
นายวิเชียร เรียบร้อย	ชาย	60	ปริญญาตรี	ข้าราชการบำนาญ
นายเทวินทร์ เอี่ยมมี	ชาย	54	ปริญญาโท	รับราชการครู นักหนังสือพิมพ์
นายสำเร็จ เก่าเงินโชติ	ชาย	68	ป.3 นครธรรมตรี	นักธุรกิจ
นายสุวรรณ ปรารรัตน์	ชาย	55	ปวช.	ค้าขาย
นายสิริพงษ์ ประพันธ์พงษ์	ชาย	52	ปริญญาตรี	ข้าราชการครู
นายสมศักดิ์ อีสมันยี	ชาย	57	ปริญญาตรี	รับจ้าง
นายสมบูรณ์ อีสมันยี	ชาย	61	ปริญญาตรี	ค้าขาย
นายเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล	ชาย	41	ม.6	รับจ้าง
นายชุมพล นกเกิด	ชาย	41	ปวช.	ข้าราชการ

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

แกนนำ	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ
นายเบ็ญว คำเพ็ง	ชาย	73	ป.4	เกษตรกร
นายจวน สุทธิพันธ์	ชาย	78	ป.4	เกษตรกร
นายเฉลิม พึ่งแดง	ชาย	62	ป.4	รับจ้าง
นายสมศักดิ์ สรรพคุณ	ชาย	56	ปริญญาตรี	ข้าราชการบำนาญ เกษตรกร
นายทวี วันเสื่อ	ชาย	63	ป.4	เกษตรกร
นายสามารถ ม่วงไหมทอง	ชาย	61	ปริญญาตรี	ข้าราชการบำนาญ
นายชาคริต หอมระหลาบ	ชาย	45	ปริญญาตรี	ข้าราชการครู
นายกิจ ผ่องถักต์	ชาย	41	ม.ศ.3	เกษตรกร
นายเชาวลิต ไกรจิตต์	ชาย	42	ม.ศ.5	ค้าขาย
นายจรรยาจักษ์ พิทักษ์	ชาย	49	ม.ศ.5	รับจ้าง
นายธนู วงษ์ใหญ่	ชาย	56	ป.4	รับจ้าง
นายกานต์ พรหมณีนิล	ชาย	30	ปริญญาตรี	ข้าราชการครู
นายสุทธิพงษ์ เกิดผล	ชาย	30	ปริญญาตรี	ข้าราชการครู
นายเกรียงศักดิ์ กล่อมสกุล	ชาย	46	ปริญญาตรี	ค้าขาย
นายประยุทธ์ พูลสวน	ชาย	61	ประกาศนียบัตร พนักงาน อนามัย	ข้าราชการบำนาญ เกษตรกร
นายสมบัติ พูลเกิด	ชาย	57	ป.4	รับจ้าง
นางอารีย์ ยมะสมิต	หญิง	53	ม.ปลาย	ค้าขาย
นายประนอม สืบอ่ำ	ชาย	65	ปริญญาตรี	ค้าขาย
นายยุทธนา จิระธนากร	ชาย	48	ม. ปลาย	ค้าขาย
นายปริญญา ศรีสุคนธ์	ชาย	35	ปริญญาโท	รับราชการ
นายเฉลิม พึ่งแดง	ชาย	63	ป.4	รับจ้าง

2) ความหลากหลายเชิงเนื้อหา

(1) กิจกรรม วัตถุประสงค์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือมุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ท้องถิ่น และทำกิจกรรมอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กิจกรรมที่ดำเนินการจึงมีความหลากหลาย อาทิ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การฟื้นฟูประเพณีเรือองค์ การอนุรักษ์แม่น้ำเพชร ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การรณรงค์ประชาธิปไตย กิจกรรมใดเกี่ยวข้องกับกลุ่มแกนใดโดยตรง กลุ่มแกนนั้นก็จะเป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมนั้น กลุ่มแกนอื่นจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ การดำเนินงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นการผสมผสานกิจกรรมหลายๆ ด้านเข้าร่วมกันตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละกลุ่มแกนด้วย

(2) ประเด็นความสนใจ/ปัญหา กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความหลากหลายในเชิงประเด็นความสนใจ ทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ความหลากหลายของประเด็นความสนใจ/ปัญหา มาจากการนำเสนอของสมาชิกกลุ่มแกนที่เข้าร่วมประชุม เมื่อที่ประชุมมีมติดำเนินกิจกรรม ก็ดำเนินกิจกรรมกลุ่มร่วมกันบนพื้นฐานของสิ่งที่น่าสนใจร่วมกันดังกล่าว

กิจกรรมและประเด็นปัญหาความสนใจ (ดังแสดงในภาคผนวก)

2.2.2 **มีความเป็นชุมชน** กลุ่มคนรักเมืองเพชร คือกลุ่มคนซึ่งมีความรัก ความผูกพัน และความปรารถนาดีต่อสังคมและต่อท้องถิ่น มารวมตัวกัน โดยธรรมชาติ ความเป็นชุมชนในความหมายของประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงมีความเป็นชุมชนเมืองที่รวมตัวกัน ด้วยความรัก ความสนใจ เหมือนกันคือมุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรี มีความเอื้ออาทรและความผูกพันต่อกัน ดังจะเห็นได้จากการประชุมแต่ละครั้งสมาชิกกลุ่มจะนำอาหารมาร่วมรับประทาน และร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

2.2.3 **มีสำนึกสาธารณะ** วัตถุประสงค์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือมุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ท้องถิ่น และทำกิจกรรมอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จึงถือได้ว่ากลุ่มคนที่มาร่วมกันเป็นสมาชิกของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มแกนต่างๆ ทั้ง 37 กลุ่ม ต่าง มีสำนึกสาธารณะหรือมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ที่ต้องการทำงานเพื่อส่วนรวม แสดงให้เห็นว่าสมาชิกของกลุ่มคนรักเมืองเพชรนี้มีสำนึกแห่งความเป็นพลเมือง(Citizenship) สำนึกถึงพลังของตนเองว่า จะสามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้

2.2.4 **มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง** กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีการประชุมกันทุกเดือน จากเดิมที่ประชุมทุกวันเสาร์ที่ 3 ของเดือน เปลี่ยนมาเป็นทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน การประชุมนี้จึงถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ทำเป็นประจำและมีความต่อเนื่อง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกระบวนการ

เรียนรู้ร่วมกัน ของสมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมประชุม และกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นประจำทุกปี คือ การจัดงานวันสิ่งแวดล้อมทุกวันี่ 7 สิงหาคม และงานพระนครคีรี

2.2.5 มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร

เครือข่ายกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือ กลุ่มแกนทั้ง 37 กลุ่มแกน และกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มประชาสังคมจังหวัดอื่นๆ อาทิ ราชบุรี รวมทั้งกลุ่มที่มาศึกษาดูงาน นอกจากนี้ก็มีหน่วยงานภายในจังหวัดเพชรบุรี เช่น จังหวัดเพชรบุรี เทศบาล และวัด

การติดต่อสื่อสาร กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและเชื่อมโยงความร่วมมือต่างๆ จากการประชุม เสวนา และเข้าร่วมกิจกรรม ช่องทางการสื่อสาร คือ ไปรษณีย์บัตร โทรศัพท์ การบอกต่อ และสื่อมวลชนซึ่งเป็นกลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร และการสื่อสารโดยสื่อมวลชนนี้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้ข้อมูล ข่าวสาร การดำเนินงานต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นที่รู้จักของกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเข้มแข็ง และเป็นจุดเด่นกว่ากลุ่ม องค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ส่งผลให้ได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มนำร่องในเรื่องของ”ประชาคม” ของจังหวัดเพชรบุรี จากสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สรุปได้ว่า ลักษณะของประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร แสดงได้ ดังตารางที่ 4.40 ดังนี้

ตารางที่ 4.39 ลักษณะประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ลักษณะ	รายละเอียด
มีความหลากหลาย	
- ความหลากหลายเชิงพื้นที่	- สมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรมาจากหลายพื้นที่ เช่น กรุงเทพฯ อ.เมือง อ.ชะอำ อ.ท่ายาง อ.บ้านลาด อ. บ้านแหลม อ.เขาย้อย อ.แก่งกระจาน
- ความหลากหลายของลักษณะการรวมตัว	- จากเริ่มต้น ประกอบด้วย 8 กลุ่มแกน ปัจจุบัน ประกอบด้วย 25 กลุ่มแกน ตั้งแต่การเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นสมาคม เป็นสหกรณ์ ตลอดจนถึงเจกชนที่ไม่มีกลุ่ม
- ความหลากหลายของกลุ่มคนที่มาร่วมตัวกัน	- ความหลากหลายในด้านวัย ตั้งแต่ เด็ก ผู้ใหญ่ และวัยชรา ความหลากหลายในด้านอาชีพ ทั้งข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า นักธุรกิจ เกษตรกร
- ความหลากหลายของกิจกรรม	ความหลากหลายในด้านการศึกษา ตั้งแต่ ป.4 จนถึงปริญญาโท
- ความหลากหลายประเด็นความสนใจ	- กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง
	- ประเด็นความสนใจทั้งทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม
มีความเป็นชุมชน	มีความเป็นชุมชนเมือง รวมตัวกันด้วยความรัก ความสนใจที่เหมือนกันคือมุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรี มีความเอื้ออาทรและความผูกพันต่อกันคือในการประชุมแต่ละครั้งสมาชิกจะนำอาหารมาร่วมรับประทานกัน และร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา
มีสำนักสาธารณะ	เป็นกลุ่มที่สนใจในเรื่องของสาธารณะ คือห่วงใยสังคมต้องการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีโดยรวม
มีกิจกรรมและความต่อเนื่อง	มีการดำเนินกิจกรรมด้านการเรียนรู้และปฏิบัติงานจริง คือมีการประชุมทุกเดือน โดยกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นจากการประชุม มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่นกิจกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการปัจจุบันจังหวัดเพชรบุรีได้กำหนดให้วันที่ 7 สิงหาคมของทุกปีเป็นวันอนุรักษ์แม่น้ำเพชร การเข้าร่วมกับองค์กรอื่นๆ โดยการเข้าร่วมประชุม และร่วมจัดกิจกรรม เช่นงานพระนครคีรี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มประชาสังคมที่มาศึกษาดูงาน

2.3 กระบวนการ

กระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีขั้นตอน องค์ประกอบ และรูปแบบ ดังมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 ขั้นตอน

พัฒนาการของกลุ่มคนรักเมืองเพชร หากพิจารณาในด้านของกระบวนการประชาสังคม ที่ธีรยุทธ บุญมี ได้เสนอว่า ไม่ได้เกิดขึ้นโดยอิสระ มีพัฒนาการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม ขั้นที่ 2 การเกิดกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ที่มีจิตสำนึกในการดูแลผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ขั้นที่ 3 การก่อรูปของอุดมการณ์ของสังคม และ ขั้นที่ 4 การตกผลึกทางอุดมการณ์ของสังคมเข้มแข็งในลักษณะเป็นสถาบันในที่สุด (ธีรยุทธ บุญมี อ้างใน เศรษฐาทรัพย์เย็น 2547:160-161) พบว่า อยู่ในขั้นที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มคนรักเมืองเพชรเกิดขึ้นจากการพบปะพูดคุยของกลุ่มบุคคลที่เห็นคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรีร่วมกัน ต้องการให้เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงามและปลอดจากปัญหาใดๆ (ข้อมูลจากเอกสาร)

กลุ่มบุคคลเหล่านั้นคือ ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ซึ่งต่างก็ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มตนอยู่แล้ว ซึ่งให้เห็นว่าปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่าง ๆ นั้นต่างมีจิตสำนึกสาธารณะ อยู่ก่อนแล้ว คือ การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม ได้แก่ ความรักชาติ บ้านเมือง การหวงแผ่นดินบ้านเกิด การห่วงใยสังคม ความต้องการช่วยเหลือสังคม ความต้องการช่วยงานสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และความต้องการสร้างความเป็นธรรมในสังคม สิ่งดังกล่าวแสดงว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่ใหญ่กว่าชุมชน คือวิถีชีวิตสังคม ซึ่งทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะต้องแก้ไขปัญหาและมีสิทธิเรียกร้องเพื่อให้ส่วนรวมดีขึ้น คือ เกิดพัฒนาการขั้นที่ 1 แล้ว

ดังคำกล่าวของปัจเจกชนที่เป็นแกนนำของกลุ่มองค์กรต่างๆที่ร่วมกันก่อตั้งและสมาชิกที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังนี้

คำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2548: บทสัมภาษณ์) “เข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากห่วงใยในสังคม”

คำกล่าวของ สุมล สุตะวิริยะวัฒน์ (2548: บทสัมภาษณ์)“ที่ทำงานนี้ทำงานด้วยใจ เงินไม่มี แต่งบประมาณก็สำคัญ แต่เราไม่ยอมให้ใครมาให้เพราะจะเกิดเงื่อนไข ใช้เงินส่วนตัวสมาชิกก็ช่วยสนับสนุน... อีกอย่างหนึ่งจิตสำนึกต้องอยู่ตรงนี้ เรากล้า คนไม่กล้าเค้าทำไม่ได้ เพราะขัดผลประโยชน์ นายทุนไม่ชอบ แต่เราทำ เราไม่รับรู้เพราะเราไม่มีผลประโยชน์”

คำกล่าวของอารีย์ เอี่ยมเอก (2549: บทสัมภาษณ์) “ตนเองเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากอยากช่วยเหลือสังคมไม่ได้คิดเป็นอย่างอื่น และผลงานกลุ่มที่ภูมิใจคือการช่วยเหลือเด็กพลัดหลงที่ชายหาดชะอำ”

คำกล่าวของชุมพล นกเกิด : 2549 บทสัมภาษณ์)“วัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อช่วยงานสาธารณะประโยชน์หรืองานสังคม ต้องการช่วยเหลือสังคม โดยไม่มีผลตอบแทน เขาอยากมาทุกคนเสียสละอยากช่วยเหลือสังคม และผลงานของกลุ่มที่น่าภูมิใจคือการช่วยเหลือเด็กพลัดหลงที่ชายหาดชะอำ และการนำสิ่งของไปช่วยเหลือน้ำท่วมที่จังหวัดชุมพร”

คำกล่าวของมนตรี มีฤทธิ์ : (2549:บทสัมภาษณ์)“ตนเองเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากอยากมีประสบการณ์ อยากทราบว่าเขาทำงานกันแบบไหน และอยากช่วยเหลือสังคม ซึ่งตนเองยังเป็นสมาชิก อปพร.ด้วย”

คำกล่าวของนิวัติ ภูเพชร (2549:บทสัมภาษณ์)“เข้าร่วมกลุ่มต้องการทำงานเพื่อสังคม โดยเฉพาะในช่วงที่ยาเสพติดระบาดจะแฉ่งเบาแฉ่ให้รับทราบและมีเจ้าหน้าที่มาปราบปราม และต้องการความสงบสุขในชุมชนในหมู่บ้านแต่ละเขตอำเภอในจังหวัดคืออยากให้สังคมสงบสุข และจิตสำนึกสาธารณะมีส่วนผลักดันให้ประชาชนเข้ามารวมกลุ่มในส่วนของงานพัฒนา การมีจิตสำนึกก็จะมารวมกลุ่มช่วยเหลือสังคม

คำกล่าวของถนอม คงยิ้มละมัย (2549: บทสัมภาษณ์)“ที่ทำทุกอย่างเพราะรักและต้องการเชิดชูภูมิปัญญา คิดขึ้นถือว่าเป็นหน้าที่ นักวิชาการบางท่านที่เขียนเรื่องไทดำ เขียนผิดบ้าง เนื่องจากรู้บ้างไม่รู้บ้างลอกตามกันไป ต้องการให้เกิดความถูกต้อง จึงได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ส่วนตัว “บ้านถนอม” การจัดกิจกรรมคนมาร่วมเยอะมาก มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสนุกสนานมาร่วมกลุ่ม”

คำกล่าวของจรรยา ศิษย์ (2549:บทสัมภาษณ์) “กลุ่มนี้มันตั้งยากคือมันอยู่ที่จิตสำนึกของเราเองความสำเร็จของกลุ่มที่ตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน คือมันอยู่ที่จิตสำนึกของเราเอง”

คำกล่าวของธนู วงษ์ใหญ่ (2549:บทสัมภาษณ์) “ผู้ใหญ่จรรยา ศิษย์ เอาความทุกข์ของชาวบ้าน รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาและที่เข้าร่วมกลุ่ม เพราะมีใจรัก ห่วงทรัพยากร เรียกว่าผมโตมาตรงนี้ได้ เพราะพ่อแม่เก็บหอย และอยากให้เก็บยาวๆ เท่าที่จะยาวได้ ทุกวันนี้ชาวบ้านเขาอยู่กินได้ ส่งลูกหลานเรียนจบได้ และความสำเร็จของกลุ่มเกิดจากจิตสำนึกที่รักหวงแผ่นดิน และรักทรัพย์ตรงนี้ คือทรัพย์ตรงนี้ ถ้าเป็นผลไม้หรือพืชผักต้องพรวนดิน ให้น้ำ ผลถึงจะออกมา แต่ตรงนี้ดูแลรักษาอย่างเดียว เขาจะโต ให้เรามีแรงเก็บอย่างเดียว อย่าให้คนที่เห็นแก่ได้อย่างเดียวโดยไม่เผื่อแผ่คนอื่นมารบกวนอย่างเดียว แต่กติกาก็คือ ถ้ามารับเก็บด้วยมืออย่างเดียวอย่าว่าแต่ตำบลบางขุนไทย จังหวัดอื่นก็มาเก็บได้แต่ของให้เก็บด้วยมือ เขาเรียกกติกาประชาคม.....จิตสำนึกสำคัญที่สุด”

คำกล่าวของวิเชียร เรียบร้อย (2549:บทสัมภาษณ์) “กลุ่มนี้รวมตัวกันด้วยจิตใจ พร้อมกันด้วยจิตวิญญาณ คนที่จะมารวมกลุ่มกันต้องเป็นคนที่หาเรื่องมันถึงจะรวมกลุ่มกันได้ อย่างน้อยต้องเป็นคนที่มองสังคมเป็นเรื่องของเขา คือมีส่วนด้วย เพราะฉะนั้นคนที่จะมารวมกลุ่มคือคนที่มีความตั้งใจดี สำคัญ ต้องการสร้างความเป็นธรรมให้สังคม ที่มาจัดตั้งกลุ่มเพราะว่าทำให้ที่อื่นมากมาย อย่างน้อยมันเป็นสิ่งที่สังคมน่ามาคิด สำหรับคนคนที่สนใจสังคมว่าคิดมันเป็นอย่างนี้ มีปัญหาอะไร ถ้าเราไม่ช่วยทำ ลูกหลานเราอยู่ไม่ได้แน่ หรือไม่ก็เป็นปัญหาคับแค้นขึ้นมามันต้องช่วยกันแก้ เป็นคนที่ทำทั้งที่แล่วมาและก็ต่อไป”

คำกล่าวของเขาวลิตร์ ไกรจิตต์ (2549:บทสัมภาษณ์) “วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มคนรักบางตะบูนคือการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเก็บถุงพลาสติก ซึ่งในช่วงนั้นเทศบาลไม่มีถังขยะ ไม่มีคนงาน หลังจากทำเสร็จ เทศบาลได้จัดตั้งงบประมาณ การเก็บขยะเกิดขึ้นและกลุ่มไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ที่ทำกันอยู่ คว้าเงินกันเองทั้งหมด เราอยากทำ เราเป็นผู้จุด ได้ทำงานในสิ่งที่เราอยากทำให้บางตะบูน”

คำกล่าวของทิพย์วิภา อินณรงค์ (2549:บทสัมภาษณ์) “เข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากเป็นการช่วยเหลือประชาชนภายในตำบลบ้านหาด เพราะรัก ถ้ามีการจัดตั้งกลุ่ม เมื่อประชาชนเดือดร้อน เขาก็จะนำแนวคิดมาที่ประชุม เราก็จะนำมาพัฒนาตำบลบ้านหาดให้ดีขึ้น ความรักถิ่นฐานบ้านเกิด อยากพัฒนาให้ดีขึ้น ถ้าเขามีปัญหาจากการประกอบอาชีพมาเสนอ เราก็ให้คำแนะนำ คือมารวมกลุ่มเพราะเขามีปัญหา เมื่อเสนอปัญหาแล้วทางรัฐลงมาแก้ไขปัญหาได้ ถ้าเราเชิญหนังสือไปให้เขาเป็นตัวแทนให้มาประชุม ถ้าเขาไม่มาประชุม แสดงว่าเขาไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ในสังคม”

คำกล่าวของภักดี จันทร์สอาด (2549:บทสัมภาษณ์) “ที่มาทำงานตรงนี้ คือรักงานตรงนี้อยู่แล้ว เรามารวมกลุ่มกันมีพ่อครู แม่ครูจากชาวบ้านบ้างจากพวกเรา จากกลุ่มที่เป็นเจ้าของเมืองเพชร เราก็ให้กับสังคม ให้กับเด็กๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน”

คำกล่าวของจิระ สัจจธรรม (2549:บทสัมภาษณ์) “ที่มารวมกลุ่มเนื่องจากบางครั้งเห็นจริงในจิตสำนึกมันเป็นโดยสัญชาตญาณ อยู่ที่ไหนอยากทำประโยชน์ให้ที่นั่น ด้วยความมีจิตสำนึกสาธารณะจึงลงมาทำงานตรงนี้ ส่วนหนึ่งใจของผมนี้ทำโดยไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนใดๆ”

คำกล่าวของเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549:บทสัมภาษณ์) “ความรู้สึกลึกที่มาทำงานตรงนี้ก็ถือว่าเราเกิดแผ่นดินนี้เป็นคนเพชรบุรีโดยกำเนิด หลวงพ่อคุณซึ่งสร้างโรงพยาบาลพระยุพราชแล้วนักข่าวไปสัมภาษณ์ถามบอกว่าคุณทำประโยชน์ให้แผ่นดินเกิดคุณ มีงทำผลประโยชน์ให้แผ่นดินเกิดมีงบ้างหรือเปล่า ผมฟังคำนี้ผมก็เลยกลับบ้าน พอกลับบ้านก็มาทำงานปี พ.ศ.2537 ปี พ.ศ. 2538 ปีพ.ศ. 2539 ผมคุณกमानาน ผมมีความคิดว่าความรู้ที่เราไม่ควรรจะอยู่ที่เราคนเดียว ภรรยาผมก็วาดรูป ผมเป็นแบบนี้ทั้งครอบครัว กลุ่มก็เลย ไม่แตก.....สมาชิกอยู่ด้วยกันด้วยความผูกพัน....การที่เด็ก

มาหาเรา ก็คือใจเขาชอบ ถ้าใจเขาไม่ชอบ เขาก็ไม่มา ...อย่างการรวมกลุ่มของคนครั้งแรกเยอะ แล้วก็หายๆไป คนที่อยู่ คือชอบอยากทำ หรือมีใจรัก”

คำกล่าวของอุทัย เล็กก็ (2549: บทสัมภาษณ์)“ที่เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เนื่องจาก เราต้องการทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ ทุกคนจะเข้าไปด้วยหัวใจ”

และคำกล่าวของกานต์ พรหมณีนิล(2549 :บทสัมภาษณ์)“จิตสำนึกสาธารณะ คนพวกนี้ถึงจะออกมาทำประโยชน์ส่วนรวมได้ ไม่มองแก่ประโยชน์ส่วนตน ที่เก็บตนเพื่อทำผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างเดียว ... กลุ่มคนรักเมืองเพชรอยู่ได้นาน เพราะว่าไม่มีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้องอันนี้สำคัญ ทุกคนมีเจตนาธรรมเดียวกันคือปรารถนาดีต่อท้องถิ่นแค่นั้นเอง การที่จะรวมกลุ่มกันมันอยู่ที่ใจคนมากกว่า บางทีการศึกษาเราเรียนมาถ้าคนไม่มีจิตสาธารณะก็ไม่สามารถมารวมกลุ่มกัน ได้ ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกสาธารณะมันสร้างได้ โดยวิธีไหน น่าจะซึมซับในตัวเราเอง คนที่ไม่ออกมาเลย เพราะไม่มีจิตสำนึกเพราะเขาเห็นว่าเขาไม่เกี่ยว”

การที่ปัจเจกชนต่างก็ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มตนเองแล้วชี้ให้เห็นว่าเกิดพัฒนาการขั้นที่ 2 แล้ว คือ เกิดกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆที่มีจิตสำนึกในการดูแลผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ กลุ่มที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

พัฒนาการขั้นที่ 3 การก่อรูปของอุดมการณ์ร่วมของสังคม เมื่อจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น กลุ่มต่างๆมีจำนวนมากขึ้น จะเกิดการก่อตัวทางอุดมการณ์ที่ยึดเหนี่ยวผูกพันกับสังคมเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณธรรม เกิดขึ้นเมื่อปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆนั้นมีความรักความผูกพัน และในเห็นคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรีร่วมกัน ต้องการให้เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงามและปลอดภัยจากปัญหาใดๆ มารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพื่อพบปะ เสวนา และเสนอความคิดเห็น รวมพลังเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่ดีงามของเมืองและท้องถิ่นร่วมกัน

ส่วนพัฒนาการในขั้นตอนที่ 4 การตกผลึกทางอุดมการณ์ของสังคมเข้มแข็งในลักษณะเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีวิวัฒนาการ

การสร้างความเป็นสถาบัน (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ 2543:290-291) หมายถึง ความพยายามในการพัฒนาสถาบันการเมืองทั้งหลาย ให้มีสมรรถนะและมีความเหมาะสมที่จะเผชิญปัญหาและความต้องการที่หลากหลายของประชาชน ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการปรับตัวของระบบการเมือง (adaptability) 2) การมีองค์กรที่ซับซ้อน (complexity) 3) ความเป็นกลุ่มก้อนขององค์กร (coherence) และ4) ความเป็นอิสระ(autonomy)

หากพิจารณาความเป็นสถาบันของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1) ความสามารถในการปรับตัวของกลุ่ม พบว่ากลุ่มนี้ตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน มีอายุถึง 11 ปี ความขัดแย้งภายในกลุ่มส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ก็อยู่ร่วมกันได้ทั้งนี้เนื่องจากใช้มิติที่ประชุมเป็นที่ตัดสินใจและกลุ่มแกนใจจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ กลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่มีหัวหน้ากลุ่มจึงไม่มีการถ่ายโอนอำนาจจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง แต่มีกลุ่มแกนใหม่ๆเข้ามาเป็นเครือข่ายอยู่เรื่อยๆ และเป็นกลุ่มที่ทันสมัยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้

2) การมีองค์กรที่ซับซ้อน กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นกลุ่มองค์กรที่ไม่ซับซ้อน ถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มองค์กรต่างๆ เป็นเครือข่าย จำนวน 37 กลุ่มแกน แต่กลุ่มแกนต่างๆเหล่านี้เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน และไม่ขึ้นต่อกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร ถือเป็นองค์กรที่กลุ่มแกนต่างๆมีความสัมพันธ์กันในเชิงแนวราบ

3) ความเป็นกลุ่มก้อนขององค์กร จากการที่กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีกลุ่มแกนต่างๆที่มีความสัมพันธ์ในเชิงแนวราบ เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน และสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีอิสระ บางครั้งเห็นพ้องต้องกันแต่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม จึงทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่มีความเป็นกลุ่มก้อน ถึงแม้ว่าทุกกลุ่มแกนที่เข้ามานั้นจะเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชรว่า “เพื่อเสวนา และเสนอความคิดเห็น รวมพลังเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่คิงามของเมืองและท้องถิ่น” ก็ตาม

4) ความเป็นอิสระ กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีความเป็นอิสระไม่ขึ้นกับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นใด ไม่มีการการกระจุกอำนาจโดยผลประโยชน์ของตัวเอง ไม่จำกัดเพื่อนพ้องหรือพรรคพวกตัวเอง หรือมีผลประโยชน์ภายนอกมาครอบงำกลุ่ม เป็นองค์กรที่เป็นระบบเปิด ทุกคนทุกกลุ่มมีความหลากหลาย สามารถอยู่ร่วมกันได้ ไม่มีการบังคับ สามารถเข้าออกได้ตลอดเวลา

กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นองค์กรที่มีความสามารถในการปรับตัว และมีความเป็นอิสระสูง แต่เป็นองค์กรที่ไม่ซับซ้อน และความเป็นกลุ่มก้อนขององค์กรมีน้อย ดังนั้นพัฒนาการขั้นที่ 4 การตกผลึกทางอุดมการณ์ของสังคมเข้มแข็งในลักษณะเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีวุฒิภาวะ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ยังไม่เกิดขึ้น จึงสอดคล้องกับที่ธีรยุทธ บุญมี เสนอว่า ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในขั้นที่ 3

2.3.2 องค์ประกอบ

องค์ประกอบของกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร สอดคล้องกับแนวคิดของโกมาตรจึงเสถียรทรัพย์ (2544:32) ที่ว่า กระบวนการประชาสังคมประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) จิตสำนึกประชาสังคม (civic consciousness)

2) โครงสร้างขององค์กรประชาสังคม (civic organization) และ 3) เครือข่ายประชาสังคม (civic network) ดังนี้

1) *จิตสำนึกประชาสังคม (civic consciousness)* หมายถึงการตื่นตัวของสังคม และการยอมรับในหมู่พลเมืองถึงความสำคัญของคุณธรรมแห่งประชาสังคม (civic virtue) โดยการเห็นความสำคัญและให้ความเคารพในคุณค่าของความคิดริเริ่มที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคลที่ทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม ไม่ตกอยู่ในอาณัติของอำนาจการเมือง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจในการสร้างสรรค์สังคม อันจะนำมาสู่การสร้างระบบคุณค่า และบรรทัดฐานของสังคมที่ดี อาทิ ความไว้วางใจกัน ความอดกลั้นต่อความขัดแย้ง ความสมานฉันท์ และการเปิดกว้างยอมรับความหลากหลาย เป็นต้น

ซึ่งความสอดคล้องในข้อนี้ เห็นได้ชัดว่าประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีมีความตื่นตัวในการทำงานเพื่อส่วนรวม ต่างรวมตัวกันเป็นกลุ่ม/องค์กรที่หลากหลาย มารวมกันด้วยความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร มีผลประโยชน์ มีความสนใจร่วมกัน ในเรื่องสาธารณะ กิจกรรมที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรดำเนินการ ทุกคนมาร่วมโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ กลุ่มแกนใดจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของสมาชิกกลุ่มแกน และไม่มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ละกลุ่มสนใจประเด็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อจังหวัดเพชรบุรี ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

2) โครงสร้างขององค์กรประชาสังคม (civic organization)

(1) *กลุ่มหรือองค์กรในด้านสังคมที่รองรับการคบหาสมาคม และ* เอื้ออำนวยต่อการแสดงออกทางสังคมของบุคคล อาทิ องค์กรสาธารณะประโยชน์และอาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น

กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีกลุ่มองค์กร ถึง 37 กลุ่มแกน ในจำนวนนี้มีทั้งองค์กรที่ทำงานสาธารณะประโยชน์ และองค์กรอาสาสมัคร ที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงออกทางสังคม โดยมีการประชุม การสัมมนา และจัดกิจกรรมต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ร่วมกัน

(2) *องค์กรหรือชุมชนทุกรูปแบบที่มีการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม* ที่สะท้อนจิตสำนึกประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน เพื่อนบ้าน ชมรม สหกรณ์ มูลนิธิ สมาคม องค์กรวิชาชีพ ฯลฯ

กลุ่มแกนต่างๆ เหล่านั้น ต่างก็ดำเนินกิจกรรมที่สะท้อนจิตสำนึกประชาสังคม ตั้งแต่ในระดับ ครอบครัว ชุมชน เพื่อนบ้าน ชมรม สหกรณ์ และสมาคม

(3) *อาจเป็นองค์กรในภาครัฐหรือธุรกิจเอกชน ซึ่งมีกิจกรรมหรือโครงการหลายอย่างที่ดีถือเป็นกิจกรรมของพลเมือง (civic action) หรืออยู่ในข่ายของกิจกรรมเพื่อสังคม*

กลุ่มแกน มีทั้งกลุ่มที่รัฐมาดำเนินการจัดตั้ง และกลุ่มที่เป็นธุรกิจเอกชน แต่ละกลุ่มแกนมีกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสังคมที่หลากหลาย

(4) *ครอบคลุมบุคคลต่างๆ* ในภาครัฐราชการหรือภาคธุรกิจที่มีบทบาทอื่นๆนอกเวลาทำงาน หรือแม้แต่ในเวลาทำงานปกติ ที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม แม้ว่าบางครั้งบุคคลเหล่านี้ไม่มีองค์กรใดๆ ในภาคสังคมมารองรับ

สมาชิก และการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมต่างๆ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ครอบคลุมบุคคลทั้งในภาครัฐราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเกษตรกรรม และนักเรียน และประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มแกนต่างๆ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

3) *เครือข่ายประชาสังคม(civic network)* หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการที่เชื่อมโยงองค์กรสาธารณะประโยชน์และปัจเจกชนอิสระเข้าด้วยกัน และทำให้เกิดการสื่อสาร การสนทนาระหว่างองค์กรเหล่านี้กับปัจเจกชน และสาธารณชนในเครือข่ายประชาสังคม กระบวนการที่ประสานและถ่ายทอดความคิดเห็น/ทัศนคติ/ประสบการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้จะยกระดับจิตสำนึกของปัจเจกบุคคลจากการเป็นฝ่ายถูกกระทำมาเป็นฝ่ายกระทำสังคม โดยมีจุดเน้นที่การแสวงหาปริณทลสาธารณะใหม่ ๆ (alternative public sphere) ที่ถ่วงดุลและต้านทานการครอบงำของสื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งถูกยึดครองโดยกลไกตลาด ตลอดจนเปิด โอกาสให้แก่การแสดงออกของความคิดอิสระต่าง ๆ ที่แต่เดิมอาจถูกกีดกันไม่ให้มีส่วนร่วม

กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีโครงสร้างการทำงานที่ไม่มีสายการบังคับบัญชา คือไม่มีผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชาเหมือนหน่วยงานของรัฐ ทุกกลุ่มแกนเสมอหน้ากัน ความสัมพันธ์จึงเชื่อมโยงกันเป็นในแนวราบ เชื่อมโยงทั้งองค์กรสาธารณะประโยชน์ และปัจเจกชนคือบุคคลที่ไม่สังกัดกลุ่มแกนใดๆ เข้าด้วยกันเป็นเครือข่าย มีการสื่อสารโดยการประสานทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์บัตรและ การบอกต่อ มีการประชุมแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความคิดเห็น ให้แสดงออกของความคิดโดยอิสระ เป็นประจำทุกเดือน ซึ่งกลุ่มจะไม่ถูกครอบงำโดยสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีเป็นเครือข่ายด้วย

2.3.3 รูปแบบ

การดำเนินงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้นวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสวนา และเสนอความคิดเห็น รวมพลังเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่ทุกสิ่งที่ติงามของเมืองและท้องถิ่นร่วมกัน

ดังคำกล่าวของ สุรนันท์ นิลพงษ์ (2548: บทสัมภาษณ์) “เพื่อมุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ติงามแก่ท้องถิ่นและ ทำกิจกรรมอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม”

การทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่เน้นที่ตัวองค์กร หรือ โครงสร้าง ดังจะเห็นได้จากการประชุมประจำเดือนแต่ครั้งจะมีแกนนำกลุ่มเข้าร่วมประชุมประมาณ 10 กลุ่มแกน รวมทั้งสมาชิกกลุ่มด้วย ประมาณ 40 คน (ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม) แต่จะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างปัจเจกชน และกลุ่มองค์กรเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรม ที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ดำเนินเป็นประจำ คือ การประชุมประจำเดือน และ กิจกรรมร่วมที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ไขประเด็นปัญหาต่างๆ ซึ่งในลักษณะนี้เกิดขึ้นไม่บ่อยเมื่อเทียบกับการประชุม

ดังนั้นการดำเนินงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง การประชุมที่เป็นการเสวนา และส่วนที่สอง กิจกรรมร่วม

ส่วนที่หนึ่ง การประชุม เริ่มแรกก่อตั้งได้มีการนัดประชุมทุกวันเสาร์ที่ 3 ของเดือน ตั้งแต่เวลา 17.00 น เป็นต้นไป ต่อมาแกนนำกลุ่มบางกลุ่มมีปัญหาไม่สามารถเข้าร่วมประชุมในวันที่กำหนดได้ จึงได้กำหนดใหม่ให้มีการประชุมทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน ในการประชุมเป็นการพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น บอกกล่าวกิจกรรมที่กลุ่มแกนนำได้ดำเนินกิจกรรมหรือกำลังดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการเสนอข้อมูล หรือ ประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในจังหวัดเพชรบุรีหรือประเด็นปัญหาที่ไม่ได้เกิดขึ้นในจังหวัดเพชรบุรีแต่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อจังหวัดเพชรบุรี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มีการออกความคิดเห็นกันในประเด็นนั้น หากประเด็นนั้นเป็นประเด็นร่วมของสมาชิกทุกคน ก็ หาข้อมูล และหาแนวทางแก้ไขต่อไป

การประชุม เปรียบเหมือนการมีพื้นที่สาธารณะ หรืออาณาบริเวณสาธารณะ ตามแนวคิดของฮาเบอร์มาส ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผล (rationality) ของปัจเจกชนแต่ละคน ในการถกเถียง/อภิปราย/สื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างมาก เพราะฮาเบอร์มาสเชื่อว่า เมื่อแต่ละคนได้ใช้เหตุผลถกเถียงและสื่อสารกันอย่างถึงที่สุดแล้ว จะนำมาสู่ข้อสรุป (agreement) ร่วมกัน อย่างเป็นเอกฉันท์ (understanding) จากการ โต้ตอบทางความคิดระหว่างกัน นอกจากนี้ การที่ปัจเจกชนแต่ละคนมีความสามารถในการใช้เหตุผลของตนในการสื่อสารถ้อยความยังเป็นการแสดงออกถึง “ความเท่าเทียม” (equality) ของปัจเจกชนแต่ละคน เกิดการลบเส้นแบ่งระหว่างฐานันดร ชนชั้น สถานภาพ ฯลฯ การถกเถียง/สื่อสารกันด้วยเหตุผลที่มาจากสำนึกของตนเองยังเป็นการแสดงว่าคนๆนั้นได้รับการปลดปล่อย (emancipation) จากพันธนาการทางอำนาจของการถูกรอบงำภายใต้รัฐ การสื่อสารถ้อยความ (communication) การ โต้ตอบทางความคิดเห็น (discourse) หรือการอภิปรายถกเถียง (discussion) (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547:29)

ส่วนที่สอง กิจกรรมร่วม การดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เกิดจากประเด็นปัญหาที่สมาชิกผู้เข้าร่วม ได้นำเสนอ และสมาชิกกลุ่มเห็นว่าปัญหานั้นเป็นประเด็น ร่วมกันแล้ว ก็กำหนดกิจกรรมขึ้นมาแก้ไขปัญหานั้น ทั้งนี้ถ้าเรื่องนั้นส่งผลกระทบต่อกลุ่มใดโดยตรง กลุ่มนั้นก็จะเป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรม โดยกลุ่มแกนอื่นๆ จะร่วมกิจกรรมหรือไม่เข้าร่วม กิจกรรมก็ได้ทั้งนี้แล้วแต่ความสมัครใจ

ดังคำกล่าวของ นายวิลาศ เตชะไพบูลย์ (2549:สัมมนา) “เป็นคนหนึ่งที่ ร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรมาเมื่อ 10 ปีที่แล้วที่ผ่านมาผมว่าการทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีความคล่องตัวสูง คือ เห็นพ้องต้องกัน บางอย่างเห็นพ้องแต่ไม่พร้อมทำไม่ได้ ก็ไว้โอกาสหน้าก็แล้ว กัน ซึ่งเราจะต้องให้การยอมรับความแตกต่างไว้ พยายามเชิดชูให้มันอยู่ต่อไปมากกว่าที่จะเป็นการ มองว่า ไปครั้งนี้ก็ไม่มา เราต้องให้การยอมรับว่าความแตกต่างมันดี และก็เป็นพลัง ผมคิดว่ากลุ่มเราก็ สามารถที่จะทำงานร่วมกันไปได้อย่างดี ไม่ว่าจะปัญหาต่างๆได้ดีกว่าการที่จะมาพยายามให้ทุกคน มาทำในสิ่งเดียวกันหรือรู้ในสิ่งเดียวกัน.....สังคมที่จะเรียนรู้ได้มีการศึกษาบอกว่า สังคมที่อิสระ สามารถคิดได้หรือทำได้เอง หลักการง่ายๆในการเรียนรู้ ก็คือ คิดด้วย ทำด้วย รู้ผลด้วย ถ้าทำดีก็ได้ดี ถ้าทำชั่วก็ได้ชั่ว ดังนั้น สังคมก็เรียนรู้กันได้ สามารถที่จะกำหนด กฎเกณฑ์อยู่ด้วยกันได้”

การทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการเคลื่อนไหวในทางความคิด ที่ไม่ใช่เป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะต่อต้านรัฐ หรือประท้วงรัฐ หากแต่เป็นสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างรัฐกับกลุ่มองค์กรต่างๆ กล่าว คือ เป็นการเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เมื่อปัญหาใด เป็นประเด็นปัญหาาร่วมกัน ก็แก้ไขในรูปแบบของกิจกรรม หากมีประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ ประชาชนทั้งประเทศ และมีประชาชนออกไปเคลื่อนไหว กลุ่มคนรักเมืองเพชรจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง คือไม่ได้กระทำในนามของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ดังคำกล่าวของ ทองร่วง เอมโอบุษฐ์ (2549:สัมมนา) “สมาชิกท่านใดต้องการ เข้าร่วมหรือเคลื่อนไหว ก็แล้วแต่ความสมัครใจ หากเกิดอะไรขึ้นก็รับผิดชอบเฉพาะตัวเอง”

และคำกล่าวของปริญญา สุนทรวาทะ (2549:สัมมนา)“ในฐานะที่ทำงานสื่อ เพชรบุรีมาตลอด ก็ขอชื่นชมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เราก็อยู่ของเราได้ไม่ต้องห่วงหรือกลัว ถ้าเราจะ เคลื่อนไหวอยากจะให้เคลื่อนไหวในเชิงความคิด คือ กลุ่มผู้สังคม ถึงเราไม่ปฏิบัติ เราสามารถเสนอ ความคิดแนวทางการแก้ไขปัญหาได้”

หากพิจารณา รูปแบบกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ตามที่อนุชาติ พวงสำลีเสนอว่า กระบวนการประชาสังคมมีรูปแบบหลัก 2 ประการ คือ 1)รูปแบบ กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Movement) และ 2) รูปแบบระดับกลุ่ม องค์กร(Static) และความ แตกต่างของทั้ง 2 รูปแบบตามที่ไชยรัตน์ เจริญศิลป์โอฬาร เสนอนั้น

รูปแบบของกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงมีทั้งรูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement) และ รูปแบบระดับกลุ่มองค์กร (Static) ดังนี้

1. รูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement) กลุ่มคนรักเมืองเพชร มี “พื้นที่อาณานิเวศสาธารณะ” (the public sphere) เป็นฐาน ได้แก่ การประชุมประจำเดือนของกลุ่ม อีกทั้งยังมี “ความเป็นพลเมือง” (citizenship) ที่สนใจ ตื่นตัว และมีจิตสำนึกทางการเมืองสูง (a politicized citizen) ที่ไม่ใช่มี “ความเป็นพลเมือง” (citizenship) ที่ขยันขันแข็งในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน/ท้องถิ่น (a participatory citizen) ในฐานะหน้าที่พลเมือง (civic duty)

2. รูปแบบระดับกลุ่มองค์กร (Static) การทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการเคลื่อนไหวในทางความคิด ที่ไม่ใช่เป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะต่อต้านรัฐ หรือประท้วงรัฐ หากแต่เป็นสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับกลุ่มองค์กรต่างๆ จึงเป็นการมองรัฐในแง่ดี คือมองรัฐในฐานะที่เป็นกรรมกลางคอยตอบสนองความต้องการ หรือข้อเรียกร้องของประชาชน

สรุปได้ว่า กระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีพัฒนาการ เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม คือ ความรักชาติบ้านเมือง การหวงแผ่นดินบ้านเกิด การหวงใยสังคม ความต้องการช่วยเหลือสังคม ความต้องการช่วยงานสาธารณะประโยชน์ต่างๆ และความต้องการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ขั้นที่ 2 การเกิดกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีจิตสำนึกในการดูแลผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน คือ การรวมกันเป็นกลุ่มองค์กรต่างๆ และ ขั้นที่ 3 การก่อรูปของอุดมการณ์ร่วมของสังคม กลุ่มองค์กรต่างๆ เหล่านั้นจึงมารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร ส่วนพัฒนาการในขั้นที่ 4 ยังไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มคนรักเมืองเพชรยังไม่ถึงขั้นที่จะพัฒนาตนเอง จนกลายเป็นสถาบันทางสังคมการเมือง จึงสอดคล้องกับที่วีรยุทธ บุญมีเสนอว่า ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในขั้นที่ 3 กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีองค์ประกอบของกระบวนการประชาสังคมทั้ง 3 ประการได้แก่ 1) จิตสำนึกประชาสังคม (civic consciousness) คือทุกคนมีความสนใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม จึงมารวมกันเป็นกลุ่มองค์กรต่างๆ และกลุ่มองค์กรต่างๆ เหล่านี้จึงมารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2) โครงสร้างขององค์กรประชาสังคม (civic organization) คือ ทุกกลุ่มแกน เป็นกลุ่มชมรม สมาคม ที่เป็นทั้งองค์กรสาธารณะประโยชน์ และองค์กรอาสาสมัคร และ 3) เครือข่ายประชาสังคม (civic network) คือ ทุกกลุ่มแกนเชื่อมโยงกันในแนวราบ ทั้งองค์กรสาธารณะประโยชน์และปัจเจกชนเข้าด้วยกันเป็นเครือข่าย มีการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดเห็นให้แสดงออกได้โดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยสื่อต่างๆ และรูปแบบของกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นทั้งรูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement) คือ กลุ่มคนรักเมืองเพชรมี “พื้นที่อาณานิเวศสาธารณะ” เป็นฐาน และมีความเป็นพลเมืองที่ไม่ใช่ฐานะหน้าที่พลเมือง แต่มีความเป็นพลเมือง ที่สนใจ ตื่นตัว และมีจิตสำนึกสูง และรูปแบบระดับกลุ่มองค์กร (Static) คือ การทำงานของ

กลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการเคลื่อนไหวในทางความคิด ที่ไม่ใช่ต่อต้านรัฐ หรือประท้วงรัฐ หากแต่ เป็นเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับกลุ่มองค์กรต่างๆ จึงเป็นการมองรัฐในแง่ดี

2.4 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ของประชาสังคม (อนุชาติ พวงสำลี และคณะ 2542: 292) มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ การมองอนาคตร่วมกันรับรู้และเข้าใจถึงทิศทาง เป้าหมายที่จะไปด้วยกันจะทำให้กระบวนการการเคลื่อนไหวมีพลังและลดความขัดแย้งเฉพาะหน้าลง
2. การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง คือ ประชาสังคมเป็นเรื่องของความ หลากหลาย กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายย่อมเป็นเงื่อนไขให้เกิดการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือทำอย่างแข็งขันด้วยถือว่าเป็นเรื่องที่ดินมีสิทธิมีส่วน
3. การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ คือ ประชาสังคม จะต้องสร้างและตั้งสมองค์ความรู้ ที่จะสามารถปรับใช้และเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา ดังนั้นศักยภาพ ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็น
4. การมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน คือ ประชาสังคมเป็น กระบวนการทางสังคม ที่ไม่มีสูตรสำเร็จ แต่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ อันจะช่วยให้เกิดปัญญาหมู่ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวและอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ในอีก ด้านหนึ่งก็จำเป็นจะต้องคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์ แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงไป พร้อมๆกันด้วยเพื่อให้สามารถปรับตัวได้เท่ากัน และเป็นฝ่ายก้าวนำมากกว่าตั้งรับปัญหา
5. การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง คือความเป็นประชา สังคมนั้นจะต้องสะท้อนถึงความตื่นตัวของพลเมืองที่จะเข้ามาร่วมกันรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของ ส่วนรวมหรือสาธารณะ(public responsibility) ที่มีได้หวังเพียงรอคอยหรือเรียกร้อง การแก้ปัญหาจากรัฐแต่ฝ่ายเดียวโดยตนเองไม่มีส่วนรวม
6. การมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือ คือ การ สื่อสารมีความหมายต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อการเติบโตและการขยายตัวของประชาสังคม ทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะบทบาทของสถาบันสื่อมวลชน ย่อมมีความหมายยิ่งต่อขบวนการประชาสังคมที่จะนำไปสู่การถ่ายทอดของข้อมูลข่าวสารและการรับรู้อย่าง เท่าเทียมกันของคนในสังคม
7. การมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือ การสร้างประชาสังคมจะต้องวางอยู่ บนพื้นฐานของการจัดการที่ดีทั้งในแง่ขององค์กร ระบบ และคนในองค์กร

หากพิจารณายุทธศาสตร์ประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน กลุ่มคนรักเมืองเพชร คือกลุ่มคนที่มีความรัก ความผูกพัน ความปรารถนาดี และ เห็นในคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรี ต้องการให้เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงามและปลอดภัยใดๆ จึงมารวมกันตัวกัน โดยธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสวนา และเสนอความคิดเห็น รวมพลังเพื่อเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่ดีงามของเมืองและท้องถิ่นร่วมกัน จึงเป็นการมองอนาคตร่วมกัน และเข้าใจถึงทิศทางเป้าหมายที่จะไปด้วยกัน

2. การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการทำงานของ กลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่เน้นที่ตัวองค์กร หรือ โครงสร้าง แต่จะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างปัจเจกชน และกลุ่มองค์กรเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรม ที่กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้ดำเนินเป็นประจำ คือ การประชุมประจำเดือน และกิจกรรมร่วมที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหา ประเด็นปัญหาต่างๆ ซึ่งในลักษณะนี้เกิดขึ้นไม่บ่อยเมื่อเทียบกับการประชุม ดังนั้นยุทธศาสตร์ในเรื่องของการมีส่วนร่วม คือ การประชุมประจำเดือน และการการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อม

การประชุมที่เป็นการเสวนา ถือเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการพูดคุย นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ประเด็นปัญหาของกลุ่มแกนหลายๆกลุ่มแกนที่เข้าร่วมประชุม ข้อมูล ข่าวสาร และประเด็นปัญหาจึงมีความหลากหลาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน คือ รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และประเด็นปัญหาจากการประชุมเท่าเทียมกัน ปัญหาใดที่เป็นประเด็นปัญหาร่วมแล้วข้อมูล ไม่ชัดเจน ก็จะช่วยกันหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ในการประชุมครั้งต่อไปก็นำข้อมูลที่เป็นประเด็นปัญหาร่วมมาเสนอและร่วมกันหาแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น จึงเกิดการมีส่วนร่วม จากทุกกลุ่มแกน คือร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำกิจกรรม ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาคือเป็นประเด็นปัญหาร่วมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเน้นการจัดกิจกรรม (ซึ่งเกิดขึ้น ไม่บ่อยนัก) กลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่แก้ปัญหาคือการเดินขบวน หรือประท้วง การประชุมและการดำเนินกิจกรรมจึงเป็นการเคลื่อนไหวทางความคิด คือ เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้เป็นปฏิบัติ หรือต่อต้านรัฐ หากมุ่งแสวงหาความร่วมมือ และเป็นพันธมิตรกับทุกฝ่าย ทุกองค์กร ไม่ว่าจะประชาชนทั่วไป และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังเช่น การจัดกิจกรรมประเพณีแห่เรือองค์ เพื่อแก้ไขปัญหาอันเกิดจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีโครงการก่อสร้างถนนเลียบริมน้ำเพชร ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นยกเลิกโครงการและหันมาเอาใจใส่ดูแลแม่น้ำเพชร กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ ในจังหวัดเพชรบุรี ดังจะเห็น ได้จากการได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นกรรมการ เข้าร่วมสังเกตการณ์ หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐอยู่เสมอ

3. การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ การประชุมประจำเดือนของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่เป็นการประชุมเพื่อเสวนา เป็นการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และปัญหาต่างๆที่กลุ่มแกนได้ประสบพบมา ตลอดจนประเด็นปัญหาพร้อมที่ข้อมูลไม่ชัดเจนแล้วกลุ่มแกนต้องไปช่วยกันค้นหาข้อมูล ข้อเท็จจริง แล้วนำมาเสนอในการประชุมครั้งต่อไปเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขนั้น ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการส่งสมความรู้จากผู้ที่ไม่รู้ก็ได้รู้ และผู้ที่รู้อยู่แล้วก็มีความรู้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลใดที่ทางกลุ่มไม่ทราบข้อมูลแน่ชัด ทางกลุ่มได้เชิญวิทยากรพิเศษที่มีความรู้ด้านนั้นมาบรรยายในการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ตลอดจนการสัมมนา เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง จึงถือได้ว่าก่อให้เกิดการสร้างและส่งสมองค์ความรู้ แก่กลุ่มคนรักเมืองเพชร อย่างต่อเนื่อง

4. การมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน คือ กิจกรรมการจัดกิจกรรม เป็นวิธีที่กลุ่มใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เป็นประเด็นปัญหาพร้อมซึ่งมีไม่น้อยนัก เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกัน นับตั้งแต่การนำเสนอข้อมูล การหาข้อมูล ข้อเท็จจริง จนกระทั่งการกำหนดกิจกรรม และทำกิจกรรมร่วมกันกันเสร็จ

5. การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะพลเมืองนี้ มีมาตั้งแต่การจัดให้มีการเสวนาของกลุ่มผู้ที่คุ้นเคยกันมาพูดคุยกัน เป็นการกำหนดความคิดที่จะทำงานด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงาม ให้แก่ท้องถิ่นร่วมกัน เป็นทีมเดียวกัน ได้ร่วมกันเสนอชื่อของกลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่มหลายชื่อด้วยกัน จนในที่สุด ใช้ชื่อว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชร” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการรวมหัวใจเข้าด้วยกัน ดังนั้นยุทธศาสตร์การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง ได้แก่ การประชุม และกิจกรรม กล่าวคือข้อมูล ข่าวสาร หรือปัญหาใดๆที่กลุ่มแกนนำมาเสนอในที่ประชุม และที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นประเด็นปัญหาพร้อม คือ ปัญหาสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยรวม กลุ่มคนรักเมืองเพชรก็ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหานั้น เน้นการแก้ไขปัญหาโดยการจัดกิจกรรม ไม่แก้ปัญหาโดยการเดินขบวน หรือประท้วง การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจึงเป็นการเคลื่อนไหวทางความคิด ที่ไม่ได้เป็นปฏิปักษ์ หรือต่อต้านรัฐ หากมุ่งแสวงแสวงหาความร่วมมือ และเป็นพันธมิตรกับทุกฝ่าย ทุกองค์กร ไม่ว่าจะประชาชนทั่วไป และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ ในจังหวัดเพชรบุรี ดังจะเห็นได้จากการได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นกรรมการ เข้าร่วมสังเกตการณ์ หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ อยู่เสมอ

6. การมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือ กลุ่มคนรักเมืองเพชรใช้วิธี ติดต่อสื่อสารโดยการประสานทางโทรศัพท์ ไปรษณียบัตรและ การบอกต่อ เพื่อให้กลุ่มแกนที่เป็นเครือข่ายเข้าร่วมประชุม ในการประชุมที่เป็นการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความคิดเห็น ให้

แสดงออกของความคิดโดยอิสระ ไม่มีการบังคับว่าจะต้องเข้าประชุมทุกเดือน หรือต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น จึงมีส่วนให้กลุ่มแกนอื่นที่สนใจเข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยกลุ่มจะไม่ถูกครอบงำโดยสื่อมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีเป็นเครือข่าย ซึ่งตรงนี้ทำให้ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชรแพร่ขยาย การรับรู้สู่สาธารณะมากขึ้น สื่อมวลชนจึงเป็นช่องทางการสื่อสารหนึ่งของกลุ่มที่เชื่อมโยงช่วยความร่วมมือจากภายนอกต่างๆเข้ามาได้

7. การมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นกลุ่ม(องค์กร) ที่มีโครงสร้างกลุ่มที่เป็นระบบการจัดการกลุ่มแบบแนวนอน(Horizontal) กล่าวคือไม่มีประธานกลุ่ม มีแต่ผู้ประสานงาน ความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำกลุ่ม และระหว่างกลุ่มที่เป็นเครือข่ายจึงเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ทุกคนที่อยู่ในกลุ่มรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเป็นกันเอง และไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลุ่มองค์กรภายนอกที่ประสบปัญหาเข้ามาร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ง่าย การประชุมที่เป็นการเสวนา สามารถเสนอความเห็นได้ทุกคน ช่วยให้เกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และวิธีการจัดการกลุ่ม(องค์กร)ที่เป็นเครือข่ายโดยใช้เทคนิคที่ทศพล แก้วประพันธ์(2544:37) เรียกว่าดาวกระจาย กล่าวคือ แต่ละกลุ่มแกน คือดวงดาวดวงหนึ่ง มีบทบาทและพันธกิจเป็นของตนเอง มีจุดเด่นและงานที่กลุ่มถนัด ชำนาญการ หรือสนใจเป็นพิเศษ ในลักษณะนี้ ทำให้ดาวแต่ละดวงหรือแต่ละกลุ่ม(องค์กร) ที่เป็นเครือข่าย มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้โดยอิสระ ไม่ต้องอยู่ในอาณัติของกลุ่มองค์กรใด ความเป็นประชาสังคมจะอยู่ที่กลุ่มหรือองค์กรนั้นในระดับหนึ่ง

สรุปได้ว่า เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ การมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง การมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของกลุ่ม 2) การประชุมที่เป็นการเสวนา 2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาาร่วมกันในที่ประชุม 3) โครงสร้างกลุ่มที่เป็นระบบการจัดการกลุ่มแบบแนวนอน และ 4) การสื่อสาร

จากโครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และยุทธศาสตร์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า กลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นประชาสังคมตามแนวคิดแบบปัจเจกชนนิยม เห็นว่าปัจเจกชนในฐานะพลเมือง จะต้องมีควมรับผิดชอบในการสร้างชุมชน – ประชาคมด้วยปัจเจกชนที่มีความรับผิดชอบจะช่วยเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมภายในกลุ่มจะมีความหลากหลายและเคารพสิทธิกันและกัน ไม่มีการแบ่งแยกความเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย เพราะทุกคนเป็นหน่วยมูลฐานที่เท่าเทียมกันหมด นั่นคือการเป็นปัจเจกชน และสิ่งนี้จะทำให้การร่วมแสดง

ความคิดเห็นระหว่างกันและกันภายในชุมชนเต็มไปด้วยความเท่าเทียม เป็นประชาธิปไตย ห่างไกลจากโอกาสที่บุคคลใดจะโน้มน้ำหนักความคิดของชุมชนได้โดยลำพัง แนวคิดนี้เห็นว่า การปล่อยให้ชุมชนเป็นตัวตั้งในการริเริ่มและตัดสินใจทั้งหมด โดยไม่เปิดโอกาสให้กับปัจเจกชนเลยนั้น จะทำให้การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยไม่เกิดขึ้น แต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือการ โน้มเอียงเข้าหาระบอบเผด็จการ มีกรอบทางความคิดที่ถูกสร้างโดยชุมชนประชาคมนั่นเอง แต่อย่างไรก็ดี สิ่งสำคัญก็คือความเป็นปัจเจกชนจะต้องมี "ความเป็นพลเมือง" อยู่ด้วย กล่าวคือเป็นประชาชนที่เอาใจใส่เรื่องของ "ส่วนรวม" เห็นความสำคัญของผลประโยชน์สาธารณะ ไม่น้อยไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ความเป็นพลเมืองในแบบนี้เองที่จะเป็นมูลฐานให้กับการสร้างชุมชนและประชาสังคมที่ยั่งยืนแบบประชาธิปไตย (ฉันทส เพียรธรรม 2542 :26)

เป็นองค์กรประชาสังคมหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ที่เป็น ประชาคมที่ไม่ถูกครอบงำโดยรัฐ คือ เป็นประชาสังคมที่เข้มแข็ง เกิดจากจิตสำนึกร่วมกันของกลุ่มคน โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ในเชิงแนวราบ ที่มีขึ้นเกิดจากการจัดตั้งโดยการใช้อำนาจและกลไกของรัฐเข้ามาสั่งการหรือจัดตั้งให้เกิดอย่างมีความสัมพันธ์ในเชิงแนวดิ่ง ความเป็นอิสระทางการเมือง หรือเกิดจากความสำนึก ตระหนักในปัญหาของชุมชนตนเอง มีลักษณะของกลุ่มอย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดพลังการสร้างสรรค์ และเกิดการประสานความร่วมมือทุกฝ่าย ทุกกลุ่ม เพื่อค้นคิดวิธีการ การดำเนินงานในกิจกรรมที่สามารถตอบสนอง แก้ไขปัญหาพร้อมของชุมชนตนเองได้หลากหลายรูปแบบที่แปลกใหม่ และแตกต่างไปจากวิธีการแนวคิดแบบเดิมๆ โดยมีการนำเอาทุนทางสังคม วัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เข้ามารวมกัน(ขวัญสุวรรณ อติโพธิ 2543:215-220)และ

และเป็นกลุ่มองค์กรที่มี "พื้นที่อาณาบริเวณสาธารณะ" (the public sphere) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีทุกคน ทุกกลุ่มองค์กร ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสนอปัญหาสาธารณะต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน สามารถเข้าหรือออกจากกลุ่มได้ตลอดเวลา ดังที่ ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์(2542:231)ได้กล่าวไว้ว่า ประชาสังคม เป็นเวทีที่ช่วยสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในแนวราบของผู้คน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสมอภาค ความหลากหลายขององค์ประกอบของประชาสังคม ทำให้สามารถบูรณาการการพัฒนาในมิติต่างๆ ได้อย่างเป็นจริง ในขณะเดียวกันก็จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รับฟังซึ่งกันและกัน ตัดสินใจร่วมกันอย่างมีเหตุผล และยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เช่นนี้เราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข และมีพลังทำงานให้บรรลุความสำเร็จ

3. บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าในการดำเนินงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จะไม่เน้นที่ตัวองค์กร หรือ โครงสร้าง แต่จะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างปัจเจกชน และกลุ่มองค์กรเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรม ที่กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้ดำเนินเป็นประจำ คือ การประชุมประจำเดือน และกิจกรรมร่วมที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งในลักษณะนี้เกิดขึ้นไม่บ่อยเมื่อเทียบกับการประชุม

3.1 บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การศึกษารูปแบบบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้ศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) การประชุมและ 2) กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหา ร่วมจากการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร และจากการสัมภาษณ์ โดยแบ่งบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็น 3 ด้าน คือ บทบาทด้านการเมือง บทบาทด้านเศรษฐกิจ และ บทบาทด้านสังคม

3.1.1 ด้านการเมือง

กลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง แต่มีความสนใจในการเมือง ดังที่ สุนันท์ นิลพงษ์ (2548: บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “พรรคการเมือง ส.ส กลุ่มไม่ยุ่ง แต่สนใจการเมือง ส.ส อยู่ห่างกลุ่ม”

บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรทางการเมือง คือ 1) บทบาทต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง และ 2) บทบาทในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง

1) บทบาทต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมือง หมายถึง ราษฎรที่นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้วยังต้องมีบทบาทและอำนาจ บทบาททางการเมือง คืออย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้งแต่ที่ยิ่งไปกว่านั้น คือ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อทางการเมือง ทั้งยังมีสิทธิเข้าไปร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่วนรวมร่วมกับภาครัฐด้วย ราษฎรนั้นเป็นฝ่ายรับกฎหมาย นโยบายและกิจการหรือกิจกรรมของรัฐ พลเมืองนั้นอาจเป็นฝ่ายรุกเพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบาย และกิจการของรัฐตามที่ตนเองเห็นพ้องต้องกัน ราษฎรที่คิ่้นเป็นฝ่ายรับและว่านอนสอนง่าย ส่วนพลเมืองที่คิ่้นต้องเป็นฝ่ายรุกได้ และต้องไม่เลื่อยเนื้อ หากเป็นคนที่ยากมีส่วนร่วม อยากเข้าช่วยทำและสามารถเข้าทำการต่างๆแทนรัฐได้มากพอควร ราษฎรนั้นคิดแต่ว่าตนเองเป็นผู้้น้อย ส่วนพลเมืองจะคิดว่าคนมีสิทธิมีเสียงมีส่วนร่วมในบ้านเมือง แนวคิดเรื่องพลเมืองทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง ปรารถนาการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของส่วนรวม ชักนำให้เข้าร่วมในประชาสังคมและ

ดำเนินการนำพาประชาสังคมไปในทิศทางที่เข้าร่วมกับรัฐ หรือเข้าทำการแทนรัฐในการแก้ปัญหาของส่วนรวมได้ดียิ่งขึ้น (อเนก เหล่าธรรมทัศน์ 2543 :24-25)

“ความเป็นพลเมือง” คือเป็นประชาชนที่เอาใจใส่เรื่องของ”ส่วนรวม” เห็นความสำคัญของผลประโยชน์สาธารณะ ไม่น้อยไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ความเป็นพลเมืองในแบบนี้เองที่จะเป็นมูลฐานให้กับการสร้างชุมชนและประชาสังคมที่ยั่งยืนแบบประชาธิปไตย (ฉันทส เพียรธรรม 2542 :26)

กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีส่วนผลักดันให้ปัจเจกชนอิสระที่คุ้นเคยกับการทำงานเพื่อประโยชน์ระยะสั้น เป็นประโยชน์ส่วนตัวได้ก้าวออกออกมาจากพื้นที่ส่วนตัว เข้าสู่พื้นที่สาธารณะ พื้นที่สาธารณะในที่นี้คือ

1) การประชุมประจำเดือนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งกำหนดให้มีการประชุมทุกเดือน จากเดิมแรกเริ่มกำหนดให้มีการประชุมทุกวันเสาร์แรกของเดือน ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นประชุมทุกวันพุธที่สามของเดือน

2) การประชุมสัมมนาต่างๆที่จัดเป็นครั้งคราว (ดังแสดงในภาคผนวก)

3) กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาาร่วมของที่ประชุมประจำเดือน ดังเช่น กิจกรรมการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 และร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2550

การจัดทำและรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ทางกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์เคลื่อนไหวทั้งในนามของกลุ่มคนรักเมืองเพชร คณะกรรมการรณรงค์เพื่อปฏิรูปการเมือง (ค.ร.ก.) และการเคลื่อนไหวของกลุ่มสมาชิกแต่ละกลุ่ม

การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชรนี้ เริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนแรกของกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ คือ การเลือกตั้งสมาชิกร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) โดยก่อนวันเลือกตั้ง ทางกลุ่มได้เชิญผู้สมัคร ส.ส.ร. ปราศรัยถึงแนวทางในการร่างรัฐธรรมนูญที่หอประชุมสำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดเพชรบุรี มีผู้สมัครขึ้นปราศรัยจำนวนกว่า 10 คน อีกทั้งภายหลังกการเลือกตั้ง ทางกลุ่มก็ได้เชิญชวนให้ผู้สมัครทุกคนร่วมกันเป็นสมาชิกจังหวัดเพชรบุรี โดยจะให้ผู้ที่เป็นตัวแทนของจังหวัดทำหน้าที่ประธานสมาชิกจังหวัดเพชรบุรี รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อนำเสนอหรือผลักดันในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ต่อมาในช่วงของการร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิก ส.ส.ร. เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2540 ทางกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ร่วมประชุมกันที่สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี เพื่อกำหนดประเด็นในการนำเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยมีทั้งหมด 5 ประเด็นสำคัญ คือ 1)ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) 2)ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 3)เสรีภาพในการรับฟังข่าวสาร 4) สิทธิชุมชน และ 5) การป้องกันอำนาจผูกขาดทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองใน

ขณะเดียวกัน สมาชิกของกลุ่มคนรักเมืองเพชรบางท่านยังได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ

หลังจากนั้น ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 ทางกลุ่มได้จัดประชุมขึ้นอีกครั้ง โดยเชิญ ส.ส.ร.จังหวัดเพชรบุรี คือ นายเปลี่ยน เกตุทอง มาเข้าร่วมประชุมด้วย มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางถึงประเด็นต่าง ๆ ที่จะนำเสนอผู้ที่ประชุมใหญ่สมัชชาประชาชนไปโดย จังหวัดเพชรบุรีที่จะจัดขึ้นในวันที่ 1 มีนาคม 2540 ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี โดยมีประเด็นหลัก 5 ข้อดังกล่าว โดยการประชุมสมัชชาประชาชนไปโดยนี้ จัดขึ้นเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งในวันประชุมปรากฏว่ามีประชาชนชาวเพชรบุรีให้ความสนใจเป็นจำนวนมากมาเข้าร่วมเต็มห้องประชุมอันกว้างขวางของวิทยาลัยอาชีวศึกษาฯ

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ร่างเสร็จสิ้นลง และนำเสนอต่อประชาชนเพื่อช่วยกัน “ประชาพิจารณ์” สมาชิกของกลุ่มคนรักเมืองเพชรหลายท่านได้เข้าร่วมเป็นคณะอนุกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปการเมือง (ค.ร.ก.) จัดการสัมมนาประชาพิจารณ์ของจังหวัดเพชรบุรี ในขณะที่สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ก็ได้มีการเคลื่อนไหวในการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยทางหนังสือพิมพ์เพชรภูมิได้เปิดตัวโดยมีการตั้งแผ่นป้ายขนาดใหญ่เพื่อแสดงการสนับสนุน ส่วนทางด้านชมรมเรศศิษย์นิพนธ์เพชรบุรีก็ได้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้แก่สมาชิกของชมรมซึ่งมีอยู่ทั่วจังหวัด (ศิริรักษา สถาพรวงษา 3541:89-90)

เช่นเดียวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 กลุ่มคนรักเมืองเพชรก็ได้มีส่วนร่วม ในการรณรงค์เคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เริ่มตั้งแต่มีการแต่งตั้ง “สมัชชากลุ่มคนรักเมืองเพชร” ขึ้น เพื่อระดมความคิดเห็นภาคประชาชนที่เป็นผู้ประสบปัญหาที่แท้จริงเสนอต่อไปยังสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยการจัดประชุมใหญ่สมัชชาประชาชนคนรักเมืองเพชรเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2549 ณ หอประชุมใหญ่โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นของประชาชนเสนอต่อไปยังรัฐธรรมนูญ กิจกรรม มีการบรรยายพิเศษและการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยมีประเด็นทั้งหมด 5 ประเด็น 1) ด้านการเมืองการปกครอง 2) ด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและสาธารณสุข 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการประกอบอาชีพและการรุกรานจากต่างชาติ และ 5) ด้านการจำกัดสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน(<http://www.cablephet.com>)

การประชุมประจำเดือนที่เป็นการเสวนา การประชุมสัมมนา และการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้แกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมทั้งปัจเจกชนที่สนใจและปัจเจกชนที่มีปัญหา ที่เข้ามาร่วมประชุมหรือเข้าร่วมสัมมนา หรือเข้าร่วมกิจกรรม ได้ใช้ความสามารถส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการเสนอข้อมูล เสนอปัญหาสาธารณะต่างๆ ได้

ร่วมรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม และกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการแสดงตัวตนความเป็นพลเมืองของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่มีส่วนร่วมในทางการเมือง ที่รักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังกระตุ้นให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีมีส่วนร่วมในทางการเมือง ด้วยการแสดงความคิดเห็น ต่อการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำลังมีการร่างกันอยู่ในขณะนี้ พื้นที่สาธารณะที่ปัจเจกชนได้พาตัวเองเข้ามาจะช่วยขัดเกลาให้การคิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัวเบาบางลง มีที่ว่างและเวลาสำหรับการทำประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น (วิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2549: 5-38) ถือได้ว่ากลุ่มคนรักเมืองเพชรที่บทบาทต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง คือส่งเสริมให้ปัจเจกชนได้พัฒนาจากการเป็นราษฎรสู่ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งต่อไป

2) บทบาทในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง

บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง การเมืองภาคพลเมือง คือ การเมืองที่พลังภาคประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแข็งขัน และไม่สนใจอำนาจรัฐ (วิบูลย์ วิจารณ์ วิสารทสกุล 2549:5-43) ซึ่ง เห็นได้จากการมีส่วนร่วมต่อประเด็นปัญหาสาธารณะที่เกิดจากนโยบายของรัฐ ดังเช่น ประเด็น โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมน้ำเพชรบุรี

โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมน้ำเพชรบุรี เป็นแนวความคิดของเทศบาลเมืองเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรและป้องกันน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี โดยลักษณะเป็นถนนวงแหวนรอบในระยะทางยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ก่อสร้างขึ้นออกไปจากฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีทั้งสองฝั่ง ซึ่งในการประชุมสภาเทศบาลเมืองเพชรบุรี สมัยสามัญ สมัยหลัง ประจำปี 2539 วันที่ 29 สิงหาคม 2539 นางบุปผา อังกินันท์ ได้ยื่นญัตติขอความเห็นชอบเพิ่มเติมโครงการในแผนพัฒนาเทศบาล ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2535-2539) จำนวน โครงการ ซึ่ง 1 ใน 6 โครงการนั้น คือ โครงการจ้างศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการสะพานถนนวงแหวนรอบในเลียบริมน้ำเพชรบุรีทั้ง 2 ฝั่ง ภายในเขตเทศบาล วงเงินงบประมาณ 2 ล้านบาท โดยผลที่จะได้รับจากการก่อสร้างถนนเลียบริมน้ำเพชรบุรีมีดังนี้ 1) การจราจรจะได้รับความสะดวกและปลอดภัย 2) เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) เพื่อป้องกันปัญหาการกัดเซาะดินถนน 4) เป็นการระบายการจราจรซึ่งเพิ่มขึ้น 5) เป็นทางลัดไปสู่ถนนนอกเขตเทศบาลซึ่งมีบางส่วนติดต่อกัน 6) ป้องกันมิให้น้ำท่วมขัง 6) เพื่อป้องกันการอุดตันของท่อระบายน้ำซึ่งเป็นต้นเหตุของน้ำเน่าเสียและลคปัญหา 7) เพื่อแยกน้ำใช้จากอาคารบ้านเรือนภายในเขตเทศบาลแยกจากท่อระบายน้ำฝน

ญัตติโครงการดังกล่าว ได้มีการอภิปรายทั้งเห็นด้วยและคัดค้านจากสมาชิกสภาเทศบาลฯ และในที่สุดได้ผ่านความเห็นชอบของสภาเทศบาลฯ ในขั้นรับหลักการด้วยเสียงสนับสนุน 12 ต่อ 2 เสียง โดยมีเสียงคัดค้านจากสมาชิกสภาเทศบาลฝ่ายค้านกลุ่มทางเลือกใหม่ เป็นการใช้งบประมาณที่ไม่สมประโยชน์ และโครงการนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้

อย่างไรก็ตาม หลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็ได้มีความเคลื่อนไหวต่อโครงการมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเผยแพร่ข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กล่าวคือ ตั้งแต่ผู้บริหารเทศบาลได้เปิดตัวโครงการอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีการจัดทำปฏิทิน ส.ค.ส. เป็นภาพแบบตัวอย่างของโครงการ ทำให้ประชาชนบางส่วนเริ่มได้รับทราบแนวคิดนี้แต่ยังไม่มีรายละเอียดใดๆ ต่อมาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว โดยกล่าวถึงความเป็นมาพร้อมกับความเห็นคัดค้านของนายอรรถพร พลบุตร สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเพชรบุรี สังกัดกลุ่มทางเลือกใหม่ ซึ่งบทความนี้ได้รับเสียงสะท้อนกลับจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรีมากมายทั้งทางจดหมายและโทรศัพท์ และทำให้คณะเทศมนตรีเมืองเพชรบุรีได้เดินทางมาพบผู้บริหารของหนังสือพิมพ์ เพื่อขอชี้แจงถึงโครงการฯ และได้เชิญตัวแทนของนสพ.ไปพบปะพูดคุยกับนายกเทศมนตรี เพื่อให้ซักถามในรายละเอียด (ศิริภา สถาพรวงษา 2541:85-87)

ประเด็นปัญหานี้กลุ่มคนรักเมืองเพชร เห็นว่าแม่น้ำเพชรบุรีเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ในราชพิธีต่างๆ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์หลายรัชกาล ก็ทรงเสวยน้ำ ใช้น้ำในแม่น้ำเพชรบุรีแห่งนี้ เมื่อมีการสร้างถนนลงไปในพื้นที่น้ำ จึงเริ่มสนทนากัน และร่วมปรึกษาหารือกัน ในการสร้างจิตสำนึก ให้ผู้คนหันมา หวลหาอาหาร ต่อสายน้ำนี้ ผู้ประสานงานกลุ่ม และคณะ ได้เข้าพบพระเดชพระคุณพระเทพสุวรรณมุนี ท่านเจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอทราบวัฒนธรรมประเพณีทางสายน้ำ ก็ได้รับความรู้เรื่องของ ประเพณีแห่เรือองค์ ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่ของเมือง และได้สูญหายไปนานกว่า 30-40 ปีมาแล้วจึงจุดประกายและจัดประเพณีการแห่เรือองค์ขึ้น ผลของการจัดกิจกรรมนี้ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นเลิกล้มโครงการนี้ และหันมาเอาใจใส่ดูแลแม่น้ำเพชรและต่อมาในวันที่ 7 สิงหาคม 2541 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงโปรดกรุณา เสด็จประพาสแม่น้ำเพชรอีก จึงทำให้เกิดการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนตามมา (สุนันท์ นิลพงษ์ และวิไล เตชะไพฑูริย์ 2545: 17-18)

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นการแสดงตัวตนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในฐานะพลเมือง ที่ตระหนักถึง สิทธิ และหน้าที่ มาร่วมกันแก้ไขปัญหา อันเกิดจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น หรือของรัฐ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี รู้สึกมีส่วนร่วมในการติดตาม และตรวจสอบโครงการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างรู้เท่าทัน และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวม โดยการร่วมกันคิดร่วมกันทำ หรือเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง เป็นการเคลื่อนไหวทางความคิด ใช้กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมมา

แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ผลพลอยได้จากการดำเนินกิจกรรมนั้น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ แม่น้ำเพชรบุรี และเผยแพร่ประเพณีดั้งเดิมคือ ประเพณีแห่เรือองค์ ด้วย กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงมีบทบาทในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง คือเป็นตัวแสดงที่เป็นพลเมืองที่แข็งขัน ในการร่วมปฏิบัติการ

สรุปได้ว่าบทบาทด้านการเมืองของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้แก่ การมีบทบาทต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง “ความเป็นพลเมือง” หมายถึง ราษฎรที่นอกจากปฏิบัติตามกฎหมายแล้วยังต้องมีส่วนร่วมในทางการเมือง คือ การประชุมประจำเดือนที่เป็นการเสวนา เป็นพื้นที่สาธารณะ ที่เปิดโอกาสให้แกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมทั้งปัจเจกที่สนใจหรือปัจเจกชนที่มีปัญหา ที่เข้ามาร่วมประชุม ได้ใช้ความสามารถส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการเสนอข้อมูล เสนอปัญหาสาธารณะต่างๆ ได้ร่วมรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม จึงมีส่วนส่งเสริมให้ปัจเจกชน ได้พัฒนาจากการเป็นราษฎรสู่ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ บทบาทในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง “การเมืองภาคพลเมือง” หมายถึง การเมืองที่ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างเข้มแข็งและไม่สนใจอำนาจรัฐ คือ เป็นการแสดงตัวตนของ กลุ่มคนรักเมืองเพชรในฐานะพลเมือง ที่ตระหนักถึง สิทธิ และหน้าที่ มาร่วมกันแก้ไขปัญหา อันเกิดจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น หรือของรัฐ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี รู้สึกมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบโครงการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างรู้เท่าทัน

3.1.2 บทบาทด้านเศรษฐกิจ

บทบาททางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่เห็นเด่นชัดคือ การมีส่วนร่วมต่อประเด็นปัญหาสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ดังเช่นประเด็นปัญหาเรื่องเกลือ ที่ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจแก่กลุ่มนาเกลืออำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี (กลุ่มสหกรณ์ประมงและนาเกลือ) ประเด็นปัญหาเรื่องเกลือเกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดมาตรฐานสินค้าทางด้านความเค็มของเกลือที่ใช้ในอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูงและได้เอาความเค็มของเกลือนั้นมาใช้เป็นมาตรฐานอาหารด้วย ซึ่งความเค็มของเกลือมาจากปริมาณ โซเดียมที่มีอยู่ในตัวเกลือ ซึ่งเกลือที่มีความเค็มระดับนั้นคือ เกลือสินเธาว์ ซึ่งบริษัทที่ใช้เกลือสินเธาว์โดยส่วนมากคือ บริษัทที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกระจก อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับโปแตส เนื่องจากกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับเครือข่ายของอุตสาหกรรมพวกนี้ ได้แก่ กระจกไทยอาซาฮี ซึ่งสัมพันธ์กับนักการเมืองใหญ่ๆ บริษัทรับเหมาก่อสร้างใหญ่ๆ เช่น วิจิตรภรณ์ อีตันไทย ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกลือทั้งสิ้น นโยบายของรัฐนี้ทำให้กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือ 4 จังหวัด ที่ประกอบด้วย เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และปัตตานี ได้ทำการยื่นข้อเรียกร้องให้ทำการยกเลิกสินค้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ออกเสียจากมาตรฐานทางด้านอาหาร เพราะว่าใช้เกลือในการผลิตสิ่งต่างๆ

นั้นทำให้กระเจกใสอย่างเดียว และกระเจกคืออย่างเดียว แต่ไม่ได้บอกว่าอาหารจะดี เอาเกลือนั้นมาหมัก ทำปลาเค็มก็หมิ่นตุ เอาไปหมักทำซีอิ๊วรสชาติก็ไม่ได้เรื่อง และสิ่งที่ขาดหายไปคือ หากรับประทานเกลือสินเธาว์ อนาคตส่วนหนึ่งคือการขาดสารไอโอดีน ก่อให้เกิดโรคคอหอยพอก สำหรับเกลือทะเลหรือเกลือสมุทรมีสารไอโอดีนโดยธรรมชาติ ความเค็มที่ไม่เข้มข้นที่จะทำให้เกิดโรคไต มีสารอาหารที่เสริมไปยังตัวเรา ทำให้เกิดคุณประโยชน์ทางด้านสุขภาพอนามัยทางด้านโภชนาการ และรวมทั้งเกลือทะเลสามารถ ใช้ในกิจกรรมใหม่ คือประปาได้เป็นอย่างดีด้วย แต่เนื่องจากเกลือทะเลมีฤดูกาลผลิตที่ไม่แน่นอน และกว่าจะได้ในแต่ละช่วงเวลา ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากเกลือสินเธาว์มีราคาถูกกว่าเกลือทะเล ทำให้มารุกรานในภาคส่วนสินค้าที่เป็นสินค้าบริโภค ในขณะที่เกลือสินเธาว์จึงเต็มตลาดไปหมด เกลือสมุทรหรือเกลือทะเลก็อยู่ในภาวะที่ถูกแย่งตลาดไปเยอะ ทำให้รายได้ส่วนหนึ่งของเกษตรกรลดน้อยลงแต่ก็เป็นที่น่าแปลกใจว่าสินค้าเกลือเป็นสินค้าที่เกษตรกร แต่เรียกว่าเป็นสินค้าอุตสาหกรรม เมื่อเกิดน้ำท่วมจังหวัดเพชรบุรีเมื่อปี พ.ศ. 254 เกษตรกรทำนาเกลือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล เนื่องจากเกษตรกรอำเภอดิความว่าผลิตผลจากนาเกลือเป็นผลิตผลอุตสาหกรรม เป็นเหตุให้สหกรณ์ชวานาเกลือบ้านแหลม ได้ยื่นหนังสือขอให้พิจารณาในเงื่อนไขของความเป็นเกษตรกรในความหมายของสำนักนายกรัฐมนตรีอีกฉบับหนึ่ง โดยอ้างถึงเจตนาของการช่วยเหลือเกษตรกร การช่วยเหลือประชาชนในฐานะที่รัฐบาลช่วยเหลือประชาชน แต่ระเบียบกระทรวงการคลังไม่ได้แก้ไขว่าเกลือเป็นสินค้าเกษตรกรรม ในขณะที่ราคาเกลือเป็นไปตามกลไกตลาด แต่ไม่ยกเลิกมาตรฐานอุตสาหกรรมแต่ กลไกก็เพิ่มขึ้น มีการโฆษณากันทางอ้อม ประธานสหกรณ์โดยนายยุทธ อังกินันท์เป็นที่สนับสนุนในการใช้เกลือในการทำฟืนเทียมโครงการหลวงโดยส่งไปที่วังไกลกังวล

บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรต่อประเด็นนี้ ก็คือ ร่วมหาข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะให้กลุ่มชวานาเกลือ โดยใช้เวทีการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นที่ระดมความคิดเห็น และเวทีการประชุมสัมมนาทางวิชาการทุกครั้งที่ทำาราชการจัด เวทีนี้ ก็พูดถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน และการเจรจาต่อรองตามที่รัฐบาลนัดหมาย โดยมีแกนนำของกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือกลุ่มสหกรณ์ประมงและนาเกลือบ้านแหลม นำโดยคุณสำเร็จ เก่าเงิน โชติ คุณระยอง ปิยะ โชติกุล

สรุปได้ว่าบทบาททางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นเพียงการมีส่วนร่วมในการหาข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

3.1.3 บทบาทด้านสังคม

บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในฐานะกลไกการพัฒนาสังคม การทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีลักษณะที่ไม่เป็นปฎิบัติกับรัฐ ไม่ได้ต่อต้านรัฐ ดังเช่นการเดินขบวนประท้วง แต่เป็นการแสดงออกของการเคลื่อนไหวในทางความคิด เช่น การค้นหาข้อเท็จจริง ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยการเจรจา หรือจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์

จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐ ทั้งการช่วยเหลือรัฐ และช่วยเหลือกลุ่มองค์กรต่างๆ ส่งผลให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ

ดังคำกล่าวของ ศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์ โสภณ (2549: สัมมนา) “หลายคนมองกลุ่มเราก่อนข้างจะแปลกแยกไปนิดหนึ่ง ถ้าผมไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร ผมไม่รักเมืองเพชรอย่างนั้นหรือ หลายคนคิดอย่างนี้ ผมก็ต้องบอกว่า ขอให้เข้ามาเถิดครับ กลุ่มเรายินดีต้อนรับเรายินดีที่จะให้ท่านมาพูดคุย มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เรามีการจุกประกายหลายๆสิ่งหลายๆอย่างที่ดีงามเกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา และกลุ่มของเรานับวันก็จะเหนียวแน่น ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสนใจ ให้เรามีวันนี้เกิดขึ้น ได้มาพูดคุยกันก็ถือว่ามีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทางภาครัฐ” ทำให้กลุ่ม เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดเพชรบุรี

และ คำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2549 : สัมมนา) “เป็นที่น่าชื่นใจ ที่มีผู้หลักผู้ใหญ่เขามาหาเรา เรามีผู้หลักผู้ใหญ่เป็นผู้อยู่เบื้องหลังเราให้ความสำคัญกับเรา”

กิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการแล้วแต่เป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นแก่จังหวัดเพชรบุรี เช่น

1) การฟื้นฟูประเพณีแห่เรือองค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหา โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมแม่น้ำเพชรบุรี ส่งผลให้ ภาครัฐเลิกล้มโครงการ หันมาเอาใจใส่ดูแลแม่น้ำเพชร อีกทั้งยังเป็นการฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิมของจังหวัดเพชรบุรีที่มีมานาน เพื่อให้ลูก หลาน และประชาชนคนเพชรบุรี ได้เป็นที่รู้จักประเพณีแห่งสายน้ำนี้ เป็นการเผยแพร่ประเพณี เก้าแก่นี้ให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณชนทั้งหลาย

2) การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำเพชร เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2541 ซึ่งชาวเพชรบุรีถือว่าวันนี้เป็นวันแห่งประวัติศาสตร์ ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี เสด็จประพาส ล่องลำน้ำเพชรบุรี ทรงปลูกและพระราชทานต้นมะฮอกกานี 999 ต้น และทรงหลั่งน้ำลงสู่แม่น้ำเพชรบุรี เพื่ออนุรักษ์มะฮอกกานี และคืนชีวิตให้แก่แม่น้ำเพชร โดยปวงประชาชน ทุกหมู่เหล่าชาวเพชรบุรี ได้ร่วมใจ เปล่งคำปฏิญาณตนที่จะอนุรักษ์มะฮอกกานี และคืนชีวิตให้แก่แม่น้ำเพชร อันเป็นจุดเริ่มแห่งวันประวัติศาสตร์ของเมืองเพื่อสร้างป่าด้วยไม้มะฮอกกานี ไม้พระราชทานแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 รวมทั้งสานต่อด้วยไม้ยืนต้น ประเภทอื่นๆและตลอดไป สร้างจิตสำนึกที่ดีงามของประชาชนในการอนุรักษ์ผืนป่า ต้นน้ำ ลำธาร ตลอดจนแม่น้ำเพชรที่สำคัญในประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของผู้คนริมฝั่งแม่น้ำเพชร ส่งผลให้ วันที่ 7 สิงหาคม ของทุกปี ชาวเพชรก็ยึดถือเป็นวันประวัติศาสตร์ของเมืองที่จะร่วมมือกันที่จะปฏิบัติกิจกรรม อนุรักษ์แม่น้ำเพชร วิถีชีวิตริมแม่น้ำเพชร ตลอดจนขยายพื้นที่การปลูกป่าด้วยต้นมะฮอกกานีอันได้สืบสานแผ่ขยายกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปถึงการขยายผืนป่าด้วยไม้ยืนต้น เช่นมะฮอกกานี ไม้ตะเคียน ไม้ยาง และอนุรักษ์ป่าชายเลน ปลูกไม้โกงกาง อนุรักษ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น ให้อนุรักษ์ดูแล “หิ่งห้อย” ซึ่งจะ

บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ไม่เน่าเสียของน้ำ ประการสำคัญ หลังจาก 7 สิงหาคม 2545 ประชาชนหน่วยงานราชการก็ได้หันมาทำนุบำรุงดูแลแม่น้ำเพชรด้วยการกำจัดขยะ ไม่ทิ้งขยะ หันมาปลูกต้นไม้ขยายพื้นที่ของป่าออกไปเพื่อให้ต้นน้ำอุดมสมบูรณ์

สรุปได้ว่า บทบาทด้านสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีบทบาทในฐานะกลไกการพัฒนาสังคม คือ กลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นกลุ่มองค์กรหนึ่งในภาคประชาสังคมของจังหวัดเพชรบุรีที่มีลักษณะการทำงานที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ หรือต่อต้านรัฐ ทั้งการช่วยเหลือรัฐ และช่วยเหลือกลุ่มองค์กรต่างๆ จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐและกลุ่มองค์กรต่างๆ กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นแก่จังหวัดเพชรบุรี จึงเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

3.2 การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่ไม่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ มุ่งแสวงหาความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานและกลุ่มองค์กรต่างๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี และเน้นการเปิดเวทีสาธารณะ (การประชุมประจำเดือน) ระดมความคิดเห็นจากกลุ่มองค์กรที่เป็นเครือข่ายมากกว่า การเดินประท้วง เรียกร้องจากรัฐ และที่สำคัญ คือ สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ ซึ่งเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นเครื่องมือสำคัญในการประชาสัมพันธ์การเคลื่อนไหวกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม

ดังคำกล่าวของมณู อุดมเวช (2550:บทสัมภาษณ์) “จริงๆแล้วกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ค่อยถนัด ไม่ชอบประเภทไปเดินขบวน แต่เคลื่อนไหวในรูปแบบอื่นมากกว่า เช่น เจจจา ใช้วิธีรอมชอมสมานฉันท์”

คำกล่าวของปริญญญา สุนทรวาทะ (2549:สัมภาษณ์)“ในฐานะที่ทำงานสื่อเพชรบุรีมาตลอด ก็ขอชื่นชมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เราก็อยู่ของเราได้ไม่ต้องห่วงหรือกลัว ถ้าเราจะเคลื่อนไหวอยากจะให้เคลื่อนไหวในเชิงความคิด คือ กลุ่มผู้สังคม ถึงเราไม่ปฏิบัติ เราสามารถเสนอความคิดเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาได้”

คำกล่าวของนายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์ โสภณ(2549:สัมภาษณ์) “เราในฐานะตัวแทนของภาคประชาชน ก็คือ ชาวบ้านธรรมดา แต่เราออกมาจากที่ตั้ง ออกมาด้วยจิตวิญญาณ ออกมาร่วมกันอย่างกลุ่มคนรักเมืองเพชร หมายถึงว่าเป็นกลุ่มที่ออกมาจากที่ตั้ง มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เสร็จแล้วเราก็กลับเข้าไปเป็นชาวบ้านธรรมดา เพราะฉะนั้นเราก็ได้แง่คิดว่า สิ่งที่เรา กำลังทำอยู่ เป็นการอยู่เพื่อสังคมทุกวันนี้ เป็นเรื่องที่สมควรกระทำอย่างยิ่ง ซึ่งเราได้ทำมานานแล้วด้วย”

และคำกล่าวของ ทองร่วง เอ็มโอยษฐ์ (2549:สัมภาษณ์) “สมาชิกท่านใดต้องการเข้าร่วมหรือเคลื่อนไหว ก็แล้วแต่ความสมัครใจ หากเกิดอะไรขึ้นก็รับผิดชอบเฉพาะตัวเอง”

การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นการเคลื่อนไหวเชิงความคิด เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้ช่วงชิงอำนาจรัฐ ต่อต้าน เผด็จชนั้ และทำลายรัฐ หากมุ่งหวังสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรีร่วมกัน

สอดคล้องกับปฏิบัติการทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ทิศทางหนึ่งที่วิโรจน์ วิสารทสกุล (2549:5-48) เสนอไว้ คือ การเคลื่อนไหวในทิศทางการร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐ หรือความผูกพันในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเบียดแย่งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจมาเป็นของประชาสังคม ซึ่งมีลักษณะที่กำกึ่งระหว่างการถ่วงดุลกับความร่วมมือ ด้วยการเน้นความสามารถในการดูแลประชาชน มากกว่าการประท้วง หรือเผด็จชนั้ เช่น เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชรทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เป็นการเคลื่อนไหวเชิงความคิด เป็นการเคลื่อนไหวในทิศทางการร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐ หรือความผูกพันในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งหวังสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรีร่วมกัน

4. ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กลุ่มคนรักเมืองเพชร เกิดจากการพบปะพูดคุยกันของกลุ่มบุคคลที่เห็นในคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรีร่วมกัน ต้องการให้เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงาม และปลดปล่อยปัญหาใดๆ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสวนา และเสนอความคิดเห็น รวมพลังเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่ดีงามของเมืองและท้องถิ่นร่วมกัน

ในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร จึงได้ทำการศึกษาโดยวิเคราะห์จากบทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร และจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 ด้านการเมือง

ผลกระทบทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการแสดงบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง และในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง ดังนี้

ภาครัฐ คือ ส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐ กล่าวคือรัฐต้องปรับโครงสร้างการใช้อำนาจหน้าที่ใหม่ จากเดิมที่รัฐสั่งการโดยตรงจากบนลงล่าง โดยเฉพาะในเรื่องนโยบายสาธารณะต่างๆของรัฐ เช่น การจัดทำโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล่อม วัฒนธรรม ประเพณี รัฐต้องพิจารณาให้รอบคอบ ก่อนที่จะประกาศนโยบาย หรือดำเนินโครงการสาธารณะต่างๆ ซึ่งรัฐ

อาจจะมองว่าเป็นอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการได้ รัฐต้องคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากผลกระทบจากการดำเนินโครงการนั้น ก่อนที่จะมีนโยบายให้จัดทำโครงการนั้น

ดังกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์(2550:บทสัมภาษณ์) “โครงการของรัฐที่ลงทุนขนาดใหญ่ แล้วส่งผลกระทบต่อประชาชน ลักษณะเช่นนี้ สมควรที่จะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้ได้รับผลกระทบและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ถึงแม้การจัดการของรัฐจะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม แต่นี้เป็นวิถีทางที่ต้องเป็นในฐานะโครงการใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540”

ดังเช่นการคัดค้านการสร้างถนนเลียบบแม่น้ำเพชร ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราที่ 46 ที่บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตราที่ 56 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรมหาชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ซึ่งหากรัฐยังไม่ปรับโครงสร้างการใช้อำนาจหน้าที่ใหม่ การดำเนินการงานต่างๆของรัฐก็อาจจะลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่การติดต่อสื่อสารกันสะดวก ประชาชนรับรู้ข่าวสารทันเหตุการณ์ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราที่ 58 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตราที่ 59 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ

หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ” ทำให้การที่ภาครัฐจะดำเนินนโยบายสาธารณะต่างๆ โดยไม่ประกาศให้ประชาชนทราบไม่ได้ และหากเป็นนโยบายสาธารณะที่อาจจะส่งผลกระทบต่อประชาชนและท้องถิ่น ก่อนที่จะดำเนินการรัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ดังที่ชลทิศ ตั้งเจริญ (2547:270-271) ได้กล่าวว่า หลักแห่งการต่อสู้ทางการเมืองได้ย้ายจากการเมืองแห่งการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้าง เข้าสู่การเมืองแห่งระดับนโยบาย ทั้งนี้โดยมีรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 เป็นเสมือนตัวแทนการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคใหม่นี้ ในบริบทนี้สำหรับองค์กรประชาสังคมแล้ว พันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (strategic alliances) ระหว่างองค์กรต่างๆ เป็นกลไกหลักของการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อต่อสู้กับการครอบงำของรัฐและทุนนิยม ในขณะเดียวกันสำหรับไทยที่ต้องเข้ามาแข่งขันกับประชาสังคมมากขึ้น จึงต้องทำการปรับตัวที่มากกว่ากระบวนการสร้างความชอบธรรมอย่างที่ทำมา โดยที่ต้องสนองหรือตอบโต้กับข้อเรียกร้องทางนโยบายต่างๆ และด้วยวิธีการใหม่ๆ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งจะเห็นได้จากความแพร่หลายและอิทธิพลของการจัดการปกครองที่ดี (good governance)

ภาคประชาชน ส่งผลต่อวิถีชีวิตทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ ต้องการการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีมีความตื่นตัว สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายรูปแบบขึ้น

ดังคำกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “เมื่อกลุ่มคนรักเมืองเพชรเกิดขึ้น นำไปสู่การสร้างให้เกิดพลังของพลเมืองที่เข้มแข็งที่มีส่วนร่วมในการปกครองเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่กว้างขวางเท่าใดนัก แต่บอกถึงพัฒนาการของสิ่งที่เข้มแข็งได้แผ่กระจายออกไปในท้องถิ่นต่างๆ ที่สมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรอยู่ตามท้องถิ่นนั้นๆ ก็ไม่น้อย บางแห่งมากก็สามารถขนาดปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนนั้นได้ บางแห่งเล็กน้อยสามารถที่จะจัดวางระบบที่คนร่วมปฏิบัติร่วมกันด้วย ตามแต่ศักยภาพของสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ”

ดังเช่น การรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการเสนอข้อคิดเห็น และการประชาพิจารณ์ การตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นเอง เช่น ชมรมคนรักตำบลบ้านหาดที่ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาด การปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่น เช่น ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลบางขุนไทร กลุ่มคนรักบางตะบูน และ

กลุ่มคนรักป่าแก่กระงาน เป็นต้น สิ่งต่างๆเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีค่อยๆเปลี่ยนจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

ดังที่ชลทิศ ตั้งเจริญ (2547:271) ได้กล่าวว่าในสังคมการเมืองไทยปัจจุบัน ภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่นั้น คนไทยหรือประชาชนไทยปรากฏออกมาในขณะที่เป็นผู้แสดง โดยอิสระ (free agent) ผู้ซึ่งสามารถเลือกที่จะเข้าไปรวมกำลังกับองค์กรประชาสังคมชนิดต่างๆ เพื่อที่จะเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ส่วนตน หรือผลประโยชน์ท้องถิ่นของตน

สรุปได้ว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีผลกระทบด้านการเมือง คือภาครัฐการต่อสู้ทางการเมืองได้ย้ายจากการเมืองแห่งการเปลี่ยนแปลงระดับ โครงสร้าง เข้าสู่การเมืองแห่งระดับนโยบาย จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐที่ต้องปรับ โครงสร้างการทำงานจากเดิมที่สั่งการโดยตรงจากบนลงล่าง เช่นการกำหนดนโยบายต่างๆ รัฐต้องฟังเสียงประชาชนในระดับล่างและคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนด้วย และ ภาคประชาชน ประชาชนไทยสามารถเข้าไปรวมกำลังเป็นองค์กรประชาสังคมต่างๆ เพื่อที่จะเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ส่วนตน หรือผลประโยชน์ท้องถิ่นของตน จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

4.2 ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการแสดงบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรต่อประเด็นปัญหาสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในด้านนี้ไม่ค่อยเด่นชัดนัก ทั้งนี้เนื่องจากการแสดงบทบาทในฐานะการมีส่วนร่วมหาข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่กลุ่มคนรักเมืองเพชรก่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดอาชีพในชุมชนแก่กลุ่มที่เป็นเครือข่าย ถึงแม้ว่าจะไม่มั่นคงนัก แต่คุณค่าที่ได้แสดงออก สร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจที่เป็นอาชีพพื้นบ้าน และได้ความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่ารายได้เพิ่มไม่มาก แต่ในส่วนที่เพิ่มขึ้นคือ การได้รับความภาคภูมิใจในคุณค่าด้านอาชีพดั้งเดิมที่ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ดังคำกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์(2550:บทสัมภาษณ์) “กลุ่มไทพวน มาบปลาเค้า ได้มีการทำข้าวซ้อมมือมาจำหน่ายในกลุ่มคนรักเมืองเพชร หรือเมื่อมีการมาเยี่ยมชมสถาบันราชภัฏเพชรบุรี และมีสำนักศิลปวัฒนธรรมรวมอยู่ด้วย หรือมีการจัดตั้งบู๊ทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเวลามีแขกมาเยี่ยม ได้แสดงออก อาชีพพื้นบ้าน ขนม กับข้าวบ้าง ข้าวซ้อมมือบ้าง แต่ไม่ได้มากนัก แต่เป็นการที่มีความมั่นใจให้กับว่าเป็นการอนุรักษ์ความเป็นเพชรบุรีอยู่ในนั้นด้วย และได้ความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าจะมีรายได้เพิ่มมาน้อยเท่าใดก็ตามแต่ แต่ในส่วนที่เพิ่มขึ้นคือ การได้รับความภาคภูมิใจในคุณค่าด้านอาชีพดั้งเดิมที่ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ”

สรุปได้ว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คือมีส่วนกระตุ้นให้เกิดอาชีพในชุมชนแก่กลุ่มองค์กรที่เป็นเครือข่าย และได้รับความภูมิใจในคุณค่าด้านอาชีพที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

4.3 ด้านสังคม

กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นกลุ่มองค์กรประชาสังคมที่เข้มแข็ง การทำงานที่ไม่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ เป็นพันธมิตรกับทุกกลุ่มองค์กร รวมทั้งการช่วยเหลือกลุ่มองค์กรต่างๆ ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือและ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มองค์กรต่างๆ สิ่งนี้ทำให้ได้รับเลือกจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นจังหวัดนำร่องในเรื่องของ”ประชาคม” จังหวัดเพชรบุรี กิจกรรมอันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่จังหวัดเพชรบุรีหลายๆอย่าง สร้างความตื่นตัวให้แก่ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ก่อให้เกิด “ความรักถิ่นฐานบ้านเกิด” เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม

ดังคำกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2550:บทสัมภาษณ์) “ในช่วงแรกเมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชรเกิดขึ้น กลุ่มแกนที่เข้ามาร่วมนั้น เป็นแต่เพียงคนรู้จักมักคุ้นกัน แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าเป็นกิจกรรมที่ทำโดยพื้นฐานอยู่ที่ใครก็ได้ที่รักเพชรบุรี มีคุณค่า ความงามด้านต่างๆ ตามที่ตัวเองเห็นว่าความงาม สมควรที่จะดูแลพัฒนาต่อไป ก็เข้ามาร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชร สิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อทางด้านสังคมวิทยา และทางด้านจิตวิทยาของความรักท้องถิ่นเกิดขึ้น การเข้าร่วมกลุ่มจึงเพิ่มมากขึ้น คือคนในเมืองไปกระตุ้นให้เกิดการรักท้องถิ่นเล็กๆที่อยู่ในจังหวัดเพชรบุรี”

การรักถิ่นฐานบ้านเกิด ชุมชนของตน เป็นสำนึกที่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต อันเป็นลักษณะประการหนึ่งของประชาสังคม คือประชาชนที่เข้าร่วมมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ (sense of belongingness) สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ขอบเขตอำนาจใดขอบเขตอำนาจหนึ่ง หรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง (ธ โสธร ผู้ทรงคำ 2549 :41-42) จึงเกิดกลุ่มองค์กรต่างๆขึ้นมากมาย เช่น กลุ่มคนรักขบวงตะบูน กลุ่มคนรักหาดเจ้าสำราญ ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด ชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร ชมรมสร้างสรรค์วังตะโก กลุ่มไทพวน กลุ่มไทดำ ชมรมคุณก กลุ่มเพื่อนชาวนา กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร และอีกหลายกลุ่มองค์กรซึ่งได้มาร่วมมือเป็นแกนนำในกลุ่มคนรักเมืองเพชรทำให้กลุ่มได้เกิดการขยายเครือข่าย และสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้ทำให้ ประชาชน ชุมชนเกิดการรักถิ่นฐานบ้านเกิด ชุมชนของตน เป็นสำนึกที่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต เกิดการตื่นตัวมีพลังของความสามัคคี ได้เข้ามาร่วมสมัครสมานสามัคคี ทำคุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน

ดังที่กาญจนา ตั้งชลทิศ(2542:254) ได้กล่าวว่าแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันนั้น มีความแตกต่างกันตามลักษณะของแนวคิดในการทำงาน โดยบางกลุ่มอาจเข้ามาทำงานสาธารณะประโยชน์ด้วยแรงผลักดันของศรัทธา ไม่ว่าจะเป็นสำนักทางศาสนา สำนักทางสังคม สำนักของความเป็นกลุ่มที่มีเชื้อชาติหรืออาชีพเดียวกัน หรือสำนักท้องถิ่น สำนักบ้านเกิด ที่ผลักดันให้เกิดการรวมตัวของคนในระดับท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของสำนักในลักษณะหลังนี้กำลังเติบโตตามท้องถิ่นต่างๆ และเริ่มเป็นกลุ่มที่มีพลังและศักยภาพค่อนข้างสูงที่จะสามารถพัฒนาไปส่วนกระบวนการประชาสังคมได้

สรุปได้ว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีส่วนกระตุ้น และเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนที่อยู่ในจังหวัดเพชรบุรีเกิดสำนึกของการรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตน หรือท้องถิ่นของตน ซึ่งอาจเป็นสำนึกที่ตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิต จึงเกิดการรวมกันของประชาชนเป็นกลุ่มองค์กรต่างๆเพิ่มขึ้น

5. ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

จังหวัดเพชรบุรีได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม เป็นเมืองที่มีผู้คนหลายเชื้อชาติ ทั้งไทยพื้นบ้าน ไทยทรงดำ (ไทยซ่งดำ หรือ ลาวโซ่ง) ลาวพวน ลาวเวียง จีน ไทยมุสลิม มอญ กะเหรี่ยง และ ไทยเชื้อสายเขมร จึงมีความสัมพันธ์ในหมู่ชนชาติอันเนื่องมาจากการตั้งบ้านเรือนใกล้กัน ทำให้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะของผู้ร่วมสังคม และวัฒนธรรมเดียวกัน จึงทำให้เมืองเพชรบุรีมีกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการสำรวจข้อมูล กลุ่ม/องค์กรของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.)มีจำนวนถึง 163 กลุ่ม/องค์กร ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเครดิตยูเนียน

การก่อเกิดของกลุ่มออมทรัพย์นั้นเกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2523 ที่ชาวบ้านมารวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันในด้าน การออม การกู้ยืมเงินภายในหมู่สมาชิก โดยมี สถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (วิทยาลัยครูเพชรบุรีในสมัยนั้น) เป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่ม ขยายการจัดตั้งกลุ่มไปทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี เมื่อกลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนมาก จึงได้รวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนจังหวัดเพชรบุรี เมื่อ ปี พ.ศ. 2529 การเกิดขึ้นของกลุ่มแบบนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการที่ภาครัฐมาส่งเสริม สนับสนุน หรือเป็นผู้มาจุดประกายให้ประชาชนมารวมกลุ่มกันซึ่งกลุ่มลักษณะนี้นอกจากจะรวมกลุ่มในด้านการออมทรัพย์แล้ว ยังมีการรวมกลุ่มกัน

ประกอบอาชีพต่างๆและเรียกชื่อกลุ่มเป็น กลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มอาชีพ แตกต่างกันไป ซึ่งกลุ่มลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะมีทุกตำบล หรือทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบุรี เช่น กลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่ กลุ่มโพไร่หวาน หรืออาชีพประมงมารวมกลุ่มกัน เช่น สหกรณ์การประมงบ้านแหลม สหกรณ์เกษตรชาวนาเกลือ นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณะประโยชน์ เช่น กองปราบอาสา เป็นกลุ่มที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมารวมกลุ่มกันเพื่อทำงานสาธารณะประโยชน์ ในเรื่องของการแจ้งข่าวอาชญากรรมให้แก่กองปราบอาสา ซึ่งต่อมาสมาชิกของกลุ่มนี้ได้เปลี่ยนเป็น กลุ่มเหยี่ยวเวหา เป็นต้น

การเกิดขึ้นของกลุ่ม/องค์กรต่างๆที่รวมตัวโดยประชาชนเอง คือ ภาครัฐไม่ได้มาเป็นผู้ส่งเสริมหรือสนับสนุน และเป็นที่รู้จักกันในนามองค์กรภาคประชาชน เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา การรวมตัวของประชาชนเป็นกลุ่ม ในลักษณะนี้จะแตกต่างกันไปตามแต่กิจกรรม หรือประเด็นปัญหาในแต่ละพื้นที่ หรือตามแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของแต่ละกลุ่มองค์กร และพื้นที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม ครอบคลุมทั้งในเขตเมือง และในเขตชนบท กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ กิจกรรมด้านการพบปะสังสรรค์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กิจกรรมด้านการเผยแพร่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านสื่อ ด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านการณรงค์ด้านการปลูกจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ ด้านการสืบสาน ด้านการสืบค้น ด้านการฟื้นฟู ด้านการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเด็นปัญหาความสนใจ ทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม อาทิเช่น ชมรมแซร์ชอยประสานสุข (2527)¹ชมรมน้ำพุ (2520) กลุ่มเสารปลายเดือน (2532) ชมรมพระเครื่องเพื่อนชาวเพชร (2524) ชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดเพชรบุรี- ประจวบคีรีขันธ์ (2538) ชมรมไทพวน (2520) กลุ่มกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดใต้ (2532) กลุ่มไทคำหนองปรัง (2522) สหสมาคมมูลนิธิชาวจีนเพชรบุรี 7 คณะ (2527) สมาคมชาวจีนเพชรบุรี(2491) กลุ่มช่างเมืองเพชร(2525) กลุ่มสื่อมวลชนเพชรบุรี(2526) ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี(2535) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทะเลบางขุน ไทร(2536) กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว(2538) กลุ่มชะอำน้ำใส(วิทย์-VR) (2539) กลุ่มคุณ(2539) กลุ่มยายกับตา (2535) กลุ่มคนรักบางตะบูน(2541) กลุ่มไทคำ(2541) กลุ่มชมรมคนรักตำบลบ้านหาด(2542) กลุ่มเพื่อนชาวนา(2543) กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร(2544) กลุ่มเครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ(2546) กลุ่มชมรมเยาวชนกลุ่มคนรักเมืองเพชร(2546) กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน(2547) กลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ(2549) กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น(2546) กลุ่มพันธมิตร(2549) กลุ่มชาวเรือ(2550) และกลุ่มคนรักเมืองเพชร (2539) เป็นต้น

¹ ปีที่จัดตั้งหรือรวมเป็นกลุ่ม

ปัจจัยที่เอื้อต่อการกำเนิดและการขยายตัวของกลุ่มองค์กรต่างๆ ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี มีกิจกรรมและประเด็นความสนใจครอบคลุมทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในเขตเมือง และชนบท เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มีเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกันไป ดังที่ กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2542:251-254) ได้กล่าวไว้ว่า การรวมกันของกลุ่มบุคคลต่างๆ มีสาเหตุและปัจจัยหรือแรงผลักดัน ดังนี้

1. เป็นผลมาจากการที่ภาครัฐ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา หรือแก้ไขปัญหาไม่ถูกจุด ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความอ่อนแอของภาครัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดมากมายในการมองปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งมักมาจากตัวระบบราชการเองที่มีลักษณะเจ้าขุนมูลนาย อีกทั้งมีกฎระเบียบและขั้นตอนมากมาย ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่คล่องตัวในการทำงาน นอกจากนี้ตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นส่วนหนึ่ง เนื่องจากมักไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง หรือบางครั้งก็อยู่ในสถานะที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ แรงผลักดันเหล่านี้ ทำให้เกิดองค์กรที่ทำงานด้านสงเคราะห์และการพัฒนาต่างๆ ขึ้นรวมถึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหา อันเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเองเป็นเครือข่ายต่างๆ และกลายเป็นทางเลือกใหม่สำหรับงานพัฒนา

2. เกิดจากความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคมของกลุ่มคนต่างๆ ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (1) คนรุ่นใหม่ มักเป็นกลุ่มที่เติบโต และได้พัฒนาความคิดและอุดมการณ์ของการช่วยเหลือสังคมในรั้วมหาวิทยาลัย หรือจากประสบการณ์การทำงานกับคนชนบท กลุ่มคนเหล่านี้จะมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อสังคมและช่วยเหลือเพื่อค้อยโอกาส (2) กลุ่มคนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมักรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือในลักษณะการสังคมสงเคราะห์ เช่น ทำงานของมูลนิธิหรือสมาคมต่างๆ ที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์และสาธารณกุศลต่างๆ และ (3) ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความต้องการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เช่น การรวมกลุ่มของคนในท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ซึ่งกลุ่มที่ 3 นี้ จะเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่หรือขอบข่ายที่ค่อนข้างจำกัดมากกว่าสองกลุ่มแรก

ดังนั้น แรงผลักดันที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันนั้น จึงมีความแตกต่างกันตามลักษณะของแนวคิดในการทำงาน โดยบางกลุ่มอาจเข้ามาทำงานสาธารณประโยชน์ด้วยแรงผลักดันของศรัทธาไม่ว่าจะเป็นสำนักทางศาสนา สำนักทางสังคม สำนักของความเป็นกลุ่มที่มีเชื้อชาติหรืออาชีพเดียวกัน หรือสำนักท้องถิ่น สำนักบ้านเกิด ที่ผลักดันให้เกิดการรวมตัวของคนในระดับท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าการรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของสำนักในลักษณะหลังนี้กำลังเติบโตตามท้องถิ่นต่างๆ และเริ่มเป็นกลุ่มที่มีพลังและศักยภาพค่อนข้างสูงที่จะสามารถพัฒนาไปส่วนกระบวนการประชาสังคมได้

3. การที่รัฐบาลเริ่มกระจายอำนาจ และยอมรับการรวมกลุ่มขององค์กรต่างๆ มากขึ้น พร้อมกับการเกิดแนวคิด “ประชาสังคม” ขึ้นในขณะนี้ไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นค่อนข้างอย่างชัดเจน ทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ที่เห็นได้ชัดคือ การเกิดขึ้นของกลุ่มหรือองค์กรใหม่ๆ ที่สนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย

ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่รับรองเสรีภาพในการรวมตัวกันของประชาสังคมต่างๆ ดังมาตราที่ 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ” (สมคิด เลิศไพฑูรย์ 2542:228)

สำคัญที่สุด คือ การที่รัฐธรรมนูญรับรองให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมอันประกอบด้วยประชาชนที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับ มีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ 2547:ก-11)

ประกอบกับการเข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้น จะไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ ที่เป็นเงื่อนไข โดยวิธีการหาแนวร่วมหรือขยายแนวร่วมของกลุ่ม จะมีทั้งในลักษณะโดยตรงและทางอ้อม คือ

การบอกต่อ ๆ กัน วิธีการหลักที่ทำให้ได้แนวร่วมของกลุ่มก็คือ อาศัยการบอกต่อกัน และการชักชวนเข้าร่วมกลุ่ม โดยคนที่อยู่เดิมจะเผยแพร่แนวคิด การอยู่ร่วมกลุ่ม ไปยังคนรู้จัก รอบๆข้าง อาจเป็นเพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน หรือญาติมิตร ถือเป็นงานขายความคิด

การรับรู้จากสื่อมวลชน เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มคนรักเมืองเพชรส่วนหนึ่ง ที่มีบทบาทในฐานะสื่อมวลชนท้องถิ่น ทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและวิทยุ และบางส่วนยังมีเครือข่ายสัมพันธ์กับสื่อมวลชนจากส่วนกลาง ทั้งในวงการหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ จึงทำให้แนวคิด ความเคลื่อนไหว หรือผลงานของกลุ่ม ได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนทั่วไปรู้จักกลุ่มคนรักเมืองเพชรมากยิ่งขึ้น บางคนสนใจและติดต่อขอสมัครเข้ามาเข้าร่วมกลุ่มด้วย โดยโทรศัพท์มาบ้าง มาสมัครด้วยตนเองบ้าง (ศิริินภา สถาพรวงษา 2541: 81-82)

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มแกนนั้นเกิดขึ้นมา หรือปัจจัยที่กลุ่มแกนนั้นเข้ามาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร และในการศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมในลักษณะประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ค่อยเข้มแข็ง หรือ กลุ่มแกนต่างๆที่เข้ามาแล้วต่อมาไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน ของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การศึกษาปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มแกนนั้นเกิดขึ้นมา หรือปัจจัยที่กลุ่มแกนนั้นเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยภายนอก

1) ด้านการเมือง

(1) เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

การเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นการชุมนุมของกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตย ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคในทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ประกอบด้วยนิสิต นักศึกษา และประชาชนจำนวนมาก ที่ต้องการโค่นล้มอำนาจเผด็จการของจอมพลถนอม กิตติขจรและพรรคพวกความสำเร็จของพลังนิสิตนักศึกษาที่สามารถขับไล่ผู้นำทรราชย์ออกไปได้เป็นแรงบันดาลใจให้ทั้งนักเรียนและครูในหลายๆ สถาบันการศึกษาทั่วประเทศเรียกร้องจัดตั้งสภานักเรียน สภาครู เรียกร้องการปกครอง การบริหารที่เป็นประชาธิปไตย มีการจัดตั้งกลุ่มศึกษาและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอขวดของประชาชนและการพัฒนาประเทศกันอย่างมากมาย ทางด้าน โรงเรียนราษฎร์ ครูและนักเรียนก็ได้ร่วมมือกันต่อสู้กับการเอารัดเอาเปรียบของเจ้าของกิจการ โรงเรียนอย่างจริงจัง มีการชุมนุมของศูนย์พิทักษ์สิทธิครู ประท้วงกรณีครู โรงเรียนราษฎร์ ถูกเจ้าของโรงเรียนปลดออกโดยไม่มีความผิดเป็นเวลาติดต่อกันหลายสัปดาห์จนรัฐบาลต้องยื่นมือมาไกล่เกลี่ย (อภิญาญ รัตน์มงคลมาส 2547:57)

การเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นแรงบันดาลใจให้แกนนำกลุ่มคนรักเมืองเพชรบางคน เช่น นายสมศักดิ์ อิศมันย์ นายสิริพงษ์ ประพันธ์พงษ์ นายสุวรรณ ปรางรัตน์ ชิมชัยเรื่องของการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคม เห็นได้ชัดมีการจัดตั้งกลุ่มกลุ่มในโรงเรียนต่างๆ และ เคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่เป็นนักเรียน

ดังคำกล่าวของ สุวรรณ ปรางรัตน์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ปัจจัยที่ลงมาทำเครือข่ายนี้ เพราะเริ่มมาจาก 14 ตุลาคมเป็นตัวจุดชนวน พอเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาเยาวชนก็เริ่มต้นตัว ตรงนั้นผมก็เป็นประธานอยู่ด้วย มีการติดต่อประสานงานมาจากทางกรุงเทพฯ ให้เข้าร่วม แต่ผมไม่ได้ไปร่วม แต่ได้รับข่าวสารก็มาเคลื่อนไหวที่เพชรบุรี พอเป็นประธานศูนย์อาชีวะในจังหวัดเพชรบุรี ตอนหลังก็เลยคิดว่าจังหวัดเพชรบุรีน่าจะรวมตัวกันระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียนผมก็เลยตั้งเป็นกลุ่มนักเรียนขึ้นมา มีทุกโรงเรียนเข้ามาส่งคณะกรรมการเข้ามาคัดเลือกเป็นโครงสร้างของกลุ่ม

นักเรียนสมัยนั้นแต่เราก็ทำได้ไม่นาน เราทำกันตามกระแส หลังจากตรงนั้นก็ทำให้รู้สึกปลุกฝัง เป็นแรงบันดาลใจให้เราได้มีแนวคิดที่เราจะทำอะไรนั้นต้องมีการรวมกลุ่ม ต้องมีการพูดคุยกัน ปัญหาบ้านเมือง ปัญหารอบๆตัวเรา ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันนี่ ทำไมไม่เป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคม มันขาดผู้ประสานงาน ผมก็เลยอาสาตัวเองเป็นผู้ประสานงานให้กับชุมชนให้กับกลุ่มพลังต่างๆ และผมเองก็เป็นส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มคนรักเมือง.....การที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรรวมกลุ่มต่างๆได้เพราะบ้านเรามีคนทำงานด้านการเมืองอยู่ คนทำงานด้านการเมืองคือคนที่เติบโตมาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม เริ่มแรกเราไปคุยกันที่หลังจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี เพราะว่าปกติเราจะเป็นกลุ่มที่ทำงานด้านการเมือง เรามาสานตอนหลัง 14 ตุลาคม คือคนที่ทำงานในกลุ่มคนรักเมืองเพชรเริ่มมาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม จึงมีความรู้สึกว่างานที่เราทำ น่าจะมาทำในจังหวัดเพชรบุรี มีอะไรเคลื่อนไหวที่กรุงเทพเราก็จะมาเคลื่อนไหวที่บ้านเรา”

คำกล่าวของ สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ ที่เข้าร่วมกลุ่ม สมัยเป็นนักเรียนมัธยมปลาย เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นนักเรียน 1 ใน 9 ของโรงเรียนพรหมมานุสรณ์ที่ได้บัวชอุทิศส่วนกุศลให้กับวีรชน 14 ตุลาคมและหลังจากนั้นก็ได้เข้าร่วมเผยแพร่ประชาธิปไตย และเข้าร่วมกิจกรรมสมโสมรณีสิต เข้าร่วมสมัชชาองค์กรอื่นๆ และเป็นสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรด้วย”

คำกล่าวของ จิระ สัจจธรรม (2549 : บทสัมภาษณ์) “ทำไมคนถึงมารวมกลุ่ม สมัยทราซซ์ ความเบื่อหน่ายของคนประทุ ทำให้เกิดประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516 ทำให้เกิดการรวมตัวเยอะ”

กล่าวของ สมบูรณ์ อีสมันยี (2549 : บทสัมภาษณ์) “เคลื่อนไหวกันมาตั้งแต่ 14 ตุลาคม 2516 เดือนพฤษภาคม 2535 ไปร่วมกับเขาทุกครั้ง เมื่อก่อนนั้นธรรมดาที่เคลื่อนไหวอยู่ มาหามาปรึกษาเราก็เลยผูกพัน เพราะมันเรื่องเดียวกันคือความยุติธรรม สมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรบางส่วนก็เคยผ่านเหตุการณ์ 14 ตุลา เราไม่ได้เล่นการเมือง แต่เราสนใจการเมือง เพราะเป็นหน้าที่ เหมือนกับพลเมืองไม่มีสิทธิบอกว่าไม่รู้กฎหมาย เราเห็นอะไรไม่ถูกต้อง ก็โวยขึ้นมาเพื่อจะคานอำนาจ แต่ทำอะไรไม่ได้ เพราะเราไม่ใช่กลุ่มเคลื่อนไหว เราไม่ใช่กลุ่มปฏิบัติการ เป็นแค่แลกเปลี่ยนความคิด”

คำกล่าวของ สมศักดิ์ อีสมันยี (2549 : บทสัมภาษณ์) “กลุ่มคนรักเมืองเพชร ผมก็คือกลุ่มเริ่มต้นนั้นแหละ ตอนนั้นทำงานที่รีเจนท์ เจออาจารย์ขวัญสุวรรณ อติโพธิ ก็คุยกันเรื่องการเมืองภาคประชาชน คือผมทำงานด้านนี้มาตั้งแต่ 14 ตุลาคม เคยเข้าร่วม ทำงานอยู่ในขบวนการนี้ พอเพื่อนฝูง พี่ ๆ เขามี เขาก็จะติดต่อผ่านมา มีความคิดเรื่องขบวนการการเมืองภาคประชาชนได้คุยกัน กับคุณวิไล เตชะไพบูลย์ ซึ่งเห็นด้วย เลยประสานงานติดต่อกัน ส่วนใหญ่ตอนนั้นผมเป็นผู้ประสานงาน ความคิดนี้มันพลิกตั้งแต่เราเจอเหตุการณ์ 14 ตุลาคม แต่เดิมเรามองอะไร

ไม่พ้นตัวเรา ต่อมารุ่นน้องนั้นแหละเขามาพูดให้เราฟัง ทำไมนักศึกษาต้องต่อสู้ เขาคิดยังไง เอาหนังสือมาให้เราอ่าน เราเข้าใจว่าสังคมมันมีวิถีคิดของมันเพื่อส่วนรวม เราเปลี่ยนความคิดตั้งแต่ตอนนั้น เราก็ทำงานมาเรื่อย

ข้อมูลแกนนำที่เคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่การเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แสดงได้ ดังตารางที่ 4.41 ถึงตารางที่ 4.43 ดังนี้

ตารางที่ 4.40 แกนนำกลุ่มกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

แกนนำ	การเคลื่อนไหว
นายสุวรรณ ปรางรัตน์	เป็นแกนนำเครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ เริ่มจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นแรงบันดาลใจให้แนวคิดว่าการจะทำอะไรต้องมีการรวมกลุ่ม จึงได้ทำงานการเมืองมาตั้งแต่เป็นนักเรียน ตอนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้นเป็นประธานโรงเรียนไม่ได้เข้าร่วมเหตุการณ์แต่มาเคลื่อนไหวที่เพชรบุรีโดยเป็นเลขานุการศูนย์นักศึกษาเพชรบุรีในปี 2514-2517 และทำงานการเมืองมาตลอด ได้อาสาเพื่อขับเคืองสังคม โดยเป็นผู้ประสานงานให้กับชุมชนให้กับกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี กลุ่มชาวเรือ ร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน
นายสมศักดิ์ อิสมันยี	เป็นเจ้าของวงดนตรี "คีตาญชลี" แกนนำกลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี สมาชิกกลุ่มคนรักป่าแก่่งกระงาน เริ่มจากเจอเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้ความคิดเปลี่ยน ต้องทำงานเพื่อสังคม จึงได้ทำงานด้านการเมืองมาตั้งแต่นั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2516- 2522 เป็นสมาชิกสถานศึกษาวิทยาลัยครูเพชรบุรีภาคค่ำได้เคลื่อนไหวทางการเมืองในวิทยาลัยครูเพชรบุรีโดยการเล่นดนตรีเพื่อชีวิต จนจบวิทยาลัยครูก็ยังเคลื่อนไหวทางการเมือง ปี พ.ศ. 2535 ได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครองค์กรกลางการเลือกตั้งของจังหวัดเพชรบุรี เป็นนักดนตรีอยู่ที่โรงแรมริเจนท์ชะอำ ร่วมกับนายทวี วันเสื่อ ตั้งวงดอกหญ้าไหวในช่วงที่นายวิไล เตชะไพบุลย์ได้จำทำหมู่บ้านหรรษา ช่วงนั้นเจอกับอาจารย์ขวัญสุวรรณ อดิโพธิ์ได้คุยกันถึงเรื่องการเมืองภาคประชาชน ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี และร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักป่าแก่่งกระงาน ร่วมก่อตั้ง

ตารางที่ 4.40 (ต่อ)

แกนนำ	การเคลื่อนไหว
	กลุ่มคนรักเมืองเพชร แลร่วมประชุม ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน
นายสิริพงษ์ ประพันธ์พงษ์	เป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี เป็นเลขานุการกลุ่มคนรักป่าแก่่งกระงานเป็นเลขานุการกลุ่มสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี เป็นอาจารย์ในตำแหน่งครู/กศ.2 โรงเรียนเทศบาล 9 บ้านสามพระยา เริ่มเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่ 2516 – ปัจจุบัน ดังนี้ ในปีพ.ศ. 2516-2517 เป็นกรรมการสถานักเรียนโรงเรียนพรหมานุสรณ์ ร่วมเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองในช่วงศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูเพชรบุรี พ.ศ. 2517-2519 โดยเป็นกรรมการคณะกรรมการนักศึกษาเดินเรียนวิทยาลัยครูเพชรบุรี ปีพ.ศ. 2517-2518 .ในปีพ.ศ.2524-2525ปฏิบัติงานสโมสรมนิตศึกษาศาสตร์ มศว.ประสานมิตร ร่วมจัดงาน 50 ปีประชาธิปไตย 2525 โดยมีนายโคทม อาริยาเป็นประธาน เข้าร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น ร่วมผลักดันการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยเป็นผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับประชาคมจังหวัดอื่น เข้าร่วมการเสนอความคิดเห็นกับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ชุดที่ 1) ในนามประชาคมจังหวัดเพชรบุรี

การเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม 2516 ถือเป็นกาเกิดขึ้นของการเมือง สาธารณะ หรือ ประชาสังคม จากจุดนี้ก่อให้เกิดกลุ่ม องค์กรที่ทำกิจกรรมสาธารณะจำนวนมาก ทั้ง ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม (บุญนาถ ตีวกุล 2543: 74)

ดังข้อมูลการสำรวจองค์กรในภาคประชาสังคมซึ่งรวบรวมโดย อมรา พงศาพิชญ์ และ คณะ ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเติบโตขององค์กรการกุศลและองค์กรสาธารณประโยชน์ พบว่า ร้อยละ 78 ขององค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิ ชมรมและสมาคมต่างๆ ทั้งที่ได้มีการจดทะเบียนและมีได้จดทะเบียนถูกก่อตั้งขึ้นภายหลังปี 2516 หรือในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาเอง การสำรวจในปี 2525 มี องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์และสังคมสงเคราะห์อยู่ 1,584 องค์กร การเติบโตของภาคธุรกิจ เอกชนควบคู่กับการขยายตัวของ การสื่อสารมวลชนได้ทำให้ความนึกคิดอิสระมีโอกาสดังออกสู่ สาธารณชนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ช่วยหล่อเลี้ยงให้ภาคประชาสังคมเติบโตและเริ่มมีบทบาทขึ้นใน สังคมไทย (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:20-21)

เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของกลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชรทั้ง 37 กลุ่มแกน เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นหลังปี พ.ศ. 2516

สรุปได้ว่า เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นการเกิดขึ้นของการเมืองสาธารณะ จากจุดนี้ก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรที่ทำกิจกรรมสาธารณะจำนวนมาก ดังเช่นกลุ่มแกนต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชรทั้ง 37 กลุ่มแกนเป็นกลุ่มที่จัดตั้งหลังปี พ.ศ. 2516 และเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นแรงบัลดาลใจให้ผู้ที่เคยผ่านเหตุการณ์นั้นซึมซับเรื่องการรวมกลุ่ม เกิดแนวคิดในการทำงานเพื่อสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมือง แก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมือง และ เกิดแนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเมืองภาคประชาชน ในเรื่องของการสนใจการเมือง เหมือนกับการเป็นพลเมือง เข้ามามีส่วนในการก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร และเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน

โดยความหมายของพลเมืองนั้นคือราษฎรที่นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้วยังต้องมียุทธศาสตร์และอำนาจ บทบาททางการเมือง คืออย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้งแต่ที่ยิ่งไปกว่านั้น คือ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อทางการเมือง แต่ยิ่งกว่านั้นคือมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อทางการเมือง ทั้งยังมีสิทธิเข้าไปร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่วนรวมร่วมไปกับรัฐด้วย ราษฎรนั้นเป็นฝ่ายรับกฎหมาย นโยบายและกิจการหรือกิจกรรมของรัฐ พลเมืองนั้นอาจเป็นฝ่ายรุกเพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบาย และกิจการของรัฐตามที่ตนเองเห็นพ้องต้องกัน ราษฎรที่ดีนั้นเป็นฝ่ายรับและว่านอนสอนง่าย ส่วนพลเมืองที่ดีนั้นต้องเป็นฝ่ายรุกได้ และต้องไม่เฉื่อยเนือย หากเป็นคนที่ยากมีส่วนร่วม อยากเข้าช่วยทำและสามารถเข้าทำการต่างๆแทนรัฐได้มากพอควร ราษฎรนั้นคิดแต่ว่าตนเองเป็นผู้มีน้อย ส่วนพลเมืองจะคิดว่าคนมีสิทธิมีเสียงมีส่วนร่วมในบ้านเมือง แนวคิดเรื่องพลเมืองทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง ประารถนาการมีส่วนแก้ไขปัญหาของส่วนรวม ชักนำให้เข้าร่วมในประชาสังคมและดำเนินการนำพาประชาสังคมไปในทิศทางที่เข้าร่วมกับรัฐ หรือเข้าทำการแทนรัฐในการแก้ไขปัญหาของส่วนรวมได้ดียิ่งขึ้น (อนุก เหล่าธรรมทัศน์ 2543 :24-25)

ความเป็นพลเมือง คือการมีจิตสำนึกสาธารณะ ดังนั้นการมีจิตสำนึกสาธารณะของปัจเจกชนที่มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรส่วนหนึ่งจึงเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่แกนนำกลุ่มบางส่วน ได้รับ ฟัง ได้เห็นถึงแม้ว่าจะไม่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์นั้น จนเกิดการซึมซับ สำนึกของการเป็นพลเมือง รวมทั้งเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่แกนนำกลุ่มบางส่วนที่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ เป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นมารวมกับจัดตั้งชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพชรบุรี เพื่อร่วมกันทำงานเพื่อสังคม และรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด

(2) รัฐไทย

รัฐไทยเป็นรัฐข้าราชการ ระบบราชการเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (ชูชัย ศุภวงศ์ 2540:8) ความไร้ประสิทธิภาพ

ของระบบราชการและกลไกของรัฐ ได้ทำให้ระบบสวัสดิการสังคมของรัฐล้มเหลวในการตอบสนองต่อปัญหาสังคม ในกระบวนการนี้องค์กรนอกภาครัฐจึงไม่ได้รับการเอาใจใส่ และไม่มีการพัฒนาผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ทำให้คนในพื้นที่ออกมาเคลื่อนไหว ซึ่งความเคลื่อนไหวที่ประชาชนในท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่เป็นประเด็นปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม(โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ 2544:9,21)

ปัญหาที่เกิดขึ้นมาอันเนื่องมาจากการพัฒนาของภาครัฐแล้วไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการ หรือ กลไกของรัฐก็ตาม เป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนให้มารวมกลุ่มกันเพื่อไขปัญหานั้น

คำกล่าวของ วิเชียร เรียบร้อย (2549 :บทสัมภาษณ์) “สิ่งที่มันเกิดบ้านเราบางเกิดจากปัญหา อุปสรรค เกิดจากความเก็บกดต่างๆ ที่มันสะสมมานานจึงต้องรวมกลุ่มอย่างกลุ่มคนรักเมืองเพชร บางที จ.เพชรบุรี มันถูกเก็บกด เกิดจากการที่จะพัฒนาในหลายๆเรื่อง เพราะฉะนั้นก็คุยกันมันน่าจะทำอะไรก็มารวมกลุ่มกัน มันก็สะท้อนว่าบ้านเราน่าจะมีปัญหาที่น่าจะรวมกลุ่ม ปัญหาภาครัฐก็มีส่วนเพราะว่ากลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นกลุ่มที่เกิดจากแนวทางของกลุ่มที่ได้รับความคิดขับเคลื่อน จากภาคเหนือ ภาคอีสาน เมื่อถูกกดขี่ข่มเหงมา เพราะฉะนั้นเมื่อมีปัญหาก็มาพูดคุยกัน คือถูกทอดทิ้งจากรัฐ การช่วยเหลือของรัฐ”

คำกล่าวของ เกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549 : บทสัมภาษณ์) “ปัจจัยที่ทำให้คนมารวมตัวกันได้ดี ก็คือปัญหา เขามีปัญหาร่วมกัน ก็มารวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหานั้น”

และ คำกล่าวของ สุวรรณ ปรารังรัตน์ (2549 :บทสัมภาษณ์) “ปัญหาบ้านเมือง ปัญหารอบตัวเรา ต้องมีการรวมกลุ่ม ต้องมีการพูดคุยกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ ทำไมมันไม่มีพลังในการขับเคลื่อนสังคม มันขาดผู้ประสานงาน ผมก็เลยอาสาตัวเองเข้ามาเป็นผู้ประสานงานให้กับชุมชน ให้กับกลุ่มพลังต่างๆ และผมก็เป็นส่วนหนึ่ง เป็นสมาชิกของกลุ่มคนรักเมืองเพชร”

ดังที่กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2542:251) ได้กล่าวไว้ว่าการรวมกันของกลุ่มบุคคลต่างๆมีแรงผลักดันเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา หรือแก้ปัญหามิได้ถูกจุด ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความอ่อนแอของภาครัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดมากมายในการมองปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งมักมาจากตัวระบบราชการเองที่มีลักษณะเจ้าขุนมูลนาย อีกทั้งมีกฎระเบียบและขั้นตอนมากมาย ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่คล่องตัวในการทำงาน นอกจากนี้ตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นส่วนหนึ่งเนื่องจากไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริง หรือบางครั้งก็อยู่ในสถานะที่จะแก้ปัญหาได้ แรงผลักดันเหล่านี้ ทำให้เกิดองค์กรที่ทำงานด้านสงเคราะห์และการพัฒนาต่างๆขึ้น รวมถึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหา อันเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเอง (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ 2542:251)

ความล้มเหลวในการทำงานในรูปแบบราชการ อันเป็นผลมาจากความด้อยประสิทธิภาพของระบบยังไม่สามารถตอบสนองต้องการของประชาชนและปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนมากอย่างทันทั่วถึงที่ เนื่องจากธรรมชาติของการทำงานระบบราชการจะมุ่งยึดที่กระบวนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ตามกรอบของกฎหมาย การดำเนินงานเกิดความล่าช้าส่งผลให้ไม่สามารถระงับปัญหาได้ทัน ขณะที่ปัญหาใหม่ๆ อันเกิดจากอันพัฒนาตามแนวทางทุนนิยมกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่ทันกับการจัดการแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ และสืบเนื่องมาจากความไร้ประสิทธิภาพของระบบเป็นเหตุให้เกิดช่องว่างในการทุจริตประพฤติกมิชอบในการปฏิบัติราชการ มีการให้สินจ้างรับสินบนของข้าราชการเพื่อลัดเลาะให้ขั้นตอนการดำเนินงานรวดเร็ว และเอื้อประโยชน์แก่บุคคลที่เป็นเจ้าของสินจ้างนั้นๆ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นของระบบราชการ ได้สร้างความอึดอัดใจให้แก่สังคมเป็นอย่างมาก ประชาชนกลุ่มหนึ่งจึงแสวงหาแนวทางการจัดการแบบใหม่โดยไม่หวังพึ่งแต่เพียงระบบราชการแต่รวมกันดำเนินงานในลักษณะองค์ประชาสังคมนั่นเอง (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547: 105:106)

ความล้มเหลวในการทำงานในรูปแบบราชการ เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดกลุ่มองค์กรที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังเช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลบางขุนไทร อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี แล้วหน่วยงานประมง และสถานีตำรวจไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วถึง ทั้งนี้อันเนื่องมาจากกลไกของรัฐคือ มีระเบียบขั้นตอนในการปฏิบัติ ประกอบกับเจ้าหน้าที่รัฐมีจำนวนน้อย เป็นปัจจัยทางอ้อมที่สนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังเช่นการรวมกันของประชาชนในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้ประสบปัญหาเรื่องที่ทำกิน เนื่องมาจากการมีเรือคราดหอยแครงจากที่อื่น ใช้เครื่องมือลากหอยแครง ทำให้หอยแครงตัวเล็กตัวน้อยถูกทำลาย ส่งผลให้ชาวบ้านต้องอพยพไปทำมาหากินที่ จ.นครศรีธรรมราช จ.สมุทรสาคร และ จ.ชลบุรี เมื่อแจ้งไปที่หน่วยงานภาครัฐ คือ ประมง และสถานีตำรวจแล้ว หน่วยงานภาครัฐ ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึงหรือล่าช้า หรือเมื่อจับผู้บุกรุกได้ก็มีการวิ่งเต้นปล่อยตัวไป ทั้งนี้อันเนื่องมาจากระบบกลไกของรัฐ ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าหากปล่อยไว้จะส่งผลกระทบต่อการว่างงาน และการย้ายถิ่นที่อยู่ จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลบางขุนไทร เพื่อออกตรวจ เฝ้าระวังดูแล และจับเรือคราดหอยเอง

ดังคำกล่าวของ จรรยาดี พิทักษ์ (2549 :บทสัมภาษณ์) “ชาวบ้าน โคนรบกวนเรื่องที่ทำกิน ถ้ารออำเภอหรือราชการเข้ามาช่วยคงไม่ไหวเพราะบุคลากรมีน้อย อย่างเช่น ประมงอำเภอมีข้าราชการ 2 คน ถ้ามาคอยก็ไม่ทันเหตุการณ์ ก็ต้องช่วยเหลือตัวเอง ถ้าปล่อยให้หน่วยราชการมาช่วยมันไปไม่รอด เจ้าหน้าที่ไม่ได้ลงมาเต็มที่ เนื่องจากเห็นว่าเราทำได้ดีแล้ว เราช่วยตัวเองได้ เราจับได้ เราไม่ปล่อย เราจับส่งเจ้าพนักงาน เขาทำตามขั้นตอนอย่างที่เขาคำ ส่วนผลเราไม่ได้ดู เพราะมีการวิ่งเต้นทุกที่”

และคำกล่าวของ ธนู วงษ์ใหญ่ (2549: บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้อยู่ที่นี้ตลอด 4 ปีเขาก็ไปแล้ว เขาจะมาอยู่ชุกโคตชุกหนึ่งก็ไม่ได้ เขาก็แก้ไขให้เราไม่ได้ มันต้องกิดกลุ่มขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือตัวเอง เพราะว่าไม่ทันการณ์ และอีกอย่างพอจับไปเจ้าหน้าที่ก็ปล่อย ปล่อยๆ ปล่อยๆ มันจึงสนับสนุนให้กลุ่มต้องคงอยู่ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ลงมาเต็มที่ เนื่องจากเห็นว่าเราทำได้ดีแล้ว เราช่วยตัวเองได้ เราจับได้เราไม่ปล่อย เราจับส่งเข้าพนักงาน เขาก็ทำตามขั้นตอนเขาอย่างที่เขาทำ ส่วนผลเราไม่ได้ดู เพราะการวิ่งเต้นมีทุกที่ แต่เราก็ตึงจับผู้บงกชอยู่”

ในทางกลับกันนโยบายของรัฐก็มีส่วนสนับสนุนให้เกิดกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น นโยบายที่รัฐส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่างๆ ดังเช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเครดิตยูเนียน ซึ่งต่อมาได้รวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพชรบุรี และ กองปราบอาสา

ดังคำกล่าวของ สุนันท์ นิลพงษ์ (2549 :บทสัมภาษณ์)“นโยบายของรัฐสนับสนุน เช่นการตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

คำกล่าวของมนตรี มีฤทธิ์ (2549:บทสัมภาษณ์) “ราชการทำให้เกิดกลุ่ม อย่างเช่นเหยี่ยวขาว พัฒนาขึ้นมาจากกองปราบอาสา ที่ช่วยกันตรวจ ช่วยเหลือตำรวจ เครื่องมือสื่อสารใช้เต็มที่ เจ้าหน้าที่รัฐสนับสนุนทำให้งานเดิน”

คำกล่าวของ นิวัติ ภู่เพชร (2549 : บทสัมภาษณ์)“ราชการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม ราชการจะเป็นกลุ่มแกนให้คำแนะนำให้ความรู้ ราชการสนับสนุนให้จัดตั้ง และงบประมาณ ดึงงบประมาณจากเอกชน มาช่วยสนับสนุนคือตำรวจตั้ง และสมาชิกก็ช่วย”

นโยบายของรัฐยังสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ส่งผลให้กลุ่มเข้มแข็ง เช่น การที่จังหวัดและผู้บริหารท้องถิ่นสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มองค์กรต่างๆ ดังเช่นกลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มชะอำน้ำใส(วิทยุ-VR)

ดังคำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2549: บทสัมภาษณ์)“รัฐเห็นความสำคัญของกลุ่มต่างๆมากขึ้น เชิญเป็นกรรมการ บางกลุ่มไม่ได้รับการสนับสนุน อย่างเช่นกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัด(งบCEO)”

คำกล่าวของอารีย์ เอี่ยมเอก (2549: บทสัมภาษณ์) “การดำเนินกิจกรรมได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล”

และคำกล่าวของเกษม จันทศร (2549:บทสัมภาษณ์) “รัฐเป็นผู้จุดประกาย แต่เราทำเอง ราชการเป็นที่เลี้ยงสนับสนุนในด้านวิชาการ เจ้าหน้าที่ในชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทยเป็นที่เลี้ยงในการส่งเสริม”

สรุปได้ว่ารัฐไทยเป็นรัฐราชการ ระบบราชการเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจ ปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วภาครัฐไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ อันเนื่องมาจากความไร้ประสิทธิภาพของระบบ

ราชการ หรือกลไกของรัฐ หรือการพัฒนาของภาครัฐ เป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนให้มารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา นั่น เช่น การเกิดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลบางขุนไทร และในทางกลับกันนโยบายของรัฐ ก็มีสนับสนุนให้เกิดกลุ่มเครดิตยูเนียน กองปราบอาสา อีกทั้งกลุ่มองค์กรใดที่หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้นเข้มแข็งขึ้น

(3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ที่มีผลต่อการรวมกลุ่มของบุคคล คือการเพิ่มสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชนชาวไทยมากขึ้น ดังมาตราที่ 45 เกี่ยวกับการรับรองเสรีภาพในการรวมตัวกันของประชาสังคมต่างๆ มาตราที่ 46 เกี่ยวกับการรับรองสิทธิของประชาสังคมที่รวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นในเรื่องที่เกี่ยวกับจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตราที่ 47 เกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ประชาสังคมต่างๆ พัฒนาไปสู่การเป็นพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้น มาตราที่ 199 เกี่ยวกับการรับรองการมีอยู่ของประชาสังคมในรูปแบบขององค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน มาตราที่ 170 เกี่ยวกับการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติและสามารถเสนอเรื่องถอดถอนนักการเมืองได้ และมาตรา 283 เกี่ยวกับการให้ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ย่อมมีสิทธิได้รับการจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนมารวมกลุ่มกันได้ง่าย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายๆ ด้าน เช่น การกระจายอำนาจให้ประชาชนบริหารงบประมาณเองได้ดังเช่นการเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ประชาชนมีสิทธิร่วมกัน มีส่วนสนับสนุนให้คนรู้จักเสียสละ ให้ประชาชนมีความคิด อีกทั้งรัฐธรรมนูญ ยังเป็นหลักประกันว่ากลุ่มองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมานั้นมีกฎหมายรองรับ

ดังกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2549:บทสัมภาษณ์)“ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สนับสนุนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน”

กล่าวของสุเมธ สุตะวิริยะวัฒน์ (2549 :บทสัมภาษณ์)“รัฐธรรมนูญทำให้มีองค์กรเอกชน (NGO) ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม”

กล่าวของนิวัติ ภู่อเพชร (2549 :บทสัมภาษณ์)“ ความชัดเจนไม่ชัดเจน แต่ตามวิถีประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดบทบาทให้ประชาชนมีสิทธิร่วมกัน มีส่วนสนับสนุนให้คนรู้จักเสียสละ”

กล่าวของทิพย์วิภา อินณรงค์ (2549: บทสัมภาษณ์)“ รัฐธรรมนูญทำให้คนมาร่วมกลุ่ม มันเกี่ยวข้องกับทางด้านสังคม เปิดกว้างให้ประชาชนมีความคิด และจัดตั้งกลุ่มได้อย่างเสรี”

คำกล่าวของจิระ สัจธรรม (2549 :บทสัมภาษณ์)“การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จริงๆแล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้กระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสบริหารงบประมาณโดยประชาชนเพื่อประชาชน”

คำกล่าวของเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549: บทสัมภาษณ์) “ปัจจุบันที่กฎหมายเปิดโอกาสให้คนมารวมกลุ่มกันในทางนิติได้ก็เป็นเรื่องที่ดี”

คำกล่าวของอุทัย เล็กกี้ (2549: บทสัมภาษณ์)“ รัฐธรรมนูญฉบับปี 40 ออกมาที่หลังที่กลุ่มไทพวนจะมารวมกลุ่มกัน จริงแล้วรัฐธรรมนูญมีส่วนเอื้อ ส่วนสร้างสรรค์ ส่งเสริมช่องทางที่จะให้มีการรวมกลุ่มกัน ส่งเสริมให้คนที่มารวมกลุ่มวางแผนและอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี จริงๆ แล้วคนที่เค้ามารวมกลุ่มกันเค้ามีจิตใจอย่างนี้อยู่แล้ว เค้ามารวมกลุ่มกัน ก่อนที่มีรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญก็เป็นสิ่งที่ดี เป็นหลักประกันว่าสิ่งที่เค้าทำมีกฎหมายรองรับไม่ใช่เป็นสิ่งผิดกฎหมาย จริงๆแล้วชาวบ้านบางคนเค้าไม่ได้อ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญ เค้าไม่รู้หรือว่ามีบทบัญญัตินี้อยู่ เองเองก็ได้ไปศึกษาตอนที่ผมเป็นคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี มีหลายข้อที่เกี่ยวข้อง ตรงนี้เป็นหลักประกัน เหมือนกับว่ากฎหมายรองรับ”

อีกทั้งรัฐธรรมนูญ ยังมีส่วนส่งเสริมให้เกิดกลุ่มองค์กรที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2 กลุ่ม คือ ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด และ กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชร และรัฐธรรมนูญยังทำให้ กลุ่มสื่อมวลชนเพชรบุรี ได้จัดตั้งเป็นสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี ส่งผลให้กลุ่มสื่อมวลชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

ชมรมคนรักตำบลบ้านหาดเกิดขึ้นจากผลของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 283 “ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้จะกระทบซึ่งสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้”

สืบเนื่องจากมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นในตำบลบ้านหาด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาด ซึ่งเกิดจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 283 นายวิเชียร เรียบร้อย ซึ่งขณะนั้นเป็นสมาชิกกลุ่มเครดิตยูเนียนจังหวัดเพชรบุรีด้วย ได้มีแนวคิดว่าจะมีกลุ่มองค์กรเล็กๆมาช่วยตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาด จึงได้จัดตั้งชมรมคนรักตำบลบ้านหาดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2542

ดังนั้นชมรมคนรักตำบลบ้านหาดไม่ได้เกิดขึ้นมาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 283 โดยตรง แต่เกิดขึ้นหลังจากมีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาดซึ่งเกิดขึ้นจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้

ดังคำกล่าวของนายวิเชียร เรียบร้อย(2549 บทสัมภาษณ์) ดังนี้“รัฐธรรมนูญเป็นช่องทางหนึ่ง เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดเลยว่าสามารถที่จะรวมกลุ่มโดยความสงบเปิดโอกาสให้คนมารวมกลุ่มได้ง่าย คือช่วงหลังรัฐธรรมนูญเกิดองค์กรชุมชนมันเริ่มเกิดตาม เพราะหลายคนที่มีมันถูกปิดกั้นอยู่ คนที่มันมีแนวคิดอิสระ ทุกคนอยากให้เกิด มันก็เกิดขึ้นธรรมชาติ อย่างเช่นชมรมคนรักตำบลบ้านหาดเกิดจาก แนวคิดว่าจะมีกลุ่มองค์กรเล็กๆมาช่วยตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหาด ตั้งกลุ่มขึ้นมาไม่ได้เป็นฝ่ายค้านคือเราทำทั้งตรวจสอบและเสนอ

กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชรเกิดขึ้นจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 45 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ” และ

มาตราที่ 170 “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ห้าหมื่น คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด 3 และ หมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญนี้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การเกิดขึ้นของกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร สืบเนื่องจาก นายกิจ ผ่องถักด์ ซึ่งขณะนั้นเป็นแกนนำของกลุ่มเพื่อนชาวนา กลุ่มนี้จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543 วัตถุประสงค์เพื่อนำมาซึ่งคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของชาวนา มีสมาชิก 36 คน ในการดำเนินงานของกลุ่มนี้ไม่มีคณะกรรมการบริหาร ไม่ได้คุยกันทุกวัน อาทิตย์หนึ่งมาเจอกันครั้งหนึ่งเพื่อคุยปัญหาชาวนา ซึ่งกลุ่มนี้เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรด้วย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2544 เกษตรกรภาคอีสานได้รวมกลุ่มกันเสนอกฎหมายให้มีกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรรมขึ้น (ซึ่งกฎหมายนี้มาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 3540 มาตราที่ 45 และมาตราที่ 170) นายกิจ ผ่องถักด์ ร่วมกับสมาชิกกลุ่มเพื่อนชาวนา ทั้ง 36 คน จึงได้ศึกษากฎหมายฉบับดังกล่าว พร้อมทั้งศึกษากับองค์กรอื่น และได้จดทะเบียนในนามกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมือง ดังคำกล่าวของแกนนำกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร

ดังคำกล่าวของ นายกิจ ผ่องถักด์ (2549 บทสัมภาษณ์)“ในช่วงปี พ.ศ. 2544 มีการผลักดันในเชิงกฎหมายของชาวนาที่พี่น้องเกษตรกรภาคอีสานและภาคเหนือเป็นคนเขียน เราก็ไปเอามาดู มันตรงกับบ้านเรา ในกฎหมายตรงนั้น มันต้องรวมกลุ่ม องค์กรต่อสู้เรื่องปัญหาหนี้สิน ปัญหาเรื่องที่ทำกิน ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ มันก็อยู่ในกฎหมาย ในการรวมกลุ่มเราสามารถมีอำนาจต่อรอง โดยเราให้สมาชิกกลุ่มเพื่อนชาวนา จำนวน 36 คน ไปศึกษากับองค์กรอื่นและดูความเป็นไปได้ของกฎหมายรัฐธรรมนูญไปที่กรุงเทพฯ กลับมาคุยกันใน 36 คนแล้วไปขยายต่อ เรียกประชุมเพื่อตั้งกลุ่มมีคนมา 108 คน มาคุยกัน แลกเปลี่ยนปัญหา เวทีชาวบ้าน ให้ทุกคนมีสิทธิเสนอ สมาชิกจำนวน 108 คน ก็จดทะเบียนในนามกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชรเมื่อปลายปี พ.ศ. 2544”

สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี เกิดขึ้นจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตราที่ 39 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำมิได้

การให้หนักข่าว หรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตรมข้อความตามในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หนังสือ หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

และมาตราที่ 45 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ”

สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี แต่เดิม คือ กลุ่มสื่อมวลชนเพชรบุรี ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2526 เป็นการรวมตัวกันของผู้ที่ทำงานหนังสือพิมพ์ มีสื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์เพชรภูมิเป็นหลัก เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ กลุ่มจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีเมื่อปี 2545

ดังคำกล่าวของ ปริญญา สุนทรวาทะ (2549 :บทสัมภาษณ์) “ เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เกิดขึ้นมามีมาตราที่เกี่ยวกับสื่อ คือให้เสรีภาพเกี่ยวกับสื่อเยอะ ให้เสรีภาพกับผู้ทำงานในวงการสื่อเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ เจ้าของสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อทุกชนิด ไม่สามารถไปบังคับให้คนที่ทำงานสื่อมวลชนนี้เสนอข่าว ห้ามการเสนอข่าว หรือดำเนินต่างๆ ได้ รับรองสิทธิการเป็นผู้สื่อข่าวไว้สูงสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยร่วมกับคุณสุทธิชัย หยุ่น คุณเทพชัย ห้อยอง มีความคิดที่จะรวบรวมความเป็นปึกแผ่นของสื่อทั้งประเทศเพื่อรองรับมาตราที่มันเกิด จึงได้จัดประชุมที่จอมบึง จังหวัดราชบุรี และกลุ่มสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีได้เข้าร่วมประชุมด้วย หลังจากนั้นกลุ่มสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีจึงได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2545”

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักประกันว่ากลุ่มองค์กรที่ตั้งขึ้นมานั้นมีกฎหมายรองรับ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรที่เป็นกลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เช่น ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร และทำให้กลุ่มสื่อมวลชนซึ่งเป็นกลุ่มแกนหนึ่งของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จัดตั้งเป็นสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี

2) ด้านเศรษฐกิจ

(1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาประเทศมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (2504-2509) จนถึงปัจจุบันคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ซึ่งแนวทางการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมามุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนฐานของการพัฒนาของอุตสาหกรรมเป็นแกนหลักก่อให้เกิด ผลกระทบในทางลบจาก การพัฒนาของภาครัฐต่อประชาชน อาทิ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ความล้มเหลวของภาคเกษตรกรรมและชุมชนชนบท คุณภาพชีวิตแรงงานตกต่ำ การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ความยากจนเพิ่มสูงขึ้น ความเจริญระหว่างเมืองและชนบทไม่เท่าเทียมกัน ฯลฯ สร้างความไม่พอใจให้เกิดขึ้นท่ามกลางกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม โดยอย่างยิ่งตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 2520 เป็นต้นมา รัฐได้ดำเนินนโยบายขยายการพัฒนาเข้าไปสู่ชนบทภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เรียกว่า “อุตสาหกรรมส่งออกนำความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” (export-led growth) นั้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยการใช้ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ระหว่างรัฐ

และภาคธุรกิจกับชาวบ้านอย่างรุนแรง ตลอดจนโครงสร้างพัฒนาต่างๆของรัฐที่เข้าไปรุกรานวิถีชีวิตของชุมชน ผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้นเกินขีดความสามารถในการจัดการแก้ไขโดยภาครัฐอีกทั้งปัญหาใหม่ๆทวีขึ้นเหมือนดินพอกหางหมู การบริหารจัดการของภาครัฐมาถึงความตันและเต็ม ไปด้วยขีดจำกัด ปัญหาที่สั่งสมมาหลายรุ่นอายุยิ่งทำลายคุณภาพชีวิตของคนในสังคมลงไปเรื่อยๆ สิ่งเหล่านี้กระตุ้นเตือนให้ภาคสังคมตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมงานในด้านการพัฒนาและจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยตนเอง ภาคสังคมจึงร่วมกันดำเนินการเป็นเครือข่ายเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ เพื่อสะสางปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป (เชษฐา ทรัพย์เย็น 2547:105- 108)

จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2549) ที่เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แผนนี้ จึงมีส่วนเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจากแผนนี้ได้ระบุถึงการสนับสนุนและส่งเสริมประชาสังคม โดยเน้นการพัฒนาสังคมเป็นสำคัญ ส่งเสริมประชาสังคมอยู่หลายกรณี ได้แก่

1. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้ศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และกลุ่มที่สนใจในโอกาสต่างๆ
2. สนับสนุนให้มีกิจกรรมและสถานที่ที่ให้สมาชิกในครอบครัว และชุมชน ประกอบกิจกรรมร่วมกัน เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา ห้องสมุด เป็นต้น
3. ส่งเสริมให้องค์กรประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจ รวมทั้งสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ดนตรี และศิลปะ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เยาวชนและประชาชน
4. ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวของ ชุมชน ทั้งในเรื่องสิทธิ หน้าที่ บทบาทขององค์กรชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์กรให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการองค์กร การสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชน และการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น
5. สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการรวมตัวโดยสมัครใจในแต่ละพื้นที่มากกว่าการชี้นำจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน และการรวมตัวของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้สูงอายุ ฯลฯ
6. สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนที่รัฐสนับสนุนเงินทุนในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการอย่างมีอิสระ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

7. สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการเงินระดับชาติในลักษณะธนาคารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนทั้งด้านการพัฒนาองค์กร และด้านสินเชื่อ เพื่อการพัฒนาให้แก่องค์กรชุมชน โดยมีการร่วมมือ ประสานงานกับ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการเงินอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ ที่จะร่วมสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน

8. การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อแก่เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2539) ยังได้ริเริ่มประชาสังคมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ประชาคมจังหวัด” ขึ้นด้วย เพื่อให้เป็นกลไกส่งเสริมกระบวนการทำงานพัฒนาแบบพหุภาคี ในจังหวัดต่างๆ เป็นเวทีของการระดมความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการพัฒนา ระดมการสนับสนุน ทั้งความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์จากทุกฝ่ายในจังหวัด โดยเริ่มทดลองจัดตั้งประชาคมจังหวัด ใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดน่าน ขอนแก่น เพชรบุรี และสงขลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 เป็นต้นมา (สมคิด เลิศไพฑูรย์ 2540:226-227)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้จุดประกายแนวคิดเรื่อง “ประชาคม” ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในทุก ระดับ ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ และองค์กรประชาชนในท้องถิ่น โดยเรียกชื่อว่า “เวทีประชาคม” ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่สังคมพลเมือง หรือประชาสังคม (Civil Soceity) ในฐานะที่เป็นทางเลือกเพื่อหาทางออกของปัญหา ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมีความเชื่อว่า หากสังคมใดที่การรวมตัวของประชาชนมีความเข้มแข็ง และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองหรือกำหนดนโยบายสำคัญของประเทศแล้ว สังคมนั้นก็จะได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง และตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้ (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมาณี 2543: 137)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีส่วนส่งเสริมให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มนาร่องในเรื่องของประชาคมจังหวัดของจังหวัดเพชรบุรี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ปัจเจกชนมีแนวคิดในการมารวมกลุ่มกัน คือจุดประกายแนวคิดเรื่อง “ประชาสังคม” อย่างเช่น เมื่อกลุ่มองค์กรใดมีปัญหาจะเข้ามาประชุมเสวนาในกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพื่อช่วยเหลือกัน ถือว่ามีการประชาคม ประชาสังคมก็เกิดขึ้น

คำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2548 :บทสัมภาษณ์) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มีส่วนสนับสนุน ดังเช่นกลุ่มคนรักเมืองเพชรเกิดขึ้นมาก่อนที่จะมีประชาคมจังหวัด กลุ่มเกิดขึ้นเองไม่ใช่จังหวัดจัดตั้ง เข้ามองเห็นว่ากลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นจุดเด่นก็เลยพูดได้ว่ากลุ่มนี้เป็นประชาคม และเลือกให้เป็นกลุ่มนำร่อง” และแผนนี้ยังสนับสนุนในเรื่องของประชาสังคม เป็นแนวทาง ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทำให้คนมารวมตัวกันในการประชาคม มีการวางแผนร่วมกัน มีแผนชุมชน

คำกล่าวของจวน สุทธิพันธ์ (2549: บทสัมภาษณ์)“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 สนับสนุนเรื่องประชาสังคม”

คำกล่าวของนิวัติ ภูเพชร (2549: บทสัมภาษณ์)“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เน้นคนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีส่วนสนับสนุนให้คนมารวมกันมาจากรัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดบทบาทตรงนี้”

และคำกล่าวของจรรยา พิทักษ์ (2549: บทสัมภาษณ์)“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เกี่ยวข้องเรื่องการวางแผน”

คำกล่าวของชาวลีตร ไกรจิตต์ (2549 :บทสัมภาษณ์)“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มีส่วนสนับสนุน เพราะอย่างน้อยเวลามีปัญหาเราจะคุยกัน ในกลุ่มคนรักเมืองเพชรว่าจะช่วยเหลืออะไรบ้าง มีการประชาคมเกิดขึ้น มีการวางแผนร่วมกัน กำหนดว่าจะทำอะไร คือแผนชุมชน”

และคำกล่าวของทิพย์วิภา อินณรงค์ (2549 :บทสัมภาษณ์)“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมารวมกลุ่มกัน”

สรุปได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้จุดประกายแนวคิดเรื่อง “ประชาสังคม” ที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับ โดยเรียกชื่อว่า “เวทีประชาคม” ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่สังคมพลเมือง หรือประชาสังคม แผนนี้มีส่วนส่งเสริมให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มนำร่องของจังหวัดเพชรบุรี ทำให้กลุ่มนี้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ส่งผลให้กลุ่มองค์กรอื่นๆ เข้ามาร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร

(2) ปัญหาเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจอันเกิดจากสาเหตุใดๆก็ตาม และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชน เช่น ประชาชนประกอบอาชีพไม่ได้ หรือ การประกอบอาชีพของประชาชนมีรายได้ลดลง โดยที่หน่วยงานใดหน่วยหนึ่งไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้น ทำให้ประชาชนมารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

ดั่งที่ วีรบุรุษ วิสารทสกุล (2549: 5-13) ได้เสนอว่าเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดประชาสังคม (การรวมกลุ่ม) เงื่อนไขหนึ่งคือ การที่สังคมกำลังเผชิญวิกฤติ หรือปัญหาที่สลบซับซ้อนที่ยากต่อการแก้ไขโดยภาคีใดภาคีหนึ่ง

ดั่งเช่นประชาชนในตำบลบางตะบูนที่เผชิญกับวิกฤติเกี่ยวกับน้ำในแม่น้ำบางตะบูนเริ่มเน่าเสีย หากปล่อยไว้อาจจะส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพของประชาชน และอาจก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตามมา ซึ่งปัญหาดังกล่าวยากที่จะแก้ไขโดยภาคีใดภาคีหนึ่ง ประชาชนจึงมารวมกลุ่มกัน เพื่อแก้ปัญหาอันจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชน

กลุ่มคนรักบางตะบูน² เกิดขึ้นเนื่องชาวบ้านบางตะบูนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ “โพงพาง” ซึ่งเป็นอาชีพประมงชายฝั่งที่ทำกันมานาน เมื่อปี พ.ศ. 2540 แม่น้ำเพชรเกิดน้ำเสีย ส่งผลต่อน้ำทะเลที่ปากอ่าวบางตะบูน ทำให้ ปู ปลา ตาย ส่งผลต่อผู้ที่ประกอบอาชีพโพงพาง จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มคนรักบางตะบูน โดยการรณรงค์ ปลุกจิตสำนึกให้ทุกคนรอบครัวเก็บขยะ รวมทั้งการเก็บขยะโดยโพงพาง การเกิดขึ้นของกลุ่มนี้ทำให้หน่วยงานภาครัฐ คือ เทศบาลตำบลบางตะบูน ได้มาเก็บการเก็บขยะบ้านเรือนริมแม่น้ำโดยใช้เรือ

ดั่งคำกล่าวของ เขาวลิตร์ ไกรจิตต์ (2549 :บทสัมภาษณ์)“อาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านบางตะบูนคือ โพงพาง ซึ่งเป็นอาชีพประมงชายฝั่งที่ทำกันมานานเมื่อปี พ.ศ. 2540 แม่น้ำเพชรเกิดวิกฤติ คือน้ำเสีย ซึ่งแม่น้ำเพชรไหลลงสู่ทะเลที่ปากอ่าวบางตะบูน เมื่อน้ำเน่าเสีย ปู ปลา ตาย ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ประกอบอาชีพโพงพาง จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่ม รณรงค์ ปลุกจิตสำนึกให้ทุกคนรอบครัวเก็บขยะ คือ ถุงพลาสติกในบ้านเราก่อน รวมทั้งการเก็บขยะโดยโพงพาง ทั้งนี้เพื่อให้คนที่อยู่ต้นน้ำและส่วนราชการทราบว่ามีน้ำเสียมาจากข้างบนนะ ไข่เกิดมาจากชาวบ้านบางตะบูนความสำเร็จของกลุ่มที่ไม่สลายเนื่องจาก อาชีพโพงพางมีอยู่แล้ว ทำให้คุณภาพน้ำดี กุ้ง ปูปลา ก็จะเพิ่มขึ้น ด้านการเลี้ยงชีพ ทำให้เค้าต้องทำ ถ้าไม่ทำเค้าก็อยู่ไม่ได้ ต่อมาทางเทศบาลก็ได้มาดูแลโดยการเก็บขยะโดยใช้เรือ”

ปัญหาเศรษฐกิจ อันเกิดจากการพัฒนาที่เน้นอุตสาหกรรมนำหน้าเกษตร ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ทำให้รายได้จากการประกอบอาชีพของเกษตรกรลดลง ดั่งเช่นปัญหาเศรษฐกิจด้านการประกอบอาชีพ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนาเกลือในอำเภอบ้านแหลม โดยกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดมาตรฐานสินค้าทางด้านความเค็มของเกลือที่ใช้ในอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูง และได้เอาความเค็มของเกลือนั้นมาใช้เป็นมาตรฐานอาหารด้วย ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพทำ

² ปัจจุบันกลุ่มคนรักบางตะบูนไม่ได้มีการดำเนินกิจกรรมมีแค่ชื่อกลุ่ม แต่แกนนำกลุ่มคือนายเขาวลิตร์ ไกรจิตต์ ยังคงเข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร

นาเกลือในอำเภอบ้านแหลม ทั้งนี้เนื่องจากเกลือทะเลมีฤดูกาลผลิตที่ไม่แน่นอน และกว่าจะได้ในแต่ละช่วงเวลา ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง เกลือสินเธาว์มีราคาถูกกว่าเกลือทะเล ทำให้มารุกรานในภาคส่วนสินค้าที่เป็นสินค้าบริโภค เกลือสินเธาว์จึงเต็มตลาดไปหมด เกลือสมุทรหรือเกลือทะเลจึงอยู่ในภาวะที่ถูกแย่งตลาดไปเยอะ ทำให้รายได้ส่วนหนึ่งของเกษตรกรลดน้อยลง การที่กลุ่มนาเกลือเผชิญปัญหาเศรษฐกิจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กลุ่มนาเกลือ โดยนายระยอง ปิยะโชคณากุล ร่วมกับนายลำเรียง เก่าเงิน โชติจึงเข้ามานำเสนอปัญหาในที่ประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร และกลุ่มนี้ได้เป็นแกนหนึ่งของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่เข้าร่วมประชุมและเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน

ดังกล่าวของศิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549:บทสัมภาษณ์) “โดยในที่ประชุมร่วมหาข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะให้กลุ่มชาวนาเกลือ โดยใช้เวทีการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นที่ระดมความคิดเห็น และเวทีการประชุมสัมมนาทางวิชาการทุกครั้งกับทางราชการจัด เวทีนี้ ก็พูดถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน และการเจรจาต่อรองตามที่รัฐบาลนัดหมาย”

สรุปได้ว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพไม่ได้ หรือรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง และเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะแก้ไขโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ประชาชนจึงมารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา นั่น ดังเช่น การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักบางตะบูน และกลุ่มนาเกลือที่เข้ามานำเสนอปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพนาเกลือในที่ประชุมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร และเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด

3) ด้านสังคม

(1) ชชาติพันธุ์

สังคมเมืองเพชรบุรี เป็นจังหวัดที่มีผู้คน หลายเชื้อชาติ ทั้งไทยพื้นบ้าน ไทยทรงดำ หรือไทยซ่งดำ ลาวพวน ลาวเวียง จีน ไทย มอญ กะเหรี่ยง และไทยเชื้อสายอื่นๆ ได้แก่ ไทยอีสาน และไทยเชื้อสายเขมร มีความสัมพันธ์ในหมู่ชนชาติอันเนื่องมาจากการตั้งบ้านเรือนใกล้กัน ทำให้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะของผู้ร่วมสังคม และวัฒนธรรมเดียวกัน สายเลือดแห่งชาติพันธุ์ เป็นสัญชาตญาณของการรวมกลุ่ม การมีชาติพันธุ์เดียวกันทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันง่าย เพชรบุรีจึงมีกลุ่มด้านชาติพันธุ์เยอะ เช่นกลุ่มไทพวน กลุ่มไทดำ

³ การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น พม่า ไทย กะเหรี่ยง เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้ หมายถึง บรรพบุรุษทางสายเลือดรวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย

ตั้งคำกล่าวของทองร่วง เอ็ม โอบัฐ (2549: บทสัมภาษณ์) “การรวมกลุ่มมันทำอะไรให้ประจักษ์ง่ายขึ้น ที่อื่นอาจจะมียกลุ่มเหมือนกัน แต่ที่เพชรนี้มียกลุ่มเยอะ เพราะว่าสายเลือดแห่งชาติพันธุ์ ทัศนียภาพ ที่ว่าทัศนียภาพนี้คือว่า คนเมืองเพชรชาติดั้งเดิมคือ ขอม ขอมเป็นชาติที่มีอารยธรรมเก่า ขอมแปลว่าชนชาติที่มีรั้ว หมายความว่า เป็นชนชาติที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย กฎระเบียบ..... คนเมืองเพชรเป็นคนที่ชาติพันธุ์บ้านมีรั้วบ้านมีรั้วหมายความว่า เขารู้จักกฎหมาย รู้จักสิทธิของตัวเอง มีอารยธรรม สำเนียงพูดตะวันตกการรวมกลุ่มเขาทำง่าย”

และคำกล่าวของ สมศักดิ์ อิศมันย์ (2549: บทสัมภาษณ์) ที่ว่า “ถ้ามองไปแล้ว เมืองเพชรเป็นเมืองที่หลากหลาย มันมาจากความหลากหลาย คนหลากหลายเผ่าพันธุ์ เรามีทั้งหมดอยู่ทั้งอะไรเหล่านี้”

คำกล่าวของถนอม คงยิ้มละมัย (2549 :บทสัมภาษณ์) “กลุ่มไทดำที่เกิดขึ้นมาเนื่องจากต้องการฟื้นฟูประเพณีไทยทรงดำและต้องการสืบเสาะว่าไทดำอยู่ที่ใดบ้าง ดำเนินการครั้งแรกที่หนองปรัง สมาชิกคือประชาชนที่อยู่ใน ตำบลหนองปรังทั้งหมด โดยกิจกรรมที่ดำเนินการคือ ไปสืบค้นว่าไทดำอยู่ที่ใดบ้างในประเทศไทย ก่อให้เกิดการที่เรียกว่าตามสายเลือดรักกันและไปมาหาสู่กัน โดยจังหวัดเพชรบุรีเป็นเมืองแม่ และไปตามจังหวัดต่างๆ ที่มีไทยทรงดำอาศัยอยู่ โดยจัดกิจกรรมการรำแคนในเดือนเมษายนของทุกปี เรียกว่าประเพณีไทยทรงดำ การที่กลุ่มยังคงอยู่ไม่สูญสลาย และต้องมารวมกันทุกวันที่ 4 เมษายน นั้นเป็นเพราะเป็นสัญลักษณ์ของการรวมกลุ่มชาติพันธุ์จริงๆแล้วเมื่อก่อนชาติพันธุ์ถือเป็นปมด้อย สังคมส่วนใหญ่ดูถูกดูแคลน เมื่อเขารวมตัวกันได้ก็เป็นการชุมนุมที่เข้มแข็ง ความเป็นปมด้อยก็หายไป จึงกลายเป็นจุดเด่น มีคนมาบอกว่าเค้าไม่อายแล้วถ้าเป็นลาวโซ่ง(ไทดำ)(จริงๆเด็กหนุ่มลาวโซ่งยังอายอยู่) นอกจากนี้ไทดำเป็นชนเผ่าเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมที่น่าศึกษา ความงดงามของชนเผ่าถูกตีแผ่ออกไป มีคุณธรรมซ่อนเร้นที่ชนเผ่าอื่นไม่มี คือเรื่องน้ำใจที่น่าอวด คือให้โอกาส ไม่มีเขม่นเข่นฆ่ากัน.....วัฒนธรรมประเพณีเดียวกัน กลุ่มจึงยังยืนมาจนถึงปัจจุบัน....และเพราะมีลูกศิษย์ลูกหาเยอะ พวกพี่รักใคร่เราทำงานประเพณีไทดำได้” คำกล่าวของอุทัย เล็กก็ (2549:บทสัมภาษณ์) “ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของวัดของโรงเรียนตลอด อาจจะเป็นเพราะว่าที่นี่ สายเลือดเดียวกัน เป็นญาติกัน เราร่วมมือร่วมใจกัน อาจเป็นเพราะว่าเรา รวมกลุ่มกัน ชาติพันธุ์เดียวกัน และดั้งเดิมเวลาที่ทำกิจกรรมชุมชนนี้ทำร่วมกัน ก็จะปลูกฝังรุ่นต่อรุ่น รุ่นนี้หมดก็รุ่นต่อไป”

สรุปได้ว่า ชาติพันธุ์ คือการมีวัฒนธรรมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน มาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ทำให้มีการรวมกลุ่มในลักษณะของผู้ร่วมสังคม และวัฒนธรรมเดียวกัน เช่น กลุ่มไทพวน กลุ่มไทดำ และ กลุ่มอนุรักษศิลป์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี สายเลือดแห่งชาติพันธุ์ เป็นสัญลักษณ์ของการรวมกลุ่ม การมีชาติพันธุ์เดียวกันมีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันง่ายขึ้น

(2) ความเป็นพรรคพวกหรือพวกพ้อง

อุปนิสัยของคนเมืองเพชรที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป คือการเป็นคนตรง พุดจริง ทำจริงและรักพวกพ้อง

คั้งที่ รัชกาลที่ 4 ทรงกล่าวถึงหมายรับสั่งยังพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2403 ว่า “คนเมืองเพชรเขาเก่งเขากล้า เขากล้าเถียงแม้แต่เราผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน” คั้งเช่นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์(นิม) ชาวบางจานเคยเถียงขณะที่พระองค์ยังทรงผนวชอยู่ด้วยกัน และในพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ 5 ทรงกล่าวถึงเมืองเพชรว่า”ผิดกับคนเมืองอื่น เพราะเมืองเพชรเป็นเมืองที่นิยมพระเจ้าแผ่นดินมาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ด้วยทรงพระกรุณาไว้มากติดต่อกันมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน” เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะคนเมืองเพชรเป็นคนตรง ที่ว่าเป็นคนตรงหมายถึงปากกับใจตรงกัน กล้าหาญเด็ดเดี่ยว รักพวกพ้อง มีสัมมาคารวะ รู้จักบุญคุณคน จงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์อย่างเหลือล้น (เสรี เหล่ารอด 2524:1)

อุปนิสัยการเป็นคนตรง พุดจริงทำจริง ของคนเมืองเพชร จึงทำให้มีคำกล่าวติดปากของคนเมืองเพชรประโยคหนึ่งว่า “เพชรอยู่ในไหนก็วาง” ส่งผลให้ความเป็นจังหวัดนิยมค่อนข้างสูง ไปไหนถ้าบอว่าเป็นคนเมืองเพชร แล้วภูมิใจ เวลาเกิดอะไรขึ้นจะช่วยเหลือกันก่อน (ความเป็นกลุ่มจึงเกิดขึ้น) ประกอบกับภูมิหลังของจังหวัดเพชรบุรีที่มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ทำให้ลูกหลานซึมซับภูมิปัญญานั้น สัจชาตญาณของการรวมกลุ่มจึงง่าย

คั้งคำกล่าวของ สุวรรณ ปรารังรัตน์ (2549: บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “คนเมืองเพชรเป็นคนที่มีความเป็นตัวของตัวเองพอสมควร มีความผูกพันคล้ายๆว่าไปที่ไหนแล้วบอว่าเป็นคนเมืองเพชร เราจะมีความรู้สึกร่วมกลุ่มกันตรงนี้คนเมืองเพชร เป็นเอกลักษณ์ ค่านิยมเป็นลักษณะจังหวัดนิยม ในแต่ละกลุ่มมันขึ้นอยู่กับภูมิศาสตร์เพราะว่าเรามีแม่น้ำที่ต้องอนุรักษ์ มีชุมชน มีวัดที่เก่าแก่ มันเหมือนกับบอว่าเป็นเมืองเพชรเหมือนกับอยุธยาที่มีชีวิตอยู่.....คำว่าฆ่าได้หยาบไม่ได้ก็มาจากคนเพชร คนเพชรจะคืออย่างจะไม่ค่อยพูดเรื่องอะไรลับหลังกัน พูดก็พูดกันตรงๆ เพราะนั่นคำพูดว่า รู้แต่กูไม่พูด คำนี้เป็นคำพูดที่คนเพชรเขาพูดกัน”

และคำกล่าวของ สมศักดิ์ อิสมันยี (2549:บทสัมภาษณ์) ที่ว่า “ตรงความหลากหลาย ความต่างมันทำให้เกิด 1)การแข่งขัน 2)มองกันถึงสิ่งที่เป็นจริง คนเพชรก็เลยสังเกตว่าจะตื่นตัวง่าย แต่จริงๆแล้วค่อนข้างอัตตาสูง อัตตาคือความเป็นตัวตนไม่ค่อยจะเชื่อใครง่าย ถ้าเขาจะไปเขาจะไปด้วยตัวเอง ให้เราพูดให้ตาย แนะนำยังไงนี้ไม่ยอม แต่ถ้าจะเชื่อ หรือเขาเห็นด้วยกับเราเขาไม่ทันที่หรอก แอบคิดก่อน แล้วค่อยตามมาทีหลัง ลักษณะคนเพชรเป็นโดยตัวเอง อัตตาความเป็นตัวตน ความไม่เชื่ออะไรง่ายๆ เชื่อมั่นตัวเองสูง สาเหตุที่เป็นอย่างนี้ ก็เพราะอย่างว่า คนเพชรมันหลายกลุ่ม คนเพชรมีลักษณะอยู่อย่าง ถ้าจะทำให้เชื่อต้องใช้เหตุใช้ผล ไม่ใช่อยู่ๆ คนนั้นมียศเท่านั้นเท่านั้นแล้วพูดกันถูกต้อง ผมว่าคนเพชรไม่มีอันนั้น ด้วยเหตุและผล คือต้องเอาความจริงมา

พูด..... ความเป็นอึดใจที่ว่าถ้าฉันจะพูดต้องพูดอย่างนี้ ถ้าฉันจะต้องทำอย่างนี้ มันเกิดจากภูมิหลัง ถามว่าทำไมต้องเป็นอย่างนี้ เราไม่รู้หรอก แต่ภูมิหลังเราฟังเราฟังเรื่องเล่าเรื่องตำนาน อย่างผมเป็นเด็กหน้าวัด จะเล่าถึงเรื่องนักร้อง ชั้นเชิงนักร้อง นักร้องอยู่ยังไง นักร้องตายยังไง นักร้องที่เขาอยู่ได้สุดท้ายเขาทำตัวยังไง นี่คือภูมิปัญญาทั้งสิ้น การดำรงชีวิต ซึ่งเขาจะมองว่าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แม้แต่เรื่องตลกประจำหมู่บ้าน ผมว่าจริงๆ เป็นหลักการศึกษามันมากกว่าอย่างอื่น..... ถ้าบอกว่าการศึกษามีส่วน ที่ไหนก็มีการศึกษาคงมารวมกันได้ทุกจังหวัด พูดออกไปก็เหมือนกับว่าจะยกย่องคนเมืองเพชร ผมบอกแล้วว่ามันต้องมาคุยที่ภูมิหลัง ว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมถึงมีกฎระเบียบ เรื่องการเมืองเพชรบุรีเป็นมาตลอดตั้งแต่สมัยขบวนการคอมมิวนิสต์ เกิดขบวนการต่อสู้ครั้งแรกตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2508 พันโทโพยม จุลานนท์ อย่างนี้ เป็นทหาร เป็น ส.ส แต่ไปเป็นคอมมิวนิสต์ เราเรียกลุงคำตัน มันมีตลอด ณ เณร ตะละลักษณะ เรามีคนอย่างนี้ตลอดไม่เคยขาดสาย ผมถึงว่ามันเป็นภูมิหลังด้วย..... คือมันมีเรื่องราวให้เล่า ให้ล้อกัน และก็ให้คิด มันก็เก็บเป็นภูมิปัญญาไว้ถ้ามีปัญหาอย่างนี้ จะต้องทำอย่างนี้นะ เป็นเมืองที่เวลาใครปราบดาภิเษกแล้วก็หนีมาซ่อนสมกำลั๋งที่เพชรบุรี แล้วยกกำลั๋งเพชรบุรีไปสู่ เพราะฉะนั้นคนเพชรจะเป็นคนมีชั้นเชิง และก็ต่อสู้”

อุปนิสัยในเรื่องของการรักพวกพ้องของคนเมืองเพชร เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ มารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจาก ก่อนที่จะมารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้น ต่างมีความสัมพันธ์กันมาก่อน คือเคยทำกิจกรรมร่วมกัน นับตั้งแต่การเข้าร่วมในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การเป็นอาสาสมัครองค์กรกลางในการเผยแพร่ประชาธิปไตย และตรวจสอบการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. 2535 รวมทั้งการมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน มีความคุ้นเคยกัน ทำให้บุคคลเหล่านี้มีจิตสำนึกร่วมที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่เพชรบุรีร่วมกัน

ดั่งคำกล่าวของนิวัติ ภู่อเพชร (2549: บทสัมภาษณ์)“ความเป็นพวกพ้อง และเครือญาติ มีส่วนสนับสนุนให้คนมารวมกลุ่มกัน เช่น การหาเสียงก็เห็นขวเครือญาติเข้ามา ดังนั้นก็จะใช้ลักษณะนี้เข้ามา คือ ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ความชอบอะไรที่เหมือนกัน”

คำกล่าวของจวน สุทธิพันธ์ (2549: บทสัมภาษณ์) “เหตุที่เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพราะมีคนชวนไป คือ คุณจำลอง ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นคนชวน เนื่องจากเวลามีกิจกรรมอะไรก็ร่วมกันอยู่ เพราะความคุ้นเคยกัน เมื่อเขาชวนไปสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรก็ตอบเขาว่าไปทั้งๆที่ไม่รู้ว่ากลุ่มเขาทำอะไร และคำว่า”คนรักเมืองเพชร” เป็นชื่อที่น่าฟัง ก็เลยไป พอถึงวันประชุมก็เลยไปด้วยกัน”

คำกล่าวของ เบี้ยว คำเพ็ง (2549: บทสัมภาษณ์)“ที่มารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพราะคุณจวน สุทธิพันธ์เป็นคนพาไป กลุ่มมีผู้รู้หลากหลาย ได้รู้จักสื่อต่างๆ ได้แสดงออกกิจกรรมของไทยพวน ภูมิใจที่ได้เผยแพร่วัฒนธรรมไทยพวน”

คำกล่าวของชาคริต หอมตระหลบ (2549: บทสัมภาษณ์) “ผมเป็นคนรักพวกพ้อง เป็นคนมีพวกพ้องอยู่บ้าง ก็มีเพื่อนมาชวนทำตรางนี้ เพื่อนเป็นผู้กำกับดูแลตรางนี้ เขามีโครงการนี้เข้ามา ก็คิดด้วยพื้นฐานว่า เคี้ยวจะลองทำให้ เพราะเขาไม่รู้จักใคร แต่เขาเป็นคนเพชรบุรี กองปราบไม่ได้มีทุกจังหวัด เขาจะดูความพร้อมเบื้องต้นเขาให้รองสารวัตรมาตำรวกก่อน”

คำกล่าวของสำเร็จ เก่าเงิน โขติ (2549: บทสัมภาษณ์) “เข้าร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร เนื่องจากช่วงนั้นชาวสหกรณ์มาเกลือประสบปัญหาหาคาเกลือตกต่ำ ขายไม่ออก คุณระยอง ปิยะโชคสกุล ประธานสหกรณ์ชาวนาเกลือ ชวนผมไปประชุมไปด้วยกัน ปกติเขาก็เป็นที่ปรึกษาสมาคมประมงบ้านแหลมด้วย ผมไปประชุมที่ไหนเขาก็ไปด้วย ชวนผมไป ไปช่วยกันพูด และมีปัญหาอเตอร์เวย์เข้ามา ก็เลยเข้าไป”

คำกล่าวของทวี วันเสื่อ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ผมเล่นดนตรีคลุกคลีกับอ๊อด(สมศักดิ์ อีสมันยี)มาสมัยวงศรศิริ ศรีประจวบ อ๊อดก็ดึงผมไปเล่นดนตรีที่โรงแรมริเจนท์ชะอำด้วย แล้วรวมกันเป็นกลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว.....ผมอยู่ในกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพราะไปเล่นดนตรีนี้แหละ อาจารย์สุนันท์เห็น ก็เข้ามาอยู่กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีอะไรก็เข้าไปร่วม..... เพราะว่าใจคือเข้าร่วมกันแล้ว เหมือนพี่เหมือนน้องกัน มีอะไรก็ช่วยกัน” และ คำกล่าวของมนู อุดมเวช (2550: บทสัมภาษณ์) “ที่ไปร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร เริ่มต้นจากผมรู้จักกับ อ. ล้อม เฟิงแก้ว ตั้งแต่เริ่มบรรจุเป็นอาจารย์ที่ราชภัฏเพชรบุรีตอนนั้นก็รู้จักและสนิทสนมกันแล้ว กับ คุณอ๊อด คีตาณูชติ เขาเคยเรียนที่วิทยาลัย อีกอย่างผมเขียนหนังสืออยู่ที่เพชรภูมิด้วย เริ่มรู้จักคนกว้างขวางขึ้น ความสัมพันธ์อันนี้ก็พัฒนาขึ้นมา”

ดังคำกล่าวของมนู อุดมเวช (2550: บทสัมภาษณ์) “ที่ไปร่วมเริ่มจากผมรู้จักกับอาจารย์ล้อม เฟิงแก้ว”

คำกล่าวของประยุทธ์ พูลสวน (2551: บทสัมภาษณ์) “พอดีอาจารย์ วิเชียร เรียบร้อย เป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มคนรักเมืองเพชร เจอกันบ่อย ได้ขึ้นได้ฟังว่าผมไปพูดในที่สัมมนา ถ้าอย่างนั้นเข้าไปอยู่ในกลุ่มคนรักเมืองเพชรด้วยกัน เพื่อแสดงออกในเรื่องต่างๆ สร้างประโยชน์ให้กับจังหวัดเพชรบุรี”

การมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการเป็นพวกพ้องนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมเข้ามาในจังหวัดเพชรบุรี โดยการกระตุ้นจากนักวิชาการ ข่ายความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (TEDNETT) และ โครงการศึกษาและส่งเสริมศักยภาพชุมชนมหาวิทยาลัยมหิดล ผ่านทางนายวิไล และนายวิลาศ เตชะไพบูลย์ ซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแกนหนึ่ง ที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองท่านนี้มีความสัมพันธ์กับนักวิชาการคือ อ. ขวัญสรวง - อ. แก้วสรร อติโพธิ

สรุปได้ว่า ความเป็นพรรคพวกและพวกพ้อง ซึ่งเป็นอุปนิสัยหนึ่งของคนเมืองเพชรที่เป็นที่ยอมรับมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ความเป็นจังหวัดนิยมค่อนข้างสูง การรวมกลุ่มเกิดขึ้นง่าย และอุปนิสัยของการรักพวกพ้องทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ มารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร มาเข้าร่วมประชุมและเป็นกลุ่มแกนหนึ่งของกลุ่มคนรักเมืองเพชร อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งทำให้กระแสแนวคิดเรื่อง “ประชาสังคม” เข้ามาในจังหวัดเพชรบุรี

3) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในด้านการเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมหรือเรื่องราวต่างๆของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มสื่อมวลชนเป็นกลุ่มแกนนำ 1 ใน 8 กลุ่มแกนที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร จนกระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กลุ่มนี้จึงได้จัดตั้งเป็นสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ.2545 ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีมีความตื่นตัวมากขึ้น

กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีแกนนำกลุ่มสื่อมวลชนเป็นสมาชิกกลุ่มหลายท่าน เช่น นายล้อม เพ็งแก้ว นางประ โยชน์ สุนทรวาทะ นายปริญญา สุนทรวาทะ และนายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์โสภณ ที่มีบทบาทในฐานะสื่อมวลชนท้องถิ่น ทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและวิทยุ อีกทั้งมีส่วนสัมพันธ์กับสื่อมวลชนจากส่วนกลาง จึงทำให้แนวคิด ความเคลื่อนไหว และผลงานของกลุ่มได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชน ส่งผลให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นที่รู้จักของกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้ ปัจเจกชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การมีกลุ่มสื่อมวลชนเป็นเครือข่ายส่งผลให้การดำเนินงานหรือการเคลื่อนไหวต่างๆของกลุ่มได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหรือหน่วยงานอื่นทราบ กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป และเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง ส่งผลให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังเช่น การเข้ามาของแกนนำกลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน ที่ทราบจากหนังสือพิมพ์ และสื่อฯมีส่วนส่งเสริมให้กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้เป็นจังหวัดนำร่องในเรื่องของ”ประชาคม” จังหวัดเพชรบุรี

ดังคำกล่าวของปริญญา สุนทรวาทะ (2549: บทสัมภาษณ์) “กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้เป็นจังหวัดนำร่องในเรื่องประชาคมจังหวัดนอกจากเราจะมีบุคลากรที่มีชื่อเสียงแล้ว.... สภาวะสื่อฯก็มีส่วน เพราะล้อม เพ็งแก้ว ทำสื่อเพชรภูมิ มวลชน ทำให้เสียงดังได้คนในจังหวัดเพชรบุรีมีส่วนร่วมเยอะ มีความตื่นตัวค่อนข้างสูง เพราะเรามีส่วนตรงนี้ สื่อในจังหวัดเพชรบุรีมีเสรีภาพ.... คนเพชรบุรีเริ่มเยอะขึ้น เริ่มเข้าใจแล้วว่า มันกระทบตัวเองโดยตรง ถ้ามาร้องเราก็ก็นอนไป ไม่กลัว คือ สื่อมีส่วนที่ทำให้เค้ามีที่ฟังได้ ว่าทำอะไรไปแล้วมีความเคลื่อนไหว มีความตื่นตัว

กลุ่มคนรักเมืองเพชร ทุกวันนี้ สื่อก็มีส่วน คือทำให้ทราบบทบาทความเคลื่อนไหว ธรรมดาคนที่ทำแล้วไม่มีคนเห็นก็ลำบาก”

คำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2548: บทสัมภาษณ์)“สื่อมวลชนสำคัญ เป็นความเข้มแข็งของกลุ่ม”

คำกล่าวของจวน สุทธิพันธ์ (2549 :บทสัมภาษณ์)“สื่อมวลชนช่วยได้หลายอย่าง ที่สำคัญคือทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรเข้มแข็ง ใครที่ไม่ชอบโดยส่วนตัวจะมาทำอะไรกลุ่มนี้ยาก เวลาเกิดอะไรขึ้น เรามีสื่อ สวท. เพชรบุรี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสมาชิกกับกลุ่ม มาช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม ใครจะมาโจมตีหรือทำร้ายกลุ่มคนรักเมืองเพชรยาก”

คำกล่าว สุวรรณ ปรารัตน์ (2549 :บทสัมภาษณ์) “การที่กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้เป็นกลุ่มนำร่องของจังหวัดเพชรบุรี เพราะว่ากลุ่มคนรักเมืองเพชรเค้ามียุทธศาสตร์เก่งอย่างหนึ่ง คือจะเอาสื่อเข้ามา”

คำกล่าวของเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549: บทสัมภาษณ์) “กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นกลุ่มที่แข็งไม่ขึ้นต่อรัฐ พยายามนำโครงการที่เกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนมาให้รัฐทำ พยายามช่วยเหลือกันเอง เป็นศูนย์ร้องเรียนแก่พี่น้องประชาชนที่เดือดร้อน นำเสนอต่อภาครัฐ หากภาครัฐไม่ช่วย เราก็ใช้สื่อจัดการ”

คำกล่าวของล้อม เฟื่องแก้ว (2548: บทสัมภาษณ์)“ กิจกรรมหลักของสมาคมคือการนำเสนอเรื่องราวต่างๆของท้องถิ่น”

คำกล่าวของสามารถ ม่วงไหมทอง(2549:บทสัมภาษณ์) “ที่ไปเข้ากลุ่มคนรักเมืองเพชรเพื่ออยากไปสังเกตการณ์ดู ก็เห็นเขาวางโครงสร้างของกลุ่ม เราก็อยากไปดู รู้จากหนังสือพิมพ์”

คำกล่าวของ ชุมพล นกเกิด (2549: บทสัมภาษณ์) “สื่อมวลชนสำคัญในการประชาสัมพันธ์การเอากิจกรรมไปลง อยากให้สังคมรับทราบว่ามียุทธศาสตร์ของเราอยู่ คือมีกลุ่มวิฑูสมัครเล่นชะอำที่ช่วยเหลือสังคมไม่เห็นแก่อำมิสสินจ้าง สมาชิกจะได้รับทราบ นอกจากนี้ได้รับทราบการเป็นจังหวัดนำร่องจาก สื่อ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

คำกล่าวของ มนตรี มีฤทธิ์ (2549: บทสัมภาษณ์)“ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้คน ไปร่วมเยอะๆแสดงว่าสื่อสำคัญต้องประชาสัมพันธ์งานเป็นยังไงบ้าง ผลดีคือชาวบ้านจะได้ทราบ จะได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือเข้าร่วมกิจกรรมด้วย แต่สื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลางบางครั้งเป็นเรื่องผิดปกติ เค้าก็ไม่เสนอข่าว เค้าเลือกข่าวที่จะเสนอด้วย”

คำกล่าวของ(ถนอม คงยิ้มละมัย 2549: บทสัมภาษณ์)“สื่อสนับสนุนประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมของกลุ่มไทคำ”

คำกล่าวของ (นิวัติ ภู่งเพชร 2549: บทสัมภาษณ์) “สมาชิกกองปราบ อาสาทว่าว่า สื่อมวลชนมีส่วนสนับสนุนกองปราบด้านการข่าว ด้านข้อมูลต่างๆ เวลาที่มีกิจกรรม คำก็ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของกลุ่มทราบ การประชาสัมพันธ์ก็เป็นหัวใจของกลุ่มแต่ละกลุ่ม โดยใช้สื่อ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น สานสัมพันธ์ เพชรภูมิ ยอดแหลม และทีวีช่อง 7 บ้าง แต่ไม่ทราบเรื่องการเป็นจังหวัดนาร่อง”

และคำกล่าวของกานต์ พรหมณีนิล (2549 :บทสัมภาษณ์)“สื่อมีส่วนประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ เคเบิลทีวี เนื่องจากสามารถเป็นกระบอกเสียงเป็นสื่อกลางสำหรับการสื่อสารงานออกไป ด้านการสื่อสารงาน สื่อสานผลงาน สื่อสานภาพลักษณ์”
ที่สุด

อีกทั้งสื่อ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ทางช่อง 9 ที่นายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นพิธีกร ยังมีส่วนทำให้เกิดกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มนี้ได้เข้ามาเป็นกลุ่มแกนหนึ่งของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

สืบเนื่องจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ทางช่อง 9 ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ทั้งที่ก่อนหน้านี้เคยเสนอความเห็นในเชิงสนับสนุนรัฐบาลมาตลอด จุดเปลี่ยนของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ อยู่ที่การออกอากาศในคืนวันที่ 9 กันยายน 2548 ส่งผลให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากผังรายการอย่างกระทันหัน รายการเมืองไทยรายสัปดาห์จึงปรับรูปแบบเป็นรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร จัดขึ้นนอกสถานที่ทุกเย็นวันศุกร์ ที่หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเอเอสทีวี และสื่ออื่นๆ ในเครือข่ายผู้จัดการ ต่อมาเมื่อมีผู้ชมรายการมากขึ้นจึงขยับขยายมาจัดที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และย้ายไปจัดที่อาคารลีลาศ สวนลุมพินี หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 14 ในคืนวันที่ 13 มกราคม 2549 มีการเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจากสวนลุมพินีมาที่ทำเนียบรัฐบาล หลังจากนั้นมีการชุมนุมอีกหลายครั้ง ซึ่งการชุมนุมเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 ใช้ชื่อว่า “ปิดบัญชีทักษิณ” และมีการเปิดตัวพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นครั้งแรก (<http://th.wikipedia.org>)

การออกรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ทางช่อง 9 ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เป็นการจุดประกายให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนหนึ่งที่ได้รับชมและรับฟังรายการดังกล่าว ได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มพันธมิตร และได้เข้าร่วมรับฟังที่หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และร่วมชุมนุมด้วย และกลุ่มพันธมิตรนี้ก็ได้เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร และเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด

ดังคำกล่าวของ ยุทธนา จิระธนากร(2551:บทสัมภาษณ์) “ดูรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล แล้วเขาไม่ให้ออกรายการ จะมาเปิดรายการเมืองไทย

รายสัปดาห์ที่ ม.ธรรมศาสตร์ ก็รวมกลุ่ม ประมาณ 20 คน ไปเข้าร่วมที่ ม.ธรรมศาสตร์ และเข้าร่วมชุมนุม”

การพัฒนาประชาสังคมโดยสื่อมวลชนนั้น มีด้วยกันหลายรูปแบบทั้งด้านการที่สื่อมวลชนเข้าไปมีส่วนในการเผยแพร่แนวความคิดด้านประชาสังคมและสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชนในวงกว้าง และ การเป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนกระแสหลักกับองค์กรที่ทำงานด้านประชาสังคม (ชวรงค์ ติมปีปีทมปาณี 2542:179)

สรุปได้ว่า สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ มีส่วนสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในด้านการเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมหรือเรื่องราวของกลุ่ม ทำให้แนวคิด ความเคลื่อนไหว หรือผลงานของกลุ่มได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนทั่วไปรู้จักกลุ่มคนรักเมืองเพชรมากยิ่งขึ้น ทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร และสื่อโทรทัศน์ มีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้เกิด “กลุ่มพันธมิตร” ขึ้นในจังหวัดเพชรบุรี และกลุ่มนี้ได้เข้าร่วมร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร สื่อโทรทัศน์จึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนกระแสหลักกับองค์กรที่ทำงานด้านประชาสังคม อีกทั้งการที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีกลุ่มสื่อมวลชนเป็นกลุ่มแกนหนึ่งส่งผลให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

5.1.2 ปัจจัยภายใน

1) สมาชิกกลุ่ม

กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีจุดเด่นและแตกต่างจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรีอย่างหนึ่ง คือ สมาชิกกลุ่ม เป็นแกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี และแกนนำกลุ่มองค์กรเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีบทบาททางสังคม เป็นที่ยอมรับและรู้จักแก่ประชาชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี อาทิเช่น นายล้อม เฟิงแก้ว นางประโยชน์สุนทรวาทะ นายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์โสภณ นายปริญญา สุนทรวาทะ นางสุนันท์ นิลพงษ์ นายวิไล เตชะไพฑูริย์ นายมนู อุดมเวช นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ และ นายสำเร็จ เก้าเงิน โชติ จึงมีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร และกลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้น

ดังคำกล่าวของปริญญา สุนทรวาทะ (2549 :บทสัมภาษณ์) “กลุ่มเรามีบุคลากรที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ มีดร.สุเมธ ตันติเวชกุล มีอาจารย์เจิมศักดิ์ ปิ่นทองมาจัดรายการ และ คุณสมชาย เป็นนักเขียนมติชน มีผู้สื่อข่าว ศักดิ์สิทธิ์ วิบูลย์ศิลป์โสภณ เป็นนักเขียนมติชนที่มีคุณภาพ คือเป็นนักข่าวท้องถิ่น ก็เลยทำให้เสียงดังขึ้น คนรู้จักมากขึ้น ประเด็นที่นำเสนอต่างๆ คนได้

ยินยอม แต่ผมว่าทุกจังหวัดมีคนอย่างเราทำอยู่ แต่ไม่เสียงดังขนาดนี้ และอีกอย่างสถานะสื่อก็มีส่วน เพราะ ล้อม เฟิงแก้ว ทำสื่อเพชรภูมิ มวลชน ทำให้เสียงดังขึ้น”

คำกล่าวของ สุนันท์ นิลพงษ์ (2548 : บทสัมภาษณ์) “ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ คือการยอมรับศรัทธาในผู้นำหรือผู้ประสาน”

คำกล่าวของ มนตรี มีฤทธิ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “สมุล สุตะวิริยะวัฒน์ ประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรี คนรู้จักเยอะ คุยกับใครคนก็เชื่อ มีความสามารถ จะเป็นส่วนผลักดันให้สมาชิกมารวมกันเยอะ เป็นนักประชาสัมพันธ์ เลื่อมใสศรัทธา คนก็ชอบ”

คำกล่าวของจวน สุทธิพันธ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ความสำเร็จของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่ยังคงอยู่มีมติเด่นอยู่ กลุ่มอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่เป็นสมาชิกกลุ่ม เขาทำชื่อเสียงให้กับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ดีมาก เพราะประธานกลุ่มคือ คุณสมุล สุตะวิริยะวัฒน์เป็นคนกล้า ทุ่มทีมงานหนักถ้าใครมีปัญหาเดือดร้อนมา คุณสมุล สุตะวิริยะวัฒน์ เป็นผู้จัดการเรื่องนั้น พวกเราเป็นส่วนประกอบ ที่นี้ก็หมายความว่าผู้นำสำคัญ”

และคำกล่าวของกานต์ พราหมณีนิล (2549 : บทสัมภาษณ์) “สุนันท์ นิลพงษ์ (ผู้ประสานงานกลุ่มคนรักเมืองเพชร) จะให้เกียรติทุกคนทุกกลุ่ม รับฟังความคิดเห็น และก็เคารพในความคิดเห็นทุกคน อันนี้สำคัญมาก ตัวผู้นำ นำความคิดของทุกคน ประสานแผ่ออกไป ให้ทุกคนรับรู้ ให้ทุกคนได้ถึงกันในกลุ่ม และก็หาข้อยุตินั้น คือไม่ใช่ให้ทุกคนยึดการตัดสินใจไว้เพียงผู้นำเพียงคนเดียว”

ดึงข้อมูลสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นที่รู้จักในจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

ตารางที่ 4.41 บทบาทของของนายล้อม เฟิงแก้ว

รายละเอียด

บทบาททางสังคม

เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เป็นกรรมการจัดทำพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี และกรรมการจัดทำพจนานุกรมฉบับมดิชน เป็นแกนนำกลุ่มศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.41 (ต่อ)

รายละเอียด	
การทำงาน	รับราชการในตำแหน่งอาจารย์ตรีประจำกรมการฝึกหัดครูในปีพ.ศ. 2504 จนเกษียณอายุราชการในตำแหน่งอาจารย์ระดับ 9 สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ได้รับเลือกเป็นศิลปินร่วมสมัยสาขาวรรณศิลป์ด้านการประพันธ์หนังสือ
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์เพชรภูมิ คอลัมนิสต์ประจำหนังสือพิมพ์เพชรภูมิและเพชรนิวส์ ตั้งแต่ปี 25520 เป็นวิทยากรบรรยายด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ทั่วไปให้กับหน่วยงานต่างๆ และนักเขียนประจํานิคยสารศิลปวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.42 บทบาทของนางประโยชน์ สุนทรวาทะ

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	เป็นนายกสมาคมสื่อมวลชนเพชรบุรีสมัยที่ 1 ปี พ.ศ.2545 – 2547 เป็นกรรมการที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการพุทธสมาคมจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการโรงพักสีขาว ดำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการบริหารกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการที่ปรึกษาเหล่ากาชาดจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการที่ปรึกษาสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรีเป็นกรรมการที่ปรึกษาสถานศึกษาโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการที่ปรึกษาสมาคมชาวจีนเพชรบุรี เป็นกรรมการที่ปรึกษสมาคมมูลนิธิชาวจีนเพชรบุรี 7 คณะ เป็นกรรมการที่ปรึกษาศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัวกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน อำเภอเมืองเพชรบุรี เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคุ้มครองและพัฒนาอาชีพประจำจังหวัดเพชรบุรี เป็นสมาชิกตลอดชีพหอการค้าจังหวัดเพชรบุรี เป็น

ตารางที่ 4.42 (ต่อ)

รายละเอียด	
	กรรมการบริหารมูลนิธิโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2535 และ 2536
การทำงาน	อาชีพเดิมเป็นครูสอนโรงเรียนราษฎร์ ในปี พ.ศ. 2523 ได้ออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ชื่อว่า “เพชรภูมิ” เพื่อเป็นปากเสียงให้กับชาวบ้านที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากราชการ และผู้มีอิทธิพลในขณะนั้น ประกอบอาชีพสื่อมวลชน (นักหนังสือพิมพ์) ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นจรรยาบรรณของสื่อมวลชนอย่างแท้จริง ในปี พ.ศ. 2540 และปีพ.ศ. 2546 ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ “ผู้หญิงเก่งระดับ 7 สาขาสื่อมวลชน” จากศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขต 7 ได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์ ปี พ.ศ. 2544 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้รับโล่รางวัลศิษย์เก่าดีเด่นสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ประจำปี 2546 ได้รับโล่เชิดชูเกียรติกัลยาณมิตร ป.ป.ช. จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำปี 2547
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นนักธุรกิจเจ้าของและผู้จัดการสำนักพิมพ์เพชรภูมิ เป็นอนุกรรมการประสานงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดเพชรบุรี และเป็นแกนนำกลุ่มสื่อมวลชนของกลุ่มคนรักเมือง

ตารางที่ 4.43 บทบาทของนางสุนันท์ นิลพงษ์

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	เป็นประธานสมัชชาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมท้องถิ่น (ระดับประเทศ) เป็นประธานมูลนิธิองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปากรท้องถิ่น
การทำงาน	รับราชการเป็นอาจารย์ที่สถาบันราชภัฏเพชรบุรี และเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าศูนย์

รายละเอียด

	ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเพชรบุรีในปี พ.ศ. 2532-2535 และ ปี พ.ศ. 2535-2537 และเป็นผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเพชรบุรี ในปี พ.ศ. 2538-2546 จนกระทั่งเกษียณอายุราชการในตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ระดับ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นผู้ประสานงานภาคกลางของโครงการสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุข เป็นกรรมการบริหารมูลนิธิองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมท้องถิ่น เป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการบริหารสมาคมสื่อมวลชนเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2548-2550 และเป็นผู้ประสานงานกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.44 บทบาทของนายวิไลต เตชะไพบูลย์

รายละเอียด

บทบาททางสังคม	เป็นผู้ผลักดันในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยร่วมกับนายวิลาศ เตชะไพบูลย์ (พี่ชาย) เปิด “หมู่บ้านหรรษา” เป็นเวทีให้ชนหลายหมู่เหล่าในจังหวัดเพชรบุรี อาทิ ชาวไทยทรงดำ กะเหรี่ยง-กะเหรี่ยงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศิลปินเพื่อชีวิต เครือข่ายองค์กรเอ็นจีโอต่างๆ มาใช้ลานเวทีของหมู่บ้านแสดงวิถีชีวิตและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลากหลาย และเป็นมีส่วนร่วมในการก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในปี 2543 เป็นแกนนำในการจัดตั้ง “กลุ่มเพื่อนชาวนา”
การทำงาน	ประกอบอาชีพธุรกิจ เป็นเจ้าของและผู้จัดการบริษัทรีเจนท์อินยงพัฒนา จำกัด ในปี พ.ศ. 2543 ได้ทิ้งบริษัทรีเจนท์อินยงพัฒนาและธุรกิจต่างๆ ไปใช้ชีวิตเป็นชาวนา ในเนื้อที่ 11 ไร่ ที่บ้านทุ่งพร้าว หมู่ 8 ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จนเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นแกนนำกลุ่มรีเจนท์อินยงพัฒนา และเป็นผู้ประสานงานกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.45 บทบาทของนายทองร่วง เอ็ม โอบฮู

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	เป็นกรรมการศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านพุทธศิลป์ สถาปัตยกรรม และประติมากรรมไทย จากกรมศิลปากร
การทำงาน	เริ่มจากการเป็นช่างปูนปั้น และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับปูนปั้น เช่น วัดต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี อาทิ งานปูนปั้นวัดมหาธาตุฯ วัดพลับพลายชัย วัดโคก วัดเขابัน ไคอิฐ และได้แสดงฝีมือสกุลช่างเมืองเพชรบุรีในคราวฉลอง 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ ได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปะ ปี พ.ศ. 2533 และได้รับเลือกเป็นศิลปินร่วมสมัยสาขาทัศนศิลป์ ด้านประติมากรรมปูนปั้น
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นแกนนำกลุ่มช่างเมืองเพชร

ตารางที่ 4.46 บทบาทของ นายสำเร็จ เก้าเงิน โชติ

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นนายกสมาคมการประมงในปี 2521
การทำงาน	เริ่มจากประกอบอาชีพประมง และได้รับเลือกเป็นนายกสมาคมประมงในปี 2521 และเป็นผู้ใหญ่บ้านมาตั้งแต่ปี 2521 ในปี 2536 ได้ดำเนินการรวมกลุ่มผู้ประกอบการประมงจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การประมงบ้านแหลมจำกัด เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2536 เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ช่วงที่สหกรณ์ชวานาเกลือประสบปัญหาหาคาเกลือตกต่ำ นายระยอง ปิยะโชคคณากุลซึ่งเป็นที่ปรึกษาสมาคมประมงขณะนั้น ได้ชักชวนเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรเพื่อนำเสนอปัญหาต่างๆ หลังจากนั้นได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบัน
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นประธานกลุ่มสหกรณ์การประมงบ้านแหลมจำกัด และ เป็นแกนนำกลุ่มสหกรณ์นาเกลือและสหกรณ์ประมง

ตารางที่ 4.47 บทบาทของนางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	<p>เป็นประธานองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2542 เป็นกรรมการกรเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2541, 2547 และ 2549 เป็นประธานองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2546 เป็นประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี เป็นกระทำงานกองทุนเพื่อสังคม เป็นนายกสโมสรไลออนส์นครคีรีจังหวัดเพชรบุรี</p>
การทำงาน	<p>เริ่มจากรับราชการในสังกัดกรมสามัญศึกษา ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี, โรงเรียนวัดจันทราวาส(ศุขประสานราษฎร์)จังหวัดเพชรบุรี เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และรองผู้อำนวยการจังหวัดเพชรบุรี ได้รับโล่เกียรตินุคุณบุคคลดีเด่นด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากสโมสรโรตารีเพชรบุรีประจำปี 2545 ได้รับโล่เกียรตินุคุณ “ผู้หญิงเก่ง” สาขาสีงแวดล้อมประจำปี 2546 จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้รับโล่อาสาศรัมภ์ดีเด่นแห่งชาติ จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประจำปี 2547 ได้รับโล่เสมาธรรมจักรผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาสาขาส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548 ได้รับโล่ไลออนส์ตัวอย่างแห่งปี ปี พ.ศ.2548 ของสโมสรไลออนส์ ภาค 310 ดี และโล่บุคคลดีเด่นแห่งชาติในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเยาวชน สาขาสีงแวดล้อม ปี 2549 จกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์</p>
หน้าที่การงานปัจจุบัน	<p>เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี เป็นแกนนำชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี</p>

ตารางที่ 4.48 บทบาทของนายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์ โสภณ

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	เป็นกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ประจำจังหวัดเพชรบุรี(ชุดแรก-พ.ศ. 2543-2545) เป็นคณะกรรมการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2524 เป็นกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายของสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย(สภาทนายความ) ปี พ.ศ.2523-2528 เป็นกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายของคณะกรรมการสภาทนายความจังหวัดเพชรบุรี เป็นประธานชุมนุมนักศึกษาชาวเพชรบุรีมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นคณะทำงานแก้ไขปัญหาระหว่างภาคราชการและผู้แทนสมาชิกเกษตรกรรายย่อยจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรี(สวท.เพชรบุรี) และ เป็นประธานฝ่ายประชาสัมพันธ์สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวหัวหิน-ชะอำ
การทำงาน	เริ่มจากการเป็นผู้สื่อข่าว มีบทบาทในการนำเสนอสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครองค์กรกลางการเลือกตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2535-2539 มีส่วนร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร และดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นทนายความ หัวหน้าสำนักงานบูรพาธรรมทนายความ เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพชรภูมิ เป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชนประจำจังหวัดเพชรบุรี เป็นแกนนำกลุ่มสื่อมวลชนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นเลขาธิการสมาคมสื่อมวลชนเพชรบุรี เป็นเลขาธิการหอการค้าจังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ปรึกษาสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นอุปนายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวประจำจังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ปรึกษาสภาทนายความประจำจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรรมการเนติธรรมภาค 7 (จังหวัดเพชรบุรี) เป็นเลขาธิการหอการค้ากลุ่มจังหวัดที่ 7 (เพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์-สมุทรสงคราม) เป็นประธานฝ่ายประชาสัมพันธ์สโมสรไลออนส์เพชรบุรี 6 สมัย เป็นรองประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี เป็นเลขาธิการชมรมรามคำแหงเพชรบุรี และเป็นแกนนำกลุ่มสื่อมวลชนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตารางที่ 4.49 บทบาทของนายปริญญา สุนทรวาทะ

รายละเอียด	
บทบาททางสังคม	เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดคอนไก่เตี้ย โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี เป็นกรรมการอำนวยการ โรงเรียนอรุณประดิษฐ์จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ปรึกษา สหสมาคมมูลนิธิชาวจีน 7 คณะ
การทำงาน	เริ่มจากการเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพชรภูมิ สนับสนุนกิจกรรมของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรจนถึงปัจจุบัน
หน้าที่การงานปัจจุบัน	เป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทเพชรภูมิการพิมพ์ จำกัด เป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทหนังสือพิมพ์เพชรภูมิ จำกัด เป็นหัวหน้าสำนักงานนายปรุง สุนทรวาทะ ทนายความ เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์เพชรนิวส์ เป็นแกนนำกลุ่มสื่อมวลชนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

สรุปได้ว่า สมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีบทบาททางสังคมเป็นที่ยอมรับและรู้จักแก่ประชาชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี มีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร และทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความเข้มแข็งขึ้น

2) ความสัมพันธ์แบบแนวนอน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า โครงสร้างของกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีระบบการจัดการกลุ่มเป็นแบบแนวนอน(Horizontal) คือไม่มีประธานกลุ่ม แต่มีผู้ประสานงานกลุ่มหลายคน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ จึงเสมอภาค และเท่าเทียมกัน ส่งผลให้กลุ่มองค์กรต่างๆ มีความสำคัญเสมอหน้ากัน การทำงานของกลุ่มจึงมีความคล่องตัวสูง กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มารวมกลุ่มแล้วสามารถเข้าหรือออกจากกลุ่ม ได้ตลอดเวลา และกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่ประสบปัญหาสามารถเข้า

มาร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ง่าย กลุ่มองค์กรที่เข้ามานำเสนอปัญหานั้นจึงเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด

แนวคิดประชาสังคมให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์แบบแนวราบ เพราะเป็นความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อความร่วมมือกันได้ดีกว่าความสัมพันธ์แนวตั้งที่ยึดโยงกันด้วยอำนาจไม่อย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้ความร่วมมือเกิดขึ้นได้ยาก ประชาสังคมจะเข้มแข็งมั่นคงได้ ต่อเมื่อประชาชนมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นความสัมพันธ์แบบแนวราบจึงเป็นสิ่งที่ประชาสังคมเน้นมากกว่าความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง การรวมกันเป็นเครือข่ายจึงเป็นแบบแผนที่พึงปรารถนายิ่งกว่าการจัดตั้งในรูปแบบเจดีย์หรือปิรามิด (พระไพศาล วิสาโล 2544:6,22)

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์แบบแนวราบ ที่มีส่วนทำให้ประชาสังคมเข้มแข็งมั่นคง ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ง่าย และส่งผลต่อความเป็นประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่เข้มแข็งมั่นคงต่อไป

5.2 ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ในการศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมในลักษณะประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ไม่ค่อยเข้มแข็ง หรือ กลุ่มแกนต่างๆที่เข้ามาแล้วต่อมาไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก และ ปัจจัยภายใน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ปัจจัยภายนอก

1) ด้านการเมือง

(1) รัฐครอบงำสื่อ

รัฐครอบงำสื่อ ดังได้กล่าวมาแล้วว่าสื่อมวลชนในจังหวัดเพชรบุรีมีส่วนสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรในด้านการเป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนกระแสหลักกับองค์กรที่ทำงานด้านประชาสังคม กล่าวคือ เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมหรือเรื่องราวต่างๆของกลุ่มมากกว่าการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่แนวคิดด้านประชาสังคม และสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชนในวงกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากรัฐครอบงำสื่อ พยายามปิดกั้นสื่อ เช่น วิทยุชุมชน เพราะรัฐคิดว่า หากประชาชนรู้แล้วจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ดังคำกล่าวของปริญญา สุนทรวาทะ (2549 :บทสัมภาษณ์)
“รัฐพยายามปิดกั้นสื่อ คิดว่าประชาชนเค้ารู้อแล้วมันทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม”

และคำกล่าวของล้อม เฟื่องแก้ว (2548: บทสัมภาษณ์)“อุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม คือ ราชการครอบงำ เช่น วิทยุชุมชน”

วิทยุกระจายเสียง แม้ว่าจะเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนมากที่สุด แต่ก็นับเป็นสื่อมวลชนที่มีการพัฒนาช้าที่สุด โดยเฉพาะในแง่การนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน

ด้วยความถูกต้องและรอบด้าน ทั้งนี้ น่าจะจะมีมาจากปัญหาในเรื่องกรรมสิทธิ์ของสื่อประเภทนี้ ที่ยังมีหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าของทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคก็ตาม (ชวรงค์ ติมปี ปีพิมพ์ 2542:167)

การครอบงำสื่อโดยรัฐ โดยเฉพาะสื่อของรัฐ อย่างเช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรี ได้กำหนดกรอบในการนำเสนอข่าวสารให้ผู้นำเสนอข่าวสารตามกรอบที่กำหนด ทำให้ผู้ทำงานด้านสื่อ นักวิชาการอิสระ กลุ่มคนที่เป็นประชาสังคม และผู้นำชุมชน อย่างเช่น นายล้อม เฟิงแก้ว นายทองร่วง เอ็มโอบุส ซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มคนรักเมืองเพชร ไม่มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ประชาชนได้รับทราบได้อย่างเสรี

คำกล่าวของ ปริญญา สุนทรวาทะ (2549: บทสัมภาษณ์) “การให้การศึกษาต้องใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เข้าไปให้ถึง ถ้าเราใช้สื่ออย่างนั้นคนที่ เป็นแม่บ้าน ชักผ้าก็เปิดฟังเรื่องราวต่างๆ ได้ เรื่องที่สนใจได้ความรู้ อย่างหอกระจายข่าว ก็มีประโยชน์ต่อชาวบ้านส่วนหนึ่งแต่ก็เสนอข่าวตามกรอบที่กำหนด นักวิชาการอิสระ คนที่มีความรู้ไม่มีโอกาสได้ใช้ อย่างเช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรี ใช้น้อยมาก คือนักวิชาการอิสระ กลุ่มคนที่ประชาสังคมหรือผู้นำชุมชนที่มีความคิดก็มีโอกาสใช้น้อย และเค้ามักจะไม่ได้ไป เพราะเข้าไปเหมือนกับมีข้อจำกัด มีกรอบที่กำหนด ไม่มีเสรี อย่าง อาจารย์ล้อม เฟิงแก้ว ให้ไปพูดเค้าไม่ยอมพูด ให้ผมไปพูดที่ สวท.เพชรบุรี ผมก็ไม่อยากพูด สื่อมวลชนขาดอิสระโดยสื่อของรัฐ แล้วสื่อส่วนใหญ่คือสื่อของรัฐ.... ถ้าปล่อยให้สื่อเสรีที่เราพูดๆกัน สื่อให้ถึงชาวบ้าน ปลุกเค้าขึ้นมาว่าเค้ามีสิทธิที่จะทำนั่นทำนี่ สื่อทุกวันนี้มันปิดกัน มีแต่หนังสือพิมพ์แต่ชาวบ้านไม่อ่านหนังสือ”

คำกล่าวของสมบุญ อิศมันยี (2549: บทสัมภาษณ์) “บ้านเมืองเรายังถ้าหลัง เพราะโดนสื่อปิดกัน สวท.เพชรบุรี โดนปิดกัน สื่อราชการคุณไม่มีอำนาจต่อรอง”

คำกล่าวของทองร่วง เอ็มโอบุส (2549: บทสัมภาษณ์) “สื่อ ถ้าหากไปขัดแย้งกับรัฐบาลก็ โดน คือหน่วยราชการขึ้นตรงต่อรัฐอยู่แล้วเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่เรื่องแปลก แต่ว่าเราก็เล็ดลอดออกไป อยากพูดอะไรก็พูด แต่พูดได้ครั้งเดียวถูกเตือน ถูกถอดออกจากรายการ พูดทางวิทยุชุมชนของเพชรภูมิ โดนปิดทั้งสถานี”

คำกล่าวของสมศักดิ์ อิศมันยี (2549: บทสัมภาษณ์) “ความเป็นคนเพชร จึงทำให้สื่อเราแปลก อย่างรายการทิดหน่วยที่กล้าพูด กล้าวิจารณ์รัฐบาล สุดท้ายถูกถอดออกจากรายการของสวท.เพชรบุรี”

แนวคิดเรื่องประชาสังคม จริงๆแล้วไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะเป็นแนวคิดที่ได้มีกาณปฏิบัติกรมาแต่ดั้งเดิมในหลายชุมชนในประเทศไทย แต่ไม่ใช่แนวความคิดที่แพร่หลายและง่ายต่อการเข้าใจของสาธารณชนในปัจจุบัน (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี 2542:163)

การเผยแพร่แนวความคิดเรื่องประชาสังคมให้เกิดความแพร่หลายและประชาชนส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจ จำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจร่วมกันในชุมชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน จนถึงระดับประเทศให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการสร้างกระบวนการประชาสังคมไทยในฐานะทางออกของสังคมปัจจุบันประการหนึ่ง (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี 2542:164)

สรุปได้ว่า รัฐครอบงำสื่อ เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยเฉพาะสื่อวิทยุกระจายเสียง ดังเช่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรี หรือวิทยุชุมชน ที่ได้กำหนดกรอบการนำเสนอข่าวสาร ทำให้ไม่สามารถเป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชนในวงกว้างได้ หรือการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องประชาสังคมให้เกิดความแพร่หลาย และประชาชนส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจได้ จึงมีส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชน

(2) ด้านเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือ ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มน้อย กล่าวคือ ในการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ เช่น การประชุม การอบรม หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ บางครั้งสมาชิกกลุ่มไม่สามารถเข้าร่วมประชุม หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มได้ ทั้งนี้เนื่องจากติดภารกิจจากการประกอบอาชีพ สมาชิกต้องเอาเวลาไปทำมาหากินหรือประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งหากการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีน้อย ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มนั้นอาจมีน้อยตามไปด้วย

ดังคำกล่าวของนิวัติ ภูเพชร (2549: บทสัมภาษณ์) “ปัญหาด้านการเลี้ยงชีพมีผลต่อการที่ประชาชนไม่มารวมกลุ่ม คือ ไม่มีเวลา บางอย่างเขาต้องสร้างรายได้ หรือหารายได้เพิ่ม เขาก็เลยไม่มารวมกลุ่ม เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้การรวมกลุ่มจากประชาชนมันลดน้อยลง”

คำกล่าวของจรรยาจักษ์ พิทักษ์ (2549 : บทสัมภาษณ์)“ปัญหาด้านการเลี้ยงชีพทำให้คนมารวมกลุ่มน้อย ก็จะไปบังคับเขาไม่ได้ กรณีคนที่ว่างก็จะไป คนที่ไม่ว่างก็จะไม่ไป ถ้าไปทำงานร่วมกับกลุ่มปัญหาครอบครัวเดือดร้อนเราจะไม่ให้ไป เราดูที่ว่าง แต่คนทุกคนเป็นสมาชิกหมด เวลาไปจับมีกำหนด ผู้ใหญ่บ้านและคนที่ว่าง อย่างเช่นวันนี้เขาลงหยอตรงกับเวลาที่ออกจับ เราจะ

ไม่ให้เขาไป เราเอาคนที่ว่างไป และอย่างวันที่น้ำไม่แห้งไม่ได้ลงหอยเราก็ไป หมุนเวียนกันไป แต่ที่
ทำๆเราจะเอาหน้าเดิมๆเพราะรู้จักกัน”

คำกล่าวของเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549 : บทสัมภาษณ์)“วิถีชีวิตทำให้คนไม่มีเวลา ที่ต้องมานั่งคุยกัน คือการประกอบอาชีพ การหาเลี้ยงชีพเป็นส่วนหนึ่งเป็นส่วนใหญ่ที่คนไม่มารวมกลุ่ม เส้นทางชีวิตของเขาและเราไม่เหมือนกัน แยกขอบเข้าไว้ก็หมดวันแล้ว เวลาที่จะมานั่งคุยกันไม่มีแล้ว”

และคำกล่าวของอุทัย เล็กกี้ (2549 : บทสัมภาษณ์)“ปัจจัยที่คนไม่มารวมกลุ่ม เรื่องอาชีพ บางคนอยากจะมาช่วยแต่ไม่มีเวลางานในไร้กี้ต้องอยู่ จะเก็บผลผลิตไปขายแล้วอยากจะไปช่วยแต่ทำงานไม่ได้ ถ้าคนที่มีความพร้อมมีฐานะพร้อม ไม่เคียดกร้อน เค้ก็ไม่ได้ลงเลในเรื่องนี้ แต่คนที่ยังต่อสู้อยู่ยังลงอยู่”

และคำกล่าวของประยุทธ์ พูลสวน (2551:บทสัมภาษณ์) “อาชีพทำไร่นา การเข้าไปประชุมประจำไม่ค่อยมีเวลา ถ้าจ้งหะว่างก็ไป”

สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพ เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจากต้องเอาเวลาไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว บางครั้งทำให้สมาชิกกลุ่มแกนต่างๆ ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ ส่งผลให้การรวมกลุ่มของประชาชนลดน้อยลง

2) ด้านสังคม

1) การศึกษา (การขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม)

การรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรเกิดจากการมีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน ซึ่งจิตสำนึกสาธารณะนี้ก่อเกิดจากการได้รับแรงกระตุ้น จากปัจจัยด้านสังคม คือ แนวคิดเรื่องประชาสังคม ที่มาจากการเผยแพร่ของนักวิชาการและแกนนำกลุ่มบาทคนที่มีความสนใจแนวคิดนี้อยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องประชาสังคมก็ไม่ได้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไป ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม

การขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม หมายถึง “การที่ประชาชนไม่ทราบเรื่องประชาสังคม หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาสังคมน้อย หรือไม่มีเลย” การขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคมทำให้ไม่ทราบว่าความเป็นประชาสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวมอย่างไร

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชรส่วนหนึ่ง ที่ไม่ทราบเรื่องประชาสังคมและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาสังคมน้อย ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ได้คิดถึงเรื่องประชาสังคม สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนทั่วไปก็ยังไม่คุ้นเคยกับคำว่า

“ประชาสังคม” เช่นกัน ทั้งนี้ ระดับการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกัน ดังจะเห็นได้จากการให้ความหมาย “ประชาสังคม” ของสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังนี้

คำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2548: บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึง การรวมกลุ่มกันของประชาชน โดยที่มึ่ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และระดับการศึกษาไม่เกี่ยวข้อง เพราะมีชาวบ้าน แม่ครู”

คำกล่าวของสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ (2548 :บทสัมภาษณ์)“ประชาสังคม หมายถึง รัฐทำอะไรก็แล้วแต่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม ต้องถามประชาชน หรือประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบ การศึกษาไม่เกี่ยวข้องเป็นชาวบ้านทั้งนั้น ขอให้มึ่จิตสำนึก”

คำกล่าวของอารีย์ เอี่ยมเอก (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึง การช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน”

คำกล่าวของชุมพล นกเกิด (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึงการรวมตัว การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่”

คำกล่าวของมนตรี มีฤทธิ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึง ไปร่วมงานกัน ไปช่วยกันตรงโน้นตรงนี้ให้เสร็จ ไปร่วมกันให้สำเร็จให้ผ่านไป ช่วยประสานงาน”

คำกล่าวของถนอม คงยิ้มละมัย (2549 : บทสัมภาษณ์)“ระดับการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกับการรวมตัว แต่ตัวเองไม่ทราบความหมายของประชาสังคม เนื่องจากว่าไม่มีคำจำกัดความให้เราขนาดอยู่ในสถานศึกษาไม่มีคำนี้ในบทเรียนก็ต้องพุดออกมาเป็นช่วง ในช่วงเช้าหรือประชาสัมพันธ์”

คำกล่าวของนิวัติ ภูเพชร (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม ชาวบ้านไม่ทราบ ขาดการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ สร้างความรู้ความเข้าใจให้เขามาสัมพันธ์มันจะเกิดองค์ความรู้ด้านนี้ในส่วนตัวเองเข้าใจว่าประชาสังคมหมายถึง การทำงานของสังคม การเสียสละเพื่อสังคม และตัวเองไม่ทราบการเป็นจังหวัดนำร่องในเรื่องของประชาสังคม”

คำกล่าวของธนุ วงษ์ใหญ่ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึง มีความคิดหลากหลาย บางคนทีเสียประโยชน์เขาไม่ตามเราได้ประโยชน์เขาก็ตามเรา”

คำกล่าวของ จรรง พิทักษ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม เคยได้ยินแต่ตีความไม่แตก”

คำกล่าวของเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล : 2549 บทสัมภาษณ์) กล่าวว่า “ประชาสังคม เกี่ยวกับการพัฒนาคน คนเป็นส่วนสังคม พอมีสังคมมนุษย์ ก็ต้องมีกฎเกณฑ์ขึ้นมา เพราะว่ามีมนุษย์มีความคิดมากมาย พอเกิดการรวมกลุ่มของมนุษย์เป็นกลุ่มหรือชุมชน ก็ต้องเกิด

กฎเกณฑ์ขึ้นมา บางครั้งกฎเกณฑ์ก็เอาไม่อยู่ ประชาสังคม สังคมของประชาชน สังคมที่ประชาชนจะต้องมาร่วมกันสร้าง ไม่ใช่ผู้บริหาร ไม่ใช่ข้าราชการเมืองที่เขาเลือก ที่ว่าประชาสังคมจะดีได้ ต้องเกิดประชาสังคมที่ดีภายในครอบครัวก่อน ถ้าประชาสังคมในครอบครัวคุณไม่ดีอย่างหวังว่าชุมชนจะดี เพราะฉะนั้น คำว่าประชาสังคม สามารถแตกออกไป อยู่ที่ว่าจะเอาเรื่องไหนมาใส่มากกว่า ประชาสังคมคือสังคมที่ดีของประชาชนข้างล่างขึ้นไปหาข้างบน ประชาสังคมเป็นคำพูดเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ประมาณ 3 ปี ชาวบ้านไม่รู้จักคำว่าประชาสังคม เมื่อก่อนก็คือ กลุ่มคน กลุ่มชาวบ้าน ชุมชนเข้มแข็ง มารวมกัน ก็เลยบัญญัติคำว่าประชาสังคม”

คำกล่าวของวิเชียร เรียบร้อย (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึง การที่ประชาชนมารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา อุปสรรคของตัวเอง และก็พัฒนา.....การศึกษา กระทบต่อการรวมกลุ่มของกลุ่มต่างๆ ในแง่คนเราถ้าได้รับการศึกษาหรือสนใจเรื่องความเคลื่อนไหวของการศึกษาการรวมกลุ่มจะง่ายขึ้น แต่ถ้าไม่มีเลยบางที่ยาก แต่ไม่เกี่ยวกับระดับการศึกษา แต่หมายถึงเรื่ององค์ความรู้ เรื่องการศึกษาต่างๆไป การศึกษาคนเราศึกษาได้ตลอดชีวิต คือถ้าไม่รับรู้อะไรเลย คือคนที่ไม่ออกมาข้างนอกเลย คุณจะไปทำอะไร ส่วนใหญ่เขาไม่ออกมา แต่ถ้าเขารับรู้บ้าง จะผิดจะถูกเขาจะมา เขาเรียนรู้ว่าจริง คนที่จะมารวมกลุ่มต้องเป็นคนที่ทำเรื่องมันถึงจะรวมกลุ่มกันได้ อย่างน้อยต้องเป็นคนที่มีมองว่าสังคมเป็นเรื่องของเขา คือมีส่วนด้วยอย่างน้อยมันเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากอดีต สำหรับคนที่สนใจสังคมว่าอดีตมันเป็นอย่างนี้ มีปัญหาอะไร ถ้าเราไม่ช่วยทำช่วยแก้ลูกหลานเราอยู่ไม่ได้แน่ หรือไม่ก็มันเป็นปัญหาคับแค้นขึ้นมามันต้องช่วยกันแก้ เป็นคนที่คิดทั้งที่แล้วมาและก็ต่อไป”

คำกล่าวของเชาวลิตร์ ไกรจิตต์ (2549 บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึง ประชาชน การประชุมของประชาชน ความคิดเห็นของประชาชน เพื่อมาทำแผนแม่บทให้กับชุมชน ถ้าเราเอาชุมชนมาเป็นที่ตั้ง เอาสิ่งแวดล้อมมาเป็นที่ตั้ง ทุกอย่างจะมาลงเรื่องสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เรื่องอุทกศาสตร์ เรื่องภูมิอากาศก็ใช่”

คำกล่าวของทิพย์วิภา อินณรงค์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ประชาสังคม หมายถึงอะไรไม่ทราบ การที่เราไม่ทราบความหมายประชาสังคม มาจากการขาดองค์ความรู้ คือเราไม่สนใจมากกว่า หนังสือพิมพ์ก็มี แต่เราไม่ได้อ่าน ระดับการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อกรรวมกลุ่ม ส่วนใหญ่มาด้วยใจ คือมีจิตสำนึกสาธารณะสำคัญที่สุด”

คำกล่าวของจวน สุทธิพันธ์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “ระดับการศึกษาไม่เกี่ยวกับการรวมตัว มีทุกระดับ แต่ละคนถนัดแต่ละอย่าง เคยได้ยินคำว่าประชาสังคม “ประชา” หมายถึง ประชาชน “สังคม” หมายถึง ส่วนรวม เขาก็อธิบายไม่ชัดเจนนัก แต่เคยได้ยิน แต่ไม่ทราบความหมายชัดเจน เคยเข้าร่วมกลุ่มหลายกลุ่ม กลุ่มไทยสหประชาชาติ มีเงินทุนมาช่วยประเทศไทยใน

4 จังหวัด ในเรื่องประชาสังคมนี้ เพชรบุรี พะเยา น่าน และ 5 เขตในกรุงเทพฯ และเคยไปจัดกิจกรรมกันที่พะเยา เป็นเครือข่ายกัน”

คำกล่าวของสุวรรณ ปรารัตน์ (2549 : บทสัมภาษณ์)“ ประชาสังคม หมายถึง สังคมของประชาชน สมัยก่อนเราเรียกสังคมนิยม คล้ายๆกัน อะไรก็ได้ที่เป็นความต้องการของประชาชนตรงนี้สำคัญที่สุด ถามว่าคุณเข้ามาถึงตรงนี้หรือยัง ไม่ว่าจะภาคราชการ ภาคอะไรก็ได้แล้วแต่ถ้าคุณเข้าไม่ถึงหัวใจของเขาไม่เข้าไปถึงคำว่าประชาสังคมนี้ จะทำงานกับเขาไม่ได้ คุณก็จะมองว่าเขาไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าลงไปสัมผัสจริงๆแล้วตรงนี้มีศักยภาพมากเลย ความเสียสละก็อยู่ที่เขา ชาวบ้านมีจิตสำนึกสาธารณะ”

คำกล่าวของเกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549 : บทสัมภาษณ์)“ประชาสังคม เกี่ยวกับการพัฒนาคน คนเป็นส่วนสังคม พอมีสังคมนมนุษย์ ก็ต้องมีกฎเกณฑ์ขึ้นมา เพราะว่ามนุษย์มีความคิดมากมาย พอเกิดการรวมกลุ่มของมนุษย์เป็นกลุ่มหรือชุมชน ก็ต้องเกิดกฎเกณฑ์ขึ้นมา บางครั้งกฎเกณฑ์ก็เอาไม่อยู่ ประชาสังคม สังคมของประชาชน สังคมที่ประชาชนจะต้องมาร่วมกันสร้าง ไม่ใช่ผู้บริหาร ไม่ใช่ข้าราชการเมืองที่เขาเลือก ที่ว่าประชาสังคมจะดีได้ ต้องเกิดประชาสังคมที่ดีภายในครอบครัวก่อน ถ้าประชาสังคมในครอบครัวคุณไม่ดีอย่าหวังว่าชุมชนจะดี เพราะฉะนั้น คำว่าประชาสังคม สามารถแตกออกไป อยู่ที่ว่าเราจะเอาเรื่องไหนมาใส่มากกว่า ประชาสังคมคือสังคมที่ดีของประชาชนข้างล่างขึ้นไปหาข้างบน ประชาสังคมเป็นคำพูดเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ประมาณ 3 ปี ชาวบ้านไม่รู้จักคำว่าประชาสังคม เมื่อก่อนก็คือ กลุ่มคน กลุ่มชาวบ้าน ชุมชนเข้มแข็ง มารวมกัน ก็เลยบัญญัติคำว่าประชาสังคม”

คำกล่าวของอนันตชัย แจ่มเหตุ (2549 : บทสัมภาษณ์)“ประชาสังคมไม่เคยได้ยิน แต่ไม่ทราบความหมาย ระดับการศึกษาไม่เกี่ยว ภูมิปัญญา คนแก่คนเฒ่าและมีทุกระดับ ไม่จำเป็นต้องจบวุฒิสอง ถ้าวุฒิสองแล้วพูดไม่เป็น ไม่แสดงความคิดเห็นในที่ชุมชน ก็สู้คนเฒ่าคนแก่ไม่ได้ คนจบสูงๆพูดไม่เป็น ถ้ายทอดให้เขาไม่เป็นก็เสร็จเหมือนกัน ก็ต้องมีความรู้แต่ไม่ใช่ระดับการศึกษา”

คำกล่าวของเบ็ญจ คำเพ็ง (2549 : บทสัมภาษณ์)“ประชาสังคม หมายถึง ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของชาวบ้าน ที่เราจะทำอะไรจะดีหรือไม่ดีต้องเอาเสียงชาวบ้านเป็นเกณฑ์”

คำกล่าวของอุทัย เล็กก็ (2549 : บทสัมภาษณ์)“การศึกษามีส่วนทำให้คนมารวมกลุ่มกัน แต่ไม่เกี่ยวกับการระดับการศึกษา ที่นี้ก็ว่าไปแล้ว ไม่เห็นเค้าจบสูง เค้าก็มารวมกลุ่มกัน”

ความสำคัญของประชาสังคม (ถวิลวดี บุรีกุล 2549:1-14-1-17)
 ประชาสังคม ที่อยู่บนพื้นฐานของการทำงานเพื่อส่วนรวมจะเป็นการ
 เสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยแบบส่วนรวม

ประชาสังคม มีประโยชน์ในการระดมพลังมวลชน เพื่อที่จะ
 เปลี่ยนแปลงหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่ม และ
 ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งถูกเรียกรวมๆว่าเป็น “การเมืองแบบใหม่” (the new/postmodern politics) ที่
 มีความศรัทธาต่อระบบการปกครองของรัฐ

ประชาสังคม เป็นองค์กรที่ผลักดันต่อภาคการเมืองเพื่อปกป้องการ
 เป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยประกันการปกป้อง
 ค่านิยมและเสรีภาพ ต่อผู้การรวบอำนาจหรือเผด็จการ ประชาสังคมเป็นตัวกระตุ้น (catalyst) เป็น
 พื้นที่ที่มีการสานเสวนาระหว่างภาคส่วนต่างๆ กับผู้มีอำนาจ จุดแข็งของประชาสังคมคือการมี
 โครงสร้างที่ยืดหยุ่น ทำให้เอื้อต่อการดำเนินการในเรื่องนี้

ประชาสังคม ยังเป็นการสร้างแรงผลักดันในเรื่องจริยธรรม (Ethical
 influence)

ประชาสังคม เป็นองค์กรที่ผลักดันต่อภาคการเมืองเพื่อปกป้องการ
 เป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาสังคมเป็นสิ่งที่ช่วยประกันการปกป้อง
 ค่านิยมและเสรีภาพ ต่อผู้การรวบอำนาจหรือเผด็จการ ประชาสังคมเป็นตัวกระตุ้น (catalyst) เป็น
 พื้นที่ที่มีการสานเสวนาระหว่างภาคส่วนต่างๆ กับผู้มีอำนาจ จุดแข็งของประชาสังคมคือการมี
 โครงสร้างที่ยืดหยุ่น ทำให้เอื้อต่อการดำเนินการในเรื่องนี้

สรุปได้ว่า การศึกษาในเรื่องของการขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม
 เป็น อุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ได้คิดถึงเรื่อง
 “ประชาสังคม” และสมาชิกส่วนหนึ่ง ไม่ทราบเรื่องประชาสังคม และมีความเข้าใจเกี่ยวกับประชา
 สังคมน้อย คือขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม ซึ่งหากประชาชนส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจเรื่อง
 “ประชาสังคม” และให้ความสำคัญเหมือนกับเรื่อง “ประชาธิปไตย” อาจส่งผลให้ประชาชนสนใจที่
 จะเข้ามารวมกลุ่มในลักษณะของประชาสังคมเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ระดับการศึกษาไม่เกี่ยวกับ

5.2.1 ปัจจัยภายใน

1) วัตถุประสงค์กลุ่มไม่ตรงกัน

แรงจูงใจสิ่งหนึ่ง ที่ทำให้บุคคลเกิดจิตสำนึกสาธารณะที่อยากเข้ามามี
 รวมกลุ่มคือ ความพอใจในวัตถุประสงค์ของกลุ่มนั้น

ดั่งคำกล่าวของจิระ สัจธรรม (2549 : บทสัมภาษณ์) “ที่เด็ดๆเข้ามาเยาะ
อาจจะเป็นปัจจัยที่ว่ามิจุ่มงหมายที่เขาจะได้รับ มาร่วมกิจกรรมคงจะมีความสุข มีความสบายใจ เขา
สนุก มีวิชา กิจกรรมตรงนี้เป็นเครื่องมือ”

คำกล่าวของอุทัย เล็กกี้ (2549 : บทสัมภาษณ์) “คนที่มีความพร้อมอยู่แล้ว
แต่ไม่เข้าร่วมกลุ่มเค้าอาจคิดว่าไปร่วมกลุ่มเพื่ออะไร มีประโยชน์หรือไม่ ถ้ามองไม่เห็นประโยชน์ไม่
เห็นคุณค่าเค้าก็ไม่ร่วม..... การมีกิจกรรมมาจากความสนใจส่วนใหญ่ของสมาชิก อาจจะเป็นเพราะว่า
บางครั้งการทำกิจกรรมบางอย่าง เวลาเป็นสิ่งสำคัญว่างไม่พร้อมกัน เลยทำให้คนจางหายไป..... กลุ่ม
คนรักเมืองเพชรจัดกิจกรรมเราจะไปเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรา ที่เราทำไม่ได้เราก็ไม่ไป”

วัตถุประสงค์หลักของกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือการเสวนา เสนอความ
คิดเห็นเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่จังหวัดเพชรบุรี สิ่งนี้บางครั้งกลุ่มองค์กรที่ประสบปัญหาได้
เข้าร่วมประชุม เพื่อนำปัญหานั้นมาเสนอในที่ประชุมแล้วปัญหาของกลุ่มไม่ได้รับการแก้ไข กลุ่ม
นี้ก็เลยไม่เข้าร่วมและร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร หรือบางกลุ่มองค์กร เคยเข้า
ร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรแล้วแต่การดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ตรง
กับวัตถุประสงค์หรือแนวทางการทำงานของกลุ่มองค์กรนั้น กลุ่มองค์กรนี้ก็ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมอีกเลย
แต่ยังเป็นเครือข่ายอยู่

ดั่งคำกล่าวของสิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549 : บทสัมภาษณ์) “จริงแล้วกลุ่ม
คนรักเมืองเพชรมีข้อจำกัดมากก็คือว่าเมื่อกำหนดบทบาทของตนเองอยู่ที่การพูดคุย การพูดคุยไม่มี
ประโยชน์เพียงแต่มาพรวดปนใส่กันแล้วไม่มีอะไรดีขึ้น ได้ความสบายใจ ทำให้องค์กรสมาชิกส่วน
หนึ่งกลับไปแล้วไม่มีแนวทางพอ มาให้หาทางออกร่วมกัน เค้าก็เลยไม่ค่อยมากัน ประกอบกับกลุ่มคน
ที่มาพูดคุยกันก็ยังคงมองกิจกรรมทางสังคมในเชิงสังคมวิเคราะห์ทำให้เกิดแนวคิดว่าคุณเป็นผู้รับ
ประโยชน์ ซึ่งเงื่อนไขนี้ไม่เป็นประโยชน์ต่อการก่อรูปองค์กรโดยรวม อยู่ในภาวะที่เข้ากันไม่ได้
ระหว่างกลุ่ม ทุกคนรักเมืองเพชรก็อยากให้ปัญหาของตนเองได้รับการแก้ไขด้วย ตกลงกันแค่อยุ่ แล้ว
จะทำอะไร ได้มากกว่านั้น ยกเว้นการพูดคุยเป็นการยกระดับความรู้..... และข้อจำกัดที่กำหนดอยู่
แต่การเป็นกลุ่มพบปะพูดคุยที่จะไม่แสดงบทบาททางการเมือง หรืออะไรอื่นใดก็ตาม ยกเว้นการ
แสดงบทบาทนั้นก่อให้เกิดผลดีต่อการพิทักษ์รักษาและพัฒนาสิ่งที่ดีงามของความเป็นเพชรบุรี เช่น
การจัดงานประเพณีเรือองค์ งานประชาสังคมที่ลานคนเมือง กทม. สิ่งนี้เองเลยเป็นเหตุให้ความ
เดือดร้อนต้องการที่จะแก้ไขอะไร โดยฉับพลันมากกว่าการมาพูดคุยกัน องค์กรสมาชิกไม่ได้รับการ
ตอบสนองเท่าที่ควร จึงทำให้องค์กรสมาชิกจำนวนหนึ่งไม่มาร่วมพบปะพูดคุย ด้วยเห็นว่าไม่มี
ประโยชน์สำหรับกลุ่มตนเอง”

คำกล่าวของเกรียงศักดิ์ กล่อมสกุล (2548:บทสัมภาษณ์) “ กลุ่มยายกับตา
เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประมาณ 2-3 ปี ตอนหลังไม่ค่อยได้ไปประชุม เนื่องจากวัตถุประสงค์

ของกลุ่มเป็นคนละแนว คือการดำเนินงานเป็นคนละแนว แต่ก็ยังเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร”

คำกล่าวของสาทร ม่วงไหมทอง (2549:บทสัมภาษณ์) “อย่างผมถ้าไม่ไปไปตามวัตถุประสงค์ผมก็ไม่ร่วม ผมไปให้ข้อคิดเห็นให้คำปรึกษาบางสิ่งบางอย่าง ถ้าเกี่ยวกับเรื่องแก่่งกระงานผมอยู่มา 20 ปี ผมก็ให้ได้”

คำกล่าวของสมบูรณ์ อีสมันยี (2549:บทสัมภาษณ์) “ถ้าเป็นกิจกรรมที่ตรงเขาก็มา ถ้าไม่ตรงเขาก็ไม่มา”

และคำกล่าวของอุทัย เล็กกี้ (2549:บทสัมภาษณ์) “กลุ่มคนรักเมืองเพชรจัดกิจกรรมเราจะไปเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรา ที่เราทำไม่ได้เราก็ไม่ไป”

วัตถุประสงค์ของกลุ่มไม่ตรงกัน ทำให้กลุ่มแกนต่างๆที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีจำนวนลดน้อยลง เครือข่ายสำคัญ เครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะประชาสังคมตามแนวคิดของอนุชาติ พวงสำลี และเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบประชาสังคมตามแนวคิดของโกมาตร จึงเสถียรทรัพย์

เครือข่ายประชาสังคม (civic network) หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการที่เชื่อมโยงองค์กรสาธารณประโยชน์และปัจเจกชนอิสระเข้าด้วยกัน และทำให้เกิดการสื่อสาร การสนทนาระหว่างองค์กรเหล่านี้กับปัจเจกชน และสาธารณชนในเครือข่ายประชาสังคม กระบวนการที่ประสานและถ่ายทอดความคิดเห็น/ทัศนคติ/ประสบการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้จะยกระดับจิตสำนึกของปัจเจกบุคคลจากการเป็นฝ่ายถูกกระทำมาเป็นฝ่ายกระทำสังคม โดยมีจุดเน้นที่การแสวงหาปริณทลสาธารณะใหม่ ๆ (alternative public sphere) ที่ถ่วงดุลและต้านทานการครอบงำของสื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งถูกยึดครองโดยกลไกตลาด ตลอดจนเปิดโอกาสให้แก่การแสดงออกของความคิดอิสระต่าง ๆ ที่แต่เดิมอาจถูกกดทับไม่ให้มีส่วนร่วม

กลุ่มประชาสังคมที่จะมีความยั่งยืนและมีความหมาย ย่อมต้องมีระบบการจัดการที่ดี มีระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ประสบการณ์ของการเรียนรู้บนพื้นที่ที่หลากหลาย บนกิจกรรมที่หลากหลาย คือพลังสร้างสรรค์ที่จะนำพาสังคมไปข้างหน้าร่วมกันอย่างสันติ “พลังที่สาม” จะมีความเข้มแข็งได้ ย่อมเกิดจากการยึดโยงความสามารถและพลังย่อยๆ ในแต่ละส่วนของสังคม เข้ามาเชื่อมต่อประสานกันเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งมีพลัง (อนุชาติ พวงสำลี 2540 : 14)

เครือข่ายสำคัญ ก่อให้เกิดการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์บนพื้นที่ที่หลากหลาย บนกิจกรรมที่หลากหลาย ระหว่างปัจเจกชน ระหว่างกลุ่มองค์กร

ต่างๆ เป็นพลังที่สร้างสรรค์สังคมให้มีความเข้มแข็งได้ การมีเครือข่ายเยอะจึงเป็นความเข้มแข็งของกลุ่ม

ตั้งคำกล่าวของสุนันท์ นิลพงษ์ (2548:บทสัมภาษณ์) “เครือข่ายสำคัญ การมีเครือข่ายถือว่ามีอยู่แล้ว”

ตั้งคำกล่าวของสุมล สุตะวิริยะวัฒน์ (2548:บทสัมภาษณ์) “เครือข่ายสำคัญ ควรจะมีเยอะ”

คำกล่าวของนิวัติ ภูเพชร (2549:บทสัมภาษณ์) “เครือข่ายสำคัญ บางคนเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม คือคนจากกลุ่มนั้นกลุ่มนี้มาช่วยกัน ก็จะเกิดความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกัน”

คำกล่าวของธนู วงษ์ใหญ่ (2549:บทสัมภาษณ์) “เครือข่ายสำคัญ เขาไม่รู้ เขามาบอก เราก็จะมีตาที่ 4 ที่ 5 ต่อไป”

และคำกล่าวของสุทธิพงษ์ เกิดผล (2549:บทสัมภาษณ์) “เครือข่ายสำคัญ มากบางกลุ่มอาจมีความสามารถเฉพาะกลุ่ม ไปพึ่งไปดึงความสามารถของกลุ่มอื่นให้มาช่วยบอกงาน มาช่วยกัน”

สรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของกลุ่มไม่ตรงกัน เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้กลุ่มแกนต่างๆที่เป็นเข้ามาเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เข้าร่วมกิจกรรมน้อยความสำคัญของเครือข่ายก่อให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์บนพื้นที่ที่หลากหลายบนกิจกรรมที่หลากหลาย ระหว่างปัจเจกชน ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ เป็นพลังที่สร้างสรรค์สังคมให้มีความเข้มแข็งได้ การมีเครือข่ายเยอะจึงเป็นความเข้มแข็งของกลุ่ม การมีเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมน้อยส่งผลให้ความเข้มแข็งของกลุ่มคนรักเมืองเพชรลดน้อยลงไปด้วย

บทที่ 5

บทสรุป ข้อเสนอแนะ และ แนวโน้มในอนาคตของประชาสังคมใน จังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร

การวิจัยเรื่อง ประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร ผู้วิจัยได้นำเสนอบทสรุป ข้อเสนอแนะ และ แนวโน้มในอนาคตของประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรีศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 1.1.2 เพื่อศึกษาถึงโครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 1.1.3 เพื่อศึกษาถึงบทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 1.1.4 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 1.1.5 เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และ ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.2.1 ประชากร หรือ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ แกนนำและสมาชิกกลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
จำนวน 49 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มแกนของกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 37 กลุ่ม

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย

แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เอกสาร โดยการค้นคว้าข้อมูล จาก หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และ อินเทอร์เน็ต 2) แบบสัมภาษณ์ 3) การสังเกตการณ์แบบ

มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 4 ครั้ง และเข้าร่วมสัมมนา กับกลุ่มคนรักเมืองเพชร จำนวน 1 ครั้ง

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ การประชุม และการสัมมนา และข้อมูลปฐมภูมิจากเอกสาร

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล

1.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.3.1 สาเหตุความและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.3.2 โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.3.3 บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.3.4 ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.3.5 ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุน และ ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.3.1 สาเหตุความและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

สาเหตุและความเป็นมาที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร มาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ จิตสำนึกสาธารณะของปัจเจกชน ที่ต้องการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ท้องถิ่น และจังหวัดเพชรบุรีร่วมกัน การมีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกันของปัจเจกชนจึงมารวมกันเกิดเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2539 จิตสำนึกสาธารณะดังกล่าว เกิดขึ้นจากการกระตุ้นของปัจจัยภายนอก คือ 1) ด้านการเมือง ได้แก่ การเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (17-20 พฤษภาคม 2535) เป็นการชุมนุมกันของชนชั้นกลางเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ภายหลังเหตุการณ์ครั้งนั้น ได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง “องค์กรกลางการเลือกตั้ง” ขึ้นทุกจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ประชาธิปไตย และตรวจสอบการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วย ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ภายหลังเลือกตั้ง องค์กรกลางนี้ได้สลายไป บุคคลที่เคยทำงานองค์กรกลางที่มีความคุ้นเคยกันนี้ ได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดเพชรบุรีเพชรบุรีก่อน และได้มาทำกิจกรรมร่วมกับ กลุ่มศิลปวัฒนธรรม กลุ่มริเจนท์อินยงพัฒนา โดยการกระตุ้นของนักวิชาการจนเกิดเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การพัฒนาของภาครัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบุรี คือ แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก และเขตอุตสาหกรรมโซน 3 ที่ได้นำมาเป็นประเด็นหลักของการเสวนาในวันที่จัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูล

สถานการณ์ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะนั้น และคาดว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ว่ามีส่วนรับรู้มากน้อยแค่ไหนอย่างไร และ 3) ด้านสังคม ได้แก่ แนวคิดเรื่องประชาสังคม ส่วนหนึ่งมาจากปัจเจกชนที่สนใจในแนวคิดนี้อยู่แล้ว โดยเฉพาะนายวิลาศ และ นายวิไลต เตชะไพบูลย์ นักธุรกิจ กลุ่มริเจนท์ฮิลล์พัฒนา และอีกส่วนหนึ่งมาจากการกระตุ้นและเสนอแนะของนักวิชาการคือ อ.อนุชาติ พวงสำลี อ.แก้วสรร- อ.ขวัญสรวย อติโพธิ อ.อรทัย อาจอ่ำ และคณะที่ได้นำโครงการวิจัยมาดำเนินกิจกรรมในจังหวัดเพชรบุรี โดยผ่านทางนายวิไลต และนายวิลาศ เตชะไพบูลย์ แกนนำกลุ่มริเจนท์ฮิลล์พัฒนา ที่มีแนวคิดเหมือนกัน และมีความสัมพันธ์กันมาก่อน ได้มา พบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และทำกิจกรรมร่วมกันมาตั้งแต่ปลายปี 2538 เป็นการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของกลุ่มผู้ที่รักกัน สัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ได้นัดหมายให้มีการเสวนากันขึ้น เพื่อกำหนดความคิดที่จะทำงานร่วมกัน ในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ท้องถิ่น และจังหวัดเพชรบุรีร่วมกัน และได้ร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มคนรักเมืองเพชร”

1.3.2 โครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และ ยุทธศาสตร์ ของกลุ่มคนรักเมือง

เพชร

โครงสร้างของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นองค์กรประชาสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มแกนต่างๆ จำนวน 37 กลุ่มแกน ได้แก่ 1) กลุ่มริเจนท์ฮิลล์พัฒนา 2) กลุ่มศิลปินวัฒนธรรม 3) กลุ่มเครดิตยูเนียน ปัจจุบันคือ ชมรมสหกรณ์เครดิตยูเนียนเพชรบุรี 4) กลุ่มสื่อมวลชน ปัจจุบันคือ สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี 5) ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี 6) ชมรมขยายกับตา 7) กลุ่มชะอำน้ำใส (วิทยุ-VR) 8) กลุ่มรามคำแหงและมสธ 9) กลุ่มธนาคาร 10) กองปราบอาสา 11) กลุ่มสหกรณ์ชาวนาเกลือและสหกรณ์การประมง 12) กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว 13) กลุ่มอนุรักษ์บางตะบูน 14) ชมรมจักรยานหนองจอก 15) กลุ่มช่างเมืองเพชร 16) ชมรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 17) ชมรมอนุรักษ์ต้นน้ำลำน้ำเพชร 18) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล 19) กลุ่มตาสีตาสา 20) กลุ่มเพื่อนชาวนา 21) กลุ่มไทพวน 22) กลุ่มตุนก 23) กลุ่มแพทย์แผนไทยและสาธารณสุข 24) ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด 25) กลุ่มไทดำ 26) กลุ่มสร้างสรรค์วังตะโก 27) กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร 28) ชมรมเยาวชนคนรักเมืองเพชร 29) เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ 30) กลุ่มคนรักป่าแก่งกระจาน 31) กลุ่มหนุ่มสาวราชภัฏ 32) กลุ่มแม่บ้านละหารใหญ่ 33) กลุ่มโพไร่หวาน 34) กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี 35) กลุ่มพันธมิตร 36) กลุ่มชาวเรือ ระบบการจัดกลุ่มองค์กรเป็นแบบแนวนอน(Horizontally) คือไม่มีสายการบังคับบัญชา เน้นการประสานงานระหว่างกลุ่มแกนต่างๆ โดยมีสำนักศิลปินวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นศูนย์ประสานงาน ความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำกลุ่ม และ

ระหว่างกลุ่มที่เป็นเครือข่าย มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน คล้ายๆกับวิธีการจัดการกลุ่มแบบดาวกระจาย ที่แต่ละกลุ่มแกนคือ ดวงดาวดวงหนึ่ง มีบทบาทและพันธกิจเป็นของตนเอง ตามงานที่กลุ่มนั้นถนัด หากจะรวมพลังเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นประเด็นร่วมให้กลุ่มแกนหรือดวงดาวที่ถนัดงานนั้นเป็นแกนนำ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สามารถดำเนินกิจกรรมได้โดยอิสระ ไม่ต้องอยู่ในอาณัติของกลุ่มองค์กรใด ความเป็นประชาสังคมจะอยู่ที่กลุ่ม องค์กรนั้นในระดับหนึ่ง

ลักษณะประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ความหลากหลาย มีความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มองค์กรต่างที่มารวมกลุ่มกัน จากหลายพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี เช่น อ.ชะอำ อ.เมือง อ.บ้านลาด อ.เขาย้อย อ.แก่งกระจาน อ.ท่ายาง จากเริ่มต้น มีเพียง 8 กลุ่มแกน ปัจจุบัน ประกอบด้วย 37 กลุ่มแกน กลุ่มแกนต่างๆเหล่านี้ รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นสมาคม สมาชิกมีความหลากหลาย ตั้งแต่ วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ความหลากหลายในด้านอาชีพ ทั้งข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า นักธุรกิจ เกษตรกร ความหลากหลายในด้านระดับการศึกษา ตั้งแต่ ป.4 จนถึงปริญญาโท กิจกรรมที่ดำเนินการมีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ครอบคลุม ประเด็นปัญหาความสนใจทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม **ความเป็นชุมชน** มีความเป็นชุมชนเมือง รวมตัวกันด้วยความรัก ความสนใจที่เหมือนกันคือมุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรี มีความเอื้ออาทรและความผูกพันต่อกัน ในการประชุมแต่ละครั้งสมาชิกได้นำอาหารมาร่วมรับประทานกัน และร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ **สำนักสาธารณะ** เป็นกลุ่มที่สนใจในเรื่องของสาธารณะ คือห่วงใยสังคมต้องการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีโดยรวม **กิจกรรมและความต่อเนื่อง** การดำเนินกิจกรรมด้านการเรียนรู้และปฏิบัติงานจริง จากการประชุมที่เป็นการเสวนาทุกเดือนต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนร่วมดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากการแก้ไขประเด็นปัญหาสาธารณะ การเข้าร่วมกับองค์กรอื่นๆ โดยการเข้าร่วมประชุม และร่วมจัดกิจกรรม และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มประชาสังคมอื่นๆที่มาศึกษาดูงาน **มีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร** เครือข่าย คือ กลุ่ม ชมรม สมาคมในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 37 กลุ่มแกน และกลุ่มประชาสังคมจังหวัดอื่นๆ ตลอดจน จังหวัดเพชรบุรี เทศบาล วัด มีการติดต่อสื่อสาร โดย สื่อมวลชน ไปรษณียบัตร โทรศัพท์ การประชุม และการเข้าร่วมกิจกรรม

กระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีขั้นตอนองค์ประกอบ และรูปแบบ ดังนี้

ขั้นตอนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร พัฒนาการของกลุ่มคนรักเมืองเพชรมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นตอนที่ 1 การเกิดจิตสำนึกระดับสังคม** เกิดขึ้นเมื่อปัจเจก

ชน ต้องการช่วยเหลือสังคม ห่วงใยสังคม ต้องการทำประโยชน์ให้สังคม หวงแผ่นดินบ้านเกิด แสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่ง ของวิถีชีวิตที่ใหญ่กว่าชุมชน คือวิถีชีวิตสังคม ซึ่งทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะต้องแก้ไขปัญหา และมีสิทธิเรียกร้องเพื่อให้ส่วนรวมดีขึ้น จึงมารวมกันเป็นกลุ่ม องค์กรต่างๆขึ้น เป็นพัฒนาการขั้นตอนที่ 2 คือเกิดกลุ่มองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ได้แก่กลุ่มแกนต่างๆ ทั้ง 37 กลุ่มแกน และพัฒนาการขั้นตอนที่ 3 การก่อรูปของอุดมการณ์ร่วมของสังคม เกิดขึ้นเมื่อ ป้างเจกชน หรือแกนนำ จากกลุ่มองค์กรต่างๆ ซึ่งทำงานตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนอยู่แล้ว มีความรัก ความผูกพัน และเห็นคุณค่าของแผ่นดินเพชรบุรีร่วมกัน ต้องการให้เพชรบุรีก้าวไปในโลกปัจจุบันอย่างงดงามและปลอดภัยจากปัญหาใดๆ จึงมารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร ส่วนพัฒนาการในขั้นที่ 4 ยังไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มคนรักเมืองเพชรยังไม่ถึงขั้นที่จะพัฒนาตนเอง จนกลายเป็นสถาบันทางสังคมการเมืองได้

องค์ประกอบกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร
ประกอบด้วย กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีองค์ประกอบของกระบวนการประชาสังคมทั้ง 3 ประการ ได้แก่ 1) จิตสำนึกประชาสังคม (civic consciousness) คือทุกคนมีความสนใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม ต่างรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรที่หลากหลาย กิจกรรมที่ดำเนินการ ทุกคนมาร่วม โดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ ไม่ต้องอยู่ในอาณาเขตของกลุ่มองค์กรใด ไม่มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง และกลุ่มองค์กรต่างๆเหล่านั้นจึงมารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2) โครงสร้างขององค์กรประชาสังคม (civic organization) คือ ทุกกลุ่มแกน เป็นกลุ่ม ชมรม สมาคม ที่คบหาสมาคม และ เอื้ออำนวยต่อการแสดงออกทางสังคม โดยการประชุม การสัมมนา และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สะท้อนจิตสำนึกประชาสังคมตั้งแต่ ระดับ ครอบครัว ชุมชน เพื่อนบ้าน ชมรม สหกรณ์ มูลนิธิ สมาคม จำนวน 37 กลุ่มแกน ในจำนวนนี้เป็นทั้ง องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรอาสาสมัคร ที่รัฐมาดำเนินการจัดตั้ง และไม่ได้จัดตั้ง รวมทั้งกลุ่มที่เป็นธุรกิจเอกชน ครอบคลุมบุคคลทั้งในภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเกษตรกร นักเรียน และประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มแกนต่างๆ ของกลุ่มคนรักเมืองเพชร และ3) เครือข่ายประชาสังคม (civic network)คือ ทุกกลุ่มแกนเชื่อมโยงกันในแนวราบ ทั้งองค์กรสาธารณะประโยชน์และป้างเจกชนเข้าด้วยกันเป็นเครือข่าย มีการสื่อสาร โดยการประสานทาง โทรศัพท์ ไปรษณียบัตร และการบอกต่อ มีการประชุมแลกเปลี่ยนถ่ายเทความคิดเห็นให้แสดงออกได้โดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยสื่อต่างๆ

รูปแบบกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร กระบวนการประชาสังคมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นทั้ง 2 รูปแบบ คือ 1)รูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement) คือ กลุ่มคนรักเมืองเพชรมี “พื้นที่อาณาบริเวณสาธารณะ” เป็นฐาน และมีความเป็นพลเมืองที่ไม่ใช่ฐานะหน้าที่พลเมือง แต่มีความเป็นพลเมือง ที่สนใจ ตื่นตัว และมีจิตสำนึกสูง

และ2)รูปแบบระดับกลุ่มองค์กร(Static) คือ การทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นการทำงานเคลื่อนไหวในทางความคิด ที่ไม่ใช่ต่อต้านรัฐ หรือประท้วงรัฐ หากแต่เป็นเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับกลุ่มองค์กรต่างๆ จึงเป็นการมองรัฐในแง่ดี

ยุทธศาสตร์ประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ การมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง การมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของกลุ่ม 2) การประชุมที่เป็นการเสวนา 3) กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาร่วมกันในที่ประชุม 4) โครงสร้างกลุ่มที่เป็นระบบการจัดการกลุ่มแบบแนวราบ และ 5) การสื่อสาร กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ก่อให้เกิดการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะของพลเมือง การประชุมที่เป็นการเสวนา ก่อให้เกิดการมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ และการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาร่วมกันในที่ประชุม ก่อให้เกิดมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมร่วมกัน และการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โครงสร้างกลุ่มที่เป็นระบบการจัดการกลุ่มแบบแนวราบ ก่อให้เกิดการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการสื่อสาร ได้แก่ โทรศัพท์ ไปรษณียบัตร การบอกต่อ และสื่อมวลชนก่อก่อให้เกิดการมีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเป็น

จากโครงสร้าง ลักษณะ กระบวนการ และยุทธศาสตร์ ดังกล่าวข้างต้น กลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นประชาสังคมตามแนวคิดปัจเจกชนนิยม ที่เห็นว่าปัจเจกชนในฐานะพลเมืองจะต้องมีความรับผิดชอบในการสร้างชุมชน - ประชาคมด้วย ปัจเจกชนที่มีความรับผิดชอบจะช่วยเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมภายในกลุ่มจะมีความหลากหลายและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่มีการแบ่งแยกความเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อย เพราะทุกคนเป็นหน่วยมูลฐานที่เท่าเทียมกันหมด เป็นองค์กรประชาสังคมที่ไม่ถูกครอบงำโดยรัฐ คือ เป็นประชาสังคมที่เข้มแข็ง เกิดจากจิตสำนึกร่วมกันของกลุ่มคน โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ในเชิงแนวราบ ที่มีใช้เกิดจากการจัดตั้งโดยการใช้อำนาจและกลไกของรัฐเข้ามาสั่งการ มีความเป็นอิสระทางการเมือง มีลักษณะของกลุ่มอย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดพลังการสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มที่มี “พื้นที่อาณาบริเวณสาธารณะ” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีทุกคน ทุกกลุ่มองค์กร ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสนอปัญหาสาธารณะต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน และสามารถเข้าหรือออกจากกลุ่มได้ตลอดเวลา

1.3.3 บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรทาง ด้านการเมือง คือ 1) บทบาทต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง “ความเป็นพลเมือง” หมายถึง ราษฎรที่นอกจากปฏิบัติตามกฎหมายแล้วยังต้องมีบทบาทในทางการเมือง คือ การประชุมประจำเดือนที่เป็นการเสวนา เป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้แกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมทั้งปัจเจกที่สนใจหรือปัจเจกชนที่มีปัญหา ที่เข้าร่วมประชุม ได้ใช้ความสามารถส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการเสนอข้อมูล เสนอปัญหา สาธารณะต่างๆ ได้ร่วมรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวกับการเมือง หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม จึงมีส่วนส่งเสริมให้ปัจเจกชนได้พัฒนาจากการเป็นราษฎรสู่ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ 2) บทบาทในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง “การเมืองภาคพลเมือง” หมายถึง การเมืองที่ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างเข้มแข็งและไม่สนใจอำนาจรัฐ คือ กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีส่วนร่วมต่อประเด็นปัญหาสาธารณะที่เกิดจากนโยบายของรัฐ เป็นการแสดงตัวตนของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในฐานะพลเมือง ที่ตระหนักถึง สิทธิ และหน้าที่ มาร่วมกันแก้ไขปัญหา อันเกิดจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น หรือของรัฐ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี รู้สึกมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบโครงการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างรู้เท่าทัน ด้านเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมต่อประเด็นปัญหาสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยใช้เวทีการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นที่ระดมความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการหาข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านสังคม บทบาทในฐานะกลไกการพัฒนาสังคม การทำงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร มีลักษณะที่ไม่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ ไม่ได้ต่อต้านรัฐ ดังเช่นการเดินขบวนประท้วง แต่เป็นการแสดงออกของการเคลื่อนไหวในทางความคิด เพื่อเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยการเจรจา หรือจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐ ทั้งการช่วยเหลือรัฐ และช่วยเหลือกลุ่มองค์กรต่างๆ ส่งผลให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ และ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นแก่จังหวัดเพชรบุรี

การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งทางด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เป็นการเคลื่อนไหวเชิงความคิด เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้ช่วงชิงอำนาจรัฐ ต่อต้าน เผชิญหน้า และทำลายรัฐ หากมุ่งหวังสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรีร่วมกัน เป็น

ปฏิบัติการทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ในทิศทางความร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐ หรือ ความผูกพันในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเบียดแย่งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจมาเป็นของประชาสังคม ซึ่งมีลักษณะที่กำกวมระหว่างการถ่วงดุลกับความร่วมมือ ด้วยการเน้นความสามารถในการดูแลประชาชน มากกว่าการประท้วง หรือเผชิญหน้า

1.3.4 ผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ด้านการเมือง ภาครัฐ การต่อสู้ทางการเมืองได้ย้ายจากการเมืองแห่งการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้าง เข้าสู่การเมืองแห่งระดับนโยบาย จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐ กล่าวคือรัฐต้องปรับโครงสร้างการใช้อำนาจหน้าที่ใหม่ จากเดิมที่รัฐสั่งการโดยตรงจากบนลงล่าง โดยเฉพาะในเรื่องนโยบายสาธารณะต่างๆของรัฐ รัฐต้องพิจารณาให้รอบคอบ ก่อนที่จะประกาศนโยบาย หรือดำเนินโครงการสาธารณะต่างๆ ซึ่งรัฐอาจจะมองว่าเป็นอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการได้ รัฐต้องฟังเสียงประชาชนในระดับล่าง และคำนึงถึงผลเสียที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนด้วย ซึ่งหากรัฐยังไม่ปรับโครงสร้างการใช้อำนาจหน้าที่ใหม่ การดำเนินการงานต่างๆ ของรัฐอาจได้รับการคัดค้านจากภาคประชาชน **ภาคประชาชน** ประชาชนไทยสามารถเข้าไปรวมกำลังเป็นองค์กรประชาสังคมต่างๆ เพื่อที่จะเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ส่วนตน หรือผลประโยชน์ท้องถิ่นของตน จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีมีความตื่นตัว สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายรูปแบบมากขึ้น **ด้านเศรษฐกิจ** ผลกระทบในด้านนี้ไม่ค่อยเด่นชัดนัก แต่ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดอาชีพในชุมชน ได้ความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเท่าใดก็ตาม แต่ในส่วนที่เพิ่มขึ้นคือ การได้ความภาคภูมิใจในคุณค่าด้านอาชีพดั้งเดิมที่ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และ ด้านสังคม การเกิดขึ้นของกลุ่มคนรักเมืองเพชรมีส่วนกระตุ้น และเป็นแรงผลักดัน ให้ประชาชนที่อยู่ในจังหวัดเพชรบุรีเกิดสำนึกของการรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตน หรือท้องถิ่นของตน เป็นสำนึกที่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต อันเป็นลักษณะประการหนึ่งของประชาสังคม ประชาชนที่เข้าร่วมมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ประชาชน ชุมชน เกิดการตื่นตัวมีพลังของความสามัคคี เริ่มมองหาสิ่งที่ดีงามในท้องถิ่นของตน จึงเกิดการรวมกันของประชาชนเป็นกลุ่มองค์กรต่างๆเพิ่มขึ้น

1.3.5 ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของ การรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ปัจจัยส่งเสริมหรือสนับสนุนของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ประกอบด้วยปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ดังนี้

ปัจจัยภายนอก ด้านการเมือง ได้แก่ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นแรง

บันดาลใจให้แกนนำกลุ่มบางคนที่ผ่านเหตุการณ์ หรือได้รับฟัง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ ซึมซับเรื่องการรวมกลุ่ม เกิดสำนึกของการเป็นพลเมือง จึง ก่อให้เกิดกลุ่ม องค์กรที่ทำการกิจกรรมสาธารณะจำนวนมาก เช่น ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มศิลปินดอกหญ้าไหว เครือข่ายพลังชุมชนร่วมคิดร่วมทำ และมาร่วมกันก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในที่สุด รัฐไทย รัฐไทยเป็นรัฐราชการ ระบบราชการเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจ การที่ภาครัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือไม่สามารถในการแก้ไขปัญหา อันเนื่องมาจากความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการ หรือกลไกของรัฐ เช่น การมีกฎระเบียบ และขั้นตอนมาก ทำให้เกิดความล่าช้า และไม่คล่องตัวในการทำงาน มีการให้สินจ้างรับสินบนของข้าราชการ เพื่อลัดเลาะให้ขั้นตอนการดำเนินงานเร็วขึ้น และเอื้อประโยชน์แก่บุคคลที่เป็นเจ้าของสินจ้างนั้น หรือการพัฒนาของภาครัฐ เป็นแรงผลักดันในการขับเคลื่อนให้มารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น เช่น การเกิดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลบางขุนไทร และในทางกลับกันนโยบายของรัฐ ก็มีส่วนสนับสนุนให้เกิดกลุ่มเครดิตยูเนียน กองปราบอาสา อีกทั้งกลุ่มองค์กรใดที่หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้นเข้มแข็งขึ้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักประกันว่ากลุ่มองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมานั้น มีกฎหมายรองรับ ทำให้ประชาชนมารวมกลุ่มกันได้ง่าย และส่งเสริมให้เกิดกลุ่มที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชร 2 กลุ่ม คือ ชมรมคนรักตำบลบ้านหาด เกิดจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 283 กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรรมเมืองเพชร เกิดจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 45 และ มาตราที่ 170 และ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 39 และ มาตราที่ 45 ส่งเสริมให้กลุ่มสื่อมวลชน ซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแรกของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้จัดตั้งเป็นสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี ส่งผลให้กลุ่มสื่อมวลชนมีอำนาจต่อรอง และมีความเข้มแข็งขึ้น ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แผนนี้ ได้จุดประกายแนวคิดเรื่อง “ประชาคม” ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในทุกๆระดับ ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ และองค์กรประชาชนในท้องถิ่น โดยเรียกชื่อว่า “เวทีประชาคม” ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่สังคมพลเมือง หรือประชาสังคม (Civil Society) แผนนี้มีส่วนส่งเสริมให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มนาร่องของจังหวัดเพชรบุรี ทำให้กลุ่มนี้เป็นที่รู้จัก ส่งผลให้กลุ่มองค์กรอื่นเข้ามารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร และ ปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพไม่ได้ หรือรายได้จากการประกอบอาชีพลดลง และเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะแก้ไขโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ประชาชนจึงมารวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น ดังเช่น วิฤตตินำเนาเสียแล้วส่งผลกระทบต่ออาชีพ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตามมา

ทำให้เกิดกลุ่มคนรักบางตะบูน และการพัฒนาที่เน้นอุตสาหกรรมนำหน้าเกษตร ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ทำให้กลุ่มนาเกลือเผชิญปัญหาเศรษฐกิจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กลุ่มนาเกลือจึงได้เข้ามานำเสนอปัญหาในที่ประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร และใช้เวทีการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชรในการแก้ไขปัญหา กลุ่มนี้จึงเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในที่สุด ด้านสังคม ได้แก่ ชาติพันธุ์เดียวกัน ชาติพันธุ์ คือการมีวัฒนธรรมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน มาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ทำให้มีการรวมกลุ่มในลักษณะของผู้ร่วมสังคม และวัฒนธรรมเดียวกัน เช่น กลุ่มไทพวน กลุ่มไทดำ และ กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพชรบุรี สายเลือดแห่งชาติพันธุ์ เป็นสัญลักษณ์ของการรวมกลุ่ม การมีชาติพันธุ์เดียวกันมีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันง่ายขึ้น ความเป็นพรรคพวกหรือพวกพ้อง อุปนิสัยของคนเมืองเพชรที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษและจนถึงปัจจุบันเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป คือการเป็นคนตรง พูดจริง ทำจริง และ รักพวกพ้อง ส่งผลให้ความเป็นจังหวัดนิยมค่อนข้างสูง หากบอกว่าเป็นคนเมืองเพชร แล้วภูมิใจ เวลาเกิดอะไรขึ้นก็จะช่วยเหลือกันก่อน การรวมกลุ่มเกิดขึ้นง่าย การรักพวกพ้องของคนเมืองเพชร เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆมารวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจาก ต่างมีความสัมพันธ์กันมาก่อน นับตั้งแต่การเป็นอาสาสมัครองค์กรกลางการเลือกตั้ง ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ นอกจากนี้การมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการเป็นพวกพ้องนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมเข้ามาในจังหวัดเพชรบุรี ผ่านทาง นายวิไล และนายวิลาศ เตชะไพฑูริย์ ซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแกนหนึ่งที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองท่านนี้มีความสัมพันธ์กับนักวิชาการคือ นายขวัญสร วง อดิโพธิ และนายแก้วสร อดิโพธิ และ สื่อมวลชน สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ มีส่วนสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในด้านการเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมหรือเรื่องราวของกลุ่ม ทำให้แนวคิด ความเคลื่อนไหว หรือผลงานของกลุ่มได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนทั่วไปรู้จักกลุ่มคนรักเมืองเพชรมากยิ่งขึ้น ทำให้ปัจเจกชนจากกลุ่มองค์กรต่างๆเข้ามารวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร และสื่อโทรทัศน์ มีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้เกิด “กลุ่มพันธมิตร” ขึ้นในจังหวัดเพชรบุรี และกลุ่มนี้ได้เข้ามาร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร สื่อโทรทัศน์จึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนกระแสหลักกับองค์กรที่ทำงานด้านประชาสังคม อีกทั้งการที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีกลุ่มสื่อมวลชนเป็นกลุ่มแกนหนึ่งส่งผลให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยภายใน ได้แก่ สมาชิกกลุ่ม กลุ่มคนรักเมืองเพชรแตกต่างจากกลุ่มองค์กรอื่นๆ คือ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นแกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ และเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีบทบาททางสังคม เป็นที่ยอมรับและรู้จักแก่ประชาชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี มี

ส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชร และทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความเข้มแข็งขึ้น ความสัมพันธ์แบบแนวราบ ที่มีส่วนทำให้ประชาสังคมเข้มแข็งมั่นคง มีส่วนส่งเสริมการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ง่าย และส่งผลต่อความเป็นประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่เข้มแข็งมั่นคงต่อไป

ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
ประกอบด้วยปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ดังนี้

ปัจจัยภายนอก ด้านการเมือง ได้แก่ รัฐครอบงำสื่อ เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยเฉพาะสื่อวิทยุกระจายเสียง ดังเช่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรี หรือวิทยุชุมชน ที่ได้กำหนดกรอบการนำเสนอข่าวสาร ทำให้ไม่สามารถเป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชนในวงกว้างได้ หรือการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องประชาสังคมให้เกิดความแพร่หลาย และประชาชนส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจได้ จึงมีส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชรอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากต้องเอาเวลาไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว บางครั้งทำให้สมาชิกกลุ่มแกนต่างๆ ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรได้ ส่งผลให้การรวมกลุ่มของประชาชนลดน้อยลง ด้านสังคม ได้แก่ การศึกษาในเรื่องของการขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม เป็น อุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มคนรักเมืองเพชรไม่ได้คิดถึงเรื่อง “ประชาสังคม” และสมาชิกส่วนหนึ่ง ไม่ทราบเรื่องประชาสังคม และมีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาสังคมน้อย คือขาดองค์ความรู้ด้านประชาสังคม ซึ่งหากประชาชนส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจเรื่อง “ประชาสังคม” และให้ความสำคัญเหมือนกับเรื่อง “ประชาธิปไตย” อาจส่งผลให้ประชาชนสนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มในลักษณะของประชาสังคมเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ระดับการศึกษาไม่เหมือนกัน **ปัจจัยภายใน** ได้แก่ วัตถุประสงค์กลุ่มไม่ตรงกัน วัตถุประสงค์ของกลุ่ม เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่บุคคลเกิดจิตสำนึกสาธารณะอยากเข้าร่วมกลุ่ม การมีวัตถุประสงค์ไม่ตรงกัน เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้กลุ่มแกนต่างๆที่เป็นเข้ามาเป็นเครือข่ายของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ความสำคัญของเครือข่ายก่อให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์บนพื้นที่ที่หลากหลายบนกิจกรรมที่หลากหลาย ระหว่างปัจเจกชน ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ เป็นพลังที่สร้างสรรค์สังคมให้มีความเข้มแข็งได้ การมีเครือข่ายเยอะจึงเป็นความเข้มแข็งของกลุ่ม การมีเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมน้อยส่งผลให้ความเข้มแข็งของกลุ่มคนรักเมืองเพชรลดน้อยลงไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

2.1.1 กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มองค์กรอื่นๆในจังหวัด

เพชรบุรีคือ บุคคลที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่เป็นแกนนำกลุ่มองค์กรต่างๆที่มีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตนอยู่แล้ว เมื่อจำนวนสมาชิกมากขึ้น จึงรวมสมาชิกแบ่งเป็นกลุ่มแกนต่างๆ เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ปัจจุบันมี 37 กลุ่มแกน กลุ่มแกนต่างๆเหล่านี้จึงเป็นเครือข่ายของกลุ่มกลุ่มคนรักเมืองเพชรจึงเป็นเสมือนตัวแทนของกลุ่มองค์กรต่างๆที่มีอยู่ในจังหวัดเพชรบุรีด้วย

วัตถุประสงค์หลักของกลุ่มคนรักเมืองเพชร คือ เพื่อเสวนา และเสนอความคิดเห็น ร่วมพลังเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่คั่งค้างของเมืองและท้องถิ่นร่วมกัน รวมทั้งดำเนินกิจกรรมให้เข้ากับสถานการณ์ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านสังคมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง และ การทำงานที่ไม่เป็นปฏิปักษ์กับหน่วยงานภาครัฐ มุ่งแสวงหาความร่วมมือและช่วยเหลือกลุ่มองค์กรต่างๆ ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มองค์กรอื่นๆ จึงเป็นแบบอย่างหนึ่งของกลุ่มองค์กรประชาสังคมหนึ่งที่เข้มแข็ง และทันสมัย

2.1.2 แนวคิดเรื่อง “ประชาสังคม” เป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิด

จิตสำนึกสาธารณะ คือ ประชาชนเกิด ความตื่นตัว ที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม มีส่วนร่วม โดยความสมัครใจ ในการสร้างสรรค์สังคม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆของตนเองและสังคม คือ ประชาชนเกิดสำนึกแห่งความเป็นพลเมือง (Citizenship) แนวคิดประชาสังคมนี้เป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัจเจกชนและกลุ่มองค์กรต่างๆเกิดจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน จึงมารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้น ซึ่ง แนวคิดนี้ได้รับการกระตุ้นจากนักวิชาการ และสมาชิกส่วนหนึ่งที่ให้ความสนใจแนวคิดนี้อยู่แล้ว แต่ไม่ได้หมายความว่าหากไม่มีกระแสแนวคิดเรื่องประชาสังคมมากระตุ้นแล้ว ปัจเจกชนและกลุ่มองค์กรต่างๆเหล่านี้จะไม่มารวมกลุ่มกัน เพราะจริงๆแล้วกลุ่มองค์กรต่างๆที่มารวมกันเป็นกลุ่มคนรักเมืองต่างก็มีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกันดำเนินกิจกรรมกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพชรบุรี กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มศิลปินวัฒนธรรม เพียงแต่ยังไม่ได้รวมกันอย่างเหนียวแน่นเท่านั้น

แนวคิดเรื่อง “ประชาสังคม” ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นแนวคิดที่ไม่แพร่หลาย มีเพียงนักวิชาการ อาจารย์ นักคิด และ ผู้ที่สนใจเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ทราบและเข้าใจแนวคิดนี้สำหรับประชาชนโดยทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่ทราบและไม่เข้าใจ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากการขาดความรู้ และส่วนหนึ่งมาจากการที่ภาครัฐไม่เห็นความสำคัญ ดังนั้นการที่จะให้แนวคิดนี้แพร่หลาย ทำให้บุคคลมารวมกลุ่มกัน หรือกลุ่มต่างๆที่ทำงานเพื่อสังคมอยู่แล้วมารวมกลุ่มทำ

กิจกรรมร่วมกันในลักษณะประชาสังคมนั้น จึงควรที่จะได้มีกระตุ้น ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องประชาสังคม หรือปลูกจิตสำนึกในเรื่องของแนวคิดเรื่องประชาสังคม เหมือนกับแนวคิด เรื่องประชาธิปไตยที่บุคคลทั่วไปทราบ ทั้งนี้ โดยการให้การศึกษาโดยกำหนดลงไป ในบทเรียน

2.1.3 สื่อมวลชน ถึงแม้จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริม หรือสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในด้านการเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมหรือเรื่องราวต่างๆ ของกลุ่มองค์กรต่าง ในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะกลุ่มคนรักเมืองเพชรที่มีสื่อมวลชน คือสื่อหนังสือพิมพ์ ได้แก่นั่งสื่อพิมพ์เพชรภูมิ ซึ่งเป็นแกนนำของกลุ่มสื่อมวลชน เป็นแกนนำกลุ่มหนึ่งของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทำให้ประเด็นปัญหาสาธารณะต่างๆ ที่แกนนำกลุ่มได้นำเสนอในที่ประชุม ได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชนมากขึ้น แต่สื่อมวลชนยังเป็นปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร โดยเฉพาะสื่อวิทยุ เช่น วิทยุชุมชน และ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเพชรบุรีที่ถูกครอบงำโดยรัฐ ด้วยการกำหนดกรอบในการนำเสนอข่าวสารต่างๆ ทำให้นักวิชาการอิสระ และแกนนำกลุ่มคนรักเมืองเพชรบางท่าน ไม่สามารถนำเสนอข่าวสารต่างๆ ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบได้

สื่อมวลชน โดยเฉพาะ สื่อวิทยุ นับว่าเป็นสื่อ ที่ดีที่สุด สำหรับผู้ ไม่รู้หนังสือ สามารถรับรู้ข่าวสารได้ หรือผู้ที่ อยู่ในช่วงเวลาทำงาน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ สามารถรับฟังได้ตลอดเวลา สื่อวิทยุ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงเป็นช่องทางการเผยแพร่กิจกรรมการทำงานของกลุ่มองค์กรต่างๆ ให้ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐได้รับทราบ หากยังเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับการสื่อสารระหว่างกัน อันเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตื่นตัวของประชาชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมทางสังคม

สื่อมวลชนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่แนวคิดเรื่องประชาสังคม ต่อสาธารณชน ดังนั้นรัฐจึงไม่ควรที่จะครอบงำสื่อ ด้วยการกำหนดกรอบในการนำเสนอข่าวสาร ควรให้มีการนำเสนอข่าวสารโดยเสรี ทั้ง โดยเฉพาะ สื่อวิทยุ ซึ่งเป็นสื่อที่ประชาชนโดยทั่วไปเข้าถึงได้มากที่สุด

2.1.4 กระบวนการประชาสังคม มีรูปแบบหลัก 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement) เช่น สมัชชาคนจน และ 2) รูปแบบระดับกลุ่มองค์กร (Static) เช่น มูลนิธิ ชมรม สมาคม กลุ่มองค์กรต่างๆ ซึ่งสามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด และทั้งสองรูปแบบสามารถ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและขึ้นต่อกันได้ เช่น เริ่มต้นจากการเป็นขบวนการเคลื่อนไหวก่อน เมื่อประสบความสำเร็จจึงจัดตั้งเป็นกลุ่มองค์กร หรือเริ่มจากการเป็น

กลุ่มเล็กๆ เฉพาะพื้นที่ก่อน ต่อมาก็พัฒนาเป็นเครือข่ายโยงใยเป็นขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในสังคม สำหรับกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรนั้น แตกต่างจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการผสมกันทั้งรูปแบบกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม (Movement) และรูปแบบระดับกลุ่มองค์กร (Static) จึงไม่สามารถชี้ชัดว่าเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงขึ้นต่อกัน

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นศึกษาวิจัยประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรีศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งจริงๆ แล้ว ในจังหวัดเพชรบุรีมีกลุ่ม องค์กรต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นจึงน่าที่จะได้ศึกษาประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี กรณีกลุ่มอื่นๆ อีก ทั้งนี้เพื่อจะได้มีการเปรียบเทียบถึงความเหมือนและความแตกต่างกัน อันจะนำไปสู่องค์ความรู้เกี่ยวกับประชาสังคมของกลุ่มองค์กรอื่นๆ

3. แนวโน้มในอนาคตของประชาสังคมในจังหวัดเพชรบุรี ศึกษากรณีกลุ่มคนรักเมืองเพชร

จังหวัดเพชรบุรีมีประชาชนมาร่วมกันเป็นกลุ่ม องค์กร ที่หลากหลาย ทั้ง กลุ่มองค์กร ด้านชาติพันธุ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มพ่อค้า และ กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์ต่างๆ การดำเนินงานแตกต่างกันตามแต่วัตถุประสงค์ของกลุ่มนั้น ซึ่งแต่ละกลุ่มองค์กร ต่างก็มีความเป็นประชาสังคม โดยเฉพาะกรณีของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 นับถึงปัจจุบันกลุ่มนี้มีการดำเนินกิจกรรมที่สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่จังหวัดเพชรบุรีเป็นเวลาถึง 11 ปี การเป็นกลุ่มที่เน้นการเสวนา โดยกำหนดให้มีการประชุมเพื่อพบปะ พูดคุย กันระหว่างกลุ่มแกนที่เป็นเครือข่ายเป็นประจำทุกเดือน เปรียบเหมือนเวทีสาธารณะ หรืออาณานิเวศสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี ได้เข้าร่วมประชุม เสวนา ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสนอปัญหาสาธารณะต่างๆ ได้อย่างอิสระ เท่าเทียมกัน และสามารถเข้าหรือออกจากกลุ่มได้ตลอดเวลา การแก้ปัญหาที่เน้นการเปิดเวทีสาธารณะ ระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มากกว่าการต่อต้านรัฐ โดยการเดินขบวนหรือประท้วง ทำให้หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มองค์กรอื่นๆ ให้การยอมรับ สิ่งนี้ทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีแนวโน้มที่จะมีกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาเป็นเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม ทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชร มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

การแสดงบทบาทของของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ในฐานะกลไกการพัฒนาสังคม อันเกิดจากกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ท้องถิ่นและจังหวัดเพชรบุรี ก่อให้เกิดการรักถิ่น

ฐานบ้านเกิด ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของประชาชนเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่บ้านเกิดของตนมี
แนวโน้มว่าจังหวัดเพชรบุรีจะมีกลุ่มองค์กรต่างๆเกิดขึ้นเพิ่มขึ้นอีก

การแสดงบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรในฐานะต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง
ในฐานะขบวนการการเมืองภาคพลเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อภาครัฐ ทำให้ภาครัฐต้องปรับตัวการใช้
อำนาจหน้าที่ใหม่ รวมทั้งประชาชน ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายรูปแบบ
ส่งผลต่อวิถีชีวิตทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีแนวโน้มว่าจังหวัดเพชรบุรีจะมีประชาชนที่มี
สำนึกของความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลการเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ต่อไป

ในอนาคตกลุ่มคนรักเมืองเพชรจะพัฒนาต่อไปจนเกิดเป็น “สถาบัน” ซึ่ง ประกอบด้วย
1) การมีความสามารถในการปรับตัวของกลุ่ม 2) การมีองค์กรที่ซับซ้อน 3) การมีความเป็นกลุ่ม
ก้อนขององค์กร และ 4) การมีความเป็นอิสระ นั้น จริงแล้วกลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นองค์กรที่มี
ความสามารถในการปรับตัวสูง ดังจะเห็นได้จากการที่มีอายุยืนยาวถึง 11 ปี ก็ไม่ล่มสลาย เป็นกลุ่มที่
ทันสมัยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ ถึงแม้ว่าจะไม่มีการถ่ายโอนอำนาจจากรุ่น
หนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง แต่กลุ่มก็มีกลุ่มองค์กรใหม่ๆ เข้ามารวมกลุ่มอย่างเนืองๆ และเป็นกลุ่มองค์กรที่มี
ความเป็นอิสระสูง ไม่ขึ้นกับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานใดๆ ไม่มีสายการบังคับบัญชา เป็น
องค์กรที่เป็นระบบเปิด ทุกคนทุกกลุ่มมีความหลากหลาย สามารถอยู่ร่วมกันได้ ไม่มีกฎเกณฑ์
บังคับ สามารถเข้าออกได้ตลอดเวลา จากการที่กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นองค์กรที่ไม่มีสายการบังคับ
บัญชา และไม่มีกำแพง จึงทำให้กลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นองค์กรที่ไม่ซับซ้อน คือ ไม่มีหน่วยงาน
ย่อยต่างๆที่มีความชำนาญเฉพาะ เป็นเพียงแต่กลุ่มแกนที่ดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้านนั้นๆเท่านั้นที่
เป็นแกนนำในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มแกนต่างๆจะร่วมกันทำ
มากกว่า และความเป็นอิสระของกลุ่มแกนต่างๆที่ไม่ขึ้นต่อกัน สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมี
อิสระ บางครั้งเห็นพ้องต้องกันแต่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ความเป็นกลุ่มก้อนลดน้อยลง ถึงแม้ว่า
ทุกกลุ่มแกนที่เข้ามานั้นจะเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนรักเมืองเพชรว่า “เพื่อเสวนา และเสนอ
ความคิดเห็น รวมพลังเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมอันจะนำไปสู่สิ่งที่ดีงามของเมืองและท้องถิ่น” ก็ตาม
การที่กลุ่มคนรักเมืองเพชร เป็นองค์กรที่ไม่มีความซับซ้อน และมีความเป็นอิสระค่อนข้างสูง การ
พัฒนาคนรักเมืองเพชร จนกลายเป็นสถาบัน จึงเกิดขึ้นยาก

ถึงแม้ว่าความเป็นสถาบันของกลุ่มคนรักเมืองเพชรจะเกิดขึ้นยาก แต่ในอนาคตกลุ่มคน
รักเมืองเพชรคงจะมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น และไม่ล่มสลาย ทั้งนี้เนื่อง โครงสร้าง ลักษณะ
กระบวนการ และ ยุทธศาสตร์ ที่ก่อให้เกิดความเป็นประชาสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเอง และ
จากการที่ กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้รับการรับรองสถานภาพการเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่าย

องค์กรชุมชน เลขที่ 76-000005 จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งมีหน้าที่ในการรับรองสถานภาพการเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากกิจการที่อยู่ในอำนาจของสถาบันฯ ตามความในมาตรา 8(4) แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2542) “วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา
จังหวัดเพชรบุรี” เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 60
รอบ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ
- กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2542) “กลุ่มและองค์กรสาธารณประโยชน์ในสังคมไทย” ใน อนุชาติ พวงสำลี
และ กฤตยา อาชวนิชกุล บรรณาธิการ ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหว
ภาคพลเมือง หน้า 163-164, 179 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- กานต์ พรหมณีนิล (2549,9 กรกฎาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชเพชรบุรี ต.ไร่ส้ม อ.เมือง
จ.เพชรบุรี
- กิจ ผ่องถักต์ (2549,8 กรกฎาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชเพชรบุรี ต.ไร่ส้ม อ.เมือง
จ.เพชรบุรี
- เกษม จันทสร (2549,12 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- เกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549,11 พฤษภาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
4 ถนนท่าสร่ง ต.ท่าราบ อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- เกียรติศักดิ์ กล่อมสกุล (2549,6 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
ร้านขายกับตา อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2544) ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ นนทบุรี
บริษัทไชน์ จำกัด
- ขวัญสรวย อติโพธิ (2543) “ความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นในฐานะยุทธศาสตร์หลักในการ
เปลี่ยนแปลง” ใน อนุชาติ พวงสำลี บรรณาธิการ พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ
หน้า 219-220 กรุงเทพมหานคร สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม
- คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี (2547) กรอบนโยบาย ทิศทาง
และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2548 -2552 กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เพชรบุรี

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542) “วัฒนธรรม พัฒนาการทาง
ประวัติศาสตร์ เอกถัมภ์และภูมิปัญญา จังหวัดเพชรบุรี”
- จรรยา ศุภักษร (2549,7 มีนาคม) กำนันตำบลบางขุนไทร สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
133 ม. 10 ต.บางขุนไทร อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี
- จวน สุทธิพันธ์ (2549,8 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง 99 ม.5 ต.หนองจอก
อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี
- จามะรี เชียงทอง (2543) วิศวกรของประชาสังคมในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- จินดา แจ่มจันทร์ (2551,9 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
3 ม.4 ต.ตำหรุ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี
- จิระ สัจธรรม (2549,14 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง องค์กรบริหาร
ส่วนตำบลช่องสะแก อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ฉันทส เพียรธรรม (2542) สถาปนา สถาบันเมือง: เมือง การเมือง ชุมชน และประชาสังคม
กรุงเทพมหานคร สถาบันการพัฒนาพื้นฐาน
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2543) “ร่วมคิดร่วมทำ” ใน อนุชาติ พวงสำลี บรรณาธิการ ทิศบ้านทางเมือง
บนเส้นทางประชาสังคมไทย หน้า 175 กรุงเทพมหานคร สถาบันการเรียนรู้และ
พัฒนาประชาสังคม
- เฉลิม พึ่งแดง (2549,8 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง 66/2 ซอย5 ถ.บริพัช
อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ชลทิศ ตั้งเจริญ (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาสังคมในชุมชนท้องถิ่นไทยกรณีศึกษา
จังหวัดกาญจนบุรี” ใน เกลน โลเปส วุช และ ฉันทนา บรรศิริโชติ บรรณาธิการ ประชา
สรรค์สร้าง การพัวพันกับรัฐในชุมชนท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์และไทย หน้า 13-
68 กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี (2542) “บทบาทที่มัลลชนกับการพัฒนาความเป็นประชาสังคม” ใน อนุชาติ
พวงสำลี และ กฤตยา อาชวนิชกุล บรรณาธิการ ขบวนการประชาสังคมไทย : ความ
เคลื่อนไหวภาคพลเมือง หน้า 251-254,256 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- ชาคริต หอมตระหลบ (2549,13 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน ต.หัวหิน อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

- ชุมพล นกเกิด (2549,5 มกราคม) ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า เทศบาลเมืองชะอำ สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์
 นวลละออง สำนักงานเทศบาลเมืองชะอำ ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
- ชูชัย ศุภวงศ์ (2540) แนวคิด พัฒนาการ และข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย กรุงเทพมหานคร
 สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- ชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุติ คาคการณ์ไกล (2540) *ประชาสังคม : วรรณชนกคิดในสังคมไทย*
 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
- เชษฐา ทรัพย์เย็น (2547) “พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร
 มหาบัณฑิตสาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เขาวลิต ไกรจิตต์ (2549,7 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง 65 ม.1 ต.บ้านหม้อ
 อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ไชยรัตน์ เจริญศิลป์โอฬาร (2545) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 2
 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิภาษา
- ดาลิโน ซองโก (2547) “ประชาสังคมท่ามกลางกระบวนการสร้างประชาธิปไตยและการกระจาย
 อำนาจ ภาพรวมกรณีศึกษาเรื่องประชาสังคมและความสัมพันธ์กับรัฐในประเทศ
 ฟิลิปปินส์และประเทศไทย” ใน เกเลน โลเปส วุย และ ฉันทนา บรรณศิริโชติ
 บรรณาธิการ ประชาสรรค์สร้าง การพัวพันกับรัฐในชุมชนท้องถิ่นในประเทศ
 ฟิลิปปินส์และไทย หน้า 13- 68 กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะ
 รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ดวงพร รุจิเรข (2547) จารึก สุจริต 11 เนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปี วันก่อตั้งสำนักงาน ป.ป.ช.
 (18 พฤศจิกายน 2547) กรุงเทพมหานคร บริษัทศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด
- คุณกวี สมนเทศ (2551) “คนกับหนังสือ” ค้นคืนวันที่ 7 มกราคม 2551 จาก
<http://www.matichon.co.th/news>
- ถนอม คงยิ้มละมัย (2549,23 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง โรงเรียนชะอำ
 คุณหญิงเนื่องบุรี อ.เพชรเกษม ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
- ถวิลาดี บุรีกุล และคณะ (2547) “การประเมินผลการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบท
 ของการกระจายอำนาจอำนาจและการจัดทำกรณศึกษาจากประสบการณ์ที่ได้รับ
 กรณศึกษา: เครือข่ายป่าชุมชนลุ่มแม่น้ำแม่ปิงตอนบน :องค์กรชุมชนประมงพื้นบ้าน
 ปีตธานี: สภาพัฒนาหมู่บ้านหนองโก กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า

- ถวิลวดี บุรีกุล (2549) “แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาสังคม” ในประมวลสาระและแนว
การศึกษาชุดวิชาประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น หน่วยที่ 1 หน้า 10 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ทองร่วง เอมโอยฐ์ (2549,17 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
1/1 ม.4 ต.ช่องสะแก อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ทวี วันเสื่อ (2549,24 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
44 ม.3 ต.หัวสะพาน อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ทิพย์วิภา อินณรงค์ (2549,8 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง สำนักงานสหกรณ์
เครดิตยูเนียนอำเภอบ้านลาด จ.เพชรบุรี
- เทวินทร์ เอ็นมี (2551,19 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
96 ม.3 ต.วังตะโก อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ธโรธร ตู้อทองคำ (2549) “แนวคิดและพัฒนากการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
สังคมการเมืองไทย” 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- ธนู วงษ์ใหญ่ (2549,7 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง 139 ม 3 ต.บางขุนไทร
อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี
- ธิดา สอนศรี (2546) “ฟิลิปปินส์ : จากประชาสังคมสู่พลังประชาชน” รัฐศาสตร์สาร ปีที่ 24 ฉบับ
พิเศษ (พฤศจิกายน) : 183-184
- ธีรยุทธ บุญมี (2536b) “สังคมเข้มแข็ง” กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์มิ่งมิตร อ่างถึงใน โกมาตร
จึงเสถียรทรัพย์ (2544) ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ นนทบุรี
บริษัทไชน์ จำกัด
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2537) “ขยะท่วมรัฐที่เชียงใหม่” มติชนรายวัน 20 สิงหาคม 2537 อ่างถึงใน โก
มาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2544) ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ นนทบุรี
- นิวัติ ภู่เพชร (2549,23 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง โรงเรียนเทศบาล 2
บางไทรน้อย อ.เพชรเกษม ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
- บุญนาค ติวกุล (2544) ชนบทไทย : การพัฒนาสู่ประชาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- บัญชา-ชวาลศิลป์ (2548) “ประชาสังคมกับพลังอำนาจของชาติทางการเมืองการทหาร”
ค้นคืนวันที่ 16 มีนาคม 2548 จาก <http://www.thaitopic.com/mag/pol/banchon.htm>
- เปี้ยว คำเพ็ง (2549,3 กรกฎาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
59 ม.3 ต.มาบปลาเค้า อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

- ประกาศ ปิ่นตบแต่ง (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคมกับรัฐบาล ชาวประมงพื้นบ้าน
อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ภาคใต้ของประเทศไทย” ใน กลอน โลเปส วุย และ
ฉันทนา บรรณศิริโชติ บรรณาธิการ ประชาสรรค์สร้าง การพัวพันกับรัฐในชุมชน
ท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์และไทย หน้า 305- 348 กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประណอม สืบอ่ำ (2549,24 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
18/2 หมู่ 5 ต.เขาย้อย อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี
- ประ โยชน์ สุนทรวาทะ (2551,19 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
80 ม.4 ถ.เพชรเกษม ต.บ้านหม้อ อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ประยुทธิ์ พูลสวน (2551,13 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
181 ม.3 ต.วังไคร้ อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี
- ปริญญา สุนทรวาทะ (2549,4 กรกฎาคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- ปริญญา ศรีสุคนธ์ (2551,9 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
9 ม.13 ต.หัวสะพาน อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- พระไพศาล วิสาโล (2544) “พุทธศาสนากับประชาสังคม” ในสันติสุข โสภณศิริ บรรณาธิการ
วิถีสังคมไทย:สรรนิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ 4
ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน หน้า 6,22 กรุงเทพมหานคร เรือนแก้วการพิมพ์
- ภักดี จันทร์สะอาด (2549,14 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง องค์การบริหาร
ส่วนตำบลช่องสะแก อ.เมือง จ.เพชรบุรี ถ.นราธิป ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
- มนตรี มีฤทธิ์ (2549,26 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง โรงแรมบางสายน้ำผึ้ง
มนู อุคมเวช และคณะ (2542) “แนวทางการศึกษาและพัฒนาประชาสังคมเพชรบุรี” สำนัก
ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
- มนู อุคมเวช (2550,19 เมษายน) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
ค่ายศรียานนท์ ต.บางเก่า อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
- ยุทธนา จิระธนากร (2551,12 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง
ร้านแม่อุบล ถ. พานิชเจริญ อ.เมือง จ.เพชรบุรี

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540” สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2548)

กรุงเทพมหานคร

ลิขิต ธีรเวคิน(2546) วัฒนาการการเมือง การปกครองไทย พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ล้อม เฟื่องแก้ว (2548,27 ธันวาคม และ 2550,19 ธันวาคม) นายกสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบุรี

สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง 34 ซ.ประสานสุข ต.ท่าราบ อ.เมือง จ.เพชรบุรี

วิทยาลัยครูเพชรบุรี (2524) ในงานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์เสรี เหล่ารอด ตช.ตม.

เพชรบุรี ฝ่ายเอกสารการพิมพ์

วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ (2536) “สิทธิชุมชน กระจายอำนาจจัดการทรัพยากร” กรุงเทพ ฯ:

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา อ้างถึงใน โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2544)

ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ นนทบุรี

วิเชียร เรียบร้อย (2549,7 มีนาคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง สำนักงานสหกรณ์ออม

ทรัพย์จังหวัดเพชรบุรี อ.เมือง จ.เพชรบุรี

วีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2549) “พัฒนาการประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นไทย” ใน *ประมวลสาระ*

และแนวการศึกษาชุดวิชาประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น หน้าที่ 5 หน้า 11

นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

ศิริินภา สถาพรวงษา (2541) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดเพชรบุรี

กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาบัณฑิต(สังคมวิทยา) คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2542) “บทสัมภาษณ์ 19 พฤศจิกายน 2541”ใน *อนุชาติ*

พวงสำลี และ กฤตยา อาชวนิชกุล บรรณาธิการ ขบวนการประชาสังคมไทย :

ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง หน้า 231 กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับ

ลิชชิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์ โสภณ “วิถีต เศรษฐกิจ อำเภอไฮโซๆ เป็นเกษตรกรชั่วชีวิต”

ค้นคืนวันที่ 7 มกราคม 2551 จาก

[http://fridaycollege.org/index.php?=-forum&obj=forum" view="cat_id=at-gen,id=35](http://fridaycollege.org/index.php?=-forum&obj=forum)

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2542) “ขบวนการประชาสังคม: นัยยะเชิงกฎหมายและนโยบาย”ใน *อนุชาติ*

พวงสำลี และ กฤตยา อาชวนิชกุล บรรณาธิการ ขบวนการประชาสังคมไทย : ความ

เคลื่อนไหวภาคพลเมือง หน้า 226-229 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง

แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2543) การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา กรุงเทพมหานคร เสมาธรรม

สมบัติ พูลเกิด (2551,14 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง

48 ม.7 ต.ช่องสะแก อ.เมือง จ.เพชรบุรี

สมบูรณ์ อีสมันยี (2549,12 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง

45/1 ม.4 ต.บ้านกุ่ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี

สมศักดิ์ สรรพคุณ (2551,19 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง

123 ม.4 ต.หนองปลาไหล อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี

สมศักดิ์ อีสมันยี (2549,19 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง

สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อ.เมือง จ.เพชรบุรี

สามารถ ม่วงไหมทอง (2549,20 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุฬารัตน์ นวลละออง

98/ 2 หมู่ 6 ต.ต้นมะม่วง อ.เมือง จ.เพชรบุรี

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ เล่ม 23 “ชาติพันธุ์” ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2549 จาก

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/book23/chapter5/t23-5-11.htm>

(<http://www.biothai.net/news/view.php?id=1987>) Retrieved January 7, 2008

(http://www.cablephet.com/board/n_view.php?nc_id=3&n_id=2851) Retrieved
January 7, 2008

(http://www.cablephet.com/board/n_view.php?nc_id=118&n_id=1719) Retrieved
January 15, 2008

(<http://www.gold.rajabhat.edu/phetchaburi/tongruang.htm>) Retrieved January 7,
2008

(<http://library.ura.ac.th/webdb/images/sakulthai6.htm>) Retrieved January 7, 2008

(http://www.petchaburi.go.th/data/about_phet1.htm) Retrieved January 15, 2008

(<http://www.promma.ac.th/supaporn/unit7/p1.html>) Retrieved January 11, 2007

(<http://www.wikipedia.org/wiki/%e0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%82%E0>) Retrieved January 29, 2007

สิริพจน์ ประพันธ์พจน์ (2549,22 พฤษภาคม และ 2550,20 เมษายน) สัมภาษณ์โดย

จุฬารัตน์ นวลละออง 322 ถ.มาตยาวงษ์ ต.ท่าราบ

อ.เมือง จ.เพชรบุรี

- สุขชัย หวันแก้ว (2538) “สถาบันวิชาชีพกับความรับผิดชอบต่อสาธารณะ” ในการประชุม วันที่ 20-22 เมษายน 2538 ณ หอประชุมใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย อ้างถึงใน โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2544) ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ นนทบุรี
- สุนันท์ นิลพงษ์ และวิไล เตชะไพฑูริย์ (2546) “เอกสารผลงานของกลุ่มคนรักเมืองเพชร” เพชรบุรี สำนักศิลปวัฒนธรรม
- สุนันท์ นิลพงษ์ และวิไล เตชะไพฑูริย์ (2549) “เอกสารแนะนำกลุ่มคนรักเมืองเพชร” ในการสัมมนาเสริมสร้างศักยภาพแกนนำของกลุ่มคนรักเมืองเพชร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ชุมชน วันที่ 18-19 กันยายน 2549 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี กลุ่มคนรักเมืองเพชร หน้า 1-9
- สุนันท์ นิลพงษ์ (2548,27 ธันวาคม) รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- สุทธิพงษ์ เกิดผล (2549,9 กรกฎาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเพชรบุรี ต.ไร่ส้ม อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- สุมล สุตะวิริยะวัฒน์ (2548,27 ธันวาคม) รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง โรงเรียนพรหมานุสรณ์ อ.เมือง จังหวัดเพชรบุรี
- สุวรรณ ปรารังรัตน์ (2549,14 มีนาคม และ 2551,11 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง องค์การบริหารส่วนตำบลช่องสะแก อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- เสรี เหล่ารอด (2528) วัฒนธรรมเพชรบุรีและตำนาน เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์เสรี เหล่ารอด ตช.ตม.เมรุวัดจันทรวาส อ.เมือง จ.เพชรบุรี (28 พฤศจิกายน 2524) เพชรบุรี ฝ่ายเอกสารการพิมพ์วิทยาลัยครูเพชรบุรี
- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี (2547) เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การวางผังเมืองรวมจังหวัดเพชรบุรี ให้เป็นเมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว โดยชาวจังหวัดเพชรบุรี วันที่ 9 เมษายน 2547 สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพชรบุรี
- สำเร็จ เก้าเงินโชติ (2549,17 กันยายน) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง 206 ม.10 ต.บ้านแหลม อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี
- หนังสือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ พม.5322/0923 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2550 เรื่อง “รับรองสถานภาพการเป็นองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน” ถึงผู้ประสานงานองค์กร

- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543) *การเมืองของพลเมือง* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2536) “มือบมือถือ” กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชนอ้างถึงใน โกมาตร
จึงเสถียรทรัพย์ (2544) *ประชาสังคม: มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ* นนทบุรี
อนุชาติ พวงสำลี และ วีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2541) *ประชาสังคม คำ ความคิด และ ความหมาย*
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- อภิญา รัตนมงคลมาส และ วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ คนไทยกับการเมือง ปิฎกวิปโยค(2547)
กรุงเทพมหานคร สุขุมและบุตร
- อนุชาติ พวงสำลี อภรณ์ จันทร์สมวงศ์ และพีรพัฒน์ โกศลศักดิ์สกุล (2542) “บทสังเคราะห์ความ
เคลื่อนไหวของภาคีอันหลากหลายในขบวนการประชาสังคมไทย”ใน อนุชาติ
พวงสำลี และ กฤตยา อาชวนิชกุล บรรณาธิการ ขบวนการประชาสังคมไทย :
ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง หน้า 289-291 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- อนันตชัย แจ่มเหตุ (2549,11 พฤษภาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
4 ถนนท่าสรอง ต.ท่าราบ อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์ (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับประชาสังคม
สมาคมพิทักษ์ภูเก็ท”ใน เกตน โลเปส วู และ ฉันทนา บรรศิริโชติ บรรณาธิการ
ประชาสรรค์สร้าง การพัวพันกับรัฐในชุมชนท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์และไทย
หน้า 349- 390 กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุทัย เล็กกี้ (2549,4 กรกฎาคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
โรงเรียนมาบปลาเค้า ต.มาบปลาเค้า อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- อารีย์ ยมะสมิต (2551,13 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง
86 ม2 ต.โพไร่หวาน อ.เมือง จ.เพชรบุรี
- อารีย์ เขียมเอก (2549,5 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุนาริรัตน์ นวลละออง 42 ถ.บ้านชะอำ 2 ต.ชะอำ
อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
- Amara, Phongsapit, et al (1995) “Philanthropy and Non Profit Organization in Thailand”
Bangkok:Chulalongkom อ้างถึงใน โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2544) *ประชาสังคม:
มิติใหม่ของการเมืองสาธารณะ* นนทบุรี ไชร์

- Ashenden, Samantha. (1999) "Questions of Criticism: Habermans and Foucault on Civil Society And Resistance" In Foucault Contra Habermans: Recasting the Dialogue between Genealogy and Critical Theory. pp.143-194 อ้างถึงใน เศษฐา ทรัพย์เย็น (2547) "พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย" หน้า 14-19, 24 วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Brod, Harry. (1992) "Hegel Philosophy of Politics: Idealism, Identity and Modemity" San Francisco & Oxford: Westview Press pp.111-112 อ้างถึงใน เศษฐา ทรัพย์เย็น (2547) "พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย" หน้า 20, 21 วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Chai-anan Smuddavanija and Suchit Boonbongkam. (1985) "Thailand", in Zakaria Ahmad and Harold Couch, eds., The Military-Civilian Relations in Southeast Asia, Singapore: Oxford University Press. P.89 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู้อองคำ (2549) "แนวคิดและ พัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 53 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- Cohen, Jean L. and Arato, Andrew (1992) "Civil Society and Polity Theory" Cambridge, Massachusetts, and London: The MIT Press. pp.84-143 อ้างถึงใน เศษฐา ทรัพย์เย็น (2547) "พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย" หน้า 14-19, 24 วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Darling, Frank C. (1965) "Thailand and The United States, Washington D.C.: Public Affairs Press. p.113 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู้อองคำ (2549) "แนวคิดและ พัฒนาการประชาสังคมกับความ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 51 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวม บทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- Delue, Steven M. (1997) "Political Thinking. Political Theory and Civil Society" Boston Allyn and Bacon. p.184 อ้างถึงใน เศษฐา ทรัพย์เย็น (2547) "พัฒนาการความคิด ประชาสังคมไทย" หน้า 21 วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการ ปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Embree, John F. (1950) "Thailand : A Loosely Structured Social System", American Anthropologist April-June, Vol.52 (2) pp.182-193 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู้อองคำ (2549) "แนวคิดและ พัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การ เมืองไทย" หน้า 51 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62

- Hechter, Michael. Internal Colonialism (1975) "The Celtic Fringe In British national Development, 1536-1966, Berkeley and Los Angeles : University of California Press. pp 8-10 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 47 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการ รัฐศาสตร์ : 41-62
- Hewison, Kewin. (1987) "national Interests and Economic Downturn : Thailand", South East Asia In The 1980s The Politics of Economic Crisis, Richard Robinson kewin Hewison And Richard Higgott (eds.) Sydney : Allen and Unwin. pp. 52-79 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 56 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการ รัฐศาสตร์ : 41-62
- Hoy, David Couzens and McCarthy. Thomas (1994) "Critical Theory Theory" Cambridge, Massachusetts, and Oxford: Blackwell Publishers p.21 อ้างถึงใน เศรษฐา ทรัพย์เย็น (2547) "พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย" หน้า 25 วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Huntington, Samuel P. (1968) "Political Order in Changing Societies, New Haven : Yale university Press. Pp.1-92 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 54 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการ รัฐศาสตร์ : 41-62
- Ockey, James. (2002) "Civil Society and Street Politics in Historical Perspective" Reforming Thai Politics, Duncan McCargo (ed) Copenhagen : NIAS Publishing, pp.107-123 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 51 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการ รัฐศาสตร์ : 41-62
- Prudhisana Jumpala. (1992) "Nation-Building and Democratization in Thailand : A Political History, Bangkok : Chulalongkorn Social Research Institute. P.63 อ้างถึงใน ธ โสธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 55 24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการ รัฐศาสตร์ : 41-62

- Riggs, Fred W. (1966) "Thailand : The Modernization of Bureaucratic Polity, Honolulu : East-West Center" อ้างถึงใน ธโรธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 51-24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- Schmitter, Philipp. (1974) "Still the Century of Corporatism?" in Frederick Pike and Thomas Scrich (eds), *The New Corporatism : Social-Political Structures in the Lberion World*, Notre Dam Press. p. 102 อ้างถึงใน ธโรธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 59-24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- Somchai Phatharathananunth. (2002) "Civil Society and Democratization in Thailand : A critique Of Elite Democracy", *Reforming Thai Politics*, Ducan McCargo Copenhagen NAIS Publishing. p.128 อ้างถึงใน ธโรธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 58-24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- Surin Maisirikrod. (1977) "The Making of Thai democracy : A Study of Political Alliances Among The State, The capitalist, and the Middle Class", *Democratization in Southeast and East Asia*, Singapore : Institute of Southeast Asian studies. p.149,150 อ้างถึงใน ธโรธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 53,54-24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62
- Thak Chalermtiarana. (1979) "Thailand : The Politics of Despotism Paternalism, Bangko : Social Science Association of Thailand , Thai Khadi Institute, Thammasart University. อ้างถึงใน ธโรธร ตู๋ทองคำ (2549) "แนวคิดและพัฒนาการประชาสังคมกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม การเมืองไทย" หน้า 51-24 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : 41-62

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
กิจกรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กิจกรรมของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

กิจกรรมที่ได้ดำเนินการมานับตั้งแต่ตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชรขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน
พอจะประมวลเป็นสังเขป ดังนี้

1. ร่วมเวทีสิ่งแวดล้อม, 39 ณ ถนนเสาชิงช้า
2. ระดมศิลปินพื้นบ้านและศิลปินที่รักเมืองเพชรตั้งวงดนตรีในนาม "ดอกหญ้า
ไหว"
3. จัดเวทีสิ่งแวดล้อม, 40 ณ วัดมหาธาตุวรวิหาร ชื่องาน "แม่น้ำเพชร....สายใย
ชีวิตและวัฒนธรรม
4. จัดประเพณีเรือองค์ ล่องแม่น้ำเพชร
5. ร่วมรณรงค์ประชาธิปไตย พ.ศ. 2535
6. ร่วมสนับสนุนรัฐธรรมนูญ ปี 2540
7. ร่วมรายการกับทุกกลุ่มแกนนำ
8. ร่วมระดมมาช่วยรายการมอต่างมุมที่ราชภัฏเพชรบุรี กรณีย้ายจากภาคใต้
เพราะน้ำท่วม พ.ศ. 2540
9. ร่วมจัดงานพระนครคีรีให้กับจังหวัดเพชรบุรี
10. เป็นวิทยากรให้แก่จังหวัดที่สนใจด้านประชาคมจังหวัดมาศึกษาดูงาน
11. ร่วมหาข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะให้กับกลุ่มนาเกลือ
12. หาแนวร่วมอนุรักษ์มะฮ็อกกานีโดยร่วมกับหลายหน่วยงาน
13. จัดงานเสวนา นิทรรศการ ออกร้าน 13 กลุ่มแกนนำ และเปิดร้าน "ปันกัน ให้
สำนักศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นร้านรับบริจาคสิ่งของทุกชนิดนำมาจำหน่ายในราคาถูกมาก เพื่อนำเงิน
มาทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
14. ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับบุคลากรและหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี
(16-17 ตุลาคม 2540)
15. ร่วมจัดเตรียมการรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีใน
วันประวัติศาสตร์ 7 สิงหาคม 2541 ซึ่งพระองค์ทรงเสด็จมาทรงปลูกมะฮ็อกกานี และหลั่งน้ำพุทธ
มนต์ลงสู่แม่น้ำเพชร ซึ่งในโอกาสนี้ ประชาชนชาวเพชรบุรีได้กล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณ ในการจะ
อนุรักษ์แม่น้ำเพชร และมะฮ็อกกานี

16. จัดเวทีเสวนาในระหว่างประชาคมด้วยกัน เพื่อศึกษาบทเรียนซึ่งกันและกัน เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2541 ณ หอวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีเครือข่ายประชาคม เพชรบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม มาร่วมงาน และสมุทรปราการมาร่วมศึกษาการก่อตั้งประชาคม
17. ร่วมเป็นคณะกรรมการณรงค์อนุรักษ์มะฮ็อกกานิและแม่น้ำเพชร
18. จัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม บนพระนครคีรี ภายใต้อำนาจของงานว่า “พระนครคีรี ชีวิต.....วิถีของคนเพชร”
19. จัดกิจกรรมเสวนา “คนไทยพอยู่พอกิน” โดยเชิญวิทยากร เช่น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง นายโสภณ สุภาพงษ์ อ.แก้วสรร- อ.ขวัญสรวง อติโพธิ ดร.เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และพระเทพสุวรรณมุนี เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี
20. เชิญส่วนราชการต่างๆ เข้าร่วมประชุมเรื่องการอนุรักษ์ และฟื้นฟู ดันมะฮ็อกกานิ จนเกิดมีคณะกรรมการขึ้นมาร่วมดูแลหลายฝ่าย
21. ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ “ลานบ้านลานเมือง” ของ ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ณ ลานวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
22. ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ “กฎหมายเพื่อประชาชน” ณ ลานวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
23. ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ “ตามหาแก่นธรรม” ของ ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ณ บริเวณเรือนไทย สำนักศิลปวัฒนธรรม
24. เชิญวิทยานิเทศมาบรรยาย ในการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เรื่อง “พรบ. ฟื้นฟูเศรษฐกิจ 11 ฉบับจริงหรือ” โดย ดร. ณรงค์ เพชรประเสริฐ จากศูนย์การศึกษาเศรษฐศาสตร์ การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนายสมศักดิ์ โกศัยสุข เลขานุการสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ นายกษมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ การรถไฟ
25. เข้าร่วมประชุมกับสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม(CIVIC NET) “ประชาสังคม พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ (นายจวน สุทธิพันธ์ นายจำลอง จรัสดำรง นายอนุสรณ์ สาสุขจิต เป็นตัวแทน)
26. เข้าร่วมกิจกรรม “สงกรานต์ครอบครัว คนเดือนตุลา” (นายวิไล เตชะไพฑูริย์ เป็นตัวแทน)
27. เชิญวิทยากรพิเศษบรรยายในการประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชรเรื่อง “การวางผังเมือง ด้านศิลปวัฒนธรรมของเมืองเพชร” โดย อ.ขวัญสรวง อติโพธิ และ นายกิตติ วิเศษสมุน และนักศึกษาปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

28. ร่วมงานเปิดตัว “กลุ่มคนรักบางตะบูน” ที่อำเภอบ้านแหลม (นางสุนันท์ อุดมเว นายจำลอง จรัสดำรง กลุ่มนาเกลือ และสมัชชาเยาวชน เป็นตัวแทน)
29. ร่วมรณรงค์เรื่อง “เกลือทะเล” มีคุณค่ากว่าเกลือใด
30. ร่วมรณรงค์การทูปูนปั้นของช่างฝีมือเมืองเพชร(อ.ล้อม เฟื่องแก้ว นายสมศักดิ์ อีสมันยี นายวิไล เตชะไพบูลย์ นางสุนันท์ อุดมเวช นายทองร่วง เอ็มโอยษฐ์ นายสำรวย เอ็มโอยษฐ์ เป็นตัวแทน)
31. เข้าร่วมเครือข่ายระดับชาติ เรื่อง เครือข่ายภาคีประชาคม : สรุปรบทรียนและแนวทางสร้างเครือข่ายประชาคม” (นายสมบูรณ์ อีสมันยี นายกิจจา คล้ายจันทร์ เป็นตัวแทน)
32. ทุกกลุ่มแกนเข้าร่วมประชุมกับมูลนิธิหมู่บ้าน ณ สำนักศิลปวัฒนธรรม
33. ร่วมประชุมโครงการชิป ณ สำนักศิลปวัฒนธรรม
34. ร่วมประชุมปัญหาหาเสพติด ณ ศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี (นายจวน สุทธิพันธ์ เป็นตัวแทน)
35. ร่วมประชุมตั้งศูนย์การสร้างเสริมเข้มแข็งให้กับประชาชน (นายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์โสภณ นางสุนันท์ อุดมเวช เป็นตัวแทน)
36. ร่วมประชุมกับจังหวัด เรื่องกิจกรรมวันที่ 7 สิงหาคม 2541 วันประวัติศาสตร์ของชาวจังหวัดเพชรบุรี
37. ร่วมเป็นกรรมการ “ประกวดชุมชนอนุรักษ์แม่น้ำเพชร” กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (นางสุนันท์ อุดมเวช นายอนุสรณ์ สาสุขจิต เป็นตัวแทน)
38. เป็นวิทยากรให้กับคณะกรรมการโครงการชิป เรื่องกลุ่มคนรักเมืองเพชร (กลุ่มแกนเป็นตัวแทน)
39. หน่วยงานต่างๆมาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น กลุ่มรักษ์ปากน้ำโพ 17 จังหวัดภาคเหนือ ชุมชนบางคอแหลม ชุมชนยานนาวา ชุมชนพระโขนง ชุมชนมีนบุรี
40. หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงครามเชิญเป็นวิทยากรเรื่อง “กลุ่มคนรักเมืองเพชรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม”
41. ร่วมสนับสนุนโครงการ Thai - Uncap (ไทยสหประชาชาติ) เพื่อคัดเลือกหมู่บ้านที่ช่วยเหลือตนเองให้ได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยการช่วยตัวเอง
42. ร่วมสนับสนุนการเปิดศูนย์ประสานงานสมัชชาเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ภาคกลางและภาคตะวันตก ซึ่งมีที่ตั้ง ณ สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี โดยระดมหาจักรยาน เพื่อใช้ในศูนย์ประสานงานทั้งหมด 22 คัน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์

อื่นๆ ในพิธีเปิดศูนย์ และเปิดการประชุมสมัชชาเยาวชนฯ อันเป็นการส่งเสริมเยาวชน 13 จังหวัด ให้เป็นแกนนำของท้องถิ่นต่อไป

43. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดระนอง เชิญเป็นวิทยากร เรื่อง “เมืองน่าอยู่ และประชาคมจังหวัด”

44. การสัมมนาเสริมสร้างศักยภาพแกนนำของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เมื่อวันที่ 18 – 19 กันยายน 2549 ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

45. จัดกิจกรรมประเพณีแห่เรือองค์ทอดกฐินทางน้ำ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2549

46. การประชุมใหญ่สมัชชาประชาชนคนรักเมืองเพชร เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญ ปี 2550 เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2549 ณ หอประชุมใหญ่ โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี

ภาคผนวก ข

ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

1) ข้อมูลจากการเข้าร่วมประชุม

การประชุมกลุ่มคนรักเมืองเพชร ปัจจุบันได้นัดประชุมทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน มีแกนนำกลุ่มต่างๆที่เป็นเครือข่ายเข้าร่วมประชุมประมาณ 10 กลุ่มแกน รวมทั้งสมาชิกกลุ่มด้วยประมาณ 40 คน ในการประชุมเป็นการเสวนากัน บอกกล่าวถึงกิจกรรมหรืองานต่างๆที่กลุ่มคนรักเมืองเพชร ได้เข้าร่วมกับหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ รวมทั้ง สมาชิกกลุ่มที่ได้รับรางวัลหรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่การงาน และใครพบเห็นเรื่องอะไรเกิดขึ้นในจังหวัดเพชรบุรีก็นำเสนอในที่ประชุม แล้วก็มีการออกความคิดเห็นกัน หากเรื่องใดที่เสนอและที่ประชุมเห็นว่าส่งผลกระทบต่อประชาชนจังหวัดเพชรบุรีก็หาข้อมูล และหาแนวทางแก้ไข ทั้งนี้ถ้าเรื่องนั้นส่งผลกระทบต่อกลุ่มใด โดยตรงกลุ่มนั้นก็จะเป็นแกนนำที่สมาชิกจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย โดยแกนนำและสมาชิกกลุ่มแกนอื่นจะร่วมหรือไม่ร่วมก็ได้ทั้งนี้แล้วแต่ความสมัครใจ หรือเรื่องใดที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี และสมาชิกกลุ่มเห็นด้วยก็จะจัดกิจกรรมนั้นขึ้นมาในนามของกลุ่มคนรักเมืองเพชร ทั้งนี้กลุ่มแกนใดจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ และถ้าเรื่องใดที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศ และมีการเคลื่อนไหวโดยการชุมนุม สมาชิกท่านใดต้องการเข้าร่วมหรือเคลื่อนไหว ก็แล้วแต่ความสมัครใจ หากเกิดอะไรขึ้นก็รับผิดชอบเฉพาะตัวเอง ทั้งนี้ไม่ได้กระทำในนามของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

2) ข้อมูลจากการเข้าร่วมสัมมนา

การสัมมนาในวันที่ 18-19 กันยายน 2549 มีการแต่งตั้งคณะทำงาน เป็นแกนหลักเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจในการดำเนินงานเร่งด่วนในบางเรื่องของกลุ่มของคนรักเมืองเพชร โดยเป็นตัวแทนทั้ง 8 อำเภอ โดยมีคุณสมบัติ 5 ข้อ คือ มีบาร์มี มีความรู้ มีความสามารถ มีความดี และมีส่วนร่วมในการทำงาน ทั้งนี้ที่ประชุมมีมติให้มีคณะทำงาน จำนวน 15 คน ดังนี้

1. นายล้อม เฟิงแก้ว
2. นางสุนันท์ นิลพงษ์
3. นายปริญญา อุดมทรัพย์
4. นางประโยชน์ สุนทรวาทะ
5. นายทองร่วง เอ็มโษษฐ์
6. นายวิเชียร เรียบร้อย
7. นายวิสิทธิ์ เศรษฐไพฑูลย์

8. นางสาวสุมล สุตะวิริยะวัฒน์
9. นายสำเร็จ เก่าเงินโชติ
10. นายพิชัย เพชรานูวัฒน์
11. นายสามารถ ม่วงไหมทอง
12. นายสมศักดิ์ อิศมันย์
13. นางจินดา แจ่มจันทร์
14. นายจิตร ทรรทรานนท์
15. นายยุทธ แสงวนิช

ความคิดเห็นของวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

“เรื่องกลุ่มคนรักเมืองเพชร กลุ่มเรานี้ก็ดำเนินกิจกรรมมานาน เรียกว่า 10 ปี อาจารย์สุนันท์ ได้เป็นกำลังหลักของเรา บทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรถึงเวลาที่เรากำลังมาพูดคุยกัน เพื่อให้ทราบแนวความคิดในกรอบของเราว่า บทบาทของเราที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ในอนาคตเราจะกำหนดการอย่างไร หลายคนมองกลุ่มเราก่อนข้างจะแปลกแยกไปนิดหนึ่ง ถ้าผมไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มคนรักเมืองเพชร ผมไม่รักเมืองเพชรอย่างนั้นหรือ หลายคนคิดอย่างนี้ ผมก็ต้องบอกว่าขอให้เขามาเถิดครับ กลุ่มเรายินดีต้อนรับ เรายินดีที่จะให้พวกคุณมาพูดคุย มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เรามีการจุดประกายหลายๆอย่างที่ดึงมาขึ้นในบ้านเมืองของเรา และกลุ่มของเรานับวันก็จะเหนียวแน่น ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสนใจ ให้เรามีวันนี้เกิดขึ้น ได้มาพูดคุยกัน ถือว่ามีสายสัมพันธ์ที่ดีกับทางภาครัฐ.....เราในฐานะตัวแทนของภาคประชาชน ก็คือ ชาวบ้านธรรมดา แต่เราออกมาจากที่ตั้ง ออกมาด้วยจิตวิญญาณ ออกมาร่วมกัน อย่างกลุ่มคนรักเมืองเพชร หมายถึงกลุ่มที่ออกมาจากที่ตั้ง มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เสร็จแล้วเราก็กลับเข้าไปเป็นชาวบ้านธรรมดา เพราะฉะนั้นเราก็ได้แง่คิดว่า สิ่งที่เรา กำลังทำอยู่ เป็นการอยู่เพื่อสังคมทงวันนี้ เป็นเรื่องที่เหมาะสมกระทำอย่างยิ่ง ซึ่งเราได้ทำมานานแล้วด้วย” (ศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์ โสภณ)

“เป็นคนหนึ่งที่ร่วมกับกลุ่มคนรักเมืองเพชรมาเมื่อ 10 ปีที่แล้ว..... ที่ผ่านมามีการทำงานของกลุ่มคนรักเมืองมีความคล่องตัวสูง คือ เห็นฟ้องต้องกัน บางอย่างเห็นฟ้องต้องกัน บางอย่างเห็นฟ้องแต่ไม่พร้อมทำไม่ได้ ก็ไว้โอกาสหน้าก็แล้วกัน ซึ่งเราจะต้องให้การยอมรับความแตกต่างไว้ พยายามเชิดชูให้มันอยู่ต่อไปมากกว่าที่เป็นการมองว่า ไปครั้งนี้ก็ไม่มา เราต้องให้การยอมรับว่าความแตกต่างมันดี และก็พลัง ผมคิดว่ากลุ่มเราก็สามารถที่จะทำงานร่วมกันไปได้

อย่างดี ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าการที่จะมาพยายามให้ทุกคนมาทำในสิ่งเดียวกันหรือรู้ในสิ่งเดียวกัน..... สังคมที่จะเรียนรู้ ได้มีการศึกษาบอกว่า สังคมที่อิสระสามารถคิดได้หรือทำได้เอง หลักการง่ายๆในการเรียนรู้ ก็คือ คิดด้วย ทำด้วย รู้ผลด้วย ถ้าได้คิดก็ได้ดี ถ้าทำซั๊กก็ได้ซั๊ก ดังนั้น สังคมก็เรียนรู้กันได้ สามารถที่จะกำหนด กฎเกณฑ์อยู่ด้วยกันได้ (วิลาศ เศรษฐะไพบุลย์)

“ในฐานะที่ทำงานสื่อเพชรบุรีมาตลอด ก็ขอชื่นชมกลุ่มคนรักเมืองเพชร เราก็อยู่ขอเราได้ไม่ต้องห่วงหรือกลัว ถ้าเราจะเคลื่อนไหวอยากให้เกิดเคลื่อนไหวในเชิงความคิด คือ กลุ่มผู้สังคมถึงเราไม่ปฏิบัติ เราสามารถเสนอความคิดแนวทางการแก้ไขปัญหาได้” (ปริญญา สุนทรวิฑู)

“ เรื่องของส่วนร่วมมีการเมืองภาคตัวแทน กับการบริหารการปกครอง(Government)ของเราเรียกว่ารัฐ เพราะฉะนั้น รัฐบาล หรือแม้แต่ อบจ. เทศบาล อบต. คือGovernment อันนี้คือการเมืองภาคตัวแทน และมีอีกพวกหนึ่งเราเรียกว่าการเมืองภาคพลเมือง เรารักเมืองเพชร ใจมันมาคือเป็นคนที่มีมองพื้นตัวเองแล้ว นึกถึงสิ่งซึ่งใหญ่กว่าเรา ปังเจกคือ การเมืองภาคพลเมือง เมื่อไรมีเรื่องของเรา ของคนเมืองเพชร และก็มีคนจำนวนหนึ่งก็ออกมาเคลื่อนไหวเรื่องสาธารณะ คุณเข้ามาแล้ว เขาเรียกว่าเป็นพลเมืองอาสา พลเมืองชั้น Active citizen มันเป็นเรื่องพลังเท่านั้นเอง แต่ถ้ามองอย่างนี้จะเห็นได้ว่าที่ผ่านว่าทุกวันเสาร์ 7 โมงเช้าต่อตรงทีวี สื่อต่างๆ ต้องการความรู้ ต้องการสื่อ หมายความว่าที่จะพูดคุยกันเองด้วย หรือเมื่อไรมีเรื่องสาธารณะขึ้นมา สื่อสำคัญ เพราะมันสร้าง community คือสร้างเราได้ เพราะฉะนั้น สื่อวิทยุชุมชน ที่จริงเขาจะให้ระดับต่างๆ ระดับท้องถิ่น ระดับตำบล มีการพูดคุย เพื่อจะได้เกิดความเข้มแข็ง ดูแลเรื่องของเขาได้ ร่วมงานหรือได้สวน Government เพราะฉะนั้นเรื่องสื่อ เรื่องความรู้ สำคัญมากๆ..... ทุกวันนี้ผมเห็นว่าเราเป็นฝ่ายรับ คล้ายๆกับการเกิด community by transit เราเกิดการรวมขึ้นมาเวลามีเรื่องมากระทบ เป็นฝ่ายรับตลอด ต่อมาก็ก่อให้เกิดการรวมกัน แต่เมื่อไรถ้าเราเป็นฝ่ายรุกได้บ้าง เป็นฝ่ายทำอะไรได้สำเร็จเอง นี่ก็เป็นการเมืองภาคพลเมือง อย่างเช่น กลุ่มคนรักเมืองเพชร เพราะเรามา รวมกัน ใครก็ได้ เข้ามาเป็นกลุ่มคนรักเมืองเพชร active เหมือนนักมวยบอกให้ชกก็ชก เสร็จแล้วก็กลับบ้าน ปัญหาก็คือว่า พวกเราโดยอุปนิสัยของคนไทย มักจะติดอุปถัมภ์ คำว่าติดอุปถัมภ์ก็คือว่าไม่มีความคิดอะไรทั้งสิ้น ประชาธิปไตยไม่มี แต่ถูกเป็นพวกมึง แล้วตัวเราก็คิดว่าพวกเราที่ไม่ใช่เรื่องบ้านแหลมหรือว่าเรื่องชาติ หลายเรื่องเป็นเราอะไร ไม่มีในความหมายเป็นเราจริงๆ แต่เป็นเราคือพวกเรา แต่ทำเพื่อเราไม่มี ในเพชรบุรี เพื่อประชาธิปไตย เพื่อความเสมอภาค ซึ่งนิสัยนี้เรามีมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พอมีอุปถัมภ์ก็มีพวกด้วย นิสัยตรงนี้ แต่เดี๋ยวนี้มีทุน

นิยม เป็นเรื่องเงิน แต่ก็จ่ายตั้งค์ การลงทุน การแลกเปลี่ยนเท่านั้นเอง..... คนเมืองเพชรที่จริงเราเก่านะครับ และถ้าสามารถเข้ามายึดกันได้มันจะเกิดอัตถัักษณ์ขึ้น พอมีอัตถัักษณ์มันจะเกิดอัตวินิจฉัย ก็คือ ยึดก่อนแล้วถึงจะ active เรื่องนี้อยู่มาก ในความเป็นเมืองเพชรมีตัวตนหลายกลุ่มหลายเหล่า แค่สืบสกุลของแต่ละสาย แต่ละเหล่าที่เกี่ยวข้องกับการทำอะไรเพื่อสังคมเพชรด้วยทุนสูงแต่ปั่นป่วน” (ขวัญสรวง อติโพธิ)

“เป็นที่น่าชื่นใจที่มีหลักผู้ใหญ่เข้ามาหา เรามีผู้หลักผู้ใหญ่เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังเรา ให้ความสำคัญ กลุ่มคนรักเมืองเพชรมีความสำคัญเสมอหน้ากัน เราจึงไม่มีประธานกลุ่ม กลุ่มแกนทั้งหลายที่ต่อตัวเป็นกลุ่มแกน ก็จะเดินหน้าไปด้วยกัน ซึ่งมีดิฉันเป็นผู้ประสานงาน หรือถ้าตรงนี้จะเปลี่ยนผู้ประสาน หรือจะมีประธานดูบ้าง เราก็รับฟัง..... เมื่อก่อนเวลาประชุมทีโดนต่อว่าบางคนก็ทราบ บางคนก็ไม่ทราบ เพราะเราประชุมกันหลายที ทุกคนจึงลงความเห็นว่ แต่ละคนก็มีกลุ่มของตนเองอยู่แล้ว ก็เลยให้สมาชิกเขียนลงไปกระดาษ ใหม่ๆมี 8 กลุ่มแกน และเราก็ประสานงานไปแค่ 8 ทีแล้ว 8 ที ก็กระจายกันออกไป แต่ตอนนี้เราก็ประสานงานกันดีขึ้น โดยส่งไปรษณียบัตร” (สุนันท์ นิลพงษ์)

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ – สกุล เพศ อายุ ที่อยู่ปัจจุบัน
การศึกษา และ อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม ประกอบด้วย

- 2.1 ความเป็นมาและลักษณะกลุ่ม เช่น กลุ่มจัดตั้งเมื่อใด จำนวนสมาชิก ลักษณะของสมาชิก การบริหารงานกลุ่ม
- 2.2 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม
- 2.3 กิจกรรมของกลุ่มของกลุ่ม
- 2.4 กลุ่มมีความสัมพันธ์หรือเข้าร่วมกับกลุ่มใดบ้าง
- 2.5 กลุ่มได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆจากหน่วยงานอื่นหรือไม่
- 2.6 กลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมบ่อยครั้งหรือไม่ อย่างไร
- 2.7 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงไร
- 2.8 กลุ่มได้รับการสนับสนุนการดำเนินงาน จากหน่วยงานอื่นๆหรือไม่อย่างไร
- 2.9 อุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มมีหรือไม่อย่างไร
- 2.10 ความสำเร็จของกลุ่มเกิดจากอะไร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนหรือสนับสนุน และปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมตัวกลุ่มคนรักเมืองเพชร

- 3.1 ท่านทราบเรื่องประชาสังคมหรือไม่อย่างไร
- 3.2 ท่านเข้าใจว่า “ประชาสังคม” หมายถึงอะไร
- 3.3 ท่านเข้าร่วมกลุ่มด้วยเหตุใด
- 3.4 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง
- 3.5 ท่านคิดว่ามีปัจจัยการเมืองใดบ้างที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 3.6 ท่านคิดว่ามีปัจจัยเศรษฐกิจใดบ้างที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 3.7 ท่านคิดว่ามีปัจจัยสังคมใดบ้างที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร
- 3.8 ท่านคิดว่ามีปัจจัยการเมืองใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

3.9 ท่านคิดว่ามีปัจจัยเศรษฐกิจใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของ
การรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

3.10 ท่านคิดว่ามีปัจจัยสังคมใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคของ
การรวมกลุ่มคนรักเมืองเพชร

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชร

4.1 ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นอย่างไร

4.2 ท่านคิดว่าบทบาททางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นอย่างไร

4.3 ท่านคิดว่าบทบาททางด้านสังคมของกลุ่มคนรักเมืองเพชรเป็นอย่างไร

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบจากการจัดตั้งกลุ่มคนรักเมืองเพชร

1.1 ท่านคิดว่าบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรส่งผลกระทบทางการเมืองอย่างไร

1.2 ท่านคิดว่าบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจอย่างไร

1.3 ท่านคิดว่าบทบาทของกลุ่มคนรักเมืองเพชรส่งผลกระทบทางด้านสังคมอย่างไร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางจุนาริรัตน์ นวลละออง
วัน เดือน ปีเกิด	9 สิงหาคม 2505
สถานที่เกิด	อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2527 ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2543
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (นักบริหารงานสวัสดิการสังคม 8)